

Expositio Misse

Misse officium amittendo dicitur:

tum qz filius dei vivi dñs noster iesus xps ibi mitti
 tur: tñ qz p illud ministerio sacerdotũ pces: vota qz
 nra vt nob bñdictione suã mittat mittim: tñ qz san
 cti angeli ibi mittunt: z cathecumini emittunt: siue
 olim emittebant: cui qdē nō solū sba/sz z gestº et
 signa sunt significatiua. nec vniº tm: sz diuersoz se
 cretoz in eo latissime pfundissimeqz pteroz. **Qñ** ac
 cidit eiº rã multiso: mis expositio scõtoz doctoꝝ: quoz vnº sic: aliº vero
 sic vnũ z idē sbbũ aut signũ exposuit: vnº lraliter: aliº allegorice: ternº
 moralit: z anagogice qrtus. **S**iqdē pñs materia canonica est: z a xpo
 partim in ppria psona: partim spũscõ edocta: z per pñs sicut scripture
 canonicæ: ita z officũ misse fm qdruplicē sensum exponi põt. **Cũ** autē
 qlibet scire z intelligere suũ teneat officũ: si velit ipm digne z fructuo
 se exeq p̄cipue ad b̄ videtur teneri sacerdotes dñi: ne reprobrũ efficiant
 cũ filijs beli ophni z phinees: de qb̄ sc̄ptũ ē. **P**orro filij beli filij belial
 nesciētes dñm: neqz officũ sacerdotũ ad pplm. **F**actũ autē est pctm eoz
 grãde nimis corã dño: qz detrahēbãt hoies sacrificio dñi: p̄ qd z tãdē
 morte p̄cussĩ sũt vno die z sacerdotio sempit̄no p̄uati. **S**icut z alibi scri
 ptũ est: **Q**uia tu sapiam repulisti: repellã te z ego ne sacerdotio funga
 ris mibi: **D**see. iij. **E**t qdã hec oia in figura scimº esse facta. **N**ã cur no
 stris t̄pibz hoies detrahũt sacrificio dñi: nō illo tauroꝝ aut vituloꝝ: sed
 isto p̄fectissimo z maximo pluribº imp̄fectis figurato: corp̄is. s. z sãgui
 nis p̄ciosi dñi nri iesu xpi: ipm nō p̄cipãtes: aut p̄cipari paz curãtes:
 vel oino negligētes: nisi qz clerici nesciũt dñm: neqz officũ scĩũt sacer
 dotũ ad pplm. **A**rsi forte quidã putãt se scire intellectu: nō tñ scĩũt affe
 ctu: vel saltē se facto nescire ostēdũt. **N**e ḡ tãti opprobrij rei iueniamur:
 curauĩ ex multis meliora eligere: z tãqz nuclei cortice seposita degusta
 re fm qdruplicē sensuz: annexis q̄rundã in fine q̄stionũ respõsis q̄ntũ
 dñs donare dignabit̄ ad p̄fectũ meũ: z mibi similiũ sacerdotũ: q̄ semp
 grãdia z difficilio za aut legere nolumº aut nō possumº: q̄b̄ nō solũ taz
 dñanabilis ignorãtia vitari possit: verũ etiã officũ illud digniº p̄solui: et
 tantũ huiº officij sacrificiũ deuotius z fructuosius offerri. **Q**uo sacrifi
 cio sacratissimo z pctã expiant: z bona oia p̄ferunt: p̄seruant: z morta
 les imortali deo suo p̄fecto quodã incēdio charitatis vniunt ac pficiũ
 tur: put tãdē de fructibz huiº sacrificij z sacramēti dño p̄cedente latius
 patebit. **A**st aut sacrificiũ illud passiois dñice memoriale: fm illud apli
 i. **Cor. xj.** Quotiescũqz māducabit̄ panē hũc z calicē biberis mortem
 dñi annũciabitis donec veniat. **I**ta vt etiã sacerdos celebraturus typũ
 xpi passi gerat suis gestis z indumentis allegorice: z p̄cipue q̄ tñ alios
 sensus nō excludit sic ad lram celebraturº. **P**rimo deponit exteriorem
 vestē cucullã palliũ z hmõĩ vt magis expedite ministrare aut celebrare
 possit: deinde lauat manus ad tractandũ reuerenter ipm sacramentũ.

Dsee. iij.

i. Cor. xj.

B ij

Expositio

Preclara em̄ nō cōsueuerūt tractare hoīes nisi manibꝫ suis lotis. **Uñ** indecēs esset ad tā p̄ciosum tanqꝫ nobile sacramentū tractandū accede re manibꝫ q̄ de facili inqꝫnant illotis. **Terno** inclinatur orat vt deuor^o et pur^o m̄te accedat. **Quarto** induit vestitus sacris: q̄ sacerdotē a pp̄lo disternit: regūt et honestat: vt ceremonialit: ordinate et ioffense etiā q̄stum ad exteriorē cultum et gestus summo huic assistat sacrificio: s̄m illud. **i. Cor. xiiij.** oīa in vob honeste: et s̄m ordinē fiāt. **Nec parū** exteriores ceremoniē: pp̄lo pficiunt cui^o ex his pascit deuotio: et in exercitatis ex his anim^o suscipit incremētū. **Allegorice** s̄o et magis p̄ncipaliter. Deo p̄mo deponit exteriorē vestē: qz x̄ps seip̄m oblatur^o surrexit a cena et de posuit vestimēta sua: **Joh. xiiij.** Deinde lauat man^o significans q̄ iesus depositis vestimētis cepit lauare pedes discipulorū. **Tertio** accedit ad gradus altaris vel alibi: et p̄stratus nudato capite orat tribꝫ vicibꝫ dñi: eam orōnē cū magno timore et tremore ex humilitate cogitās et significans q̄ iesus cepit pauere et redere dicēs **Iu. xxij.** Tristis est aīa mea vsqꝫ ad mortē: et p̄cidit in faciē suā orādo nudo capite tribꝫ vicibꝫ et apparuit ei angelus p̄fortās eū: et factus est sudor: ei^o sicut gutte sanguinis decurrētis in terrā. **Quarto** accedit ad locū vbi se induat: et accipiens humerale siue amictū osculat: et induēs operit caput: et cum funiculis stringit se circa collū et mediū corpis: significās q̄ iesus p̄cessit obuiam iudeis dicēs: quē q̄ritis zc. **Et** ita eū iudas osculo tradidit: et captū iudei ligauerūt p̄ collū et mediū corpis: et sic ducētes in domū cap̄phe velauerūt caput et faciem eius p̄cutiētes illudētes et dicētes: **Propheza** nob̄ x̄ps q̄s est q̄ te pensit: **Matth. xxvi.** **Quinto** induit albā vestē ludi crā q̄ x̄ps velut stultus ab herode est illusus: et ad pilatū remissus **Iu. xxiij.** **Sexto** zona se succingēs ligat: significās iesum ad columnā ligatū et flagellis p̄sum: **Joh. xix.** **Septimo** manipulū in sinistro brachio: qz funiculus q̄ fuit ligatus in flagellatione remāsit in sinistra: qñ coronato dederūt arundinē in dextra. **Octauo** induit stolā crucē signantē. **Sicut** em̄ stolā portat in scapulis: ita x̄ps crucē sibi baiulauit ad locū passionis. **Nono** casulā significās vestē purpureā qua milites tanqꝫ regnare volenti aut q̄rētī illuserūt: **Joh. xix.** **Decimo** exit ad populū et alere: representās iesum quādo exiuit de p̄torio portās coronā et vestē purpuream: **Joh. xix.** **Tropologicē** siue moraliter docetur quomodo se habere debet quilibet sacerdos ad tantū mysteriū accessurus mentaliter per ea q̄ foris agit corporaliter. **Primo** igitur deponit exteriorē vestem: quo instruit vt tūc t̄p̄is ab̄jciat a se oēm exteriorē curā et sollicitudinem dicens illud **Gen. xxij.** **Expectate** me hic cum asino: ego et puer illuc usqꝫ p̄erātes postqꝫ a do: auerimus reuertamur ad vos: qz cū solo puero: id est puro spiritu debet ire ad locū imolandi: dimissis interim seruis cū asino: hoc est curis et sollicitudinibꝫ etiā huic vite necessarijs: et a fortiori ph̄arasmatibꝫ vanis. **Uñ** et orare debet: **Aue** me dñe veterē boīem cū actibus suis: et induē nouū q̄ s̄m deū creatus est in sanctitate et iusticia veritatis. **Qui** viuīs zc. **Secundo** lauans manus videtur an

**Allego
rice**

**Tropo
logice**

Misse

opa ei sine munda: et oret quatenus dominus iesus etiam suos dignetur lauare pedes lutosos. i. affectus cum contritione et compunctione cordis dicens: laua bo inter innocentes qui nec sibi nec alteri nocent: manus meas. i. opa sanctae postquam tu domine laueris pedes meos affectionum. Et circumdabo. i. virtutibus et bonis operibus ornabo. Altare tuum domine. i. mentem meam vel fidem: ubi tibi vota offerunt: ubi fides fundunt: quia non est locus veri sacrificii extra fidem catholicam quae est in corde. Tertio prostratus orare debet tribus vicibus dominicam orationem coram altare aut crucifixo in alio loco ubi cooperentius poterit quatenus dominus virtute suae orationis et passionis dignetur sibi mittere angelum sanctum qui eum confortat ad hoc sacrificium pure deuote et fructuose peragendum. Unde et prima orationem poterit dirigere ad pedes crucifixi: secundam ad latus eius: et tertiam ad manus eius adiectis tribus angelicis salutationibus: ut meritum et intercessio gloriose virginis Marie accedat vel aliter per vinctio docebit. Tertio vestibus sacris excita et instruit quibus debeat ornari virtutibus ad hoc sacramentum digne summendum et tractandum: in quibus indui spiritualibus quibusdam armis ut possit stare contra insultus et insidias diaboli. Item illud ad Eph. vi. Induite vos armaturam dei ut possitis stare aduersus insidias diaboli quae multipliciter nititur impedire sacerdotis intentionem et huius sacrificii effectum. per sanctum Spiritum et alijs scriptis reuelatum inuenitur. Sic igitur. Amictus siue suphumerale quod caput obuiat: et humeri ubi est fortitudo ad portandum onus cuius funiculis et pectus praecingitur: significat fortitudinem fidei per gratiam spiritus sancti secundum illud Iud. vlti. Sedete hic in ciuitate donec induamini ferute ex alto. Et enim fortitudo fidei celebratur maxime necessaria: cum in hoc sacrificio maxima appareant mirabilia omnem intellectum humanum excedentia. Qui amictus fide et caput recte intentionis munit: et oculos a vanis curis stodit: sed et funiculis gemine charitatis cogitationes pectoris ne ad impuritatem defluat praecingit: in quo et salus consistit ideo galeam salutis respicientem secundum illud Eph. vi. Galeam salutis assumite. pro quibus sacerdos se illo induens orationem sequente dicere solet. Humeros meos et pectus meum spiritus sancti gratia prege domine: reneque meos vicijis omnibus expulsis praecinge ad sacrificandum tibi domino viuente et regnante in secula seculorum amen. Alba longa et larga pleuralabatur mecum in albis quia digni sunt. et Esa. liij. Nudamini quae ferris vasa facta et si non habeo putat deducit Io. Beron. Io tunc orat. Opus semper deo te supplere exoro ut fraude omnium vitiorum meorum exure et alba veste idure: te sequere merear ad regna ubi vera sunt gaudia. per christum deo. Ungulum vel zonam praecingens alba ne defluat et lumbos praestrigens: significat iustitiam. secundum illud Esa. Et erit iusticia cingulum lumborum eius. Et huius duo brachia semivice complectentia charitatem dei et proximi vel castitatem mentis et corporis significat: quae vitia componunt et mores componunt dicente b. Aug. Bonos vel malos mores non faciunt nisi boni vel mali amores et apostolus ad Eph. vi. State succincti lumbos vestros in veritate: pro quibus induens orat praecinge me domine zona iusticie et praestriges me charitate dei et proximi: ut praestruam fraudem omnium inimicorum valeam stare et

Ad Eph. vi.

vi.

Sic igitur.

Amictus siue suphumerale

quod caput obuiat: et humeri ubi est fortitudo ad portandum onus cuius funiculis et pectus praecingitur: significat fortitudinem fidei per gratiam spiritus sancti secundum illud Iud. vlti. Sedete hic in ciuitate donec induamini ferute ex alto. Et enim fortitudo fidei celebratur maxime necessaria: cum in hoc sacrificio maxima appareant mirabilia omnem intellectum humanum excedentia. Qui amictus fide et caput recte intentionis munit: et oculos a vanis curis stodit: sed et funiculis gemine charitatis cogitationes pectoris ne ad impuritatem defluat praecingit: in quo et salus consistit ideo galeam salutis respicientem secundum illud Eph. vi. Galeam salutis assumite. pro quibus sacerdos se illo induens orationem sequente dicere solet. Humeros meos et pectus meum spiritus sancti gratia prege domine: reneque meos vicijis omnibus expulsis praecinge ad sacrificandum tibi domino viuente et regnante in secula seculorum amen. Alba longa et larga pleuralabatur mecum in albis quia digni sunt. et Esa. liij. Nudamini quae ferris vasa facta et si non habeo putat deducit Io. Beron. Io tunc orat. Opus semper deo te supplere exoro ut fraude omnium vitiorum meorum exure et alba veste idure: te sequere merear ad regna ubi vera sunt gaudia. per christum deo. Ungulum vel zonam praecingens alba ne defluat et lumbos praestrigens: significat iustitiam. secundum illud Esa. Et erit iusticia cingulum lumborum eius. Et huius duo brachia semivice complectentia charitatem dei et proximi vel castitatem mentis et corporis significat: quae vitia componunt et mores componunt dicente b. Aug. Bonos vel malos mores non faciunt nisi boni vel mali amores et apostolus ad Eph. vi. State succincti lumbos vestros in veritate: pro quibus induens orat praecinge me domine zona iusticie et praestriges me charitate dei et proximi: ut praestruam fraudem omnium inimicorum valeam stare et

Apo. iij.

Esa. liij.

Esa. xij.

Aug. in epistola Eph. vi.

Expositio

dimicare spe firma charitatē efne. **Per xpm rē.** **M**anipul^o alio noīe sudariū: vigilantiā bonoz operū designat: q̄ sinistra cingit ⁊ acidia: q̄ sepe in sinistra p̄ntis vite surrepit: ⁊ aiaz q̄ si p̄ tedio dormire facit: q̄ tenus mētis sudore deterſo: ⁊ animi tedio ac tepore depulſo: bonis opibz diligenter inuigilet: sō tūc orat dicēs: **L**argire dñe iesu xpe ꝑtutē manibus meis ad abstergēdā oēm maculā immūdā: vt sine pollutioē mētē ⁊ cor poris tibi seruire valeā. **Per xpm.** **S**tola ē hūilis obediētia. **C**ollo em̄ iponit ⁊ deſcēdit vsqz ad genua: q̄ fleerunt in signū hūilitatē ⁊ obediētie formā crucē ī pectore p̄tēdit: ne illd̄ exēplū maximū hūilitatē ⁊ obediētie xpi vsqz ad mortē crucē obliuiscat: ad vtrūqz lat^o rēdit: qz tā in p̄ſper^o qz aduerſis seruāda: ne dicat: **C**ōfitebit̄ tibi cū bñfeceris ei. **I**pa em̄ ⁊ p̄fecta iusticia d̄: fm̄ glo. sup̄ illd̄ **Mat. iij.** **S**ic oportet nos imple re oēs iusticiā: p̄ qd̄ orat sacerdos: **S**tola iusticie circūda dñe cervicē meā: ⁊ ab oī corrupciōe pcti purifica mētē meā: qz tu dixisti: **J**ugū meū suauē ē ⁊ on^o meū leuē. **Q**ui vi. **M**asula siue planera q̄ est cōplemētū: ⁊ pulchritudo oīm ꝑtutū operiēs m̄titudinē pctōz. **U**n̄ ipam induens celebratur^o orat dicēs: **I**ndue me dñe ornamēto salutē hūilitatis: charitatis ⁊ pacē: vt sic vndiqz munit^o ꝑtutibz resistere possim vitij⁹ et hostibz. **Per xpm rē.** **S**ic igit̄ sacerdos senario nūero vestijū p̄fecto indur^o tāqz oī ꝑtute p̄fect^o: portās coronā ī capite q̄ reprimittit legitime certantibz: accedit ad altare nō turpis lucri grā: v̄ ex inani glia: hypocriſi aut q̄libet alia intētiōe corrupta: s; ex diuini amorē desiderio: vt tāto bono vniat^o ⁊ cōicer: se v̄ alia mēbra ecclēie a tēptatiōibz maloz b̄ sacrificio eruat: vt p̄fectū ꝑtutū accipiat: grās agat: obediat aut satisfaciat: nō itra se recollet^o hāc intētiōē suā renouās: ⁊ tēptatiōēs ofone se munies ⁊ excitās dicit: **I**ntrōibo ad altare dei. s. ad sacrificiū dū sacrificiū p̄fectissimū. i. ad deū. s. p̄tēplādū ⁊ tractādū: q̄ letificat iuuetutē meā. **N**ūc p̄ spūs renouationē: exuēdo me veterē hoiez ⁊ induēdo nouū: ⁊ in futuro me iuuenē factū ⁊ innouatū deposita oī verustate letificabit dando immortalitatē ⁊ ipassibilitatē. **D**eide legit p̄. **xlj.** qz timer tēptatiōibus q̄ssari: ac p̄ b̄ effectū ⁊ fructū hui^o sacrificij ipeditri dicēs: **J**udica me de us. i. fm̄ iudiciū tuū liba me: ⁊ discerne cām meā accessiōis ad altare. i. sepa de gēte nō sctā. i. imūda/terrena/q̄ accedit ad altare q̄libet ex cā m̄ debita: cōtaminiata mēte ⁊ ꝑscia. **Q**d̄ q̄li exponēs subdit: ab hoie iniq̄. i. apte malo: ⁊ doloſo. i. insidiatore occulto: erue me: ne ab eis corrupar: aut eis filis efficiar. **U** de gēte nō sctā. i. demonū eaterua: imūda: q̄ ad ipediēdū fructū hui^o sacrificij tāqz hō iniqu^o ⁊ doloſus: nūc apte irascit nūc occulte insidiat: fm̄ illd̄ **Mat. xij.** **H**ō inimic^o b̄ fec̄. **E**t b̄ debes facere: qz tu es o de^o fortitudo mea: q̄ p̄ me infirm^o/fragil^o ⁊ insufficientē sū: deviribz meis nō ꝑsumo: i te solo oēm spem meā pono: qre q̄ me repulsi sepe a ꝑsolatiōis grā dimittēdo ī afflictioē varia: ⁊ etiā qre tristē tāqz desolat^o incedo p̄ miserā p̄ntis vite: dū. i. illo tpe qn̄ affligit me inimic^o diuersis tēptatiōibz: cū tñ tu sis fortitudo mea: nec inualida sit manu

[**Hug. pte**
4. clau. 7.]

Mitte

tua. **E**mitte q̄ lucē tuā depellēdo tenebrarū errorē ⁊ p̄ritatē tuā docēdo: ip̄a sc̄z lux ⁊ p̄ritas tua deduxerūt me a pct̄is: ⁊ adduxerūt in mōrē sc̄m̄ tuū. i. impfectionē stat⁹ ⁊ eminētīā virtutū. ⁊ i tabernacula tua. i. vnitatē ⁊ societātē sc̄tōz. **T**abernacula em̄ sūt pegrinātū ⁊ militātū: ⁊ nos hic pegrinamur a dño ⁊ militam⁹ aduersus diabolu. **N**ō ait: i tabernacu- lū: s̄z i tabnacula: q̄z multe sūt cōgregatiōes iustoz: ⁊ i mlt̄z loc̄z seruit dño militia xp̄iana. **E**t nūc introibo ad altare ⁊c. vt. s̄. **C**onfitebor tibi laudādo te ⁊ gr̄as agēdo i cythara. i. tribulatiōe v̄l mortificatiōe ⁊ affli- ctiōe carnis. **D**e oim p creationē: de me⁹ p specialē vocationē. **Q**ua- re q̄ tristis es aīa mea in tāta gr̄a ⁊ spe posita: ⁊ q̄re p̄turbas me: obnu- bilās serenitatē interni gaudij mei. q. d. ne b̄ facias: s̄z poti⁹ spera i deo: nō in te: qm̄ adhuc p̄fitebor illi: p̄fecti⁹ in futuro renouat⁹ ⁊ lenificatus: postq̄ p̄fessus suz illū afflicti⁹. **E**t hec est magna causa sperādi: q̄ salu- tare vult⁹ mei est: habēs vultū ⁊ formā meā saluator meus: p me hō fa- ctus ⁊ de me⁹ nō solū p creationē: s̄z etiā p specialē vocationē. **G**l̄ia pa- tr̄ ⁊c. **S**ic igit̄ veniens ad altare apta voce repetit. **I**ntroibo ad altare dei. **R**ūdēt ministri loco totius ppl̄i. **A**d deū q̄ lenificat iuuetutē meā. i. sp̄s innouationē p hui⁹ sacrificij oblationē. **S**acerdos em̄ non solū p se: s̄z etiā in p̄sona toti⁹ ppl̄i h̄z introire altare dī. **U**n̄ subdit: **A**diutoriū n̄m̄ in noīe ⁊c. **C**ōfiteor deo oipotētī ⁊c. **E**t ministri: **D**isereaf tui ⁊c. in singulari. **S**acerdos h̄o: **D**isereaf v̄i ait in plurali: etiā si solū vn⁹ fuerit minister: q̄z sacerdos cōfitef pct̄a sua in p̄ria ⁊ singulari p̄sona. **S**z minister p̄fitef pct̄a in p̄sona toti⁹ ecclie. **E**t dicit: **C**ōfiteor deo oī- potētī: nō oī scienti: licet scia plus valeat ad pct̄ōz cognitionē: quia fm̄ Aug. plus est pct̄ōres iustificare q̄z celū ⁊ terrā creare. **S**equit̄: **E**t bea- te marie: q̄z p eā accessuz habem⁹ ad deū. **N**ihil em̄ de⁹ nos h̄re voluit: qd̄ nō p man⁹ v̄ginis trāsierit fm̄ Bern. ⁊c. **D**icit̄ ter: mea culpa: p̄p̄ tri- plex pct̄m̄. s. cordis / oris ⁊ opis. **P**ect⁹ tribz digitis vel vicibz pcutit̄: quibz tres p̄tes p̄nie vel satisfactionis necessarie figurant̄. **N**ō aut̄ debz fieri pct̄ōz exp̄ssio nisi in generali: nec inhonesta v̄ba dici vt pollutione ⁊ hm̄ōi: q̄z talia sp̄alia ⁊ mortalia solū p p̄fessionē sacramētale absol- uunt̄. **U**n̄ ⁊ fm̄ oz. **R**o. in hac p̄fessioē nō flectunt̄ genua: vel ad differē- tiā. s. alteri⁹ p̄fessiois sacralis: vbi cōiter genua flectunt̄: vel ad seruādā reuerentiā honestatis: v̄pore sacris indut⁹: in quibz nō facile debz fieri genuflexio. **I**n cui⁹ figura **L**euit. ix. aarō accessur⁹ ad sc̄tāsc̄tōz p̄us vi- tulū p pct̄ō obrulit: i cui⁹ sanguīe t̄ngēs digitū tetigit cornua altaris. **S**ic sacerdos euāgelic⁹ añ itroitū offert vitulū. i. xp̄m ei⁹ p̄sona rep̄ita: tñ stādo pedibz: sc̄z iclino corde i spū hūiliato ⁊ p̄rito: ⁊ i xp̄i sāguine debet t̄ngere digitū discretiois ⁊ figuratiōis etiā ventiliū puoz dolen- doz. **E**t sic t̄ngere cornua altaris interioris cordis: cui⁹ sanguine emun- dant̄ p̄sciētīe n̄se ad seruendū deo viuenti: **H**eb. ix. **E**x illo cōsequēter p̄tz q̄re p̄mo fit generalis p̄fessio: vt sc̄z figura ⁊ figuratū habeat cor- respōdentīā. **E**t hec quidē figura magis exp̄ssa cor respōdēt̄ habetur **L**euit. xvj. vide ibi causa breuitat̄ hic om̄issuz. **S**c̄do vt tam sacerdos

¶ uij

Expositio

q̄ p̄p̄ta sacerdotis exēplo sanctificent ad digne offerēdū ⁊ participādū tantū sacr.ficiū: s̄m illō **Exo. xix.** Sacerdotes q̄ accedūt ad me sanctificent: ne peccatā eos. Sūt em̄ ⁊ p̄p̄ti sacerdotes q̄dā sp̄iales: s̄m illud **Apoc. j.** Fecit nos regnū et sacerdotes deo p̄i suo. **Et. j. Pet. ij.** Vos estis genus electū regale sacerdotiū: iō et cū sacerdote ordinato debēt p̄fiteri ⁊ sanctificari: q̄ lz genera nō flectat: tamē iclinat se respiciēs terrā ad se humiliandū ⁊ p̄siderandū se esse terrā ⁊ in terrā reuersurū cinerē ⁊ puluerē. Alij tñ plures q̄ nō sequunt̄ ordi. rō. genera flectunt forte ad maiorē hūilitatē exp̄mendā. Ultimo ascēdit gradus ⁊ inclinat̄ sup̄ altare: ⁊ dicto: **Diam⁹** te dñe ⁊ c. osculat̄ altare: vt deuotionē suā cum maria magdalena peccatrice oñdat ad x̄pm: ⁊ thurificat altare i fectis maioribus: ne malign⁹ p̄tra sacrificiū vel celebrantē aliqd machinari possit: q̄ in die sabbatorū plus q̄ ceteris dieb̄ impugnare solet fideles vt patz. **j. Machab. ij.** Sed h̄mōi fumo h̄ndicto fugat̄. **Allegorice** nō p̄tinuādo sup̄radicta de x̄pi passiōe: sed sequētia de ei⁹ incarnationē. **Depositiō** vestimēti exterioris significat depositionē exterioris refulgētie claritatis diuine: q̄n̄ in forma serui appere voluit. **Actio** manūū: puritatē br̄e h̄ginis: q̄ x̄pm p̄cipe ⁊ parere debuit. **Trina** ⁊ hūilis oīo significat p̄fectā ⁊ deuotā oīonē br̄e h̄ginis: in q̄ inuēta est ab angelo añq̄ x̄pm p̄cepit ⁊ parturiuit. **Assūptio** vestimētoz significat p̄meditationē x̄pi q̄bz vestimētis illudi debuit i habitu quo inuētus est vt h̄o. **Sic** sacerdos egrediēs de sacrario nō nisi i cepro i i troitu: s̄m or. rō. significat egressū x̄pi de occulto sinu p̄ris p̄ assūptionē hūanitatē: inuisibilis factus visibilis: quē duo cereferarij in festis duplicibz p̄cedūt: representantes lucē ⁊ claritatē legis ⁊ p̄phetaz q̄ aduētū x̄pi p̄cesserūt. **Deinde** thuribularius tenēs se ad p̄tē dextrā ⁊ portās ignē: significat x̄pi diuinitatē ⁊ charitatē: q̄ semp̄ in dextra p̄ris māsit: ⁊ in effectu p̄cessit: imo incarnari fecit. **Post** q̄s subdyacon⁹ epl̄ariū deferēs: significat p̄cursozē dñi iobānē baptistā testimoniū p̄hibentē: deinde dyacon⁹ deferēs missale: significās missuz angelū gabrielē euāgelicū nunciū. **Q.** aut̄ libros appodiāt̄ pectori manu sinistra supposita: ⁊ dextra tenēt̄ libros instruunt̄ vt doctrinā sui officij iugiter in corde deferat: ⁊ fortis exēplariū oñdat̄: ita tñ vt nesciat eoz sinistra q̄d faciat dextra: ne in supbiā eleuent̄. **Sacerdos** facit p̄fessionē p̄tōz generalē: significēs x̄pm in similitudinē carnis p̄cti missū. **Rom. viij.** **Osculat̄** altare: qz x̄ps p̄ incarnationē osculo pacis ecclesiā sibi vn̄iuit: s̄m illō **Lant. j.** **Osculet̄** me osculo oris sui: osculatū humana natura. **Thurificat** altare in medio incipiēs: vadēs ad dextrā: deinde ad sinistrā: ⁊ itez rediēs ad dextrā ad representādū effectū ḡfe q̄ sicut bono odore x̄ps plen⁹ fuit: q̄ p̄mo diffusa est ad iudeos: deinde ad gētes: ⁊ vltimo iterū redibit ad iudeos p̄ dextrā signatos: qz hic est p̄p̄tus eius p̄cipu⁹ habitus: licet videat̄ iā p̄ne derelict⁹. **Tropologicē** p̄o thuribulo inferi⁹ clauso: ⁊ supius apto thurificat q̄ instruit sacerdos: vt thurificās sit clausus ad terrena: et aptus ad celestia q̄reda ⁊ cōtemplāda: habēs in se ignē diuinū amoris: vt sic incedat et emittat thbus h̄n odorātis ⁊ deuore oīonis. **Cetera** patēt ex sup̄radictis.

Tropologicē

Misse

Diuisio totius officij misse

¶ **A**cet autē vt patuit misse officij p̄cipue ad passiōē dñi representandā ordinē: tñ qz xps nō fm diuinitatē sed fm carnē assumptā passus est: in qua ⁊ p̄mo natus deinde pene triginta tribus annis nobiscū exēplā riter ⁊ doctrinaliter p̄uersatus postremo passus mortuus iterū resurrexit ⁊ celos ascēdit: in q̄b̄ oib̄us passiōis insignia secū tulit vel in mēte vel in corpore: Ideo hoc officij nō solū passiōis dñi ad l̄am sed etiā tortus vite ei⁹ est representatiuū: ita vt tota missa sit toti⁹ vite xpi fm ordinē suū representatiua: ⁊ p̄ cōsequēs alia distinctiōe aut diuisiōe nō eger quā eius vita habet fm allegoricū sensuz: quē ⁊ hic l̄alē magis p̄ncipaliorē reputo. Ne tñ huic operi videat aliqd̄ de esse: restat etiā de sensu l̄ali min⁹ p̄ncipali vel breuiter aliqd̄ dicēdū: nō qd̄ de illo quē p̄cise in specie l̄e significāt in oib̄us officijs: cū talis variet̄ vsqz ad canonē fm varietatē officioꝝ ⁊ in rōnali diuinoꝝ lati⁹ expositi⁹ iuentat̄: s; de illo quē p̄tes misse in genere fm suā inritulationē v̄l actionē rep̄ntāt. Et fm hoc tota missa diuidit̄ i q̄nqz p̄tes p̄ncipales fm q̄nqz vulnera xpi. In p̄ma p̄mittit̄ p̄paratio ad digne p̄ficiendū ea q̄ sunt agēda. In secūda fit oblatio eoz q̄ sunt p̄secranda. In tertia fit p̄secratio eoz q̄ sunt oblata. In q̄rta cōsecratioꝝ cōsumptio. In q̄nta reddit̄ p̄ sumptoz p̄ceptione gratiarū actio. Partes patebūt. P̄ma pars incipiēs ab introitu ⁊ durās vsqz ad offertoriū subdiuidit̄ in duas particulas. In p̄ma nempe p̄parat̄ affectus q̄ dupl̄iciter scz p̄ deuotionē: humiliatōē: rectā intentionē ⁊ gr̄e p̄secrationē. Deuotio em̄ excitat̄ p̄ laudis iubilū in introitu. Humiliatio declarat̄ p̄ miserie gemitū in Kyrieleyson: Recta intentio explicat̄ p̄ celestis gr̄e obtentū in Gloria in excelsis: gr̄e p̄secutio postulat̄ p̄ orōnis suffragiū in collecta: p̄ que q̄rtuor p̄parari pōt in affectu tā sacerdos quā p̄pls ad digne p̄ficiendū vel participandū tñ sacrificium. In secūda s̄o particula p̄parat̄ intellect⁹ dupl̄: P̄mo dispositiōe p̄ doctrinā p̄betariū ⁊ ap̄loꝝ in p̄betia vel eplā: Per vite p̄fectū in gradualit̄: p̄ sp̄iale gaudiū in allā: vel p̄ cordialē luctū in tractu. Secūdo p̄fecte penāgelicā lectionē in euāgelio: ⁊ p̄ fidei catholice p̄stationē in simbolo. His em̄ q̄s disposit⁹ ⁊ p̄fect⁹ fm intellectū pōt digne celebrare vel audire missam ⁊ nō errare in fide vera huic sacrificio p̄cipue necessaria. Et tñ de sensu l̄ali in genere sed magis i specie cū. ¶ **A**llegoria

¶ **A**llegoria ab intrōeundo dicit̄: significat̄ introitū xpi in hūc mundū qñ de s̄gine maria credit̄ nat⁹: vñ inchoās sacerdos introitū cōplicat̄ manibz ⁊ genibz flexis exēplo virginis marie xpm natū curialiter suscipit: adorat: ac p̄ sua incarnatiōe gr̄as agit. Qd̄ ⁊ facere debēt circūstātes ppli in signū gr̄atiū acrois: qz venit i mundū vt p̄ctōres saluos faceret s̄sus s̄o alti⁹ itroitu vt plimū cātāt: significās imēsūm desideritū gemitū ⁊ clamorē sc̄toꝝ p̄m aduētū xpi d̄sideratiū iā eē cōpletū ⁊ s̄sū i gaudiū. vñ qd̄ d̄ dicebāt v̄tinā dirumpes celos ⁊ descēderes: alij mitte quē missur̄es. Et itez alij dñe inclina celos ⁊ descēde: ⁊ sic de alijs. Gloria d̄z toti trinitati qz tota trinitas opata ē incarnationē filij. Repetit̄ itroitu ad

Allegoria

Expositio

significadū fm introitū vel aduētū xp̄i in mūdū quo ad iudiciū est ven-
turus. vt ergo tūc eū habeam⁹ iudicē placatū inuocamus nūc cōsequē-
ter puerū natū: pueri em̄ cito remittūt offensas ⁊ cito dant etiā q̄cunq̄
magna ⁊ p̄ciōsa dicētes nomies: kyrieley son: qd̄ grecū est latine signi-
ficans dñe miserere qz oēs eius misc̄dia indigem⁹. **P**rimo trib⁹ modis
quo ad peccatorū remissionē q̄ p̄petram⁹ corde: ore: ⁊ ope. **S**ecdo trib⁹
modis quo ad gr̄e collationē scz fidei sp̄i ⁊ charitatis. **T**ertio trib⁹ mo-
dis quo ad glorificationē vt tandē gaudeam⁹ supra nos in deo: **I**ntra
nos de nobis: ⁊ extra nos de primis angelis ⁊ sc̄tis. **D**irigit tamē. **P**ri-
mū kyrieley son ad patrē: qz eius potētie attribuit remissio peccatorū.
Secm̄ xp̄eley son ad filiū qz ei⁹ sapiētie pp̄rie attribuit collatio gr̄az.
Tertiu⁹ ad sp̄m̄ sc̄tū qz ei⁹ benignitati attribuit glorificatio corporū et
aiāz hoīm ordine dicto p̄ nouē choros angeloz. **D**einde sacerdos va-
dit ad mediū altaris xp̄us oriētē eleuatis manib⁹ solus cātare incipiēs:
Gloria in excelsis. **E**t cū dicit deo/man⁹ iūgit ad laudē ⁊ gloriā ei⁹ q̄ fa-
ctus est mediator dei ⁊ hoīm: ⁊ inuētus ī medio duoz aiāliū oriēs exal-
to: cui⁹ ⁊ nomē oriēs **T**ach. iij. in q̄ eleuata ē bñana natura ⁊ iūcta deo
vel qz tūc eleuata ⁊ iūcta est opōsa deuotio angelica: repñtans angelū
p̄mo cātantē ⁊ annūciatē gaudiū magnū in ortu xp̄i. **S**z chor⁹ rñdēs
illos repñtent de q̄bz d̄r. **E**t subito facta est cū angelo multitudo mili-
t̄ie celestis exercit⁹ laudātū ⁊ dicētū: **G**loria in altissimis deo et in terra
pax hoīb⁹ bone volūtatis. **P**ro hui⁹ hymni ampliori intellectu ⁊ expo-
sitiōe diuidit ip̄e in duas p̄tes: **P**rima est angelice decātata. **S**ecda hu-
manit⁹ appōsita: ibi laudam⁹ te. **Q**uātū ad p̄mā d̄r. **G**loria ⁊c.

a **F**id est clara laudis noticia scz sit. **b** **F**id est in celis et angelis de angelice ruine
reparatione per christi natiuitatē inchoata. **c** **U**bi triplex fuit bellum scz inter deuz
⁊ homines: inter angelos ⁊ homines: ⁊ inter homines adinuicem: quia gentiles cōl-
tra iudeos in culto diuino. **d** **S**cz sit.

Gloria in excelsis deo: Et in terra pax

a **I**udeis ⁊ gentilibus non quibuscunq̄ sed. **b** **F**i. eis qui bo-
na voluntate christū natum suscipiunt: nō persequuntur: non enim
impijs pax: sep̄ pax multa diligentibus nomen domini.

hominibus bone voluntatis: **H**ec est se-
cūda pars hu-
manit⁹ appo-
sita: scz a bea-
to hylario **B**itūnē. ep̄o vt d̄r. **S**z **I**nnocētius dicit a thelesoro papa
Alij a symacho papa: potuit em̄ ab hylario: p̄mo cōponi: deinde a pa-
pa instrui: ⁊ iterū ab alio p̄firmari: ⁊ subdiuidit in duas partes. **I**n p̄-
ma deū laudam⁹ sibi gratias agim⁹ de xp̄i natiuitate dicētes:

a **C**uncta optime facientem. **b** **C**omnis boni plenitudinē cōtinentē vt nobis be-
nedicas. **c** **D**eum summū profitentes p̄pter quod hic deuote inclinamus.

Laudam⁹ te: Bñdicim⁹ te: Adoram⁹

Misse

a **Q**ua mirabilia et glorioſa opera p̄dicantes. **b** **S**ingulariter de natiuitate christi filij tui. **c** **Q**uid est ineffabile maiestatis et dignitatis tuam qua per incarnationem filij tui te: **G**lorificam^r te: **G**ras agim^r tibi pro cognouimus: qua dignus es laudari benedici adorari etc.

pter magnam gloriam tuam. Domine

a **I**deo laudamus te.

deus rex celestis deus pater omnipo-

a **S**im humanam naturam cui data est ois potestas. **b** **V**irginis matris. **c** **Q**uid est saluator a quo tanquam a capite fuit unctio totius gratie.

tens: Domine fili unigenite iesu christe:

Hec est secunda pars in qua specialiter filium implozamus allegantes propter que deceat nobis misereri.

a **S**im diuinam naturam. **b** **P**ro peccatis nostris immolandus in sacrificio altaris. **c** **O**iginalia et actualia per tuam amarissimam passionem et sacramentalem oblationem.

Domine deus agn^r dei fili^r patris: Qui

a **Q**uo ad culpam peccata remittendo. **b** **Q**uo ad penam.

tollis peccata mundi miserere nobis. Qui

a **V**t tibi sit acceptabilis et pro nobis exaudibilis.

tollis peccata mundi suscipe deprecationem no-

a **A**d interpellandum pro nobis orphanis. i. in potentibus bonis ad largiendum bona se mittendo consolationem virtutum spirituum sancti miseris.

stram Qui sedes ad dexteram patris misere

a **E**ssentialiter nos sanctificans per peccatorum emendationem. **b** **V**niuersaliter omnium dominari faciens vicis per virtutum collationem.

nobis. Dominus tu solus sanctus. Tu solus dominus

a **E**tternaliter nos exaltans per premiorum finalem exaltationem. **b** **S**ed vnus quo ad sanctitatem: dominationem: et altitudinem. **D**ictio enim exclusiua addita vni persone respectu termini essentialis non excludit alias.

Tu solus altissimus iesu christe. Cum sancto

a **I**. i. fiat quod petiimus. **E**t sic amen est verbum defectiuum: sed in euangelio ceter accipit aduerbialiter pro vere: et **A**postolus. iij. notialiter hec dicit amen. i. verus qui est testis fidelis.

spiritu in gloria dei patris. Amen.

Expositio

In missa de beata **M**arine interponunt sex tropi p[ro] sex eius puilegia. **P**rimū q[ui] obūbratiōe spūscī ꝓcepit ideo addit spūs et alme orphano r[ati]o paraclyte: q[ui] ten[et] meritis **M**arinis: et ipse nos orphanos obūbrare et solari dignet. **S**ecūm q[ui] illū p[ri]mogenitū dignissimi filii genuit sine ne p[ri]e t[em]p[or]aliter quē de[us] p[ater] genuit sine m[ater]e eternaliter: cui tāq[ue] matri filii nihil negare poterit. **T**ertiu[m] q[ui] ad ei[us] gloriā nos exaudit s[ecundum] illū **Bern.** x[ristus] nihil nos h[ab]ere voluit q[uo]d nō p[er] man[us] **M**arinis trāsierit scz ad ei[us] gl[ori]am sanctificata ab om[ni] p[ec]c[ati]o tā originali q[uam] actuali: nō q[uo]dem p[er] purgationē cum penitus nullū peccatum vnq[ue] cōtraxerit: sed per p[er]seruationem vt et nos eius meritis et p[re]cib[us] purissimis sanctificari mereremur ideo additur mariam sanctificans. **Q**uartū q[ui] in omnibus actib[us] cogitationum/locutionū/et operū: virtuose semp[er] gubernata: vt per eam et nos gubernari possem[us]: ideo addit mariā gubernans scz omni t[em]p[or]e. **S**extū q[ui] in altissimis super omnes choros angelorū singulariter coronata: vt esset celorum regina et nostra patrona p[re]cipua. Amen.

In finito itaq[ue] hymno angelico sacerdos osculat[ur] medium altaris: q[uo]d et facere debet q[ui]ens se habet vertere ad ppl[em] put in ordine **Roma. ca. xxxiiij.** ad significandū se esse mediatorē recōciliationis et pacis ex p[ro]f[ano] na x[risti] s[ecundum] illud. **J. Thessal. vlti.** salutate fratres oēs in osculo s[an]c[t]o: et ad **Roma. j.** Salutate inuicē in osculo s[an]c[t]o. Postq[ue] aut[em] se vertere minister trahit casulā significās eccl[esi]az ad collū ei[us] de p[er]dere et dicere illū: **Lant. j.** Trabe me post te. dicit: **D**ñs vobiscū. s. sit p[er] incarnationis sue meritū. R[ati]o dicit choros vel mister in p[er]sona totius ppl[is]. Et cū spū tuo. s. sit dñs liberādo a malo et p[er]ferēdo bona mō p[re]dicato. Debet em̄ sacerdos adesse demonstrās: representat em̄ p[ri]mā apparitionē x[risti] q[ue] facta est gētib[us] i[n] stelle appitione. **P**icq[ue] reuersus dicit: **O**rem[us]. s. sit in v[est]rū: vos mecū et ego vobiscū: vt q[uo]d petim[us] facilius impetrem[us] dicēs: **C**ollectā a colligēdo dictā: q[ui] colligit vota et o[ra]ones ppl[is] ad offerendū x[risto] nato regi: vñ cōiter solū tres dicunt[ur] collecte/et p[re]cipue in missa p[er]uēuali p[ro]p[ter] tria m[er]ite: ra q[ue] obruleft magi dñō: q[ui]b[us] et nos p[ro]f[ano] mari debem[us] offerētes au[tem] ignite charitat[is]: t[er]tius deuote o[ra]onis: et myrrhā dñice passionis. Et hec est forte porissima r[ati]o assignabil[is] q[ui]re in nūero ipari cōgruit collectas dici: lz nō videat[ur] necesse nisi vbi h[ab]et ordinari[us]: p[ro]stitutio: vel p[ro]suetudo ecclesiarū aut religionū. Nā etiā in die innocentū q[ui] tuoz legunt[ur] collecte sub nūero pari s[ecundum] ordi. **Roma.** **C**oncludunt aut[em] p[ro] dñm n[ost]rū iesum x[ristum] te. q[ui] ipse dixit **Joh. xv.** Quicquid petieritis patre[m] in no[m]i[n]e iesu meo/hoc faciet. **I**n merito em̄ x[risti] exaudimur nō in merito n[ost]ro: p[ro]p[ter] q[uo]d et cū singulari deuotione attētionē dicendū et audiendū est h[ab]et dulcissimū nomē iesus flexis genubus saltē cordis dicente ap[osto]lo **Phil. ij.** In no[m]i[n]e iesu om[n]e genu flexit celestiu[m] terrestriu[m] et infernoz ad q[uo]d etiā singulares indulgentie. scz xxv. dierū sunt dare a **J**ohanne papa: **F**lectētib[us] scz genua infra missarum solētia ad hoc nomē iesus que maria. **I**n hoc em̄ no[m]i[n]e om[n]is salus

fm ordi.
Ro. ca.
xxxiiij.

Misse

nfa corpis & aie: Nature: gfe: & glie p̄sistit dicēs p̄ oīa secula seculoz cō
tra luciferanos: qui stolide dixerūt luciferū post xpm̄ regnaturū: **Fugit**
manus qz̄ oīōnis deuotio debet esse operosa. **R̄ndet Am̄. i.** fiat verū.
Debet aut̄ eleuatio manūū nō excedere altitudinē humerū: & extēsiō eē
talīs vt̄ retro stantibz̄ possit videri euidenter: ad significādum q̄ opatio
xpī mirabilis in ei⁹ incarnatione & hui⁹ sacri institutiōe nō excedat alti
tudinē fortitudinis & potētie xpī sed tā in hum̄ eris: vel q̄ impletū sit il
lud **Esa. ix.** fact⁹ est p̄ncipat⁹ sup̄ humez̄ ei⁹ baiulādo si crucē etiā a pue
ritia in mēte: vel in exteriori p̄uersatiōe: p̄ quā aereas p̄tates debellauit
& celū potēter intrauit. **Alia** rō eleuatiōis manūū in missa ponit̄ ifra an
te. **Qui** p̄ die q̄z̄ pateret. **¶ Sequit̄** epla ab epi⁹ qd̄ est supra: & stolō mis
sio: q̄si supra missio: significat lras̄ testimoniales supra euāgelii et xpī
aduentū ip̄m̄ p̄firmātes & xpm̄ venisse testificātes: **Uñ** legit̄ interdū de
p̄phetis: frequēter aut̄ de ac̄tibz̄ ap̄toz̄ epl̄is canonicis & p̄cipue scri pau
li: qz̄ in his oibz̄ testificat̄ xpm̄ venisse olim̄ in lege ap̄phis. p̄missum: quē
sc̄tus paul⁹ p̄cipue & vbiqz̄ p̄dicauit & **Johānes** baptista cui⁹ typū ge
rit subdiacon⁹ digito demonstrauit: p̄pter qd̄ et subdiacon⁹ legit̄ epl̄am
versus mediū altaris: **Johānes** baptista p̄dicās vidit̄ iesum & dixit: **Ec**
ce agn⁹ dei. **¶ Et** testimoniū sc̄ti **Simeonis** & anne factū in tēplo sup̄ ad
uentū dñi: significat allegorice p̄pter qd̄ qdā tūc appodiā vlnas sup̄ li
brū ad significādū se q̄si in vlnas suscipe puerū iesum. **¶ Graduale** a
gradiedo dicitū: significat q̄ **Joseph** cū maria & puero **Jesu** gradiebat̄
& fugit in egyptū timore herodis. q̄ q̄rebat̄ puerū ad p̄dendū: vñ & i du
plicibz̄ festis a tribz̄ debet cātari fm̄ oz̄. **Ro. l3** hoc nō sit i vsu nisi quo
ad versum: ad designādū dicitū ternariū p̄sonarū cōtra egyptū gradie
tiū: qñ & simulachra legunt̄ corruisse egyptioz̄. **¶ Q.** autē in voce graui
cantari solet tristitiā signat gradietū. **¶ Erat** em̄ satis lamētabile: salua
tozē mūdi tā dulcissimū puerū **Jesum** adhuc vbera matris suggētē p̄se
cutionē pati: p̄ longā & asperā viā duci & fugari: vñ & multe note cātanz̄
& lamentū. **¶ Versus** cōiter alti⁹ ascēdit in cantu: qz̄ significat reuersionē
dñi **Jesu** cū maria matre ei⁹ et **Joseph** de egypto in terrā isrl̄ defuncto
iam herode: vt̄ p̄tz̄ **Matth. ij.** qd̄ fuit aliq̄liter p̄solaroziū. **¶ Alla** due
dictiōes sūt in hebreo: vt̄ dicit̄ **Nico. de ly.** **Nā** allelu: idē est qd̄ laudate
ia: deū. **¶ Sed** fm̄ alios est interiectio gaudētis: significās gaudiū qd̄ dā
ineffabile qd̄ nec satis exprimi pōt̄ nec oīno taceri qd̄ & alio nomie dicit̄
iubilus. **¶ Et** hic significat celeste & ineffabile gaudiū nuptiaz̄ agni: siue
canticū ep̄italamicū ab angelis in nuptiis xpī cum ecclesia sp̄sa eius
modulatū: qñ in iordane baptizatus lauit eius crimina: sicut canit̄ ec
clesia sancta hodie celesti sp̄so iuncta est ecclesia. vnde in festis dupli
cibus quattuor cantare debēt illud ad minus fm̄ oz̄. **Ro. qz̄** tūc quat
tuor apparuerūt p̄sone scz̄ pater in voce: filius in carne: sp̄s sc̄tus in co
lumbelpecie: & **Johānes** baptizās in iordane. **¶ Versus** significat veterē
parris vocē: scz̄ peniter me fecisse hominē versam̄ in nouam̄ hic est fili⁹

Expositio

meus dilect^o in quo mihi cōplacui ip̄m audire. **Repetit^o all'a:** qz angeli repetebāt ⁊ dixerunt iterū all'a. **Apoc. xix.** vnū sez ppter malū oblatū: aliud ppter bonū collarū. **In fine subiūgit^o noraz multarū ptractio** sine verbis ⁊ vocib^o significatiuis: ad significādū maius esse gaudiū celeste q̄ possit explicari sermone vel voce ad qd̄ pueniūt qui innocentia baptismalē cū xp̄o seruauerint. **Sed t̄pibus luctui deputat^o loco all'a canit^o tract^o habēs multas graues notas:** qz significat grauē xp̄i penitentia quā post baptismū fecit in deserto: vbi. xl. dieb^o et. xl. noctib^o ieiunauit: orauit: uigilauit: habēs terrā p lecto: celū p ro tecto. **Nā sup nudam terrā dormiuit discoopto capite:** ⁊ nudis pedib^o incessit: cū bestijs hūiliter puerfatus: rer a diabolo tēptat^o. ¶ **Sequētia** significat spūalem exultationē: vel accidētia qdā tripudia gaudiū supra dictū seq̄ntia secuta ⁊ secutura. ¶ **Euāgelii** significat p̄dicationē xp̄i. Ad qd̄ legēdū accipit^o p̄mo bñdictio: qz xp̄s p̄dicare nō p̄sumpsit etiā vsqz ad annū eratis sue tricesimū: nisi p̄us accepta bñdictioe a patre dicēte. **Hic est filius me^o dilectus ipsum audite.** **Legit^o autē p̄tra aquilonē plagā frigidā ⁊ tenebrosam:** a qua ⁊ fm̄ p̄phetā pan de^o oē malū: ad repellendū oē malū: frigus in duratorū cordiū: ⁊ tenebras demonū ac vitioꝝ: p̄ expressionē charitatis ⁊ virtutis xp̄i in euāgelio p̄tentorū: ppter qd̄ ⁊ xp̄s p̄dicauit euāgelii. **Sacerdos** vl̄ **dyaconus** p̄mittit di. **Dñs** uobiscū: orans q̄tenus dñs sit cū fidelib^o circūstātib^o: saltē participatiōe ⁊ mentis deuotiōe quo ad eos qui nō sunt aut esse possunt p̄sentes: corpe vt reddat eos dignos ⁊ attentos ad audiendā p̄dicationē xp̄i efficaciter. **Et r̄ndit chor^o vel minister in p̄sona oim̄.** **Et cū spū tuo:** sez sit dñs ad digne ⁊ fructuose p̄ferendū euāgelii. **Debet em̄ totus tūc in spū assistere ⁊ in spū deuore p̄ferre.** **Deinde alta voce dicit vel canit sacerdos vel dyacon^o.** **Initū vel sequētia sc̄i euāgelij fm̄ Matth. vel Marcū r̄c.** id est fm̄ q̄ matthe^o vel marc^o recitat. **Et r̄ndit chor^o: Gloria tibi dñe:** sez sit q̄ euāgelii salutis ⁊ pacis p̄dicasti: ad magnificādā gloriā regni tui fm̄ illō p̄s. **Gloriā regni tui dicēt.** **Et debēt tūc fieri q̄tuor cruces p̄ma in libro. sc̄da in frōte: tertia in ore: q̄rta in pectore:** vt p̄ hoc doceamur p̄formari xp̄o q̄ crucē p̄ oculis sicut in libro habuit. **In passiōe crucem nō erubuit publice: crucē p̄dicauit ore:** ⁊ iugiter tenuit etiā a p̄ncipio sue cōceptionis in pectore. **Thurificat^o in signū q̄ odor diuine noticie ⁊ bone fame xp̄i p̄ euāgelii est diffusus ⁊ plurib^o cōicatus:** sicut ⁊ hodie diffundit^o ⁊ hoib^o bone uolūtatis cōicāt. **Duo cereferarij cū cādēlis accēsis: r̄p̄sentāt lumē legis ⁊ p̄phetariū qd̄ euāgelio xp̄i lucet ⁊ in eo p̄fectius resplēdet.** **Et put anastasi^o papa instituit:** stare debēt vniuersi nudatis capitibus ad deuore et reuerēter uerba euāgelica in q̄b^o nuda ueritas patz audiēda: ⁊ vt ipso facto ostēdāt separatos pugnare p̄ euāgelica ueritate ⁊ fide xp̄i seruāda. **Canit^o in tono maturo miti ⁊ suauis fm̄ or di.** **Ro. qz marurus mitis ⁊ suauis fuit sermo xp̄i fm̄ illud Matth.**

Matth. xj.

Discite a me qz mitis sū ⁊ hūilis corde. **Acto euāgelio sub dyacon^o libri ā p̄tū sacerdoti offert cū dyacono sibi digito mōstrāte euāgelium:**

Mitte

qđ sacerdos osculat factu sup eo signo crucis. In signū pacis ⁊ charitatis q̄ in euāgelio apte mōstrant ⁊ ne de corde auferant sed ⁊ forti⁹ impmant ⁊ p̄signent. vñ ⁊ tūc cogitare pōt q̄ si osculet dulcissimū pecc⁹ ex quo melliflua s̄ba illa euāgelica p̄fluxerūt. Et astātes oēs munim⁹ se signo crucis: vel sup manū factuz signū crucis osculant: ne volucres celi. i. diaboli auferāt de cordibz aut opibz eoz semē x̄bi dei pacis ⁊ charitatis euāgelij lecti. Sed qñ legit passio vel missa p̄ defunctis: euāgelij nō debet osculari: qz tpe passiois x̄ps nō habuit signū pacis s̄ tribulationis: ⁊ de aiabz defunctoz incerti sumus an sint in pace vel penit. **C**redo d̄: i medio altaris eleuatis manibz: v̄t̄s. Et significat p̄dicatiōne ap̄loz q̄s dñs binos ⁊ binos misit ad p̄dicandū euāgelij p̄ vniuersum mundū iō sacerdos in p̄sona x̄pi incipit: ⁊ chorus p̄sequit alternatim. **T**amē aut ⁊ legit publice simbolū nicenū in p̄silio niceno ex diuersis locis sacre scripture ⁊ corditer in vñū collectū ⁊ publicatū: id declarationē simboli apl̄ici vbi multa nō a deo clare ponunt ⁊ hoc p̄tra dogmata hereticoz tūc insurgētū. **P**ro cui⁹ aliq̄li b̄: eui ⁊ iterlineali expositioni diuidi pōt in. xij. articulos s̄m. xij articulos fidei: ab artando dictos eo q̄ artat nos ad credēdū eos nō qđē simplr sed sub p̄ditōe si volumus saluari. **Q**uātū igit ad primū articulū dicat.

Credo in illud Deut. vi. audi israel dñs deus tuus vnus est. Contra paganos ⁊ illos hereticos: qui s̄m tres p̄sonas tres deos posuerunt: cū christus dicat ego ⁊ pater vnū sumus scz quo ad vnitatē diuine essentie. **D**iffert credere deum: scz esse qđ ⁊ demones credunt: **D**eus est verbis eius credere: qđ ⁊ mali faciunt: in deū est credendo ire in deū per amorē ⁊ ei adherere qđ solum boni faciunt. **Q**ui ergo dicit se credere in deū mentitur si nō diligit ipsum. **b** scz quo ad distinctionē personarū s̄m illud p̄s. Omnia quecūqz voluit fecit: cōtra aliquos philosophos qui dixerūt deum nō esse infiniti vigoris: neqz ex nihilo posse aliquid facere.

Credo in vnū deū. patrē oipotentē **Prim⁹ articulus.**

Credo in illud p̄s. Dixit ⁊ facta sunt cōtra errorem ponentū mundū ab eterno fuisse: alibi dicit creatorē: qz p̄mo creauit oia simul in materia p̄ma: ⁊ deinde fecit p̄ distinctionē ⁊ formationē. **Gen. i.** **b** cōtra errorem manicheoz ponētū duo p̄ncipia: vnū maloz visibilū: aliud bonoz inuisibilū. **E**x quo ducimur p̄mū ad considerandū dei maiestātē q̄tū factor: p̄minet factis. **S**edō ad gratiarū actionē: qz q̄cqd sumus ⁊ habem⁹ a deo est. **T**ertio ad patētā qz etiā pene cū aliqd sint a deo sunt et ad bonū

factorē celi et terre visibilium omnium

n̄m ordinate si volum⁹ bñ v̄ri. **a** cōtra eos q̄ posuerūt duas p̄sonas in x̄po. **N**ā sicut aīa rōnabilis ⁊ caro vn⁹ est hō ita de⁹ ⁊ homovn⁹ est x̄ps. **b** scz vniuersozū.

et inuisibilium. Et in vnum dominum

saluatorē oleo leicie p̄re cōsorzibus suis vinctam. **b** **C**ontra fontinū qui dixit christū esse filiū dei nō aliter q̄ alij viri boni per adoptionē ⁊ p̄tra manicheos. qui posuerunt plures filios in diuinis.

iesum christum filium dei vnigenitum

Secūdus articulus.

Expositio

a ¶. i. ab eterno: sicut fm Aug. vi. de trinitate. Si ignis fuisset ab eterno: & splēdor de eo natus fuisset ab eterno: cōtra arrianos arguentes. Si genitus ex patre: ergo posterior patre. Et cōtra Fontinū qui dixit christū ante mariā nō fuisse. Credere ergo debemus q̄ christus est vnigenitus & verus dei filius. Et q̄ fuit cū patre eternaliter vni us nature & substātie cū patre: alia tñ p̄sona a patre. Et hoc quo ad eius diuinitatē.

Et ex patre natum ante omnia secula.

a ¶ cōtra Sabellia. qui dixit christū nō esse aliū a patre: sed ipsum patrē incarnatum
b ¶ Quia pater generauit filiū sibi se totum cōmunicādo sine sue substātie diminutiōe sicut lumen accendit a lumine sine alterius diminutione. **c** ¶ sine alteratione transi-

Deū de deo: lumē de lumine: deū verū
mutatione vel fictione. **a** ¶ Contra Arrium. **b** ¶ Id est vnius substantie seu essentie cum patre: & per cōsequens equalis patri.

de deo vero. Genitū nō factū: cōsubstā

a ¶ Iohānis. i. contra illos qui negauerūt eum esse creatorē: & contra Arrium qui licet concederet mundū sensibilem factum per verbum: nō tamē ipsum verbum quod dixit factum. **b** ¶ Non p̄pter demones saluandos: prout ascribitur origeni: ecce cau-

tialē patrē: per quē oīa facta sunt. Qui
sa finalis incarnationis christi.

pp̄ter nos hoīes et pp̄ter nostrā salutē

a ¶ Ioh. vi. Descendi de celo: contra Fontinū. Non enim descendisset nisi prius ibi fuisset. Et hic tangit modus in forma. Ex illo tertio articulo primo fides nostra confirmatur quia christus de celo descendit: & per cōsequens ei magis credēdum q̄ alijs hominibus qui ibi personaliter non fuerūt. Secūdo spes eleuatur: quia homo factus est nobis similis: vt fiducialem accessum haberemus ad ipsum. Tertio charitas infāmatur: quia propter nos homines & propter nostrā salutem descendit de celis. i. Iohānis. iij. Sic deus dilexit mundū. Et Aug. Si deus peccatores nō dilexisset de celis ad liberandū eos nō descendisset. **b** ¶ cōtra manicheū qui dixit eum assumpsisse solum carnē apparentē. **c** ¶ cōtra iudeos per attributionē: quia incarnatio est opus charitatis & donum largitatis: licet absolute causa efficiens sit tota trinitas.

descēdit de celis. Et incarnat⁹ est de spi

a ¶ Contra valentianū qui dicit christum nihil corporis ex maria sumpsisse: sed e celo lapsum solum per mariā transisse: ecce causa materialis. **b** ¶ qui constat ex corpore & anima rationali: contra arrium & appollinarē dicentes christū non habuisse animam: sed loco anime diuinitatem. Et ergo hic genua flectenda ob reuerentiam et gratiarum actionē dominice incarnationis.

ritu sancto Ex maria v̄gine: et hō fact⁹

Tertius articulus.

Misse

a **C**ōtra maticheū: et hoc p̄mo vt p̄ balneū sui sanguinis peccati macula lauaretur. **Apocal. j.** Lauit nos etc. **S**ecūdo vt per sacrificiū tam magnū et efficac: offensa patris infirmita remitteret. **Roma. v.** Cum inimici essemus reconcilian sumus deo per mortē filij eius. **E**t vt pena debita expiaret: infirmitas nostra roboretur: **Ro. vj.** **G**etus noster homo simul crucifixus est etc. vt paradus aq̄ eriret. **T**ertio vt exemplū regulandī vitā nostrā preberet: scz charitatis: quia maiorē charitatē nemo habet etc. **I**tem patie tie humilitatis: obediētie contēnēdi terrena vsqz ad mortem crucis.

b **C**a ponto insula dicto: q̄s ponit ad exprumendū certitudinem rei geste. **I**tē descēdit ad inferos hic: supponit: quia cōtra hoc heresis non fuit.

est. Crucifixus etiā p nobis sub pōcio **Quart^o articulus.**

a **C**scz in signū q̄ vere passus. b **C**.s. ppria virtute ad vitam immortalem: vt esset causa et exemplar nostre resurrectionis corporalis et spūalis.

pilato passus et sepultus est. Et resur- **Quintus articulus.**

a **C**ōtra q̄sdā corūtibios: nō citius nec tardius vt mors eius pbaretur: et resurrectio nō desperaret. b **C** vt paruit. **1 Cor. xv. Diec. vj.** Annūciabit nos post duos dies: et in die tertia suscitabit nos. **C**uius figura ionas trib^o diebus in ventre. c **C**.s. emp̄reum: scz eius supremū locū per et super omnes celos ppria virtute tanq̄ ad locū propriū a quo deicēdit ad interpellandū p nobis: et trahendū sursum.

rexit tertia die iūdm scripturas. Et ascē- **Sext^o articulus.**

Sextus articulus contra eos qui dixerunt christum carnem deposu-
it: et in solem posuisse.

a **C** in p̄noxiis donis quiescens a laborib^o quos sustinuit: et tanq̄ magnus dominus ad mirēndū dona spiritus sancti. **Eph. iij.** Ascēdit super omnes celos: vt adim-
pleret omnia: scz donis suis.

dit in celum: sedet ad dexteram patris.

a **C** ad iudiciū qui modo venit in carnem et quotidie in mentē. b **C**.s. iuste qui iudicatus est cum cōtumelia iniuste. **Luc. xx.** Tunc videbunt filium hominis venientē in nube cum potestate magna et maiestate. **C**ontra **O**rigenem: qui seitur dixisse passibilem venturum pro demonibus redimendis.

Et iterū venturus est iudicare cum glo- **Septim^o articulus.**

Divus iudicis sapientia innumerabilis et ineffabilis: potentia inuincibilis: iusticia inflexibilis: facies et ira implacabilis: et ideo si vis nō timere potestatem: benefac: **Roma. xij.**

a **C**id est bonos vita gratie viuentes ad vitam eternam: et malos in peccatis mortuos ad mortem sempiternam: vel iam aut tempore sui aduentus viuos adhuc et mortuos generaliter: prius tamen moriantur anteq̄ iudicabuntur. b **C**ontra luciferanos **Daniel. vj.** Regnum eius quod non corrumpetur.

ria viuos et mortuos: cuius regni non

B

Expositio

a **Q**uid est deum: quia licet multi sint alij spiritus sancti vt angeli: tamen oēs sunt ad ministratorij spūs: **Heb. i.** **I**te dō dñs non minister aut seruus. cōtra macedoniū negans deum esse spiritum sanctum.

Octau^o articul^o **erit finis. Et in spiritū sanctū dominū**

a **Q**.f. corpus et aiām: ad differentiā amoris nostri qui non viuificat cōtra eos qui dixerunt spiritum sanctum solum purgare mentem: et nō viuificare. **b** **Q**uēz vnica spiratione cōtra errorem grecorum: quem tamen dicuntur reuocasse.

et viuificantem. Qui ex patre filioq; p

a **Q**uia patri et filio coequalis et consubstantialis: contra eos qui dixerunt spiritum sanctum esse nuncium et famulum patris et filij vt macedonius et donatiste dicentes eum esse minorem patre et filio.

redit. Qui cum patre et filio simul ado

a **Q**uā illud. **ij. Petri. i.** Spiritus sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines: contra pristinistas et montanos qui dixerunt prophetas non per spiritum sanctum: sed quasi amentes et ebrios locutos fuisse: qđ etiam falsum patet ex mirabili eorum concordia diuersis temporibus et eodem prophetantium.

ratur et conglorificatur. Qui locut^o est

a **Q**uā. **vj. Ana** est columba mea. **f.** vnitate fidei: spei et charitatis: extra quā nō est salus: vt patet in arca noe. **b** **Q**uā ad differentiā ecclesie malignantiū. **ps.** **O**diui ecclesiam malignantium. **c** **Q**uā vniuersalem. **Primo** ratione loci habens tres partes mundū vniuersum: celū: purgatorium. **Secundo** ratione hoīm: qz nullus abiicit nec seruus nec liber: grecus aut iudeus. **Tertio** rōne temporis: qz sem p durabit.

Nonus articul^o **per prophetas. Et vnā sanctā catho-**

a **Q**uid est firmā: supra fundamentū apostolorum fundatā: et supra firmā petrā fundamentū primariū quod est christus. **i. Cor. iij.** **b** **Q**uā **ep. iij.** **V**nus deus. vna fides. vnū baptisma. **Licet** enim sint plures exterius baptisantes: vnus tñ solus interius baptizat. **f. xps. iob. i.** **N**ic baptizat et cōtra donatistas rebaptisantes.

Decim^o articul^o **liram et apostolicam ecclesiam. Confite**

a **Q**.f. oīm originaliū et actualiū etiam quo ad penā: ita vt baptisatus statim euolat et qz per baptismū cōmunicatur xrus capitis nostri christi qui delet peccā: et hic cōprehenduntur cetera sacramenta: qz baptismus est ianua omniū aliorum.

or vnū baptisma in remissionem pec-

a **Q**uā ppter quod amicorū mortē patienter fero. **i. Thessal. iij.** **M**ori ppter iusticiam nō timeo. **B**ona sollicitius operor: et a malis retrahor: qz pcedent q̄ bona fecerunt in resurrectionem vite: qui vero mala egerunt in resurrectionē iudicij. **Job. v.** contra et

Undecimus articul^o **ratorum. Et exspecto resurrectionē mor-**

Misse

orem philosophorum dicentium idem numero non reuerti. et saduceorum et aliorum hereticorum quorundam. a. **1.** in terra uiuentium eternam: contra eos qui putabant animas cum corporibus mori: vel non recipere in futuro secundum opera sua: habet autem uita eterna in se tria. Primum est: quia homo ibi perfecte deo coniungitur qui est finis desideriorum et laborum nostrorum merces et premium nostrum ultimum: **Heb. xv.**

tuorum. Et uitam futuri seculi. Amen. **Duo decimus articulus.**

Ego merces tua nimis. **C**onsistit autem hec unio. Primo in nuda et aperta uisione dei. **1. Cor. xiiij.** **U**idemus nunc per speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem. **S**ecundo in feruentissima dilectione. **Q**uanto enim perfectius aliquis bonum cognoscit: tanto amplius amat. **S**ed ibi perfecte cognoscit summum bonum: ergo summe amat. **T**ertio in plena laudatione. **P**s. **B**ei qui habitant in domo tua domine: in secula seculorum laudabunt te. **U**nde beatus **Aug.** ibi uocabimur et uidebimus: uidebimus et amabimus: amabimus et laudabimus. **E**cce quod erit in fine sine fine. **S**ecundum est perfecta saturitas. **N**ullum enim bonum creatum satiari potest anime appetitum: sed solum bonum increatum: summum: continens omnia bona creata supereminenter: secundum illud beati **Augu.** **I**nsatiabile et inquietum est cor meum donec quiescat in te domine. **E**t ps. **Q**ui replet in bonis desiderium tuum. **Q**uicquid est desiderabile: ibi est superabundanter. **S**i enim desideras delectationes: ibi erit summa delectatio de summo bono per omnes sensus: quod tunc erit in actu suo. **P**s. **D**electationes in dextera eius usque in finem. **E**t iterum. **T**orrete uoluptatis tue potabis eos: **Job. xxij.** **T**unc super omnipotentem delitie affluent. **S**i appetis honores: ibi erit summus honor: inter laicos maximus honor est esse regem: inter clericos episcopum: et quilibet horum erit ibi: **Apoel. v.** **F**ecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes: et regnabimus super terram. **1. uiuentium. Et. 1. Job. iij.** **S**cimus quoniam cum apparuerit: similes ei erimus. **S**i desideras scientias: ibi erit cognitio omnium rerum naturalium: et totius ueritatis. **A**t breuiter quicquid uolueris / totum habebis. **N**am secundum beatum **Aug.** hoc est de ratione beatus dicitur. **T**ertium est perfectissima securitas de omnibus perditis semper perfruedis absque ullo defectu: et quod nulla aduersitas eis unquam nocere poterit: aut molestie quicquam inferre. **P**s. **Q**uonia confortauit seras portarum. **A**t **Apoel. xxj.** **A**bstergit de omni lacrymam ab oculis eorum: et mors non erit ultra neque luctus neque clamor etc.

Aug. xxij: de ciuit. dei ca. xl.

Aug. i. cofel.

- D**ominicis omnibus.
- F**estiuatibus omnium apostolorum et euangelistarum.
- N**atiuitate domini
- E**pyphania domini
- C**onuerfione sancti pauli
- D**ibus festiuatibus beate virginis marie
- L**ena domini
- R**efurrectione: ascensione

- F**estiuatibus angelorum: **C**rucis:
- F**esto omnium sanctorum
- O**mnibus consecrationibus ecclesiarum et altarium.
- F**estiuatibus quatuor doctorum. **E**t per omnes octauas

eorum si que habent octauas. **U**nde in octaua sancti **I**ohannis baptiste dicitur **A**redo: eo quod infra octauam apostolorum **P**etri et **P**auli uenit.

B ij

Expositio

Similiter in octaua sc̄i laurētij: qz infra octauā beate virginis occurrit. Sic z in ordine nostro p octauā sancti Augustini. Et in sc̄i Iohannis decollatione. In die Felicitis z adaucti: eo q̄ infra octauā sc̄i Augustini veniūt. In alijs aut̄ festis sanctorū: vt martyrū / cōfessorū / z virginū nō dicit̄ Credo. Cuius ratio est f̄m Innocentij: qz solum predictorū z nō illoz fit cōmemoratio in symbolo: quoz undā tamē obscure: vt epyphanie: qd̄ est festū baptismatis / ibi: Cōfiteor vnū baptismā. Cene dñi: qd̄ est solēnitas eucharistie: ad quā respicit illud: Sanctorū cōmunionē. Angeloz: q̄ noīe celi intelligunt̄ / ibi: Factorē celi z terre. Sed quatuor doctores gaudent p̄uilegio apostolorū: eo q̄ fidē apostolicā declarauerunt: z corruptā ab hereticis restaurauerunt: p̄cipue vt patet ex eorum scriptis. Et tantū de p̄ma parte literaliter z allegorice. ¶ Sed tropologice introitus significat̄ introitū christi in mentē per gratiā tūc intime z ex toto corde desiderādus. Qd̄ cum factū fuerit: vertit̄ z mutatur quis in virum alterū: ideo sequit̄ versus: qui in nota altiori communiter reperit̄ introitus: per quod docemur: vt introeuntes corde desideremus gratiā subsequētē: sine qua gratia p̄ueniens nihil p̄deset. Non em̄ qui ceperit: sed qui p̄seuerauerit vsqz in finem / hic saluus erit. Un̄ z misericordiā eius petimus per Kyrieley son nonies: qua indigemus vt. s̄. z vt laus nostra cōsociet̄ laudī angeloz: per nouē choros eorum. Sed q̄ vult cū angelis in futuro deū laudare: oportet in p̄senti cū ipsis incipiat: nō querens que sua sunt: sed que iesu christi z que alioz: ideo sequit̄: Gloria in excelsis deo. Et in terra pax. Elevatio manuum docet extensionē operū: f̄m illud Thren. iij. Teuemus corda cū manibus. Que humeros nō debent excedere: qz fieri debēt nō importabilis z indiscrete: sic tamē debent extendi vt euidenter possint a retro stantibus videri: quia sacerdotibus z p̄latis p̄cipue dicit̄: Sic luceat lux vestra corā hoibus vt videant opera vestra bona: z glorificent patrē vestrum qui in celis est: Matth. v. Vel significat̄ q̄ christo semp cōsirus debet esse in cruce cū ap̄lo Paulo. Finiro hymno angelico osculat̄ altare: qd̄ z semp facere tenet̄ quotiens se ad pplm̄ verterit: ad ostendēdā deuotionē suā ad christū ne in deuotior videat̄ illa peccatrice: q̄ postq̄ intrauit ad conuiuiū domini: nō cessauit osculari pedes eius: Luc. viij. Un̄ cogitare debet tunc sacerdos inclinās se cum omni deuotione q̄si osculet̄ dulcissimos pedes iesu in cōuiuio residentis: ne sibi dicat̄ tanq̄ phariseo: Intraui in domū tuam z osculū non dedisti mihi. Deinde dicit̄: Dñs vobiscū. Vbi ex toto corde debet desiderare z orare q̄tenus p̄ meritū sue incarnationis sit cum p̄plo. Et ecōtrario ppl̄s respōdēs: Et cū spiritu tuo. s̄. sit dñs p̄ meritū sue incarnationis: vt ip̄m instruat / roget z accendat: sic q̄ in spiritu z veritate pro nobis oibus orare valeas. Oremus dicit̄: vt se z pplm̄ ad orandum simul excitet. Collecta dicit̄ hec vel illa f̄m petenda. Un̄ tunc oēs collecte debēt esse ad intra in deuotionē z charitate diuina: z sic petere necessaria. Sequit̄ epistola significās supra missam instructionē z restificationē p̄ quā intellecta z bene

Tropologice

Misse

penfata in fua fentētia pbare ⁊ cognofcere poffumus an xps venerit in
mentē noftrā p gratiā pbabiliter: aut quō feruari poffit: ne recedat a no
bis. **Et** debet legi diftincte ⁊ aperre ad intelligēdū: **Nemie. viij.** **Et** deo
note ad fructificandū. **Nicre. ij.** **Sacrus** eft fermo dei in corde meo q̄ft
ignis eftuans. **Un̄** ibi lecta ⁊ audita debēt memoriter retineri diligēter
q̄ntum eft poffibile: ⁊ q̄torius ope adimpleri: ideo fequit̄ **Graduale:** **fi**
gnificās gradus virtutū p quas cū iofeph virgine maria ⁊ puero iefu
debet gradi viā p̄fentis vite: ad destruendū idola egyptiorū in vita acce
ua. **Qd** cum factū fuerit vertit̄ labor in gaudiū ⁊ gradiens in virtū alte
rum: qd̄ fignificat verfus in altiori nota. **Sed** alleluia incipiens ab a
⁊ terminās in a: fignificat gaudiū celefte ineffabile ⁊ incōmutabile ha
bens principū ⁊ carens fine: p qd̄ ammonet̄ tam sacerdos q̄ ppls: vt
tūc oīa terrena ⁊ trāfitoria ab affectu poffponat: ⁊ ad eterna gaudiā ex
toto corde feftinat fakte p contēplationē in vita cōtemplatiua: vt tandē
aflequat̄ p apertā vifionē ⁊ fruitionē in patria. **Verfus** fignificat omīa
vetera tūc verti in noua: fm̄ illud **Apoca. xx.** **Ecce** nouus facio oīa. **Tēo**
porib⁹ autē lucrii deputatis loco alleluia canit̄ tractus in nota graui:
q̄ tantū eft pōdus iniquitatis noftrę ⁊ circūftans nos peccatū in corpo
re corruptibile: vt grauiter trabamur ad bonū. **Un̄** multe note cōmuni
ter ponunt̄ sub vna dictione: ad innuendū q̄ft inexplicabile eſſe noftrā
miferiā quā p peccatū incurrimus. **Et** maius eſſe deſideriū liberatiōis
ab eadē miferiā q̄ facile explicari poffit. **Anteq̄** legat̄ euāgelium sacer
dos vel diaconus p̄mo orare debet p̄ra mediū altaris: **Mūda** cor me
um ⁊ labia mea ⁊c. put in ordi. roma. q̄ nō eſt ſpecioſa laus in ore pec
catoris. **Et** ſine oīone nec teneri pōt mediū virtutis. **Deinde** accipit be
nedictionē: in ſignū q̄ nullus p̄dicare debet p̄pria auctoritate. **Rom. x.**
Quō p̄dicabunt niſi mittant̄. **Tertio** dicit: **Dñs** vobiscū: deſiderans ⁊
orās ex toto corde ⁊c. vt ſupra patuit. **Dēs** ſignāt̄ ſe añ ⁊ poſt euāgelii
vt ſine diabolica illuſione poſſint ip̄m deuote audire: et ſine obliuione
fortiter imp̄ſum retinere. **Un̄** ⁊ cōtra aquilonē legit̄ q̄ft facto dicit̄ il
lud **Iant̄. iij.** **Surge** aquilo ⁊ veni auſter: id eſt recede diabole ⁊ veni
ſpirituſ ſancte. **Et** illud **Iſa.** **Dicam** aquiloni noli phibere. **Significat**
aut̄ euāgelii bonū nunciū ab eu qd̄ eſt bonū: ⁊ angelū qd̄ eſt nunciū:
q̄ per ip̄m nunciat̄ nobis maximū bonū quo p̄fecte inſtruimur ⁊ cōſo
lamur in agendis: cauēdis ⁊ deſiderādis. **Et** q̄ fm̄ hoc age
re debem⁹: ita vt ip̄m in corde bono ⁊ p̄fecto retinētes fructū feram⁹ in
patiētia: qd̄ facit fides formata: ideo ſequit̄ **Credo.** **Corde** em̄ creditur
ad iuſticiā: ore aut̄ cōfeſſio fit ad ſalutē: **Roma. x.** **Un̄** tunc deuotiſſime
ora ndū a p̄lo ⁊ a sacerdote ex corde deſiderandū q̄renus in fide euan
gelica cōfirmemur: quia ſine fide impoſſibile eſt plere deo. **Heb. xj.**
Sequit̄ ſecūda pars p̄ncipalis totius incipiens ab offeritorio ⁊ durās
vſq̄ ad p̄fationē in qua fit cōſecrādoꝝ oblatio. **Et** ſubdiuiditur in tres
particulas. **In** p̄ma nāq̄ p̄mittit̄ offerētū cū laude ⁊ exultatio in cāctico
offerro. **ij.** **In** ſecūda fit oblatio cū oīonibus: **Sufcipe** ſancte pater ⁊c.

Expositio

Allegoria

In tertia petit oblatiois acceptatio in secretis. Et quia hec exigit elevationem mentis ad deum: ideo permittitur: **D**ñs vobiscū. Et postea orate frāmo osculato altari in medio rōne q̄ supra: sc̄it se ad ppl̄m dicēs orādo: **D**ñs vobiscū. s. sit p̄ meritū sue oblatiois deo p̄i p̄ nobis vt possitis p̄mo vobispos; deinde tantū sacrificiū corp̄is ⁊ sanguis xp̄i mecū digne ⁊ fructuose offerre: ⁊ oblato sacrificio incorporari. **R**ndet chorus vel minister in p̄sona ppl̄i: Et cū spū tuo. s. sit dñs mō p̄dicto. Debet em̄ tūc totus in spū apparere: qz resp̄ntat apparitionē dñi iesu in die palmarū: qñ vertebat faciē suā vt iret in hierl̄m offerre seip̄m p̄ nobis: vbi cogitare poteris: quō iesus vidēs ciuitatē fleuit sup̄ illā: ita vt intumesceret facies ei⁹: ⁊ p̄ multitudine singultuū peccatoris sui nō posset ad plenum v̄ba formare. Prop̄ qd̄ imp̄fecte dixit: Quia si cognouisses ⁊ tu. Consequēter excitat se ⁊ ppl̄m ad orandū simul ⁊ deuote dicens: **O**remus. Prosequit̄ offerro: iū qd̄ carā: qz significat oblationē laudis quā ex h̄buerūt xp̄o veniēt: ⁊ sp̄ite atqz bilariter nō minus q̄ flebiliter se offerēt: recipiētes eū cū hymnis ⁊ canticis: floribz ⁊ ramis palmarū: p̄stratis vestimētis in via atqz dicētes: **O**sanna filio dauid: b̄ndictus q̄ venit in noie dñi. Et hoc forte etiā resp̄ntat p̄cessio subdiaconi cū calice solēnter p̄parato: ⁊ accolito portāte ampullā aque de sacratio in festis duplicibz: vel resp̄ntat **J**ohānē baptistā vt sup̄ius patuit: q̄ p̄parauit viā domino ad offerendū seip̄m: tandē p̄ nobis ⁊ fert oblationē vsqz ad mediū altaris: vbi aperit qz ip̄e **J**ohes terminauit oblationē veteris testamenti: in qua velaminibz figurarū oblatio xp̄i erat velata: ita vt veniens ad mediatoriē dei ⁊ hoim̄ aptā mōstraret dicēdo: **E**cce agn⁹ d̄i. s. p̄ peccatis immolādus: s̄m illud **Mat̄. xj.** **E**t ⁊ p̄he vsqz ad iohannē p̄pheta uerunt. **U**n̄ ⁊ subdiaconus offerendo calicē nihil dicit: quia oblatio veteris testamenti veritatē non exp̄ssit. **S**ed sacerdos ⁊ diaconus aliqd̄ dicunt: quia oblatio noue legis veritatē expr̄mit: diaconus autē offert calicē sacerdoti: quia in primitiua ecclesia sanguinē ppl̄o ministrabat: qd̄ licet modo nō fiat p̄pter periculū: manet tamē adhuc mysteriū saltrē ad spiritualiter ppl̄o cum sacerdote ministrandū tantū sacrificiū. **U**el quia per angelū hec oblatio xp̄i est deo patri resp̄ntata ⁊ oblata: nō minus q̄ nostre orationes ⁊ bona opera: **1. Cor. xij.** **U**el etiā qz per diaconū veritas euāgelica nunciatur: que deo patri per xp̄m est oblata. **S**acerdos offerēs panem in patena eleuata: significans latitudinē charitatis christi: ⁊ ppl̄i xp̄m cum gaudio suscipientis in qua hec hostia est oblata deo patri: dicit hāc orationē: **S**uscipe sancte pater oīpotens eterne deus hāc immaculatā hostiā. s. rōne sui: qz immaculata debet esse ad litteram. ⁊ rōne significationis: qz immaculatā significat hāc. **I**git̄ suscipe sancte pater ⁊c. vt eā sanctifices mirabiliter: cui omnia sunt possibilia: quā ego indignus famulus tuus tibi offero deo meo per specialē cultū ⁊ redemptionē viuō ⁊ vero: ac differentiā idolozū mortuozū ⁊ deozū fictozū p̄ innumerabilibz peccatis ⁊ offensionibus ⁊ negligētis actis:

In oblatione
deus vobiscum
et postea orate
frater meo osculato
altari in medio
ratione quae supra
scilicet se ad populum
dicens orando
dominus vobiscum
scilicet sit pro merito
sue oblationis deo patri
pro nobis ut possitis
primo vobispos
deinde tantum sacrificium
corporis et sanguis christi
mecum digne et fructuose
offerre et oblato sacrificio
incorporari
Respondet chorus
vel minister in persona
populi Et cum spiritu tuo
scilicet sit dominus modo
predicto Debet enim tunc
totus in spiritu apparere
quod respresentat apparitionem
domini iesu in die palmarum
quod quando vertebat faciem
suam ut iret in hierusalem
offerre seipsum pro nobis
ubi cogitare poteris
quomodo iesus videns ciuitatem
fleuit super illam ita ut
intumesceret facies eius
et pro multitudine singultuum
peccatoris sui non posset
ad plenum verba formare
Propter quod imperfecte dixit
Quia si cognouisses et tu
Consequenter excitat se et
populum ad orandum simul
et deuote dicens Oremus
Prosequitur offerro iuxta
quod carum quod significat
oblationem laudis quam
habuerunt christo veniente
et spiritu atque biliter non
minus quam flebiliter se
offerunt recipientes eum
cum hymnis et canticis
floribus et ramis palmarum
prostratis vestimentis
in via atque dicentes
Osanna filio dauid
benedictus qui venit
in nomine domini
Et hoc forte etiam
representat processio
subdiaconi cum calice
solentur preparato
et acolito portante
ampullam aque de sacratio
in festis duplicibus
vel representat
Iohannem baptista
ut superius patuit
quod preparauit viam
domino ad offerendum
seipsum tandem pro
nobis et fert oblationem
usque ad medium
altaris vbi aperit quod
ipse Iohes terminauit
oblationem veteris
testamenti in qua
velaminibus figurarum
oblatio christi erat
velata ita ut veniens
ad mediatoris dei et
hominum aptam
mostraret dicendo
Ecce agnovi dei scilicet
pro peccatis immolandus
scilicet secundum illud
Matthei 23 Et et
propheta usque ad
Iohannem propheta
uerunt Unum et
subdiaconus offerendo
calicem nihil dicit
quia oblatio veteris
testamenti veritatem
non expressit Sed
sacerdos et diaconus
aliquid dicunt quia
oblatio noue legis
veritatem exprimit
diaconus autem offert
calicem sacerdoti
quia in primitiua
ecclesia sanguinem
populo ministrabat
quod licet modo non
fiat propter periculum
manet tamen adhuc
mysterium saltem
ad spiritualiter
populo cum sacerdote
ministrandum tantum
sacrificium Vel
quia per angelum
hec oblatio christi
est deo patri
representata et
oblata non minus
quam nostre
orationes et bona
opera I Cor 12
Vel etiam quod
per diaconum
veritas euangelica
nunciatur que
deo patri per
christum est
oblata Sacerdos
offerens panem
in patena eleuata
significans
latitudinem
charitatis christi
et populi christum
cum gaudio
suscipientis in
qua hec hostia
est oblata deo
patri dicit hanc
orationem
Suscipe sancte
pater omnipotens
eterne deus
hanc immaculatam
hostiam scilicet
ratione sui quia
immaculata
debet esse ad
litteram et
ratione significationis
quia immaculata
significat hanc
igitur suscipe
sancte pater et
cetera ut eam
sanctifices
mirabiliter cui
omnia sunt
possibilia quam
ego indignus
famulus tuus
tibi offero deo
meo per
specialem cultum
et redemptionem
vivo et vero ac
differentiam
idolorum
mortuorum et
deorum
fictorum pro
innumerabilibus
peccatis et
offensionibus
et negligentiis
actibus

Misse

7 p oibus circūstātib: s; 7 p oibz fidelibz xpianis viuis atq; defunctis:
vbi exprmit p quibz offert ordine suo. Et credibile est xpm sili ozone vsū
tūc in oblatioe sui ad patrē: iputās sibi innumerabilia pctā 7 offensiones
7c. generis hūani: cui⁹ naturā assumpserat. Sequit: **Ut** mibi 7 illis p
ficiat ad salutē in vitā eternā. s. p qua est instituta 7 ordinata **Amē.** S;
aūq; ozone finiat facto signo crucis cū patena: hostiā sup altare ponit
ad significādū pmptrā volūtate xpi q̄ obtulit se p̄i offerēdū p crucē pro
nob. Et tūc statim patena sub corpali abscondat: qz licet in latitudine
charitatis honorifice esset a cōi pplō susceptus: 7 ad tēplū vbi se obru
lit patri deductus: tū illa latitudo charitatis statim abscondita fuit: qñ
ip̄o p̄dicāte q̄si tota die a nullo fuit inuitatus s̄m illud **Marc.** xj. **Vir**
cū spectis oibz scz an aliq̄s veller ip̄m inuitare cū iā vespa eēt hora exiit
in berbania cū duodecim. Et sic postqz se obtulit in tēplo: etiā latitudo
charitatis p̄cedēdo abscondita fuit ab eis: 7 cū maria martha 7 laza
ro in berbania nō multū distāre māsit. Et qz etiā patēs latitudō charita
tis duodecim discipuloz: q̄ cū petro dicebat se patos cū xpo in mortē 7
tin carcerē ire: postea abscondēbat 7 a xpo fugerūt: ideo in festis semidu
plicibz 7 duplicibz. **Diacon**⁹ ad h̄ significādū postea qñ incipit canon re
cipit patenā de altari: 7 inuolutā tradit subdiacono stāri 7 tenenti eā re
tro a lōge. **Verū** tpe eleuatiōis discooperit: qz tpe eleuatiōis xpi in cru
ce apparuit latitudo charitatis sc̄i ioh̄is stātis iuxta crucē cū maria vir
gine. Vel aliter 7 forte meli⁹ p patenā a petēdo dictā: 7 rotundā ad mo
dū fornicis siue arc⁹ triūphalis: significat patēs triūph⁹ xpi: in q̄ dedu
crus 7 oblat⁹ est ad tēplū: ex q̄ poteter eiecit vēdētes 7 emētes: s; hic pa
tēs triūphus xpi statim abscondēbat: qñ eodē die tāq; abiect⁹ a nullo in
untabaf: 7 paulopost ad passionē ducebat. **Verū** tpe eleuatiōis in cru
ce iterū apparuit in titulo triūphali scripto: iō tpe eleuatiōis discooperi
tur. Deinde psequēter sacerdos facto signo crucis sup aquā 7 accepta
vna gutta vl⁹ duabo mittit vinū calicis cū ozone: **De**⁹ q̄ hūane substan
tie dignitatē 7c. put in misali habet: p qd significat hūanā naturā xpi
in aqua significatā p assumptionē hūi dictā esse 7 trāsisse in diuinitatem
qdāmodo in vino significatā: 7 n: bilominus ppl⁹ in aqua significatū
s̄m illud **Apoc.** xvij. **Aque** multe ppli multi benedicendū esse p eb: isti
diuinitatē. put satis exprimit oratio ipsa. **Sicut** 7 credit benedixisse po
pulum quando intrauit templū ad se offerendū: dicente pplō: **Benedi**
crus q̄ venit in noie dñi. **Sicq;** calix pparatus offert cum oratione: **Of**
ferimus tibi dñe 7c. **Ubi** innuit quid offerimus: qz calicē salutē confe
rentē. **Quo:** qz tuā depcātes clementiā 7c. **Pro** q̄ offert: qz p nostra 7 p
rotius mūdi salute. **Ascēdit** aut in odore suauitatis qñ acceptaf 7 offer
rūt in seruoze charitatis. Et significat qz iesus tūc parat⁹ ad passionē se
obtulit patri p ton⁹ mūdi salute. Et sic deponit calicē sup altare cum si
gho crucis 7 cludēs: p xpm dñm nrm. s. p̄r que facta est hec oblatio: et
iterū iam in ministerio perficiēda. Et tūc calicem offerit: qz hec oblatio
in abscondito cordis celebrata fuit: dicens orationē in spū humilitatis

B iij

Expositio

et in aëo cōtrito rē. que fuit puerorū in camino ignis: Daniel. iij. ad significandū q̄ in camino ignis marime charitatis et deuotiōis in spiritu hūilitatis et p̄riti cordis x̄ps tūc se obrulit cui nos p̄formari petim⁹ vt et sic fiat sacrificiū n̄m vt placeat sibi dño deo. Quo facto eleuatis manib⁹ ad celū dicit ōionē: Veni sanctificator om̄is eterne deus et bño die hoc rē. faciēdo signū crucis sup̄trū q̄: p̄ q̄d significat q̄ cū quidā gētilēs rogassent philippū vt viderēt iesum: et ille vna cū andrea dixisset Jesu: rñd̄it. Venit hora vt clarificet filio hoīs. Et post pauca q̄b⁹ expressit necessitatē et dolorē sue passiōis dixit: Pater clarifica nomē tuū Venit ergo vox de celo dicēs: Et clarificauit: et iterū clarificabo: Joh. xij. Pōnit autē calix a dextris: et hostia a sinistris: q̄ sanguis de latere eius dextro fluxit postq̄ in sinistra hui⁹ mūdi passiōē et mortē sustinuit. Et ex tūc vadit lauare extremitates digitorū nō solū p̄pter mundiciā corpale ad tā mūdissimū sacramētū mūde tractandū: sed etiā ad significandū lotionē pedū discipulorū hūiliter a dño iesu in cena factā: vt discipuli essent mūdi etiā a minimis affectiōibus impuris ad tātū sacm̄ digne cōmunicādū: vt p̄t̄ Joh. xij. Quib⁹ et nos p̄formari debemus: fm̄ illud Dyo. de eccle. hierar. Ad sanctissimū eūtes sacrificiū mūdari p̄uenit abyltinis aie p̄b̄at̄ismatib⁹. Et fm̄ or̄ Ro. sūme cauendū: ne cū digitis sic lotis vertat folia: aut aliqd̄ aliud t̄gat: sed oīno mūdōs custodiat. Os̄i intelligendū est nō solū ad litterā corporaliter: sed etiā spiritaliter modo p̄dicto. Inter lauandū h̄o dicit illud de p̄s. xxv.

a **Mundabo.** b **Q̄. i. qui nec sibi nec alijs nocēt.** c **Q̄. i. opa: scz cū tu dñe laueris**
Lauabo inter innocētes man⁹ meas:
mibi cū discipulis tuis pedes affectionū meos. a **Q̄. i. virtutibus et bonis operibus ornabo.** b **Q̄. i. fides fidei tue et mētis mee: vbi tibi p̄ces et vota offerunt.** c **Q̄. i. discam et intelligā a v̄is: et intus a magistra veritate quō te laudē: nō me.**

et circūdabo altare tuū dñe vt audiā vo-
a **Q̄. i. exponā ceteris postq̄ ego didicero.** b **Q̄. i. p̄cipua et p̄fecta corporalia et spiritalia visibilia et inuisibilia hoīb⁹ exhibita: docens et eos te laudare.**

ce laudis: et enarrē vniuersa mirabilia
a **Q̄. i. bonos actus et virtutes q̄bus domus tua. i. ecclesia et fidelis aīa ornānt.**

tua: domine dilexi decorē domus tue:

a **Q̄. i. locū in quo gloriose habites: vt nō sibi: sed tibi gl̄ia det. An̄ Greg⁹. Domus quippe dei nō solū sancti angeli: sed etiā nos sum⁹ quoz mētes inhabitare dignatur.** Et q̄ electus q̄iq̄ quātūcunq̄ p̄ficiat: adhuc reprobari formidat misericordē deū hūiliter exorat dicēs: Ne p̄des. b **Q̄. i. p̄di p̄mitas in futuro.**

et locū habitationis glorie tue: ne p̄des

Miſe

a ¶ i. cū male se habētib⁹: erga deū z eū odiētib⁹ nō colentibus. b ¶ scz q̄ dilexi
decore domus iue. c ¶ in p̄ſenti. i. eū hoībus male se habētib⁹ erga. p̄ximū et euz
odiētib⁹ de quib⁹ dicit: q̄ odit fratrē suū homicida est: hij em̄ impij z viri sanguinū cō

**cum impijs deus animā meā: et cum
tra duo p̄cepta charitatis faciētes: q̄tū in se z debonestā: z maculāt deco:z dom⁹ tue.**

a ¶ i. opib⁹. b ¶ f. eozū opa sunt: iniq̄ et semp parati sunt iniq̄ agere. c ¶ qz si qd
boni agūt p̄ munerib⁹ faciūt pecunie: vel laudis humane: vel timoris quo timent de
manibus iniquitates sunt: dextra eoz

nire vel potētē offendere z sic ditati sunt z repleti muneribus. a ¶ i. in diuitijs in
repleta est muneribus: Ego aut in ino

nocentie z spūalis thesauris. a ¶ scz altare ad tibi sacrificandū et viā p̄ſentis vite ad
tibi complacendū. b ¶ a peccatorū malis z huius vite periculis p̄cipue in tantis mi

cetia mea ingressus sum: redime me et

serijs iam pagendis. a ¶ i. misericordā tuam a me nō auferēdo qui ex me ipso mi
ser sum: Et hoc debes qz. b ¶ scz spūalis z affectus qui facile labi solet z etiam coz
poralis. c ¶ i. nō recessit a tua iusticia: sed immobilis p̄manſit contra oīa scandala

miserere mei: pes me⁹ stetit in directo:

te diligendo. a ¶ E: subiicit de dilectione primi. i. sanctis congregationibus. s. de
tuis bñficijs mihi a te collatis nō solum lingua z vocibus sed etiā vita et moribus: vt
ceteri exemplo meo informet ad te benedicendū. b ¶ Ergo.

in ecclesijs benedicā te dñe: Gloria patri.

¶ Itaqz facta lotionē digitos tergit ne aliqd humidū carnalis ꝑcupiscē
tie: q̄ facile macule ꝑtrahūt: remaneat. qz z iesus pedes discipuloz su
ozū postqz lauit lyntho terſit. Alij tñ b̄ alias hñt oīoēs imuratqz oz di
nē dicitū ita: vt p̄mū circa canonē incipiedū lauēt digitos: z hoc forte vt
mūdū possint ꝑseruari q̄ als in q̄redis secretis z folijs p̄tēdis facile pos
sent coinquinari vel alia q̄libz ex cā: pur ifra i rñsis qōnū videre lz: putāt
tñ qdā m̄tū icōueniēs differre lotionē vsqz ad finē p̄ſatiois: tū rōe signi
ficatiois: tū rōe ꝑriuatiois: ꝑriuata em̄ canon ad ꝑcedētia imediate: sꝫ
plotionēz cū p̄. lauabo zc. discōtinuat ḡ zc. In dñice⁹ ho dieb⁹ festis sem
duplicibz z duplicibz facta oblatio icēsať rōe q̄ sup ad lzaz in ꝑncipio z
allegorice significat: q̄ maria magdalena accepit librā vnguēti nardi
ꝑciosi: z effudit sup caput recubentis: z circūiens vnxit z pedes iesu: ita
vt iplereť dom⁹ odore vnguēti: **Matth. xxvj. z Joh. xij. Qd̄ exposuit
dñs factū ad figuradā sepulturā ei⁹ i primo futurā. s. post mortē crucez
z ꝑdicādū i vnũerso mūdo q̄ hoc fecerit i mēoria. s. laudis glie z bono**

Expositio

ris eius et post sequens totius trinitatis. **I**s sacerdos incensando ter facit
 signum crucis super oblatam et calicem: deinde circumdat calicem ter: et tertio ele-
 uata manu incensat ter: huiusmodi crucis: quod factum vadit ad dextram incensando:
 deinde ad sinistram: et iterum rediens ad dextram incensando: deinde ad sinistram
 et iterum rediens ad dextram: ad significandum bonum odorem gratie et noticie christi: per
 mo diffusum ad iudeos: deinde ad gentes: et postremo iterum reditum ad iu-
 deos in dextra significatos: ut. **S.** et tunc sacerdos tradit thuribulum sine
 thurificatione dyacono. **Q**ui accepta planeta manu sinistra: incensat sacer-
 dote manu dextra: deinde subdyacono dyacono: et subdyacono a minis-
 tro thurificat: et a ministro toro: insignum quod a christo sacerdote magno
 bona cuncta procedunt mediante ministris quod debet accipere et tenere reuerenter et
 patienter planetam caritatis in sinistra aduersitatis: et sic manifestare et
 coiccare odorem noticie christi dextra recte intentionis: hoc enim fecerunt primi mi-
 nistri euangelici in dyacono significati: secundum illud. **ij. Cor.** Deo autem gra-
 tias quod spiritus tribuat nos in christo iesu et odorem noticie sue manifestat per nos
 in omni loco: quod christi bonum odor sumus deo etc. **U**n et fratres qui thurificat debet
 reuerenter caput inclinare: in signum gratiarum actionis: et ut vel sic valeat offer-
 re odorem deuote orationis. **S**acerdos itaque lotionem factam cum pane. ut in iunctis
 manibus ante peccatum vadit huiusmodi medium altaris: et inclinatur profunde dicit orationem:
 suscipe sancta trinitas etc. put in missali ubi patet: primo cui offerretur: quod sancte tri-
 nitati: quod offerretur: quod hac oblationem. **Q**uare: quod ob memoriam passionis: res-
 surrectionis: ascensionis iesu christi domini nostri et in honore beate marie virginis: ubi
Io. bap. et sanctorum apostolorum sanctorum precipuorum et omnium sanctorum propter quod offerretur: vil-
 lis proficiat ad honorem. scilicet accidentalem: put infra de fructibus huiusmodi sacrificii: patet
 nobis autem ad salutem: et ut illi pro nobis intercedere dignentur in celis: quod memo-
 ria facimus in terris: et significat legem orationem quam fecit christus post lotionem pe-
 dum discipulorum pro eis dicens: non rogo ut tollas eos de mundo: sed ut serues
 eos a malo etc. **I**ob. xvij. profunda inclinatio significat profundam christi humi-
 litaratem quam exinaniuit seipsum formam serui accipiens. **P**hil. ij. finita oratione:
 osculat altare et seipsum ad populum dicens: **O**rate fratres ut meum et vestrum sacrifici-
 um acceptabile fiat apud deum omnipotentem. scilicet ex prentia quod in se semper est ac-
 ceptissimum: ubi ad supplicandum inuitamur ibi orate: ad nos murum amam-
 dum inflamamur: quod fratres ad quod petendum informamur: quod ut meum ac vestrum
 etc. **E**t respondet ministri loco populi: suscipiat dominus sacrificium tuum ad laudem et
 gloriam nominis sui: ut iurat quod nostram ecclesiam sue sancte. **H**yrat autem se: quod ad
 hec excitat omnes circumque. **E**t significat tertiam appropinquationem quod est iudeis et gen-
 tibus simul facta a dextris: et sinistris existentibus: ut quando vox venit de celo
 dicens: et clarificauit et iterum clarificabo: ut. **I**ob. xvij. **S**ecreta significat
 secretam traditionem de qua **I**esus turbatur spiritu dixit: quod vestrum me tradidit
 turus est hac nocte in manus peccatorum. **E**t postea iude: quod facis fac cito: in-
 das accepta buccella exiit continuo vertens se a dextra societatis disci-
 pulorum christi: et nunquam rediens sed generaliter se ad sinistram perfide societatis iudeorum
 cum quibus consiliu habuit secrete: quod enim caute traderet: et ipsi caperent sub sig-
 no pacis sine turbis: et tunc sacerdos secrete dicit secretas secundum numerum

Mide

collectarū: significās q̄ q̄n iudei cū iuda habuerūt ꝑ filiū de traditione xpi xps orabat: s̄m illud ps̄. cxiij. Vocati sunt aduersū me lingua dolo-
sa. scz iudei ⁊ iudas tractādo de traditione mea: put̄ exponit **1^a**. ad litte-
rā: Et sequit̄ ꝑ eo vt me diligerēt detrahebāt mihi. Ego autē orabam.

Tropologicē: ꝑ oblationē corpālē significat̄ spūalis oblatio suūꝑi. **Tropolo-
gice**.

q̄ req̄rit̄ ex ꝑre offerētis vel offerētū ad fructuose et digne t̄m sacrificiū offerendū: s̄m illud **Ro. xij.** Obsecro vos fratres ꝑ misericordiā dei vt exhibeatis corpa vestra hostiā uiuentē: sanctā: deo placētē: rōnabile obsequiū vestrū. Quia t̄m nulla oblatio est accepta: nisi deꝑ sit cū offerēte ꝑ gratiā. Ideo ꝑmittit̄ orādo: dñs vobiscū. vt̄s. Debet ꝑmo qliber seipsum dño offerre: deinde munera: s̄m illud **Gen. iij.** Respexit deus ad

Abel ⁊ ad munera eius: ⁊ hoc hilariter orās deuote q̄tenus dñs accē-
ptet exēplo dauid: q̄ post regiā oblationē ꝑ edificāda domo dñi dixit. **1^a**.
Paral. xl. Scio deus meꝑ ꝑ pbes corda et simplicitatē diligas: vñ et ego in simplicitate cordis mei letus obruli vniuersa bec: et pplm tuū q̄ hic repertus est: vidi cū ingenti gaudio tibi offerre donaria. Dñe deus abzaā ⁊ isaac: ⁊ isrl patrū nroz custodi in eternū hanc volūtatē cordis eoz: ⁊ semp inuenerationē tui mens ista pmaneat. Et hoc ꝑtra auaros

sacerdotes ⁊ vane gloriofos offerētes: q̄ in oblatiōibz finaliter nō vene-
rationē dei sed q̄ sua sūt q̄rūt. Lanit̄ etiā offerentiū: q̄ hilarē datorē di-
ligit deꝑ. **ij. Cor. ix.** Offert aut̄ seipm q̄n ꝑponit ex toto corde q̄tuz pōt seruire deo ⁊ ꝑpter deū offensas oēs remittit̄. ꝑmo s̄m illud **Matth. v.**

Si offers munus tuū ad altare ⁊ tibi recordar̄ fueris ⁊c. Debent em̄ ꝑ seruire charitatis: ⁊ ꝑritionē cordis: ⁊ castigationē corpis xpo cōfor-
mari seipm ꝑ nobis offerētī. Per thurificationē inducimur ad oziōis deuot onē: s̄m illd ps̄. Dirigať oziō mea s̄c̄ ic̄sū. i. bonꝑ odor de ara cor-
dis incēsā igne charitat̄ i ꝑspectu tuo. s. acceptabilis. Offert̄ aut̄ ꝑmo

incēsū sacerdoti bñ dicēdū: insignū q̄b nec oziō nec aliqd aliud est acceptū deo: nisi bñ dictū ⁊ acceptū sit a xpo: sacerdos s̄o petit q̄tenꝑ ꝑ iter-
cessiōnē bñ michaēlis ⁊ oīm electoz: incēsū istud oziōis dignē dñs bñ dicere: ⁊ i odorē suauitat̄ accipe: q̄ nō nisi mediātibz illis bñ dicit̄ ⁊ accēptat incēsū oziōis: s̄m illd **Apoc. viij.** Ascēdit fumꝑ incēsoz oziōibz sc̄oꝝ de manu angeli corā deo: deinde cū thuribulo fac̄ ter signū cruc̄ sup oblationē dicēs: incēsū istud a te bñ dictū ⁊c. ꝑ q̄b significat̄ q̄ s̄tu-
te cruc̄ a tota trinitate: ꝑmo incēsū oziōis bñ dicit̄ sc̄do ad dñm alcēde-
re: ⁊ tertio effectū misc̄diē descēdēdo ipetrare ꝑut̄ sat̄ exp̄mit̄ oziō. Quo

facto circūdat calicē ter dicēdo dirigať oziō ⁊c. ad significādū q̄ oziō vt sit efficac̄ dz ēē trina. i. ꝑfecta: siue ꝑseuerās q̄s q̄z ꝑueniat añ cōspectū dei. Tertio eleuata manu incēsat̄ ter dicēs: eleuatio manū meaz sacrīficiū vesptinū ad significādū q̄ ꝑfecta opatio q̄ seq̄ dz oziōnē acceptablīor est: sicut sacrificiū vesptinū ve. le. acceptabiliꝑ erat pinguiꝑ ⁊ solēnt us: q̄ ꝑ hoc ꝑformamur xpo q̄ in laboribz fuit a iuētute sua et opꝑ q̄ dedit ei ꝑꝑsumant: **Job. xvij.** Cōsequēť vadit ad dexterā ⁊ sinistra ꝑctēs vtrobiq̄ liberari a malꝑ: ꝑmo oris dicēs: pone dñe custodiā orī meoz.

Expositio

sext nō ociosa vana aut nociua loq̄t. Et hostiū circūstātie labijs meis: vt discrete et oportuno tpe aperiant sicut ostiū camere. Sc̄do a malis cordis dicit vt nō declinet cor meū rē. Et sic p̄ arma iusticie a dextris et sinistris incedēs: vltimo tradit turbulū mistro dicens: accēdat in nobis dñs ignē sui amoris: et flāmā eterne charitatis: Rñdes Amen. Tercera parent ex supradictis inceptis secretis: dyaconus debet tenere flabellum et muscas a sacerdote et sacrificio repellere si est necesse: tū q̄ ab illo tpe oportet sacerdotē esse recollectū: et in cordis secreto oīno quietū: vt sic ex toto corde tūc possit cōverti in deū ad qđ multū cooperat exterioris inquietudinis remotio et repulsio: tum q̄ demones per volātes vānas cogitationes nitunt tunc maxime impedire sacrificantē et sacrificij effectum quātum possunt: pur figuratum est: **Gen. xv.** Ideo per exteriorē flabellationem docemur: et interius flabello seruentis et feruentis charitatis has inuisibiles muscas discrete abigere.

Tercia pars incipit a pfatione: et finit ante orationē dñicam in qua fit oblatōz cōsecratio: et subdividit in particulas quinque que dño concedente patebūt locis suis. Prima premitit p̄pter qđ et pfatio dicit: in q̄ ppl̄s primo ad deuotionē et attentionē excitat per secreta orationis altam et exp̄ssam et elationē: p̄ sursum leuādoz cordiū atq̄ gratiarū actionis mentionē. Secūdo duplex ratio gratiarū actionis assignat: per ap̄ probāde respōsionis declarationē ibi: vere dignū et iustū est rē. Tertio laudes nostras cū laudibus angelozum simul acceptari supplicat ibi: cū quibus. Quātū igit ad primū: alte et exp̄sse cōcludit vltima oratio secretozum eleuatis manibus: vt supra cū dicit.

¶. i. viuit et regnat de cui⁹ morte tractanda cōuenit iudas cū iudeis occulte: et p̄ cōsequens laudandus et glorificandus manifeste sine fine: quod omnib⁹ expedit scire. vñ de cū iudas exisset dixit: Iesus nunc clarificatus est filius hoīs: et cōtinuo clarificabit eū. **Job. xiiij. Respondetur. Amen. b **¶. i.** verum est: Non em̄ accipitur hic amen p̄ fiat vñ Albertum.**

Per omnia secula seculorum: Amen.

¶. i. sit p̄manēt in tanti sacramēti cōsecratione p̄ficiēda: ne cū discipulis tpe tempe orationis ab eo fugiatis. Et tunc incipit dulciter canere pfationē illam: q̄ significat dulcissimū et longū sermonē illū quē tūc prefat⁹ est discipulis añ suā passionē dicens: si lioli adhuc modicū vobiscū sum rē. **Job. xiiij. et. xiiij.** b **¶. i.** sit modo dicto.

Dominus vobiscum. Et cū spiritu tuo

Qua rñsione charitatis audita: sacerdos ad altiora p̄fici sci volēs exp̄sse adhortat exēplo xp̄i q̄ tūc ait: Nō turbet cor v̄m rē. dicens: Sursum corda. a **¶. i.** leuare intelletu dicit: a affectu charitatis: et tunc cōuersationis: et rectitudine interioris ad altissimā cōtemplādā. p̄. Accedat hō ad cor altū et exaltabit de⁹. **¶. i.** ad altiora. b **¶. i.** q̄ ad altū aliqđ cor exaltari nō p̄dēt: nec in aliqđ tūc locari ad tā alta et celestia dona p̄cipiēda: s̄ istud (vt dixit qđdā) est solenni⁹ mēda cū mūdū: id q̄libet videat hic ne mēnae ip̄sio.

Sursum corda: Habem⁹ ad dominū.

Misse

a **¶** Ergo quia ipse nos creauit redemit et tanto labore parare nobis locum in gloria disposuit. **Job. xliij.** Ego vado parare vobis locum. **¶** Ipse est dominus deus qui creando dedit naturam et gubernando in esse conseruat eam: noster qui redimendo dedit gratiam et saluando conferat gloriam: deus enim noster deus saluos facienti.

Gratias agamus domino deo nostro.

a **¶** Res ratione sui quia ipse est deus noster tam liberalis et magnificus. b **¶** Ratione nostri quia nos populus eius et oues pascue eius propter quod ad hoc tenemur receptis tantis beneficiis. c **¶** Ratione sue magnificentie.

Dignum et iustum est. Vere dignus et

a **¶** Ex parte nostri ratione sue beneficentie accepte. b **¶** Ratione accepti multum enim placet deo gratitudo ita etiam ut pro equa et proportionabili retributione donorum suorum accipiat quando homo aliud non habet. c **¶** Quid est perducens ad salutem. d **¶** Non solum in prosperis sed etiam in aduersis in tempore gratie et eternitate glorie.

iustum est equum et salutare: nos tibi

¶ Secundu[m] Albertu[m] simpliciter est equum quando gratias agimus per deuotam huius sacrificij oblationem: qua tunc equale donum reddimus quem in dono summo a patre misericorditer accepimus.

a **¶** Quid est in omni loco dominationis eius cuiusmodi est terrena mundi machina per te enim restaurantur et que in celis sunt et que in terra. b **¶** Saltem habitualiter ubi et quando non possumus actualiter. c **¶** Res omnium rerum per naturam nos specialiter sanctificans et filios regni per gratiam generans.

semper et ubique gratias agere: domine san-

a **¶** Cui omnia sunt possibilis potens et ex nihilo aliquid facere. b **¶** Eternitate glorie mortalibus conferens.

cte pater omnipotens eterne deus per

a **¶** Quia ipse est mediator dei et hominum homo christus iesus. **1. Timoth. ij.** Ecce prima ratio gratiarum actionis que est diuine bonitatis excellentia sequitur. Secunda scilicet laus angelica quorum exemplum sequi debemus cum dicitur. b **¶** Christum mediatorem.

christum dominum nostrum: per quez

a **¶** Est autem maiestas secundum nominis interpretationem magnitudo supereminens stans et nunquam ad paritatem declinans: que secundum Albertum latet et mirabiliter patet in hoc venerabili sacramento consecrando: cui testimonium prebent laudando. b **¶** Quia per eum facti restaurati et beati. c **¶** Recognoscentes suam dominationem subiectam et quasi nihil respectu magnitudinis illius maiestatis.

maiestatem tuam laudant angeli: ad-

Expositio

a Tremore reuerentie ⁊ obedientie recognoscentes suam potestatem quasi nihil respectu illius maiestatis immense: sicut illud **Job. xix.** Columne celi contremiscunt et pauent ad nutum eius.

rāt dominationes: tremūt potestates.

¶ Merito ergo a nobis miseris hoibus est laudanda adoranda ⁊ tremenda tanta maiestas in sacramēto mirabili p̄pria fragilitate recognita: ⁊ sup̄na illa maiestate bñ p̄siderata in cōparatione angelica.

a ¶ .i. oēs angeli sup̄remi celi sicut illud **Ps. cii.** Bñdicite dño oēs virtutes eius ministri eius ⁊c. Est enī hic generale nomē angelorū. b ¶ pluralis numeri neutri generis. i. totū sup̄remi chori siue ordinis angelicū agmen: q̄s anthonomasice beati dicitur: eo q̄ primus diuine maiestati semp̄ assistat. Et p̄re ceteris charitate ardens: ar-

Celi celozūq; virtutes: ac btā seraphim

dentissime in deū semp̄ rēdat. a ¶ .i. cōiuncta ⁊ sociata. b ¶ scz quādā ineffabili patri voto. c ¶ .i. simul laudes tuas ⁊ huius sacramēti altitudinē celebrāt sicut **Alberū** ⁊ p̄ cōsequēs incōgruū est vt aliq̄s homo se huic celebritati subtrahat vel audiat illud **Job. xxxiiij.** vbi eras cū me laudaret astra marutina. d ¶ scz angelis.

sonia exultatione cōcelebrāt: Cum quibus

a ¶ Hūiles q̄dē: sed rōnabiles. b ¶ scz cū laudib; suis in huius sacri celebratione.

bus et n̄ras voces: vt admitti iubeas

a ¶ To deus: qz sine tuo iussu iuuante a nobis fieri nequit: vt scz inter angelicas voces nostre audiant. b ¶ .i. humili laude nō superba p̄sumptione.

deprecamur: supplicii cōfessiōe dicētes:

¶ Et nota hic ordinem pulcherrimū: Nam signāter de infimā hierarchia ponit vnus chorus scz angelorū. Primus de media duo scz p̄m^o ⁊ vltimus ⁊ de sup̄rema iterū vnus scz vltimus seraphim cū ceteris virtutibus. i. angelis: celi celozū hoc est sup̄remi celi scz empyrei vt p̄ hoc plane intelligant oēs chori angeloz; infimi medij ⁊ sup̄remi vnanimiter in gemina charitate dei et p̄ximi laudare summā trinitatē sine fine: Quidā tamē noīe celi celozū dicit thronos debere intelligi. i. p̄mū chorū sup̄reme hierarchie: eo q̄ in eis dñs tanq̄s in celis sedeat: ⁊ p̄ virtutes specialiter tertij chorū infime hierarchie: Et sic de oibus choris ponunt solū extremi chori obmissis medijs scz archangelis p̄ncipatibus ⁊ cherubin: qui sub extremis includi satis intelligunt: sed tunc dubium restat quare virtutes cū sup̄remis scz seraphim ponunt cū sint de infimis: ad qd̄ dici potest: qz in hoc venerabili sacramēto de^o maxima sua charitate multa miracula operat: operari autē miracula huic choro scz virtutū attribuit. Ideo merito hic cū seraphim ponit. ¶ Notādū quoq; adhuc alias esse p̄fationes in speciali: in quibus sicut exigentiā festiuitatū spūales rationes laudandī ⁊ gratias agēdi deo exprimunt: q̄ et

Misse

in missis uoluit sunt dicēde ubi ppria habet: sunt autē solum decē ab ecclesia approbate: nouē instituit pelagius papa: ⁊ habent in ca. inuenimus: de p̄se. vil. j. Et in ca. sanctor. lxx. di. ponit decima: de domina quā instituit Urbanus papa: si que autē alie inueniant de missali sunt delende: nisi ex spiritali p̄uilegio sit cōcessum: vt papa minoribus de brō fr̄cisco per Sixtū q̄rtū. ¶ Sequit sc̄da particula: in q̄ subiūgit deuota xp̄i ⁊ toti trinitatis laudatio angeloz ⁊ hoīm in vnū put in si ne p̄fationis admitti postulauimus dicētes: p̄mo cū angelis: **Asa. vi. Sanct⁹ sc̄tus sc̄tus dñs de⁹ ⁊c.** Sc̄do cū trib⁹ pueris: **Matth. xxj.**

a **D**icit ter sc̄tus ⁊ semel dñs deus: vt trinitatis ⁊ vnitatis mysteriū comprobet. Et respōdet sc̄tus: q̄si sanguine firmat⁹ vel mūdatus: qz in sanguine xp̄i opatione trinitatis oīs n̄ra religio fundata ⁊ firmata est ac mundissima effecta. b **I. exercitiū: sc̄z**

Sctus sc̄tus sc̄tus: dñs deus sabaoth: angeloz ⁊ hoīm in ecclia tanq̄ castroz acies ordinatoz. a **S**m illud ihere. xxiij. Celi ⁊ terrā impleo: ⁊ qz de plenitudine eius oēs accipiūt. s. angeli ⁊ hoīes ⁊ specialiter p̄ hui⁹ sacrificij oblationē. b **I. obsecro salua nos p̄ hui⁹ sacramēti gratiā.**

Pleni sūt celi et terra gl̄ia tua. **osanna** a **I. i. in celis: excelsa ⁊ eterna salute cōstitutos in excelsis mysterijs.** b **Sc̄z sit per gratiarū actionē ⁊ laudē.** c **Hūanitatē assump̄tā: semel in mundū ⁊ q̄die in altaris sac̄o vt b̄ndictionē suā largiat honorifice eū iuscipientib⁹ in p̄senti: ⁊ in futuro q̄n iterū uenturus est ad iudiciū.** d **Cōtra antichristū q̄ ueniet in noīe iuo.**

In excelsis. **B̄ndict⁹** q̄ uenit in noīe dñi a **Sc̄z a miseria pene p̄ gloriā: saluatos a miseria culpe p̄ gratiā: vel bis dicit osanna in excelsis p̄pter salutē corpis ⁊ aīe: et duplicē stolā quā xp̄s p̄ hoc sac̄m cōfert deuote ⁊ reuerēter ip̄m iuscipientib⁹.**

osanna in excelsis. **D**eber autē sm oz. **Ro. sacerdos cū ministris inclinatus mediocriter sup altare dicere hunc hymnū angelicū ad representandā angelicā deuotionē xp̄i ⁊ suozū discipuloz: qui hunc hymnū angelicum vel saltē sibi similitē dixerunt: post vltimā cenā utiqz reuerēter: ⁊ deuotissime: sm illō Matth. xxvj. Hymno dicto: extierūt in montē oliueti: ubi dicit Tyra. Hymno. i. cantico diuine laudis dicto p̄ sacramēti institutione ⁊ noue vite denūciatione: in eodē loco ubi cena erat facta: ⁊ Burgēsis in additiōe dicit fuisse illum magnū hymnū a **Ps. Laudate pueri dñm ⁊c.** vsqz ad beati immaculati exclusiue: qz ⁊ adhuc hodie dicit iudeos post esum agni pascalis hunc hymnū solēnter canere: eo qz in hoc hymno fit mētio de redēptiōe egyptiaca q̄ ipsi solū carnaliter intelligunt p̄pter quā ⁊ tūc celebrāt: spūaliter tñ intelligēda: ⁊ sm hoc (si verū est) p̄dicit⁹ hymn⁹ huic saltē est similis in sentētia: p̄pter qd̄ sacerdos tūc cū ministris debet se reformari xp̄o cū suis discipulis deuotissime hūc hymnū dicēdo: ⁊ q̄tum pōt in angelicā deuotionē se transfo: mādo: **Cum autē dicit b̄ndictus qui uenit ⁊c.****

Uel etiam
xps ter pōt
dici sanct⁹
p̄pter san
ctitatē car
nis ei⁹ aīe
et deitatis
Scti ergo
estote: qm
ego sanct⁹
sū dic dñs
Leuit. xix.

portate
fratitaz
one anglica
oīa nomina
talis nomina
ribon omnia
charitate
leraphi
quodā in
dicitur fm
par vel audiat
die.
Cum ap
de hui⁹
in iube
inaz an
ōe dicit
de infirmit
medica
rapinā cū
es impo
⁊ sup
mā m
⁊ intell
celis
Ex h
chango
rellig
im p
ar m
im p
ioe
dū

Expositio

Debet se erigere et signo crucis se signare: similiter et oēs in choro quādo canunt. **Benedictus**: ad significandū quod christus per crucē triumphauit: et benedictionē nobis dedit: et nō nisi per crucē dare ordinauit: ad quā et sustinendā extunc ad montē oliueti ut dicitur est exiuit: ideo sequitur. **Tertia particula**: in qua petitur cōsecrande materie benedictio et acceptatio. **Et primo generaliter** premitit quid petatur quārum ad oblationē que dicitur sacrificiū: ibi: **Te igitur** etc. quārum ad offerētes et eos pro quibus offertur: quorū salus postulat ibi: **imp**: imis que tibi offerimus etc. quārum ad eos quorū patrocinium implozatur in quorum etiā reuerentiā offerē ibi: cōmunicantes. **Secūdo specialiter** et expresse concludit quid per oblationē hostie impetrandū postuletur: ibi: hanc igitur. **Quantū igitur ad primū**. **Norandū** sūm **Innocentiū** quod hic aliud verba: aliud signa et gestus prendunt. **Nam verba** ad cōsecrationem et effectū ipsius impetrandū pertinēt: signa vero ad hystoriam dominice passionis recolendā: ppter quod et hic canon incipi dicit: id est regula: quia nō solum regulariter efficit cōsecrationē per sua verba: sed etiā regulariter representat passionem christi amarissimā sūm ordinem per omnia sua signa. **Cui concordat** **Beatus Augustinus**. iij. de trinita. dicens: **Nostrū sacrificiū esse sacramentū oblationis iesu in cruce**. **Et beatus Tho.** par. iij. q. lxxiij. arti. iij. dicens huius crucis signa quibz signatur sacrificiū nō fieri dumtaxat ad cōsecrandū hostiā alioquin post cōsecrationē fieri nō deberent: sed principaliter ad modum et ordinē dominice passionis representandū signatur autē conuenienter modus et ordo passionis christi per signa crucis: quia in omnibus articulis passionis et signanter hic expressis cruciatū quendā singularem sustinuit: et tandem passionē omnē in cruce consummauit. unde et nō sine diuina pudentia creditur factum: ut canon ipse ab ea littera inchoaret que crucem plus ceteris representat qualis est littera. **¶** ut scz per eius inspectionē sacerdos statim in memoriā dominice passionis reduceret tunc ex ordine peragendā: propter quod et cōmuniter ibi expressa imago crucifixi laudabiliter depingit. **Et sūm** hec textus exponendus est de verbo ad verbum litteraliter cum adiecta significatiōne allegorica passionis christi sūm ordinem insignis: solum tamē breuiter et interlinaliter ut et fastidium plixitatis vitet: et intellectus eius facilius memoriē cōmendetur: finito itaqz hymno angelico sacerdos profunde se inclinat coram altari vsqz ad vtri accepta habeas: significans illam profundam inclinationem vel potius corporis prostrationem: quā fecit christus in monte oliueti quando factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. **Luc. xxij.** **Et sic humiliter** mittit petitionē ad deū ut has oblationes acceptet et benedicat dicens continuatue ad precedentia.

Canonis

a ¶.i. cū tu sis sanctus dñs deus sabaoth essentialit̃ accipiēdo
li pater vt attribuat toti trinitati ⁊ singulis psonis cōiunctim ⁊
diuisim quō ⁊ xps est filius toti trinitatis nō generatione di-
uina: sed creatione humana. Vel accipiēdo pater notionaliter:
est sensus. Te igit̃ clemētissime pater: q̃ clemēt̃er admissisti vo-
ces nostras cum angelis vt postulamus ad laudandum māies-
tatem tuam: per filium igitur ⁊c. b ¶.i. ratione creationis:
gubernationis et adoptionis.

E igitur clementissime pater

a ¶.i. tanq̃ mediatorē. s. naturalem. Tu em̃ es infinite clementie ⁊ misericordie: nec s-
num misericordie alicui claudis: maxime si per iesum xp̃m obsecratus fueris. b ¶.i. nō
vsurparium: sed dñm dominantium.

per iesum christū filium tuum dominū

a ¶.i. humiles ⁊ deuotio: nō supbi psumētes de nostris meritis. b ¶.i. p̃e magnitu-
dine affectus: vt sic geminata postulatio melius obtineat qd̃ intendit.

nostrū supplices rogamus ac petimus

a ¶.i. vt: sed cuz maiori
exp̃ssione. Et debet acui
in fine ad dñam uerbi in
finitui modi. Et oscula-
tur hic altare significans
fraudentū osculum iu-
de. b ¶.i. id est grata.

¶.i. hic ministri solēt a sacerdote recedere et re-
tro stare. Primo ad significādū q̃ instāte passio-
ne dñi oēs discipuli relicto eo fugerūt: Luc. xxij.
Sec̃do vt suo exēplo ceteros informēt: ne tūc q̃s
q̃s audeat in faciē celebrāns stare: sedere aut p̃spi-
cere: p̃ qd̃ ⁊ tūc laudabiliter cortine trabunt a la-
terib⁹ altaris ad uelendū sacerdotē ne distrahat:
q̃ tūc intrat maxima secreta pagenda q̃ vt liber
deuote ⁊ sine distractiōis impedimēto possit cele-

uti accepta

brare: solitudo plerūq̃ est ei necessaria: in cui⁹ figura olim summ⁹ sacer-
dos solus introiuit in sc̃tā sc̃tōz cū igne ⁊ sanguie. Sic sacerdos euan-
gelicus ad habendū ignē feruētis deuotiōis: ⁊ sanguinē passionis xpi
memorādi ⁊ tractādi intra tā sacratissima mysteria celebranda solus li-
ber ⁊ sine impedimēto debet p̃cedere. Sed p̃ochdolor h̃ pauca mō ser-
uare curāt: q̃ tā uiri q̃ mulieres nimis altarib⁹ p̃pinquāt: in faciem cele-
brantiū audacter p̃spiciunt uerius ex p̃sumptione aut curiositate: q̃ ex
deuotione qd̃ est multū resp̃hēibile. Primo q̃ p̃tra statutū ecclesiasti-
cū de uita ⁊ ho. cle. c. j. Et de p̃se. di. ij. c. sacerdotū: vbi phibent nō solū
femine: s̃ etiā uiri laici stare vel sedere iuxta altare inter clericos q̃n̄ di-
uina mysteria celebrant. Est etiā sc̃do diuie iusticie p̃trariū. Si em̃ beth-
samue p̃cussi numero. lxx. uiri ⁊ quinquaginta milia plebis eo q̃ arcā dñi
nudā curioso uisissent: qd̃ sub pena mortis phibitū fuit. Nu. iij. quan-
toma gis puniēdi sūt: q̃ mysteriū sacrosctm̄ altaris uidere ex curiositate
sine reuerētia p̃sumit: cui⁹ solū figura arca fuit ⁊c. Et forte nō tā faciē-
tes q̃ p̃sentientes. Un̄ ⁊ bea. Ambrosius nec illū magnū impatorē theo-
dosium ex deuotione passus est stare infra cācellos: sed exire ⁊ cū cetero

¶

Expositio

ris expectare diuina mysteria cōpuler qđ z ille gratāter tanq̄ p̄ medici-
na accepit: ita vt cū reuerteret̄ constātinopolim z a sacerdotibz tanq̄ ho-
nozādus ad interiora loca vocaret̄: respōdit se inuenisse verū sacerdotē
xpi qui eum docuisset vbi stare deberet: put in vitali patrū in histo-
ria tri-
pertita z alibi legit̄ z latius habetur.

a **¶** Suscipias. b **¶** vt idonea sint tā diuino sacramento: tūc em̄ est benedicere prin-
cipaliter nō nostrū. c **¶** sc̄z panis z vini a te deo nobis desup̄ donata: z in verū cor-
pus z sanguinē xpi transsubstātianda que sunt diuersa z sub diuersis speciebus perfe-
ctionem omnium donorum continentia.

habeas et bene dicias hec dona: Hec

a **¶** sc̄z eadem a nobis allata. b **¶** s. tibi sanctificata repñtātia verum corpus z san-
guinem xpi que in se sunt sancta z immaculata: z etiam nos sanctificātia pro peccā-
tis nostris oblata.

mu X nera: Hec san X ita sacrificia

s. immaculata. **Hic** facit tres cruces tribz digitis sup̄ vtrūqz ad signi-
ficandū tres traditōes xpi oēs ad mortē xpi penales.
illibata. **¶** Prima fuit a deo p̄e ex gr̄a pro maximo dono cōtinē-
te in se oīa dona z hec fuit penalis: qz p̄p̄tio filio suo nō pepercit deus:
sed p̄ nobis oibz tradidit illū. **Ro. viij.** Et qz xps eā acceptando p̄p̄iam
voluntatē vicit: s̄m illud **Iuc. xij.** Verū tamen nō mea volūtas sed tua
fiat. **Seda** fuit a **Juda** ex auaricia pro muneribz. **Matth. xxij.** Quid
vultis mihi dare z ego vobis eū tradā. Et cōstituerūt ei. xxx. argēteos.
Et hec fuit penaliōr eo qz tā pro vili precio discipulus vendidit mḡm
z tā magnū dñm p̄p̄iū: s̄m illud ps̄. iij. **¶** Tenim hō pacis mee. i. iudas
in quo speraui: magnificauit sup̄ me supplantationē. **¶** credit ei mul-
tū fuisse penale cū esset summū bonū in quo z oēs thesauri sapientie et
sciētie dei absconditi: de quibz z iudas singulariter peccat. **¶** Tertia iudeo-
rum ex inuidia in sacrificiū illibatū: in quo cōpleta sunt oīa veteris le-
gis sacrificia: qđ tñ nō iudei: sed gentes libauerūt: qm̄ ablatū est ab eis
regñū z datū genti facienti fructū eius. **Matth. xxij.** **¶** Et hec fuit pena-
lissima: tū qz ex inuidia tāta: vt etiā pilatū nō lateret. **Matth. xxvij.** Sci-
ebat pilatus qz ex inuidia tradi dissent illū: tū qz crudeliter vincitū addu-
xerunt eum z tradiderunt pontio pylato p̄sidi. **Matth. xxvij.**

¶ Exprimē aut̄ signū crucis tribz digitis: z p̄mo a sup̄iori trahit̄ ad in-
ferius: deinde a sinistra ad dexterā: qz xps operatione trinitatis descen-
dit a sinistra p̄ntis seculi: z ad dexterā glorie trāsīuit zc̄.

a **¶** s. principaliter: qz charitas est ordinata: ita vt bonū cōmune p̄ponēdū sit singulari.
b **¶** s. dona m̄nera sacrificia. c **¶** s. deo patri cle. d **¶** sacrificamus in recogniti-
onem sup̄mi domini. e **¶** s. i. gregariōe oīm fidelīū vinculo charitatis vnita.

Imprimis que tibi offerim pro ecclē:

Canonis

a **C**ōfirmata ⁊ sanctificata. b **C**oniuersali. c **C**.s. ecclesiam. d **C**pace p̄sentis t̄pis: vt pacē habeat ab hereticis schismaticis ⁊c. et pace eternitatis.

lia tua sancta catholica: quā pacificare:

a **C**.s. a malo imminente ⁊ in bono ad vtrāq; vitā conferente. b **C** vt multitudinis sit cor vnū ⁊ aīa vna in medio nationis p̄aue ⁊ peruerse disperse. c **C** in progressu virtutum ⁊ tolerantia aduersitatum. d **C**.i. dignum iudices.

custodire: adunare et regere digneris

a **C**.s. diffusam. b **C** pariter aduerbiū congregandi ⁊ notat hic adunationem capi-

toto orbe terrarum vna cū famulo tuo

tis cū corpore. a **C** patre patris ⁊ a papa dicto qz mirabilis debet esse in sanctitate vt te ⁊ doctrine. b **C**.i. ep̄o sic dicto q̄si ante alios stante.

papa nostro. A. et antistite nostro. A.

a **C**.s. romanoꝝ imperatore. b **C**.i. recte gloriāribus siue rectā regulā fidei tenentibus: ab orthos q̄s est rectū: et doꝝa gloria vel regula: vbi excludunt ficti ⁊ hypocrisie sub vtrāq; potestate.

et rege nostro. A. et omnibus ortho

a **C**.i. per apostolos fundate ⁊ firmate. b **C**.i. vnes

xis: atq; catholice et apostolice fidei cul-

ratoribus.

toribus

Hic q̄strum ad offerētes ⁊ eos p quib; offerē. s. p tota ecclia ⁊ oib; q̄ in sublimitate p̄stituti sunt ⁊c. pet̄ꝝ solus fm aplm. i. **Timorh. ij.** Debet aut̄ intentio referri

ad ep̄m in cuiꝝ diocesi q̄s celebrat nō a q̄ est ordinatus vel de cuiꝝ dioce si oriū dus. **U**n antistes celebrās nō debet dicere p antistite n̄ro neq; in diocesi romana celebrās qz illa diocesis nō habet aliū antistite p̄ter papam. **E**t nomē eoz debet exprimi: vt attētor: certior ⁊ periculōsior: fiat applicatio huiꝝ sacrificij his q̄ singulariter curā n̄ri habēt ⁊ p nobis red ditori sunt rationē. **S**equit̄ ⁊ rege n̄ro cōueniēter post oꝝonē pro antisti te: qz potestas sacerdotalis siue p̄ntificalis excedit regiā potestatē: anti q̄tate: dignitate ⁊ vtilitate. **E**t noīe regis intelligit̄ sup̄mus in potesta te seculari habēs conseruare pacē ⁊ iusticiā ecclesie fm illud **Auce. xxiij.** **A**cce duo gladij hic: **A**lij tamē volunt intelligi cum regem in cuius reo gno quis celebrat sicut illud de antistite.

a **C**.i. miserādo recole sez p effectū misericordie tue. b **C** q̄ diues es: in oēs vite ⁊ mor tis habes potestatem. c **C**.s. te colentiū p verā fidem ⁊ deuotionem.

Memento dñe famulorum famularūq;

Et ij

Expositio

a Et sic hic specialē faciat memoriā viuoz quoz voluerit. **b** Quō circumgrātium
z confabulantū: debēt em̄ quieti stare int̄? recollecti si velint esse p̄cipēs missē.

a **tuaz. N. et omniū circumstantiū quo-**

a Purificās corda. Act. xv. z huic sacramēto p̄cipue necessaria: cui om̄e cor patet: z
oīs volūtas loquit. **b** Sciz ad hoc sacramētū qua tibi vniuersaliter virtute charita
ris per affectū: sicut veritate fidei per intellectū: hec em̄ duo sunt circumstantiū necessa
ria ad fructuo se audiendam missam.

rum tibi fides cognita est et nota deuo

a loquit sacerdos in plurali: qz nō tm̄ in sua: sed totius ecclesie p̄sona offert que est
offerens p̄ncipale. **b** Sciz circumstantes z fideles specialiter per p̄sona sacerdotis: vel
spiritualiter voto: sicut nos sacerdotes mysterio.

tio. Pro quibus tibi offerimus vel q̄ti

a In quo p̄cipue laudaris z honorificaris: iter em̄ ad salutē p̄ nullū vnquā fuit sacri
ficatū nisi p̄ illud: Ps. Sacrificiū laudis honorificabit me: z illic iter quo oīdā illi z.

bi offerunt hoc sacrificiū laudis pro se

a Sciz cōsanguinib?: affinibus: familiaribus: amicis: z bñfactoribus. **b** I. i. remis
sione peccatoz: q̄bus aīa captiua tenet. Proverb. v. Aniquitates sue capiūt impiū: z fu
nibus peccatoz suoz cōstringet. Quibus remissis redimit.

uisq; omnibus pro redēptione anima

a Sciz eterne obtinēde. Spe nāq; salui facti sumus. Rom. viij. **b** I. i. sanitatis cor
poris p̄seruāde vel acq̄rēde: vt eo meli? possint tibi fuisse: z hāc salutē eternā acq̄rere.

rum suarū: pro spe salutis et incolumi

a Id est iterū tribuit a quo acceperit per gratiā. **b** Id est deuotionē suam per de
sideria: p̄missa: z aliā bona opera a voluntate libere elicita. **c** Qualis tu solus es p̄
essentiā: z eternā vitam veraciter cōferens: sicut promissisti Job. vi. p̄ huius sacramē
tatis sue tibi reddunt vota sua eterno

tatis sue tibi reddunt vota sua eterno

menti gratiā: Non sic dii gentiū qui sunt vel manu fabricati: vel homi
nes mortui: vel solū ficti.

Deo viuo et vero

a riter z audientiū tediū z grauamē semp vitandū. Accet aut̄ noīa memo
randoz possit vocaliter exp̄mere secrete sicut z cetera v̄ba canonis: nō
tm̄ est necessē: sed sufficit mēte recitare: tū p̄pter p̄lixitatē vitandā: tū qz

de hoc nō inueni p̄ceptū: tū qz deus exauditor est eo diū plus q̄ vocat.
Plerūq; em̄ deuoti? cogitari possunt q̄ vocaliter recitari: p̄t̄ aut̄ talis
modus seruari. **Ex** illo patet q̄ salubre sit missarū solēns fideliter z

Canonis

deuote interesse: cū p his specialiter orat̃ & offerat̃. Circūgirātes autē et
p̃fabulātes nō solū eaz p̃cipes nō sūt: sed & grauiter peccāt: sc̃tā vio-
lantes: se negligētes: & alios impediētes. Nec satisfaciūt p̃cepto de au-
dienda missa vsq; ad b̃ndictionē dñicis dieb; & solēnijs: put in ca. mis-
sas: & ca. oēs fideles: de p̃se. dis. j. Debēt ergo stare vel sedere aut p̃stra-
ti esse: etsi nō vocaliter orādo: saltē in quiete & silētio aia duertere et cōsi-
derare q̃ dicunt: canunt et mystice representant in ritib; vestib; sacris et
picturis. Ad qd̃ pulchre hortat̃ Greg^o. x. in. c. decet: de emu. eccle. li. vj
Pōt tñ intētio etiā referri ad eos q̃ circūstant mēte & deuotiōe: lz corpe
nō possint interesse iustis et rōnabilibus causis aut laboribus p̃pediti.
Memēto rē. Primo mei pctōris vel indigni sacerdotis: gratiā mihi
tribuendo: vt hoc sacrificiū laudis digne & fructuose valeā pficere: tibi
semp placere: pficere ĩ p̃bo & ope: a te nunq; separi: & sic de alijs fm̃ exi-
gentiā illi^o vel istius necessitatis incūbētis plus vel min^o. **S**c̃do. **M**e-
mento rē. parētū meoz carnaliū. **N.** & spūaliū. **N.** fratrū: soroz: cōsan-
guineoz rē. istoz vel illoz adhuc in vita existētū. **N**ā defuncti reserua-
di sūt ad memoriā vel fructoz. **T**ertio b̃nifactor; a iuuetute & cōmissoz
in genere & i specie ist^o. **N.** vel istoz. **Nr.** **N.** p qd̃ tibi iā specialr offero
hoc sacrificiū: tribue eis dñe fm̃ magnā miscōdiam tuā sicut desiderat̃:
& sicut tu nosti eis expedire ad salutē aiaz suaz & corpoz necessitatē: &
cetera h̃mōi fm̃ exigentiā & obligationē: vt quoz elemosynis q̃tidie vti-
mur: vel q̃ mō specialr obtulerūt rē. **Q**uarto memēto etiā dñe in bonū
oim inimicoz & malefactor; infidelū: iudeoz & gēnliū: vt & h̃tude hui^o
sacrificij corda eoz illuminent̃: & ad penitentiā p̃uertant̃. **I**n hoc nāq; ce-
lebrās p̃format̃ x̃po orāti p̃ suis crucifixorib; nesciētib; qd̃ facerēt: pp̃f
qd̃ & valde meritorū credit̃: & forte magis acceptū sit deū orare p̃ ini-
micis q̃ amicis. **H**ic itaq; mod^o videt̃ facile memoriē cōmēdabilis: et
satis bon^o & vtilis. **N**ā aut̃ aliū putāt oimō p̃mo loco semp ponēdos eos
p̃ qbus hac vice specialiter celebrare est obligat^o: intelligēdi sunt q̃ ad
intentionē: lz nō oporteat q̃ ad executionē: q; & sic de^o acceptat̃ sacrifi-
ciū p̃ qbus sacerdos a p̃ncipio anteq; ad altare pueniat: intēdit specia-
liter celebrare: etiā in casu quo forte in casu eozū tpe memoriē obliuiscē-
ret̃. **D**e qbus vide latius infra in **Re.** questionū.

Ates in vsu & oblatiōe hui^o sacrificij cū sanctis: qui eo mediāte salutē cōseant̃ sunt.
Et etiā per cōtinuationē: q; ab ipsis dum vinerēt cōmunionē & vsū hui^o sacrificij ac-
cepimus. **A**ct. ij. Erāt p̃seuerātes in doctrina apostolor; & cōicationē fractionis pas-
nis. **E**t in eadē fide & spe quā ipsi habuerūt obiectiue. **O**mnī venerationē dignā:
p̃cipue in hoc sacrificio pro eozū patrocinio implozando.

Communicātes et memoriā venerā

Hic q̃stū ad eos in quoz reuerentiā & memoriā offerit̃: eozundē peti^o
auxiliū & patrocinū. **E**t notādū fm̃ **Alex.** q; in hac cōmemoratiōe san-
ctoꝝ implozāt eozū suffragiū. **I**n ea p̃o q̃ fit post p̃secrationē postulat̃
eoz p̃fortiū: q; nimirū anteq; corpus x̃pi qd̃ est vniuersalis eccl̃ia p̃se-

Expositio

cretur: id est antequam regnum adueniat: necessarium est nobis in via sancto-
rum suffragium. Sed ubi corpus christi fuit consecratum: id est ubi regnum adue-
nerit necessarium erit in patria sanctorum consortium. Solent etiam quidam hic
ad communicantes manus versus celum tendere: sed non est de ordinario ro-
mano. Et magister Gabriel dicit se nec potuisse ei rationem inuenire di-
gestam. Unde putat ex propria deuotione introductum: ut sic gestus corporis
sententie per corder sermonis: quasi erigendo se velint superno iungi consortio.

a Quid est pre omnibus sanctis: quia sanctorum sanctissima: precellens omnes etiam angelos
gratia et gloria: per cuius manus mundissimas hunc panem angelorum accepimus: et in
templum oblatum legimus: nec nisi per eas dei voluntate nos aliquid habere aut accipere
poterimus. **b** Quia anima et corpore gloriosior residens post christum: et cum ceteris sublimior in
regno glorie. **c** Quia carne mente et professione: post partum: in partu et antea: in sin-
gulari: ut nec angelica puritas ei comparari possit.

tes. In primis gloriose semper virgi-

a Maris stella interpretate: emittens radium suum filium illuminantem vniuersum mundum
sine sui lesione micans meritis: illustrans exemplis: quam sequentes in mare huius seculi
non sinit errare: sed perducit ad portum salutis eterne. **b** Quia ratione vnionis dei et hominis
vna in persona: non est huiusmodi nudum genuit beata virgo: sed deum verum: non nudum: sed in
carnatum: et per consequens non solum genitrix hominis christi: sed etiam dei: in quantum huiusmodi hominem in vnio-
nate persone assumpsit quem vere genuit: et omnia ei que ad veram materem alicuius hominis requi-
runt: ministravit: videlicet debitam materiam ad suam conceptionem et conceptum in utero na-
turaliter nutriendo et preseruando: perductumque ad debitum augmentum parturiedo. Sicque ma-
ter et genitrix dei: non autem deitatis: quia si deus ratione percretionis supponit per personam: de-
itas autem per naturam. **c** Quia saluatoris: de cuius vnionis plenitudine omnes accepimus.

nis marie genitricis dei et domini nostri ie-

a Quia ipse tradiderunt nobis ritum et formam offerendi hoc sacrificium. ut per. j. Cor. xi.
Cuius et primo vsi sunt in cena et dispensatores ac ministri ordinati.

lu christi. Sed et beatorum apostolorum: ac

a Qui simul cum apostolis huius sacrificij testes idonei fuerunt per sui sanguinis effu-
sionem. **b** Qui factus est caput ecclesie et clauiger celi. **c** Qui raptus in tertium ce-
lum: modum celebrandi et communicandi hoc sacrificium didicit: per illud Cor. xi. Ego enim
accepi a domino quod et tradidi vobis. **d** Qui de veritate huius sacramenti cum Egge
per consule sublimiter et mirabiliter disputauit.

martyrum tuorum Petri: Pauli: Andree:

a Quia maioris: qui primus inter apostolos christum per martyrium secutus: fide euang-
gelicam suo sanguine confirmauit. **b** Qui mysterij huius altitudinem et fructum
pre ceteris plus referauit: prout ex pectore domini in cena recibendo suauiter hausit.
c Qui dubitando nos certiores de fidei veritate fecit: et locis clauorum digitos in se
rens: omne vulnus infidelitatis amputauit. **d** Quia minoris: qui christo simillimus

Jacobi: Johannis: Thome: Jacobi

Canonis

In corporis figuratio he: r religionis imitatione frater dñi appellari meruit. a ¶ qui specialiter de patris r filij inseparabili deitate instructus: etiam mysteriū quinq; panum q̄rentē dño. Unde ememus panes vt māducent hi: intelligere meruit. b ¶ qui solus nobilis r philosophus inter apostolos legit: et teste Dionisio diuine ac mystice theologie sacramenta nouit: r pro vera diuina r increata sapientia excoziatus uiuus testis et doctor factus est idoneus. c ¶ qui ex thelonario vocatus ex publicano factus apostolus et euangelista spiritualium talentorum distributor: r conuiuiorum dei preparator: qui et in huius sacramenti oblatione interfectus seipsum domino obtulit hostiam uiuam. d ¶ frater iacobi minoris: alias dictus chanaanus ex zelo chz: stiane religionis: qui articulum: sanctorū communione adiciens: hoc quoq; sacramē

Philippi: Bartholomei Matthei Si

rum designauit. a ¶ frater tertius iacobii minoris sic dictus quasi apprehēdens: quia per fidem christum firmissime tenuit: r contra veritatis corruptores acerrime scripsit: ad constātam semel acceptate fidei exemplis relapsoꝝ angelorum r hominū terribilibus futuris iudicii commemoratione fideles animauit. Die dicit: et iudas. id est cōfidens vel gloriosus.

mois et Thadei:

titantiū: ex quo nonnuq; fidelium turbatur deuotio et reuerētia sanctorum: que rationabili uarietate discreta crescit: cōfusa unīformitate minuitur et tepescit. Et quia diuisiones gratiarū sunt. j. Corinth. xij. Et vnusquisq; propriū habet donum: vnus quidem sic: alius uero sic. j. Corinth. vij. Quod uerū est: ait Person tractatu de oratione. Nedum in uiuatoribus: sed etiam in beatis. Quo respectu canit ecclesia. Nō est inuentus similis illi rē. De quibus uidere poteris hic late magistrum Gabrielem in sua lectura super canone misse.

¶ Nos duodecim aplos elegit dominus: undecim in terra cōsistens duodecim paulum de celo. Nec tamē solum sancti maiores: vt Petrus et ceteri apostoli in beatitudine et gloria deo proximiores: sed etiā inferiores et linus et ceteri martyres ex noie exprimunt: et mediocres: ad instruendum nos q̄ licite nunc ad hunc: nūc ad illum possumus recurrere p orationes et deuotiones quas dā speciales cōtra errorem contrariū dogmatum

a ¶ qui primus post beatum petrum papa fuit in regimine. licet non ex petri ordinatione: sed clemens qui uidens periculosum hoc exemplo ceteros sibi successores constitutare papati renunciauit: et sic linus electus fuit: qui plura tormentorum genera pro christo pertulit. b ¶ qui lino succedens multis passionibus r signis clarissimus extitit: sicut et prius vna cum lino beato Petro in uita coadiutor fuit. c ¶ qui post eorum iterum in papam electus beati Petri discipulus r pedissequus: omnes actus eius describens duodecim libros quos itinerium appellauit. d ¶ Pape et martiris: qui in missarum solennijs. Sanctus sanctus sanctus: cum Agnus dei constituit decantari. e ¶ pape et martiris successoris beati Fabiani: cuius indubitatum apud

Lin: Cleti: Clementis: Sixti: Corne

Expositio

sanctos patres Ambrosium & Augustinum fuit martyrū. a **Episcopi** cartaginēsis: cuius tanta fuit fides: vt lata sue cōdemnationis sententia: publice clamaret gratias deo in cōsistorio tyranni: in cuius corde ad testimoniū fidei figura crucis in specie auri fuisse dicitur depicta. b **Ecclesie** roma ne archidiaconi: qui certa & indubitata fide regum sustinuit: vt viuus in decij imperatoris presentia assereret: hic larga manu facultates ecclesie disperfit dedit pauperibus: ideo iusticia eius manet in seculum seculi. c **Quis** & mira fides extitit: vt sponte gaudens & letus mortis subiret supplicium. d **Qui** imperiali aula nutriti se non falsos: sed veros esse christianos confessi publice iulianum apostatam confuderunt: in quorum laude canit ecclesia: isti sunt due olive: & duo candelabra lucentia ante dominum: **Zach. iij.** quos eadem fides et passio vere fecit esse germanos.

lij. Cypriani. Laurētij Crislogoni. Jo-

a **Fratrum** qui in arte medicine clarissimi gratis ppter deū artis sue officia exhibentes a vero medico vocati sunt ad sanandum lāguores grauissimos animarum.

hannis et Pauli. Colme et Damiani:

a **Q. s.** in cōmuni: quorum nomina nota & vitande prolixitatis causa obmittunt. **Hi** sūt **Eusebium** in quolibet die anni plus q̄ quinq; milia sanctorum festa concurrunt: excepto die calendarum ianuarij: quo gentiles epulis & solennitatib; occupati neminem sanctorum martyrisabant. b **Q**uid est operationum meritoriarum. in cuiu: maxime supererogationis. b **Q. s.** sanctorum.

et omnium sanctorum tuorum: quorum me-

a **siue** vocum siue piorum desideriorum tibi oblati: & p nobis factis. b **mi**seri corditer largiaris. c **Q**redendis: intelligendis: appetēdis & agendis.

ritis precibusq; concedas: vt in omni-

a **si**z contra omnes inimicorum visibilium et invisibilium machinationes: quibus fragilitas nostra impugnat semp: etiā in hoc sacratissimo sacrificio celebrando.

bus protectionis tue muniamur auxi-

a **Q**uia sicut per ipsum omnia facta sunt: sic & oia p ipsum sunt terminanda.

lio. Per eundem christum dominum no-

strum: Amen. **H**ic vt dicit **Rationale** non respōdetur: pie credit & indubitanter psumit: q̄ iam assint angeli ipsi sacerdoti ministrātes: & loco ministroꝝ amen respōdentes: a sacerdote tñ debet dici amen fm ordinē roma. **E**t quia sic inuenitur in veteribus missalibus & correctis. **U**nde stulte faciunt: neq; rationale intelligūt: qui hic et in sequentibus nituntur missalia corrigere: li **Amen** delentes.

Quare aut illoꝝ sanctorū & nō alioꝝ noīa inserta sint canoni: euidēs ratio assignari nō pōt: neq; forte oīm est vna ratio. **U**n cōiecturalēs ass-

Canonis

gnari possunt multe. Quorundā em̄ forte ppter passionis ⁊ fidelis ipsoꝝ
notionem vel primeuitatem. quorundā propter tormentorum imma-
nitatē: quorundā ppter constantie in patiendo singularitatem: ⁊ sic de
alijs. Verū tamen est q̄ aliqui dicunt canonem compositum ex specia-
li dei instinctu ⁊ ordinatione: in cuius signum referūt q̄ aliqui patres
ex singulari quadaz reuerentia ⁊ deuotione: quā ad certos sanctos ha-
buere: ipsoꝝ nomina studuerunt apponere: ⁊ quorundam iam appo-
sitorum remouere. Sed transacto die in crastino: reppererūt illos dele-
tos: ⁊ priores litteris aureis inscriptos. Quapropter nullus de cetero
debet esse tāte audacie: vt velit aliqd̄ circa huiusmodi immutare.

Infraktionem hic sponit: ⁊ quoniā etiā ad cōicātes: q̄ in certis di-
ebus quedā verba hic addunt: et dicunt infraktionē. i. canonē: q̄ alio
noie actio dicit̄ ppter sacratissima mysteria que in ea agunt̄: vel quia in
eo causa nostra tanq̄ coram iudice agitur.

a .f. donorum. munerū et sanctorum sacrificiorum illibatorum supra memoratoꝝ.
b Quid est per quā tibi seruiamus in vero cultu: tibi soli debito tanq̄ speciales serui ⁊ mi-
nistri ad hoc deputati.

Hanc igitur oblationē seruitutis no-

a .f. tibi militāris sub verillō sancte crucis ⁊ christiane militie quo ad populum cō-
currentem voto in hac oblatione.

stre: sed et cūcte familie tue Quiesumus

a Deus omnipotens clementissime pater. **b** Quid est mitigatus precibus: ⁊ meri-
tis beatissime virginis marie. ⁊ omnīū sanctorū tuorum.

domine: vt placatus accipias:

Facet autem hec oblatio in
se semper sit placatiua patris: ex quo ibi ille offertur: de quo ipse ait: **Hic**
est filius meus dilectus in quo tibi complacui: **Matth. xvij.** Tamen
non sic ex parte ministroꝝ: maxime in peccatis celebrantiū: de quibus
dicitur **Hierē. ij.** Quid est q̄ dilectus meus in domo mea facit scelera
multa: nunquid carnes sancte auferent a te malitias tuas: in quibus
gloriat̄ es.

a .f. huic vite cōcessos in quib⁹ multa turbantia oriunt̄: qm̄ dies mali sunt: **2ph. v.**
b Scilicet pectoris ⁊ eternitatis: que exuperat oēm sensum fm̄ aplm̄. **c** Cui⁹ solius est
mala preuidere ⁊ p̄cauere: qui attingis a fine vsq̄ ad finem fortiter: ⁊ disponis omnia
suauiter. .f. per eum qui erat pacificus cū his qui oderūt pacem.

dieꝝ nostros i tua pace disponas: atq̄

a .f. eū qui pro nobis ad mortē dānatus est. **b** Quid est liberari iubeas. **c** Quid est
sanctorum. .f. per eum qui pro nobis deputatus est cum iniquis.

ab eterna dānatione nos eripi: et in ele

¶ Dic spe-
cialit̄ ⁊ ex-
p̄sse ꝓclu-
dit qd̄ per
oblatione
hostie im-
petrandū
postulerur
Et ꝓmo q̄
si ꝓcludo
do ⁊ com-
ꝓhendēdo
summarie
sup̄ dicta
petit̄: vt pa-
ter in lra.

D

Expositio

a ¶ **f.** p gratiā p̄destinationis: vt i electoz nūero certo inueniamur: cui oīa in eternitas
se sūt p̄nīa ⁊ possibilīa. q̄ solo iussu maiora potes facere. q̄ nos ualemo^a intelligere.

itorū tuoznm iubeas grege numerari.

a ¶ q̄ ppter hoc passus est. vt p eū causa dānationis n̄re auferret. ⁊ gratia electoz cō
ferret. cui vtiqz nihil cōuenit negare. **b** ¶ nullus ministroz respōdet nisi angeli. qui
bus sacerdos debet se cōformare. cum sit angelus domini exercituum.

Per christum dominū nostrū. Amen.

Petis aut̄ rōnabilē ab eterna dānatione liberatio p̄f̄ penarū diuersi
tate: acerbitate ⁊ eternitate: quibz affligent̄ dānati ⁊ in corpe ⁊ aīa. Cor
pus quidē q̄ ad oēs sensus cruciabit̄. Nā q̄ ad visuz est ibi luminis p̄ua
tio: qd̄ delectabile est oculis videre: **Mat. xxij.** Agitis manibz ⁊ pedibz
p̄iicite eū i tenebras exteriores. **Et Sap. xviij.** Ignis qd̄ nulla vis po
terat illis lumē p̄bere: nec syderū limpide flāme illuminare poterat illā
noctē horrendā. Est ⁊ aliud cruciās visuz sum^o. s. execrabilis: **Apo. xiiij**
Sum^o tormētōz eoz in secula seculoz ascēdet. **Arit** ⁊ ibi existētū atpe
ctus horribil̄. **Horribil̄. Sap. xvij.** Personē tristes ill̄ appentes pauor
rē illis p̄stabat. **Et Esa. xiiij.** Unusqz qz ad primū suū stupebit: facies cō
buste facies eoz. **Arit** ⁊ ibi fletus oculoz lesiū^o: ⁊ stridor dentū. Quo
ad auditū est ibi sonit^o horribil̄. **Sap. xvij.** Sonit^o descēdes p̄turbabat
illos. **Itē gemit^o miserabilis.** **Sap. v.** Videtes turbabunt timore hor
ribili gemētes p̄ angustia. **Itē blasphemā execrabilis.** **Apo. xvij.** Blas
phemauerūt hoīes deū p̄f̄ plagā: qm̄ magna facta ē uehemēter. Quo
ad olfactū er. t̄ pro suauī odore fetoz fm̄ p̄phas. Nā q̄ in hac vita floribz
elemētoz in optimis effectibz ⁊ fructibz abusi sunt: vilissimis eoz fecibz
⁊ sterq̄linijs iuste punient̄. Sed ⁊ oīs feditas: squaloz ⁊ impuritas ele
mētōz post diē iudicij p̄gregabit̄ in infernū. fm̄ **Basilijū.** fm̄ illō **Sap.**
v. Pugnabit̄ p̄ eo orbis terrarū p̄tra insensatos. **Et specialiter fetoz sul**
phuris ⁊ picis ardētis. **Apo. xiiij.** Cruciabunt̄ igne ⁊ sulphure in p̄spe
ctu angeloz. **Et Esa. xxxiiij.** Tōuertent̄ tor: rētes ei^o in picē: ⁊ hum^o eius
in sulphur: ⁊ erit terra ei^o in picē ardētē nocte ⁊ die: ⁊ non extinguet̄ in
sempiternū. Quo ad gustū erit fames ⁊ sitis incōprehensibilis p̄petua:
p̄ repletionē ⁊ delictarū abūdātia: vt pater in diuite epulone: **Luce. xxi.**
Abus s̄o erit absynthiū amarū: ⁊ fel d̄raconum potus. **Hiere. ix.** Ecce
ego cibabo ppl̄m̄ iustū absynthio: ⁊ potū dabo eis aquā fellis. **De** q̄ clari
us **Deut. xxxij.** **Uua** eoz yua fellis: ⁊ borr^o amarissim^o. **Fel** d̄raconū vi
nū eoz: ⁊ venenū aspidū insanabile. Quo ad tactū est ibi ignis vrens:
Matth. xv. **Itē** maledicti in ignē eternū q̄ parat^o est diabolo ⁊ angelis
ei^o. **Ad** cui^o euidētā ⁊ terroz illoz q̄ hūc ignē nō credūt aut timēt: volū
it misericors de^o etiā in p̄nīti patere qd̄a loca hui^o ignis inferni particu
laris: vt etnā ⁊ ollā vulcani in sicilia: q̄ sunt mōres ardētes pleni sul
phureis flāmis ⁊ horribilibz: quozū ignis vt dicit **Sulbel.** parificū. de
vniuerso. pte. j. ca. xlviij. **Uuoz** intolerabiliter cruciat̄ aīas appropriat^o

Canonis

quātiū sibi et tñ corpa nō ledit: sed post diē iudicij deuoluendus est hīc ignis cū impijs in infernū vniuersalē: vbi et hīs ē corrodes. **Esa. xliij.** **D**etracta est ad inferos supbia tua: subter te sternet cinca: et opimētū tuū erūt vermes. **Itē** bestia mor des. **Deut. xxxij.** **D**entes bestiarū mittā in eos. **Itē** mallei pcutiētes. **Prover. xix.** **P**arata sunt derisoribz iudicia et mallei pcutiētes stultoꝝ corpa. **Itē** estus insupabilis et frigiditas intolerabilis. **Iob. xliij.** **T**ransibunt ab aq̄s niuiū ad calozē niuiū: aīa hō affliget in suis porētqs sensitius et intellectius. **Un̄ fm̄ Dionysij.** **E**st ibi pterua phārasia: demēs ꝑcupiscētia: et furēs tristitia. **Por**tionel et dolores tenebūt eos: scribit **Esa. xij.** q̄tū ad ꝑcupiscibile: **P**eccator videbit et irascet dicit ꝑpha: q̄tū ad irascibile. **E**st in intellectu pena dānati: ꝑsistēs in carētia visionis diuine essētie: q̄ est penarū maxima. vñ **Abzēf.** **S**imilie mibi gebēnas ꝑponas: nō tātū reputo: sicut ab illius gloriose societatis iocunditate expelli: et iterū excludi a bonis eternis: et aliēnū effici ab his q̄ ꝑparata sunt iustis: tantū generat cruciatū et dolozē: vt etiā si nulla pena extrinsecus torq̄rer: hec sola sufficeret. **E**t h̄ intelligendū videt de pena dānati q̄ cōsequit ꝑctū acruale: qz illā concommutat tristitia et pena h̄mis. **E**t in puerꝝ sine baptismo descēdētibz ē pena mirissima fm̄ bñm̄ **Aug.** de baptismo puuloꝝ. **E**t h̄ forte qz eā tristitia nō ꝑcomitat. **E**t in intellectu pena excecatis. **D**eterminatur em̄ intellectu ab igne detinēre obiectiue ad intēsalz et ꝑpetuū sui ꝑsiderationē: ita vt nō possit exire fm̄ iperitū volūtatis: nūc ꝑsiderationē huiꝝ: nūc alteri: sicut hic: salte in q̄tū h̄mōi possent esse materia gaudij: de q̄ accipi pōt illud **Hiero.** **T**āta est in inferno vis doloris q̄ mens ad aliud dirigit nō pōt: nisi ad qd̄ doloris vis impellit. **E**t in q̄tū cognoscibilia pnt esse cā meroris et tristitie sic fm̄ sc̄m̄ **Tho.** dānati ea lucidissime ꝑsiderabūt: vt mala q̄ gesserūt ꝑpter q̄ et dānati sunt et bona dilecta que hīc amiserūt. **S**ilr ꝑsiderabūt noticiā speculabiliū hic acq̄sitā impfectā cē: et amississe summā eiꝝ ꝑfectionē quā adipisci poterāt: et sic de his oibz torquebunt: et de multis alijs que possint scire et recordari: vt p̄z de diuine **Luc. xvi.** **N**ec dānati penis acerbissimis torti abstrahēnt: sicut hic fit a ꝑsideratiōe terribiliū: qz in futuro nō abstrahet aīa a corpe: sicut hic cōtingit: nec obliuio esse poterit ex quātacūqz diuturnitate t̄pis post iudiciū. **E**t in volūtate remozsus cōtinuus: et obstinatio in malo: de quo bea. **Aug.** in de si. ad pe. **I**n inferno et h̄ spūs erit penitudinis: nō tñ erit correctio voluntatis. **Cap. v.** **P**enitentiā agentes et ꝑ angustia spūs gementes. **E**t sic breuiter nihil erit in dānatis qd̄ non sit eis materia et causa tristitie et meroris ꝑpter eozū miserā et dānationē cōsumatā: sicut in bñis nihil erit qd̄ nō sit eis materia lenicie et exultationis ꝑpter eozū beatitudinē ꝑferā: de q̄ infra latius dicēdū. **M**erito igit sacerdos ne i h̄ sanguinē a tātis penis sufficiēter redēpti ꝑ ꝑctōꝝ recidiuā iterū eisde de gutent: ꝑctit patrē clemētissimū in ꝑsona fidelis a dānatione ꝑpetua liberari: et h̄ in missa vbi passionis memoria ꝑcipue agit: ꝑ quā solā cōtinuit a dānatione ꝑpetua liberari. **S**olēt qdā ad hāc oꝝionē ꝑfunde inel:

S. Tho.
in. iij. di.
vlti.

S. Tho.
vbi. 5.

Expositio

uari: ad representandū deductionē xp̄i ad pilatū: ⁊ a pilato ad herodē de
misso ⁊ verecūdo vultu q̄n vt pie credit nōnūq̄ in facie sup̄ fr̄a cecidit
se. **Et** q̄ deuota est hec oꝛō multū: vtpote q̄ ꝑclusio ꝑdictoꝝ: iō deuote
dicenda. **Sz fm oꝛ.** Ro. hec inclinatio h̄ fieri nō debet: q̄ sacerdos alē
dūmisso ⁊ verecūdo vultu etiā vbiq̄ i canone fuādo satis ⁊ forte meli⁹
hic cōformari pōt xp̄o: ⁊ maxime q̄ iesus legit̄ añ ꝑsi dē stetit: **Marb.**
xxij. **Sz** ⁊ cōstās ⁊ erecta mētis deuotio in dicēdo hāc oꝛōnē sufficit: q̄
ex dispositione corpis congrue astruit̄ habēda hic ⁊ alibi in canone: nisi
specialis ratio mystica inclinationē specialiter req̄rat. **Qd** aut̄ sup̄ s̄bo
eterna dānationē aliq̄n signū crucis q̄ se aliq̄ signat̄ inuenit̄: neq̄ est de
ordi. **Ro.** neq̄ in missalib⁹ antiq̄s ⁊ correctis inuenit̄ vñ etsi alicubi in-
uenit̄ nō in ordine suo sicut cetera signa crucis: sed desup̄ q̄si extraordi-
narie ponit̄: ꝑ qd̄ satis dat̄ intelligi extraordiinarie fuisse appositū: ideo
fieri nō debet: sz potius de missalib⁹ deleri: nisi forte ordinarie alicui⁹
ecclēie cathedralis fuisset appositū: ad significandū forte ꝑ ꝑꝛutē cru-
cis liberamur ab eterna dānatione: de q̄ tñ expositione multoꝝ nihil re-
perire potui. **Et nota** q̄ in aliq̄bus dieb⁹ fit additio: ad hāc t̄ḡ oblatio-
nē: sicut ⁊ ad cōicātes. **Et hoc** ex ꝑuilegio ⁊ speciali rōne aliquoꝝ ma-
gnozū festozum scdm̄ exigentiā put̄ patet in missalibus.

Sequit̄ quarta particula: in qua peragit̄ cōsecratio: vbi ꝑmo effect⁹
cōsecrationis postulat̄/ibi: Quā oblationē. **Secd** a ip̄a consecratio con-
summat̄ q̄stum ad corpus xp̄i/ibi: Qui pridie. **Secd** quantū ad sangui-
nem xp̄i/ibi: Similitudo. **Tertio** rei cōsecrate cōmemoratio explicatur
ibi: Un̄ ⁊ me. **Quantū** ad primum dicitur.

a **¶** s. seruitutis nre ⁊ cūcte familie tue. b **¶** s. existēs vel in oib⁹. s. virib⁹ nris: tota
cogitatione. tota mēte. toto intellectu quesumus.

Quā oblationē tu de⁹ in oib⁹ q̄su

a **¶** s. ꝑsecrationē vt a te bñdicat̄: ⁊ nos ꝑ eā bñdicas remouēdo maledictōis cul-
pam ⁊ penā. b **¶** s. ꝑ approbationē ita vt ꝑ eam nos ascribas ad tuā eternā in ces-
lo memoriā cōferēdo in ꝑn̄i spūalium bonozū gratiam. c **¶** s. firmā ꝑ cōfirmatio-
nem: ita vt ꝑ eā nos in visceribus xp̄i ratifices ⁊ ꝑfirmes ꝑ perseuerantiā.

mus bene **⁊** dictā: **⁊** ascri **⁊** ꝑtā: **⁊** ra **⁊** tā:

a **¶** s. talē q̄ tue diuine rationi cōueniat: ⁊ vt ꝑ eā rōnabiles nos efficias ꝑ quā a be-
stiali sensu equamur. b **¶** s. i. talem q̄ tue diuine volūtatī sit accepta: ⁊ vt ꝑ eā nos ac-
ceptos efficias tibi placeamus: q̄ nobis ipsis. ꝑpter peccata nostra displicemus.

rationabilē: acceptabilē ⁊ facere digne

a **¶** s. ad nostram salutē modis ꝑdictis. b **¶** s. per trāssubstantiationem panis.
c **¶** s. i. ꝑ trāssubstantiationem vini. d **¶** s. tua infinita virtute ⁊ potentia: ex substā-
tijs tibi oblatīs sez panis et vini.

ris: vt nobis ⁊ cor⁹ ⁊ pus et san⁹ quīs si-

Canonis

a **f**. nō p̄ a doptionē sed per naturam: cui totam essentiam tuā indivisibilem indivisi-
 sibiliter ab eterno cōicasti: que est obiectū infinite ⁊ summe diligibile cūlibet potenti
 infinite diligere quātuis tu es pater celestis infinitus. **b** **q**uius nō solū vniuersale: sed
 speciale dñī n̄r sup nos reuenter cognoscimus. **c** **q**ualuatoris ⁊ mediatoris n̄stri
 saluantis populum suum a peccatis eorum.

at dilectissimi filij dñi n̄stri iesu christi.

Petimus igitur deo dignetur hanc oblationē bñi dicēdo p̄secrare q̄ ad sa-
 cramentū: ascribendo in celo approbare ⁊ ratificare seu p̄firmare quo
 ad p̄mū: rōnabile ⁊ acceptabile facere q̄ ad meritū: ita vt ad n̄rā salu-
 tē h̄ mō fiat nob̄ cor̄p̄ ⁊ sanguis dilectissimi filij tui. **Et** huic expositioni
 q̄ntū ad effectū facti p̄cor̄dat b̄n̄s Aug⁹ de cō. di. ij. vtrū sub figura vi-
 cēs **H**anc igitur oblationem dignetur facere benedictam p̄ quā benedicimur
 ascriptam p̄ quam hoies in celo ascribunt: ratam p̄ quā in visceribus
 christi cōseamur: rōnabilem p̄ quā a bestiali sensu exuamur: acceptabile
 vt q̄ nob̄ ipsis displicem⁹: p̄ hanc acceptabiles ei⁹ filio vnicō simus. **Et** h̄
 fm̄ Albertū q̄ quinq; q̄ fuerūt in oblationib; antiqs̄ imperfectis. **F**uerunt
 em̄ a gr̄a vacue: ⁊ ideo nulla ab ipsis fluxit bñdictio. **N**ec fuerūt ascripte
 ad eternā memoriā: s; pon⁹ ne idolis hoies illi⁹ tpis seruiret ordinare:
Nō etiā fuerūt rate ⁊ firme: s; figurales mutāde atq; finiede. fuerūt etiā
 insufficientes: nec deo accepte q̄ntū ad gr̄e ⁊ vite eterne meritū. **U**t sunt
 hic quinq; cruces: quib⁹ ad l̄rām fm̄ aliqs̄ sicut in ceteris materia p̄e-
 paraf ⁊ sanctificaf vt fiat idonea sacramentali cōuersioni: ⁊ fm̄ Alber-
 tū tres cruces sup̄ vtrūq;: ad significandū hanc ascriptionē ⁊ ratiabiti
 onē p̄cedere a deo p̄ virtutē crucis in oblata. **U**t qz meritū ecclie etiā aliqd
 opaf: ideo ad h̄bū rōnabile ⁊ acceptabile nō sūt cruces. **T**el̄ id fm̄ Al-
 bertū: qz hec oblatio ex seip̄a est accepta. **D**uc̄ qz cruces ad h̄bū corpus
 ⁊ sanguis: ad significādū virtutē incorporationis: ⁊ virtutē viuificationis
 p̄cedere a deo in sacramētū. **S**ed melius allegorice correspondenter
 ad sup̄dicta he q̄nq; cruces significant q̄nq; passionēs multū penales:
 q̄s xps̄ protulit in domo pilati circa horā tertiā. **N**ā p̄ma ad h̄bū bñdictā
 significat illā crudelē acclamationē: q̄ iudei clamabāt hūc bñdictū ier̄-
 sum: vtpote ab om̄i pctō maledictiois penit⁹ immunē tolli ⁊ crucifigi:
 et illū maledictū barrabā q̄ seditionē ⁊ homicidiū fecerat: sibi dimitti:
 q̄ indubie multū fuit penale xpo. **N**ā si qlibet dolet quēuis indignio-
 rē sibi p̄ferri: q̄nromāgis aīm xpi sauciari potuit: qz tā scelerat⁹ et vilis
 hō p̄fereret sibi homi deo: homicida vite auctori tē. **S**ecūda crux ad
 h̄bū ascriptā: significat immanissimā flagellationē ei⁹: etiā vsq; ad co-
 stas fm̄ aliqs̄: ita vt a h̄tice capitis vsq; ad plantā pedis nō remaneret
 in eo sanitas: ascripto ⁊ ligato ad colūnā. **T**ertia sup̄ h̄bo ratā: signifi-
 cat illusionē ei⁹ in vestimēto purpureo corona spinea capiti imposta: et
 sceptro arūdineo in dextra dato: quib⁹ significare voluerūt regnū ei⁹ eē
 ludibrio ⁊ pena dignū: ⁊ tanq; arūdo fragile ⁊ infirmū: nō ratū. **C**ū tñ
 ip̄e dixisset: **R**egnū meū nō est de h̄ mūdo. **D**e q̄ Daniel. viij. **P**rās ei⁹

D iij

Expositio

potestas eterna q̄ nō auferet̄: ⁊ regnū eius qd nō corrupet̄. **Quarta** ad corp̄ significat penā amarissimā quā sensit p̄ tortū corpus: qñ flagellatus ⁊ coronat̄ tāq̄ irrōnabilis ⁊ inacceptabilis illuzorie a militib⁹ dicit̄: **Que** rex iudeoz fuit adorat⁹: a lapis cesus ⁊ facie cōspuit⁹. **Quinta** ad verbū sanguis: significat illā penā vltimā: ⁊ forte prioribus omnibus maiorē qñ arūdine caput ei⁹ percusserūt: ⁊ coronā spineā violenter imp̄sērunt vsq̄ ad cerebrū s̄m **Herū**. ita vt sanguis ex capite tract⁹ vndiq̄ flueret: frontē: genae ⁊ collū pfunderet ⁊ rubicaret. **Poste**quenter dicit̄: **Fiat**: deprecatiuē: ad significandū qd sacerdos sua naturali actiua virtute nō operat̄ ad hanc mirabilem conuersionē: nisi inq̄rtū minister aut instrumentū. **Unde** nō in pp̄ia p̄sona loquit̄ facio: sed fiat. s. virtute oīpotentis: in cuius potestate est facere hūc trāsītū substantie in substantiā: sicut ⁊ ei subsunt q̄rtum ad totū esse ⁊ nō esse. **Et** hoc cōfōmiter iad illud **Gen. i.** **Fiat** lux ⁊c. **Et** **Luce. i.** **Fiat** mihi s̄m verbū tuū. **Quia** nimirū eadē potentia requirit̄ in hac trāsūbstantiatione que in rerum creatione ⁊ verbi dei incarnatione. **Et** ad verbū: dilectissimi filij tui ⁊c. sacerdos alius leuat versus celū man⁹ ⁊ iūgit: ad excitandū cōformiter ad s̄ba dilectionis affectū: q̄si dilectissimū filiū amorosis affectionum brachijs ad se stringere desideret: deuotissime ⁊ amplecti. **Et** vt p̄ pplō citius ⁊ fructuosius exaudiat̄: exēplo moysi cui man⁹ sursum tendēti dñs liberaliter cōcessit victoriā quā petiuit. **Exo. xvij.** **Un** ⁊ tūc aaron mons fortitudinis: ⁊ huc ignis charitatis debēt suscitare man⁹ ei⁹: ne lassent̄ ad ferendū in fortitudine auxiliū: ⁊ ex charitate solant̄. **Et** sic **Josue**: id est christo duce: israel. i. pplus christianus: fugat amalech: id est diabolu: in ore gladij. i. virtute orationis ⁊ verbi dei: vsq̄ ad occasum solis: id est finem mundi. **Sequitur.**

Un Heb.
Sicut ta-
eru mūdī
sime sue
carnis vim
regenerati
uā cōrulte
aq̄s: ita et
acceptioe
panis i ve-
nerabiles
sc̄t̄sq̄ ma-
nus suas
vim pani
tribuit: vt
ex eo tanq̄
grua ma-
teria corp⁹
suū confi-
ci possit.

Un Heb. Sicut ta-
eru mūdī
sime sue
carnis vim
regenerati
uā cōrulte
aq̄s: ita et
acceptioe
panis i ve-
nerabiles
sc̄t̄sq̄ ma-
nus suas
vim pani
tribuit: vt
ex eo tanq̄
grua ma-
teria corp⁹
suū confi-
ci possit.

Qui pridie q̄s pateret̄ accepit panē i
mōus iudeoz nō inueniebāt. a **q̄. i.** sc̄t̄ificātes: qz deitate vnitas. b **q̄. i.** a nobis
in omni veneratione recolēdas ⁊ habēdas: immo summa veneratione adorabiles: vt
⁊ sic tactu sc̄t̄az ⁊ dū in artū manū suarū panī materialē vim sacri conferret.

antas ac **venerabiles** man⁹ suas: et
a **q̄. i.** iurium leuatis s̄m humanitatē. b **q̄. i.** mēris ⁊ corpis. c **q̄. i.** a quo omne dat
datū optimū ⁊ datū perfectū est descendens: **Jaco. i.** d **q̄. i.** s̄m diuinitatem.
eleuatis oculis in celū ad te deū patrē
a **q̄. i.** per creationis ⁊ trāsūbstantiationis potestatem. b **q̄. i.** p̄ti omnipotenti.
c **q̄. i.** de tanto dono: de tam excellēti gratia: de tam efficaci cibo: sacramento dignis-
simo: ⁊ mysterio tam profundo. d **q̄. i.** id est consecrauit.
suū oīpotē te tibi gratias agēs **bc** **Enc.**

Canonis

a **¶** .s. species panis. b **¶** ad significandū q̄ nemo ho c sacramentū digne p̄cipit: nisi ip̄ius fuerit discipulus p̄ fidē charitate formatā: **Job. xiiij.** In hoc cognoscet oēs q̄ discipuli mei estis si dilectionē habueritis adinuicē. **¶** Est em̄ hoc sacramentū specialit̄ s̄

dixit fregit dedit discipulis suis: dicens:

dei r dilectiōis sacramentū. a **¶** .s. de manu mea reuerenter cū deuotione r sacramē taliter per fidem. b **¶** .s. sp̄ualiter cū ueneratione per charitatem. c **¶** qz per partes manducat christus: r manet integer totus. **de conse. dist. ij.** Qui manducat: re. erendo partialitatem ad sacramentū: r integritatē ad contentum.

Accipite et manducate ex hoc omnes.

a **¶** .i. existit. .s. tpe p quo pferē demōstratio: hoc est orōne cōpleta: qz tūc primū habet cōsensu r effectū: demōstrādo ad sensuz specie panis: r ad intellectu corp̄ xpi.

Hoc est enim corpus meū. **¶** His em̄ s̄bis p̄u

lit dñs vim p̄secran di tā mirabilē: vt q̄ntēscūq; plata fuerint cū intētiōe p̄ficiēdi a sacerdote rite ordinato sup materiā debitā: statim ab instāri p̄tat in verū corp̄ xpi ex p̄missio ei^o diuino r pacto cui sp̄ assistit absq; dubio: put infra i respōsis q̄stionū latius patet. **¶** Si itaq; puentū fuerit ad: **Qui p̄ die rē. sacerdos ductis plane digitis. .s. pollice r indice vtriusq; man^o sup pallā altaris tergite eas: nō p̄p timorē cōraminatiōis corp̄is xpi: cū sit sub sacramento: mō inattingibili: sed p̄pter reuerentiā tāti sacramēti: q̄ in sacrificijs nihil maius aut dignius esse p̄or: de cōse. dist. ij. c. nihil. **¶** Et p̄ consecratiōne non nisi mūdistime r summa reuerentiā debet tractari: r significat interiorē puritatē: deuotionē r attentionē: q̄ p̄ illā exteriorē ductionē siue terfionē excitant: r summo studio tūc excitari debēt fm̄ exēplū xpi q̄ extūc sic excitatus dixit: **Desiderio desiderauī h̄ pascha māducare vobiscū anq̄z patiar. .s. extēdēdus in cruce. ¶** S; allegorice significare p̄t illā p̄parationē r solutionē a colūna: qñ pilat^o p̄parauit se adducere ierū foras: vt ostēderet eū iudeis cū insignijs illusionū: q̄ p̄ueniēt p̄ pollicē significat: p̄p̄ pollentē prātē r iudicē rōne dicta: fm̄ illud **Job. xiiij.** **Ecce adducā tō vobis foras. .s. ad iudicandū r mōstrādū: vt cognoscatis qz in eo nullā causam inuenio. Sequit̄: Accepit panē in sc̄as ac venerabiles man^o suas. .s. rōne sup̄ dicta: r sacerdotib^o in exēplū. ad significandū q̄ hic panis celestis hoc sacrificiū nō nisi sanctis r venerabilib^o manib^o: nō vitatis. nō pollutis/sit mūde/sancte/venerabiliter/ac summa reuerentia tractandū: p̄p̄ qd̄ r ab ep̄o chrismate vngunt r sanctificant. **¶** De q̄ illis sacerdotib^o q̄ man^o p̄secratas ad illicitos r inonestos vsus p̄iter r ad tm̄ mysteriū pagendū in differēter extēdūt. **De q̄b^o Her.** ita dicit: **In multz multiplicē reznat fornicatio. q̄ puritatē auctori ipu ro corde ministrantes: nō verent̄ stare an̄ angelū dñi: q̄ secet eos medio r dispdat: s; oīno audēt agni imaculati sacras p̄ringere carnes: r irungere sanguinē saluatoris man^o suas nepharias r malignas: q̄b^o paulo nō meretrices attraxauerūt. Sic r altaria etiā circūire psalmos decā******

D iij

Expositio

tare: cū tñ hmōi laus sit execrabilis: ⁊ oīo fiat in peccatū. **Hec ille.** **Et** eleuatis oculis in celū. **Qd** licet a nullo euāgelistarū sit exp̄ssum: sicut ⁊ illud. **Sterni** testamēti mysteriū: ⁊ plura alia. **put** de cele. **miss. c.** **Martha:** tñ certissime credit̄ factū. **Multa** si qdē tā de factis q̄ s̄bis dñcis p̄remiserūt euāgeliste: q̄ tñ apli vel factōi suppleuissē: vel s̄bo exp̄ssisse leḡt̄. **Leuauit** aut̄ oculos in celū: **Primo** i recognitionē q̄ hāc potestāte trāsubstātiandi sicut ⁊ cetera oīa accepit a patre: **put** pater. **Matth. xi. ⁊ Job. vii.** **Secdo** p̄pter arduitatē facti: ⁊ dignitatē tanti facti institūendi: sicut ⁊ in suscitatiōe lazari fecisse leḡt̄. **Job. xi.** **In** nullo aut̄ alio sacramēto: q̄ s̄ oibus alijs est maius ⁊ digni⁹. **Tertio** p̄pter nostrā instructionē faciebat christ⁹: vt ⁊ nos oculos cordis nō deprimam⁹ in terrā: sed eleuemus in celū: si qd̄ petimus volum⁹ impetrare. **Et** cōgruus est vt sacerdos christo se cōformet: etiā corporales oculos sursum eleuādo in celū reuerent⁹: q̄tenus p̄ hoc mētis oculos excitat⁹ recognoscat tātū mysteriū angelicis humeris tremēdū a dño patre celesti accepisse. **Sequit̄:** **Tibi** gr̄as agēs. **Ubi** **Arx.** **Arist⁹** accepto pane gr̄as egit iaz p̄rimus passiōi: vt ⁊ nos gratias agam⁹ in flagellis positi. **Et** qdē maxime i celebratiōe tāti sacrificij. **Uñ** ⁊ sacrificiū laudis appellat̄. **Bñdixit.** i. benedictiōe celesti ⁊ virtute p̄secrauit ⁊c. vt. s̄. **Et** ponit̄ hic signū crucis rep̄sentās illā passiōē quā xps sustinuit qñ exiuit de p̄torio: portās coronā spineā: ⁊ purpureū vestimētū: vndiq̄ sanguinolent⁹: facie terrā demissa: sanguine p̄ oculos: genas: nares: ⁊ collū copiose fluēte ⁊ deformate: de q̄ pilatus q̄si bñdices ad eū excusandū ⁊ liberādū dixit: **Ecce** homo: **Et** iterū: **Ecce** rex vester. **Et** tñ nec sic inuidi iudei ei⁹ sanguine tā copiose effuso: tātoq̄ ei⁹ cruciatu ⁊ obprobrio fuerūt sariati: s̄ ecōtrario crudeliter declamabāt: **Tolle** tolle crucifige eū. **Qd** multum credit̄ fuisse penale dño iesu tā innocētī ⁊ verecūdo. **Quā** qdem opprobriofam ostēsiōnē reperit sacerdos in eleuatiōe corporis xpi ondes eū omni pp̄lo: q̄ rep̄sentationē hui⁹ exteri⁹ ostēsiōis facili⁹ cape potest extūc ⁊ ampliorē gratiā deuotiōis p̄mereri. **Uñ** fm or. rō. nōdebet fieri eleuatio: nisi p̄us finito cātū: **Bñdicer⁹** q̄ venit i noie dñi: q̄ extūc cātū hic fluit ⁊ crucifige crucifige isonuit. **Uel** iō vt i q̄etudie cordis deuoti⁹ pos sit adorari dñs. **Uñ** ⁊ dici debet extūc illud: **Tu** rex gl̄ie xpe: **Tu** pat̄s sempitern⁹ es fili⁹ ⁊c. vsq̄ in finē. **Te** deū laudam⁹: fm or. rō. **Eleuato** igit̄ venerabili sacramēto ab oīb⁹ ⁊ qlibet in singulari est dicendū: **Tu** rex gl̄ie ⁊c. cū suspitio ⁊ intima deuotiōe: **Aue** salus mūdi ⁊c. **De⁹** pp̄rius esto mihi p̄ctōri. **Os** auua miserere mei fili dauid ⁊c. hmōi. **put** vnctio docebit. **Et** sic adorare creatorē ⁊ saluatorē suū cū summa deuotione: reuerētia ⁊ honore flexis gēmb⁹: de cele. **miss. c.** sane. **Ubi** p̄cipit reuerēter inclinari. **Glo.** flexis gēmb⁹. **Et** hoc ad recognoscēdū se esse terraz ⁊ puluerē respectu tāti dei omni hūilitate ⁊ reuerētia possibili: q̄ exteriora illa sunt iterio ⁊ signa: ⁊ ipse creator a creatura sua p̄posse ⁊ nosse debet honorari ⁊ laudari: p̄pter qd̄ ⁊ in hora eleuatiōis nola ⁊ cāpana pullant⁹: vt p̄ hec excitemur ad laudādū dñm in cymbalis. bñsonantib⁹ ⁊

Canonis

in cymbalis iubilationū p̄ modū supradictū: sicut ⁊ in h̄ititate tpe sa-
crificij tubis clāgebant: sic ⁊ cādele ⁊ faces tūc accēdunt: vt p̄ hec circū-
stātiū corda excitata inflāment: deuoti⁹ ⁊ seruentius accēdant se p̄pa-
rare ad reuerēter ⁊ deuotissime adorādū euz q̄ est candoꝝ Incis eterne: ⁊
ignis p̄sumēs q̄ nūq̄ extinguūt. **Cōfūdēt** ḡ hic si forte p̄uertant repidi
vel potius tumidi ⁊ supbi: q̄ nō verent erecta ceruice vix vnū genu cur-
uare creatori suo saluatori ⁊ iudici tremēdo: q̄ scriptū est. **Quicūq̄** ho-
norificauerit me glorificabo eū: q̄ aut̄ contemnūt me ignobiles erūt. **Reg. ij.**
Et vtinā hoc attēderēt qui videre volūt magis q̄ esse nobiles:
interim diacon⁹ ⁊ subdiaconus extēdūt casulā a laterib⁹ h̄sus venera-
bile sacramētū eleuatū: nō solū vt sacerdos expedit⁹ possit eleuare sa-
cramētū: sed etiā ad significādū tunc maxime charitatē extēdendā esse
ad xpm̄ in casula: sed tam patena etiā discoopij ratione superius circa
oblationē dicta: debet ⁊ sacerdos cauere multū alte hostiā i manus re-
ceprā eleuare: anteq̄ verba cōsecratiōis p̄ferat: sed q̄tū potest prudē-
ter abscondere: ne populus adoret panē visum p̄ ch̄isto: ⁊ sic idolatriā
cōmittat: platis aut̄ h̄bis p̄secratiōis distincte reuerēter ⁊ attēter ado-
rabit dñicū corpus mediocri inclinatiōe: ⁊ deinde ipsum reuerēter ele-
uet nō circūferendo vel gyꝛando nec diu eleuatū teneat: sed statim cum
duab⁹ manib⁹ reponat: ne iniuste mortētes pdant suauitatē vnguētū.
Dicit etiā notanter accipit: scz cū beniuolētia nō rapite: scz vi aut violē-
ta extorsione: sicut faciūt p̄hibiti ⁊ indigni: qui velut canes imūdi hūc
panem filioꝝ rapiunt: magis volentes hac sumptiōe pctā que dimitte-
re nolunt palliare: q̄ p̄ hūilem sue indignitatis recognitionē ad temp⁹
abstinere: donec a pctis purgati possent de manu donātis hūiliter ⁊ sa-
lubriter accipere: q̄ aut̄ hoc sacramētū ad vsum spūalis refectionis or-
dinaf: iō adiunctū est ⁊ manducate: scz spūaliter: d̄r aut̄ māducari spi-
ritualiter corpus xpi dupliciter: **Uno** modo ex pte modi: vt q̄ mandu-
cat sub modo spirituali: quo mō corpus xpi est sub sacramēto: scz mo-
do indiuisibili ⁊ insensibili ad modū spirit⁹: **Et** sic māducatio corporis
xpi veri est spūalis: q̄ nō corporalis aut carnalis quō iudei itellererūt
manducādū dicētes: durus est hic sermo: **Et** cōmuniter vocat̄ a docto-
rib⁹ māducatio sacramētalit̄: maxime qñ fit cū intentiōe sumēdi sa-
cramētū. **Alio** mō ex parte effectus: q̄ scz ad ipsam sequit̄ refectionē spi-
ritualit̄. **Et** sic māducare spiritualiter extēso vocabulo est p̄ fidē forma
tam in ch̄istū credere dicēte: **Beato August.** lib. de re. p̄nitē: vt quid vē-
trē ⁊ dentē paras: crede ⁊ māducasti. **Et** fm̄ hoc extēdit̄ etiā ad paru-
los baptizatos: ⁊ cōmuniter intelligit̄ illud **Joh. vi.** Nisi māducauerit̄
tis carnem filij hominis ⁊c. **Cetera** vide infra in **Re. q.**

a .i. eodem mō q̄ xps prius accepit ⁊ consecrauit panē q̄tū ad eius bonitates: cha-
ritatē: virtutē ⁊ gestoꝝ conformitatem: vt sic eisdem ceremonijs seruatis: idem effect⁹
sub vtraq̄ spē crederet: et esset. s. vt sic cessantib⁹ veterib⁹ noua institueret sa-
Simili modo postea q̄ cenatū est acci-

Expositio

cramenta et vt ipsa in cordibus discipulorum artius fixa remanserent.

a ¶.i. p̄ alijs clarū tam quo ad vas: q̄ quo ad contentū: maxime p̄pter preclari ac coruscū sanguinis sui puritatē in quē vini liquor est vertendū: r̄ sic nō figuralem vmbrosū r̄ nubilum. Et ad significandū q̄ nō nisi in decenti vase r̄ vino est celebrandū.

b ¶.i. expone vt. s̄. Nā sic tactu suarū diuinarū manuum vino cōtulit vt esset materia, piens et hūc p̄clarū calicē in s̄tās ac v̄sacrādi sui sanguinis debita. a ¶.iterū. b ¶.patri. c ¶.i. de humani generis redemptione p̄ sanguinem suum: iam in proximo fienda.

nerabiles man⁹ suas: ite tibi gratias

a ¶.i. celesti benedictione cōsecrauit b ¶.i. gratias non vendidū.

agēset bene. Dixit dedit discipul⁹ suis

a ¶.i. sacramentaliter vt. s̄. r̄ in officii consecrādi r̄ dispensandi. j. Cor. iij. Sic nos exstinet: homo sicut ministr os christi. r̄ c. b ¶.i. sp̄ualiter ad incorporandū. ¶.i. calice vel sanguine. d ¶.i. sine acceptiōe p̄sonaz. Ex q̄ p̄z eius liberalitas. e ¶.i. ex

dicēs: accipite et bibite ex eo oēs: Hūc est

sc̄t̄ sc̄z t̄pe p̄ quo p̄fertur demonstratio. r̄ c. vt. s̄. a ¶.i. potus. b ¶.i. verie natura lis. i. potus q̄ est sanguis me⁹. c ¶.i. ad confirmatiōē noui r̄ eterni testamēti per gratiam r̄ noua mandata renouantiz: r̄ ad eternam hereditatez p̄ducentis ne habē

enim calix sanguinis mei: noui et eterni

tis successiōem alterius testamēti sicut vt. testa. a ¶.i. secretū testamētum fidei. Et hoc exp̄ssive: rep̄ntatiue r̄ obiectiue: p̄t̄ra i re. q. b ¶.i. sanguis. c ¶.i. p̄ntib⁹

testamēti: mysteriū fidei: q̄ p̄ nobis et p̄

a ¶.i. absentib⁹ et futuris nō aut̄ p̄ omnibus efficaciter eoq̄ plures faciāt se indignos. b ¶.i. totaliter r̄ penitus ex corpore fundet. c ¶.i. p̄t̄ in veteri testamēto multipli

citer fuit figuratum: vbi pene omnia in sanguine mundantur: r̄ sine sanguinis effusio ne non fit remissio: Heb. ix.

a ¶.i. multis effundet̄ in remissionē p̄t̄orūz

¶.i. Ab hoc loco vsq̄ ad vltimam purificationē manuum sacerdotis iungēdus est iudex cū pollice: p̄terq̄ in signationib⁹ r̄ cū tangit corpus xpi. Nū p̄pter reuerentiaz tantū sacramēti: me sc̄z post tactū sine immediatū particulas minutas sacramētales digitis ex tactu inherere: que alia s̄ irreuerentēter imo sacrilegialiter perderent̄ vel alijs miscerent̄ rebus. Tū ad significandū r̄ indicandū pollutē p̄t̄urē diuine sc̄z maiestatis eius se p̄sentē r̄ tactis speciebus sacramentalibus iunctā. Qd̄ aut̄ sepeparim fit consecratio corporis r̄ sanguinis cū t̄n̄ ex p̄te cōtēti sit tū vnū et idē

Si bonavz.
lz sanguis po
natur i obliq̄
itelligit tū in
pratiue in re
cro vt poculu
vini creatura
salis. i. pocu
luz qd̄ est vi
nuz et creatu
q̄ est sal: vt sit
structio in
transitiua.

Canonis

sacram: est duplex causa. **P**rime ad significandū q̄ sanguis christi tpe
passiōis fuit sepeat^a a corpore: vt in flagellatiōe: coronatiōe: z crucifi
xiōe: rādēloino. **S**ecda ad significandū b̄ sacram̄ pfectā esse refectionē aic.
Alus em̄ huius sacri est refeccio q̄ ad ad sui itegritatē cibū z potū req̄
rit. z sic vnitare itegritatis z ordinarōis d̄r vnū sacram̄ nō duo sacra: si
cut z dom⁹ vna d̄r lz ex plurib⁹ p̄tib⁹ p̄stituat: qd̄ tñ sepe ratim sub dua
bus specieb⁹ p̄secrari debuit. **E**t qm̄ sanguis human⁹ in pp̄ria specie si
ne horroze nō est potabilis: elemētissim⁹ redēptor volens illū tradere i
potū sapiētissime: eū extranea velauit specie: vt sic fm̄ **A**ug. sensus fo
ueret in vno z fides in alio edificaret: z fm̄ b̄m̄ **A**ug. **N**ihil rationabi
lius q̄ vt sanguis similitudinē sūmamus: vt ita z veritas nō desit: z ridi
culū nullū fiat a paganis si bibamus cruorē occisi hoīs. itē vt p̄ hoc do
ceamur gl̄iam z opa nostra bona occultare. **S**ignatur autē signo crucis
ad verbū benedixit: ad significandū fm̄ **A**lbertū hāc benedictionē a p̄ri
mo p̄fectore sanctificatiōis p̄re celesti p̄fluere in sacram̄: z qz supra patū
it p̄ cruce oia sanctificātur ad l̄tam: **S**ed allegorice hec crux significat
illā passiōē quā x̄ps sustinuit: qm̄ cruce suā pp̄rijs humeris vsqz ad lo
cū crucifixionis portauit: z maxime qm̄ eū aū cruce ignominiose nuda
uerūt: z vstib⁹ ei⁹ vulnerib⁹ induratas p̄babiliter: violēter abstraxerūt
ita vt vulnera renouarent ac sanguiez copiose funderēt. **E**leuatio vero
calicis eleuationē x̄pi significat cū cruce siue i cruce a terra. **U**n̄ fm̄ or
dinē **R**o. **E**leuatio calicis frōte sacerdotis excedere nō debet: scz q̄ ad
calicē pedē: qz sic videt⁹ p̄ueniēti⁹ replētari forma x̄pi in cruce leuari: li
cet forte etiā p̄pter piculū effusionis sanguinis: nā p̄pter eandē causā
Larrhusen. nō p̄sueuerūt leuare calicē nisi parū sup̄ altare: qz vt dic̄ **J**o
hannes de indagine **L**arrhusen. in hoc ordine sunt plures multū fenēs z
debiles: z p̄ p̄ris imineret piculū effusionis: corā pplō tñ celebrātes so
lēt z ipsi eleuare calicē ita vt a pplō retrostati possit videri. **T**ūc em̄ tota
deuotione iuocād⁹ est d̄ns: vt a terrenis affectib⁹ subleuemur: z ad ip̄s
sum p̄ fidē z deuotione trahamur sicut ipse ait: **J**oh. j. **E**go si exaltatus
fuerō trahā oia ad meip̄m: z vt sanguis ei⁹ effusus mudet corda n̄ra ab
om̄i iniquitate. **N**otādū quoqz hic calicē accipi q̄drupliciter. **P**rime p̄
vase receptiuo potus. **S**cd̄ p̄ poculo in calice cōrento. **M**att̄. ix. **S**i
quis dederit c. licem aque frigide rē. **E**t ita videt⁹ accepisse christus di:
Hic est calix meus. **T**ertio pro his simul: z sic d̄r accipiens z hūc p̄re
clarū calicē: i. vas nō vtiqz vacuū: sed cū vino: qz p̄misit nō bibam
modo de gemine vitis. **Q**uarto pro passiōis amaritudine **M**att̄. xx.
Potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum. **E**t hoc ideo: qz iuxta ve
terem p̄suetudinē ad mortē condemnatis: potus in cal. ce offerebatur
Amos ij. **U**inū dānator⁹ bibebāt. **A** p̄uerb. xxj. **D**ate sicerā merētib⁹
z vinū his q̄ amaro sunt animo rē. **U**n̄ congrue hic subditur.

a i. corp⁹ z sanguinē meli p̄secrādo offerēdo z sūmendo. b i. i. recoz

Nec quiescūqz feceritis in mei memo-

Expositio

datiōem amare passiōis ⁊
mors mee p calicē ⁊ sangui
nem precipue expressam.

riam facietis

tē: a nob nō in mortē: qz xps resurgens ex mortuis iā nō morit̄

S in mortis recordatiōe: ⁊ merito qdā. **N**ā ex dei obliuione ⁊ suorū
bñficiōz: nō solū amittim⁹ grāz acceptā s̄m illud **Isa. xvij.** **E**ris desero
ta: qz oblita es dei creatoris tui: s̄z etiā tradimur in reprobu sensū. **Ro.**
i. **S**icut nō pbauerūt. i. noluerūt h̄re deū in noticiā: tradidit illos in re
probū sensū vt faciāt ea q̄ nō pueniāt. **P**onunt aut̄ hec cōmemoratiōis
v̄ba post p̄secratiōē calicis ⁊ sanguis maḡ quā post p̄secratiōis coz
p̄ calicē ⁊ sanguinē: q̄z p̄ cozp⁹: qz cozp⁹ eē p̄t sine passiōe: s̄guis p̄o se
parari nō p̄t sine cozpis lesiōe: vñ ⁊ i die passiōis. s. pasceues: sacerdos
nō p̄secrat s̄z sūmit t̄mō sac̄m sub specie panis ad refectionē pot⁹ ro
ti⁹ ecclie: quā ad significatiōē passiōis: qz alias p̄ totū officiū illi⁹ dici
sctā m̄ ecclia memoriā facit passiōis xpi. **D**eber aut̄ sacerdos sup̄dicta
v̄ba dicere in reponēdo calicē: ⁊ sic deinde discooptū v̄l coop̄tū statim
ne aliqd̄ incidat adozare p̄ciosum sanguinē xpi cū deuora ⁊ rcuerentiā
inclinatione: ⁊ h̄ obseruet q̄riescūqz calicē discooptit vbi ⁊ tunc cogitare
poterit. **M**irabile: parciose ⁊ innocēs sanguis xpi miserere nobis ad
ablūēda pctā: recordatiōe illi⁹ quo de beatis vulneribz eius fluxit.

Consequēter rei consecrate: cōmemoratio explicat ⁊ perfoluit cum ec
clesia obediens xpo dicit deo patri.

a **¶** i. ex q̄ xps filius tuus hoc fieri p̄cepit in sui memoriā: o pater clemētissime.

b **¶** i. tāq̄ filij obediētes. c **¶** sacerdotes ad hoc m̄steriū sp̄aliter deputati

Unde et memores dñe nos fui tui: s̄z

ordinati seruire tibi. a **¶** i. tota cōitas xp̄iana sanguine xpi abluta ⁊ sanctificata.

b **¶** cuius nūq̄ habēda est obliuio. c **¶** i. tā excellēter beatificāns: maculas pecca
torū purgādo: grām cōferēdo: charitate valde inflāmādo: ⁊ regnū celoz clausum ab

et plebs tua sc̄tā xpi filij tui dñi di nri tā

origine mūdi meritoze aperiendo. a **¶** i. mortuis qñ a mortuis resurgens alios de
lymbo patrū: alios de loco purgatorij secū resurgere fecit: ⁊ nobis fidē resurgēdi coz

btē passiōis nemō et ab ifer̄ r̄surrectio

roborauit. a **¶** i. qñ cū gloriozo comitatu gloriozoz spiritūū angeloz ⁊ hoim: oēs
celos pp̄zia sua virtute penetrāuit: gloria sua illustrāuit: pandens ante nos iter: vt ⁊

sp̄i ascēdamus interim spe ⁊ tandem re. b **¶** i. simul nō tñ simili mō: qz nos sacer
dotes in ministerio ⁊ ope: sed plebs tua sc̄tā voto d̄staxat ⁊ deuotione.

nis s̄z et i celos gl̄iose ascēsiōis offerim⁹

Canonis

ad verbū imaculatū significat tormētū cōpassiōis matere: quādo iſe imaculatā matrē suā virginē virgini cōmēdavit dicēs: **M**ulier: ecce fili-
lius tu^o: **D**einde discipulo: **E**cce mater tua. **Q**uārus aut fuerit ille do-
lor cōpassiōis chrisi vidētes illā singularē matrē p̄ ceteris ab omni ma-
cula originali ⁊ actuali imūnē: matrē virginē: matrem tam humilē: ma-
trē p̄ omnibus matribus filiū diligentē: vtpote quē sciebat verum de
⁊ hominē ⁊ per cōsequēs sibi dololorissime cōpatientē. **I**ta vt gladius
doloris iaz animā ei^o trāsuerberasset nullus hominū satis explicare po-
test. **Q**uartū ad verbū panē sanctū vite eterne significat tormētū de-
relictōis a deo patre: ita vt nō reficeret panē illo vite eterne panis ipse
ceteros reficiens eternaliter: cum dixit: **H**ely hely lamaz abarani **H**oc
est deus me^o: deus meus: vt quid me dereliquisti. i. vt qd tantis calami-
tatis me exposuisti ac si me dereliqueris. **E**t etiā qz veraciter sensualis-
tas derelicta fuit totaliter passioni: suspensa videlicet diuinitus redun-
dantia gaudij a superiori portioe rationis vbi chrisus semp fuit beat^o
in sensualitate: alioquin absorpt^o fuisset omnis dolor in inferiori porti-
one sicut ⁊ in pluribus martyribus legitimus: vt veraciter diceret ill^o
Ma. liij. Vere dolores nros ipse tulit. **Q**uintū ad verbū calicē vite eter-
ne significat tormētū ⁊ afflictionē sitis naturalis: ⁊ nō min^o s̄ mag^o vt
pie credit spūalis qū dixit quintū verbū sitio. **U**bi **Berū.** **O** bone iesu
cozenā spineā sustines: de tua cruce ⁊ vulneribus taces: ⁊ pro sola siti
clamas dicēs: sitio. **Q**uid ergo sitis bone iesu: **C**erte redēptionē homi-
nis ⁊ gaudiū humane salutis. **A**t illi dederūt ei acerū cū felle mixtū ad
cōplēdū amaritudinē passiōis q̄ iam in oibus mēbris p̄terq̄ i gustu de-
scuit: **S**pūaliter vero hec sitis adhuc durat sed a plurib^o impis hoib^o
nō solū nō extinguit: sed etiā acero ⁊ felle p̄ctōp̄ isup amaricat: sed ve ill^o
qz dño p̄ p̄phētā p̄querēte ⁊ dicēte: **D**ederūt in escā meā fel ⁊ in siti mea
potauerūt me aceto: statim sequit^o fiat mēsa eoz corā ipsis in laqueū ⁊
in retributionē ⁊ in scandalū: obscurent^o oculi eoz ne videāt rē. **H**orē
dā que sequūtur **Ps. lxxvij.** **P**roponūt aut hic tria memorāda: p̄cipue
a sancta matre ecclia scz passio xpi resurrectio ⁊ ascētio: qz fm **Inno.** et
Alex. p̄rimū vulnerat ⁊ accēdit charitatē. **S**ecundū coroborat fides.
Tertū lenificat ⁊ amplificat spem que sunt huic sacrificio accōmoda:
sed diceres cum hoc sacrificiū sit p̄ceptū fieri in memoriā passiōis
quare addit memoriā resurrectiōis ⁊ ascētionis. **R**espōdet fm **Alex.**
chrisi p̄cepisse memoriā sue passiōis fieri ad assequendū fructū eius
dem passiōis ad qd maxime p̄mouet fides resurrectiōis ⁊ spes ascē-
tionis: vel etiā fm alios: quia illa que sequunt^o passiōē sicut est resur-
rectio ⁊ ascētio faciunt ad memoriā eius.

Sequit^o quinta particula. **I**n qua exprimit^o h̄turis p̄secrati sacramē-
ti postulatio: vbi primo p̄mittit^o qd petat ⁊ hoc quo ad gratiā ⁊ quo ad
gloriā. **Q**uo ad gratiā petit: p̄mo acceptari facim: vbi sup̄a que: scdo
dari ḡfe donū: vbi supplices. **Q**uo ad gloriā petit p̄ mortuis: vbi memē-
to etiā. **A**t p̄ viuis: vbi nobis quoqz. **S**cdō petitio finit: et inducit me-

Alex. xxxij
q. par. liij.

Expositio

diator: per quem petita obtineri sperantur cum concludit per christum dominum nostrum. Tertio totus canon concludit et omnia circa perfectionem huius sacramenti peracta in christu patris filium reducunt: et primo ea que sunt ex parte sacramenti: ubi per quem: secundo ex parte personarum in sacramento operantium: ubi per ipsum. Quartum ad primu dicit.

a **Sciz** dona et data panem sciz sanctu vite eterne et calice salutis ppetue. b **Q. i.** placabili benigno et illuminato vultu. s. per effectum misericordie tuam et lumē gratie per bec cōferendo. quo cognoscamus tibi placere. more humano sicut cognoscimus aliis cui placere qd sibi offerē si sereno vultu respiciat.

Supra que ppitio ac sereno vultu re

a **Q. i.** grata. s. quo ad nos offerentes in se enim semper accepta esse non dubitamus. **spicere digneris et accepta habere: sicut**

a **Q. i.** grata. b **Q. i.** ex fide et deuotione offerentiū. c **Q. sic** dicit a puritate et obedientia. nō sensu et intellectu. qui seipm pmo obtulit. ppter qd ad seipm pmo respexisti: de **ti accepta habere dignatus es munera**

inde ad munera eius. Gen. iij. a **Q. i.** holocaustus tibi oblatu sup vnum montium. b **Q. i.** sumi et pmi patris nostri fide et si nō carne: sicut plebis israelitice.

pueri tui iusti Abel et sacrificiu patriar

a **Q. ita** vt nos offerentes eis similes efficias fide et deuotione in offerendo. **che nostri abrae: et quod tibi obtulit su**

a **Q. i.** magis figuratiue: q̄ in se formaliter. Exp̄sse nāq̄ figurabat nostru sacrificium: **mus sacerdos tuus melchisedech: san**

qd in se est sanctum: et immaculatu: et in effectu sanctificans. immaculatosq̄ requirens. **ctum sacrificiu immaculatam hostiam.**

Dicitur sereno vultu: non qd deus in se habeat aliquado nubilū aut turbidū vultū: sed per metaphoram vt. s. **Unde Inno.** Nō est estimā dū q̄ vultus dei quādoq̄ immuret quasi sit quādoq̄ serenus qñq̄ nō seren⁹: sed tunc vultu serenat et sup nos illuminat. cū misericordiā suā sup nos exhibet et declarat: sicq̄ vult⁹ dei serenatio: singularis doni et bñficiij est collatio: quo pcepto humano mō de deo iudicam⁹ ipsum ad nos vultū habere ppitiū et serenū. Itē sicuti aduerbiū nō notat equalitātē in silitudine q̄stū ad ipsa sacrificia in se sed aliquale q̄stum ad offerentes: nostrū enim sacrificiū acceptum est ex seipso: et ppter se ex opere operato. Illa autē tm̄ ex fide et deuotione offerentium. **Comemorantur autem sacrificia horum trium pre alijs: qz nō solum ipsoz sacrificia ex⁹ pressius fuere typi et figure sacrificij nostri: sed et ipsi patres specialiter**

Expositio

fuere figura christi. Abel enim innocens et iustus offerens de primogenitis et adipibus gregis sui: Gen. iij. A fratre suo ex invidia occisus est: significat christum: qui offerens seipsum primogenitum ex multis fratribus in hoc sacro dignissimo: de quo canit ecclesia. Pinguis est panis christi et prebebit delicias reprobis: occisus est a fratribus suis iudeis ex invidia innocens: propter quod dicitur agnus ab origine mundi occisus. s. in abel et figuris. Apoc. xij. Abraam quoque in magna sua obedientia quam parus fuit offerre propriam suam substantiam in filio suo unigenito: et offerendo arietem in holocaustum super unum montium figurabat christum: propter quod obediens fuit patri dando seipsum cibum in hoc eminentissimo sacro: et offerendo ad mortem in holocaustum ducem gregis sui. id est humanitatem suam in ariete significatam super uno montium. s. caluarie illesam manente: sicut isaac sua deitate. Sed et melchisedech rex salem interpretatus rex iusticie offerens panem et vinum: Gen. xij. tam propter representat christum cum nostro sacrificio: ut de eo dicatur. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Et iterum. Orietur in diebus eius iusticia et abundantia pacis donec auferat luna. Congruit autem hoc sacrificium figurari triplici ratione secundum Bernardum. Primo propter eius difficultatem: quia cum ipsum inter omnia sacramenta imo inter omnia credibilia sit difficultissimum ad credendum: debuerunt homines quadam manu ductione figurarum assuefieri: et sic ad eius credulitatem progredi. Secundo propter eius significationem: si significat enim christum passum: ergo eadem ratione qua congruebat christum passum figurari congruebat et hoc sacrum. Tertio propter eius dignitatem: figuratio enim rei attestat eius dignitati: Inter omnia autem sacramenta noue legis ipsum est dignissimum: eo quod non solum gratiam accidentalem efficaciter significat: sicut cetera sacramenta: sed etiam gratiam substantialem vere et realiter continet christum. s. fontem omnium gratiarum. **C**ongruenter petitur gratia donum: et benedictio ex hac altaris participatione: cum dicitur:

Alex. pte
iij. q. xxi.
articulo. j.

a. Qui habiles et deuoti nihil de nobis: sed solus de tua misericordia presumetes. b. Qui solus potes prestare quod petimus. s. angelis impare: et gratia replere.

Supplices te rogamus omnipotens deus

a. s. vota fidelium supplicationes et preces. i. fac: vel impera. b. Qui representari. c. pro ministerium angelorum: vel specialiter sancti michaelis: qui princeps ecclesie dicitur: vel christi summi sacerdotis: qui et angelus magni consilij dicitur. **Et** hoc secundum illud Apoc. viij. **Et** ascendit fumus aromatatum in conspectu domini de manu angeli.

iube hec prefferri per manus sancti angeli

a. ecclesiam triumphantem: secundum illud Levit. vi. Ignis in altari meo semper ardebit. id est uox charitatis in ecclesia triumphantem: ubi sacrificatur sacrificium laudis.

tui in sublimi altare tuum: in conspectu

a. magnifice et eminentis glorie tue. b. pro seruitute cleri vel voto populi. **diuine maiestatis tue ut quotquot ex hac**

Canonis

Comunione. **Id** est bis sanctū: qz operatione spiritus sancti de purissimis sanguinibus virginis formatū: et in plenitudine gratiarū diuinitati inseparabiliter modo in altaris participatione sacrosanctū filij tui

effabili vnitum. **a** **f.** naturalē pro nobis effusum. **b** **f.** sacramentaliter vt celes-
bzantes: et als cōicantes vel spūaliter tm: vt ppli circūstātes. **c** **Id** est omniū spiri-
tualium charismatū donorum et virtutū superne gratie umbre. **!**

Corpus et sanguinē supserim omni

a **f.** **f.** **m**entē a te patre luminū: sine quib⁹ omne opus nostrū est inualidum.

bene dictione celesti et grā repleamur.

a **quē** cōstituisi mediatorē inter te et nos miseros: vt eius meritis et interpellatio-
ne fiat quod nos non meremur.

Per eundē christū dñm nostrū Amen.

Hac orōnē sacerdos dicēs humiliter et p̄funde se inclinat iunctis ma-
nibus donec dicat: **Ex** hac altaris participatione: tm vt p̄ hac exteriorē
internā humilitatē et deuotionē ostendat aut exciter: tm ad significandū
q̄ iesus morti appropinquās nō habēs vbi caput suū reclinaret: iā do-
lorib⁹ fessum: et spinea corona grauatū: cepit ip̄m caput sup pectus suū
inclinare: et seipm patri totaliter offerre: p̄pter qd et **Joh. xix.** legit: in cli-
nato capite tradidisse sp̄m. **I**uncte hō man⁹ ad altare significāt deuotio-
nē debere esse operosam vel conclauationē manūū christi ad crucē. **Q**
aut qdā cōcellat man⁹ an̄ pectus: qdā hō sup altare: pur declarat **Quil-**
helmus in rōnali nō est de or. ro. ideo trāseo. **Sequit:** **Iube** hec p̄ferri.
Tate sūt p̄funditatis hec vba dicit **Inno.** vt intellectus human⁹ vix ea
sufficiat penetrare. **E**t postea pauca subdit: **Saluo** tm occulto celestis
oraculi sacramēto. **P**ossunt hec vba licet simplicius: tm securius intel-
ligi sic tripliciter. **Q**uidā fm q̄ p̄nomē hec pōt demonstrare vel fidelium
vota: vel corporis et sanguinis sacra: vel p̄ ea mystice significata. **P**rimo
mō sic: **Iube** hec. **f.** vota fidelium tē. vt. **s.** expositū est. **S**ecūdo: **Iube**
hec. **i.** corp⁹ et sanguinē filij tui in sublime altare. **i.** in celū p̄ferri: nō fm
realē loci translationē: qz iā ibi residet in forma gliosa: sed fm acceptati-
onē gratiā in q̄stū tibi hec: corp⁹ et sanguinē offerim⁹: petētes vt ex eozuz
pticipatione celesti grā repleamur. **V**idēt nihilomin⁹ h̄ etiā posse intelligi
fm mirabile quandā representationē in celo: qm offerit x̄ps in sacramento
pur reuelatū legit brē **Birgite** lib. viij. celestū suaz reuelationū: qm sa-
cerdote celebrāte in altari vidit representationē cōformē hui⁹ celebratio-
nis fieri in celo: et facta p̄secratione sacramentū trāformari in agnū vi-
uum. **E**t fm h̄ pōt intelligi illud beati **Grego.** de cōse. dist. ij. si quid sit
sanguis: vbi inter cetera dicit: **U**no eodēq̄ tpe et momēto et in celū raptur
ministerio angeloz: cōsociandū corpi x̄pi: et an̄ oculos sacerdotis vi-
detur in altari. **U**n et legit q̄ in monasterio sancti sub venerabili patre

A

Expositio

eiusdē monasterij seriose p̄gigit: vt q̄dā die cū frater q̄dā diuino funge-
retur officio: veniens ad illa v̄ba: **S**upplices te rogam⁹ oīpōtes de⁹: iu-
be hec p̄ferri p̄ man⁹ sancti angeli tur̄ in sublime altare tuū: inclinās se iux-
morē ⁊ supplicās vidit angelicos ciues in circūitu altaris astātes bila-
res ⁊ iocūdos: ⁊ stolis mire pulchritudinis indutos: inter q̄s vnus su-
pereminēs apparebat forma sublimior: ⁊ vultu venustior: q̄ ⁊ p̄ ceteris
solus de altari sacrā hostiā accipiebat: solus sursum deferebat: ⁊ solus di-
uinis cōspectib⁹ p̄ntabat. **T**ereti s̄o q̄ astabāt: intantū illi angelo p̄gra-
tulabant: ac si q̄sq; hostiā acciperet: si deferreret: si p̄ntaret. **R**eflexis oculis
sacerdos ad altare reposita repperit: missa sūpsit sacrificiāria se ⁊ sancti-
ficata: ⁊ sic plen⁹ gaudio agēda iplenit. **V**el tertio **J**ube hec p̄ferri. i. si-
gnatū p̄ hec sacramēta q̄d est ecclia militās. in sublime altare. i. in eccle-
siam triūphantē: de q̄ lausus infra dño cōcedēte cū de sensu anagogico
dicit. **C**ū autē dicit ex hac altaris p̄cipatiōe: osculat̄ altare iuxta hostiā
s̄m or. ro. vt s̄m **Albertū** se participē fieri altaris sacrificio cū alijs ostē-
dat. **E**t significat recōsiliationē nostrā cū deo factā in morte x̄pi q̄ tunc
appropinquasset: cōmemorat. **E**t sūt tres cruces. **P**rima ad x̄bū co-
pus significat passionē toti⁹ sui corpus q̄n oīa p̄pessa ī toto suo corp⁹: re-
memorās: collegit simul in vnā summā tanq̄ fasciculū myrrhe: ⁊ obru-
lit deo p̄i: dicēs sextū x̄bū: **C**ōsummatū est. s. q̄cqd̄ p̄p̄e dixerūt de me:
op⁹ obediētē ⁊ toti⁹ passiōis mee: q̄d tibi p̄i offero p̄ salute generis hu-
mani. **E**t h̄ credit fuisse nō sine notabili pena: sicut q̄ p̄rāsuit mlt̄a pe-
ricula vel grauiā supplicia nō sine magno horrore pōt ea recogitare: li-
cet ex alia pte gaudeat se ea p̄rāsisse. **S**ecūda ad x̄bū sanguinē: signifi-
cat penā acerbissimā oīm penarū x̄pi: q̄n effuso iā toto suo sanguine: ita
vt corp⁹ suū ī ara crucis esset pene torridū: cepit clamare voce magna
⁊ cū lachrymis s̄m **Ps̄l̄m** ad **Deū. v.** dicere septimū ⁊ vltimū x̄bū. **P**a-
ter in manus tuas cōmendo sp̄m meū. **E**t sic inclinato capite tradidit
sp̄m. **Q**ue quidē pena fuit acerbissima: q̄ inter oīa terribilia terribilissi-
mū est mors. iij. erbicoz. **E**t h̄ p̄pter naturalē inclinationē aīe ad corp⁹,
s̄m **Damas̄.** p̄cipue cū tam nobilissima aīa a suo renerrimo ac amātissi-
mo corp⁹ separabat: cui vtriq; diuinitas vnita fuit in vnitate suppositi-
ti. **T**ertia ad verbū omni benedictione celesti: q̄ fit ante faciē sacerdotis
significat fructū passionis tantū factū: vt etiā signo crucis in q̄ x̄ps pas-
sus est sit collatū: q̄ per ip̄m oīs benedictio celestis ⁊ gr̄a in nos p̄fluat:
⁊ cōtra demones terribile factū: efficaciter nos munit. **C**onsequenter
quo ad gloriā petiit primo pro mortuis / cum dicitur.

Quid est recole per effectū misericordie tue: ne sint de numero illoz de quibus dixisti
Nominum eorum non recordabor amplius. **b** **Q**ui tibi in obedientia mandatorū
tuorum famulati sunt: ratione cuius debes nos exaudire. ⁊ eorum inemor esse miseri-
cordiam tuam eis impendendo per hoc sacrificium: quod credimus nō solum nobis
vni⁹ prodesse. sed etiam ip̄s defunctis.

Memēto etiā dñe famuloz famula

Canonis

Quid est q̄ dū vixerūt. apparuerūt in eis signa q̄ fuere fideles ⁊ vere xp̄iani. sacra s̄s dei venerabiliter ⁊ reuerēter suscipiēdo. ⁊ sancte cōuersādo. de quib⁹ est spes apud ecclesiam. ⁊ p̄ eis orat. j. **Cor.** v. Quid mihi de his q̄ foris sunt. b. **Q.** i. cū character e r̄uq̄ tuarū. **A.** q̄ nos p̄cesserūt cū signo bap̄tismi. a. **Q.** q̄ liberari ab om̄i mutabilitate ⁊ strepitu mūdi iterū resuscitādū tan q̄ a somno. securi sunt de sua finali liberatiōe a penis ⁊ penarum locis. q̄ eis p̄tat multā pacē cordis. b. **Q.** s. specialiter cōmemoratis.

fidei et dormiūt i sono pacis. Ipi's do:

Quid est in fide ⁊ p̄fessione xp̄i mō p̄dicto de uncs. b. **Q**uid est gaudiū ab ardore pe narū p̄o peccis nondū satisfactiōe ablutis: vt i pleat illud **Jach.** ix. Tu in sanguie tes tamenū tui emisti vinctos de lacu in q̄ nō est aqua refrigerij. i. ab afflictōe penarū.

mine et oib⁹ in xp̄o q̄eserētib⁹ locū retri:

Q. i. glie resurgētis. b. **Q.** oimode b̄itudinis. vbi nō est vlla obscuritas tenebra r̄. nec afflictio penarū. aut turbationū aliquarū. s̄ lux glorie maxima. ⁊ pax pulchri tudinis infinite. c. **Q.** i. cōcedas ex tua misericordia q̄ super altat iudiciū. **Jaco.** ij. d. **Q.** s. nos sacerdotes ⁊ ppli cūstantes vel voto offerentes.

gerij lucis et pacis vt indulgeas de p̄ca

Ques qui ad inferos descendens defunctos liberauit a locis penarum inducens ad locum refrigerij lucis ⁊ pacis eterne.

mur. Per eūdē xp̄m dñm n̄m. Amen.

Dicit notāter: famuloꝝ famularūq; tuarū: q; more hūano famulat⁹ ⁊ hūilis seruit⁹ aim ad exauditiōē inclinare p̄suevit efficacī. **Uñ Sa lomō cū dixisset: Da mihi sediū tuarū assiditricē sapiām ⁊ c.** subdit qm̄ fu⁹ tu⁹ ego sū. **St. p̄pha:** In misericordia tua dispdes in amicos meos: ⁊ pdes oēs q̄ tribulāt aīas meā qm̄ ego seru⁹ tu⁹ sum. **Et** fiat h̄ memoria defunctorū mō ⁊ ordine: vt sup̄ viuoz. **Scdm̄ tñ Juno. Alexan. ⁊ Alber.** sacerdos quoz memoria h̄re voluerit: nō debet vocaliter noiatiū exp̄mere: s̄ tñ p̄sonas ip̄as mētaliter cogitare: ne sc̄z astantiū deuotio turbet: aut i va nā laudē missas dici p̄curāres extollant. **Sz** hec ratio nō videt negare nisi exp̄ssam ⁊ altā noiatiōē vocalē q̄ a circūstātib⁹ audiri possit. **Ido** alia ratio hui⁹ silentij pōt assignari mystica. Nā h̄ silentiū rep̄rat xp̄m mortuū in cruce p̄dētē: ⁊ aiām ei⁹ cū silētiō ad lymbū patrū descendē tē: nō extūc in silētiō oimodo ex toto corde orādū q̄ten⁹ recordatiōe hu ius descēsus dignet ip̄e liberare aīas de purgato: io: sicut illo tpe aīas patrū de lymbū. **Et** h̄ etiā verbo dormiunt in somno pacis: videt innui f̄m **Alber.** aīas in purgatorio nō affligi ministerio demonū: q; cum de monib⁹ somnū pacis nō haberent. **Sed** purgari per seip̄as sicut aurū purgat ⁊ rurūlat in igne. j. **Cor.** ij. Uniuscuiusq; q̄le sit opus ignis p̄ babit ⁊ c. **Ipse** tñ saluus erit: sic tñ q̄si p̄ ignē. **Et** quia ap̄ime ille sancte

E ij

Expositio

sunt. **D**icit autē dauid. **N**ō tradas bestijs animas cōfiteſtes tibi. **S**equitur petitio quo ad gloriam pro uiuis: cum dicitur:

a ¶ q̄ p alijs intercessimus: z misericordia hac tua magis indigemus: vt pote qz pctō res culpa z pena i incerto huius mundi positi: Si enim dixerim qz pctū nō habem: nos ipos seducim⁹. b ¶ .i. p verā z hūilem obediētiā hūiliter nos pctōres z seruos inuiles recognoscētib⁹ etiam omnibus benefactoribus.

Nobilis qz pctōrib⁹ famulis tuis de

a ¶ .i. quarū nō est numerus in effectu. b ¶ scietes quoniā null⁹ enī speravit in te

multitudine miseratinoū tuarū sperant:
z derelictus est: **Ecc̄i. ii.** a ¶ .i. picipationē s̄m intellectus nri capacitatē in beatitudine. b ¶ .i. consortiū in quo est summa iocunditas: qz oēs continue vident te deo gloriosum: z bona vniuscuiusqz sanctorū p charitatē efficiunt cōmunia insimul oim.

bus ptem aliquā et societate donare di-

a ¶ qui hoc cōsortiū regni p̄dicauerūt: z pro eo mori testes idonei non timuerunt.

gneris: cū tuis factis apostolis et mar-

a ¶ .i. euāgelista q̄ p̄s cū apostolis memorat⁹ ppter apostolatū hic cū stephano reperitur ppter virginitatis p̄uilegiū. **I**ohānes enim z stephan⁹ virgines sunt: z sequitur agnū q̄cūqz icrit. **U**n z iohāni virgini virgine matre xp̄s i cruce cōmēdauit: z apostoli stephano ministeriū viduarū z virginiū ad suā virginitatē cōprobandaz: ppter qd eorū cōsortio merito ceteris p̄ponit. **V**irginitas etiā martiriū q̄ddam est in inueniunt ideo prothomartyri merito iugunt. **Q**ui autē q̄dam putant hic posse intelligi iohannē: iohānes baptista nō est p̄babile: maxime cū eius xp̄s̄a fiat cōmemoratio aū canonē in orōne. **S**uscipe sancta trinitas rē. s̄m ordinē roma. b ¶ qui forte elect⁹ in aplm loco iude: que fors s̄m beatū **D**yonisiū nō fuit nisi ipetratio signi quo eū spiritus sanctus assumendum ostendit: z non ioseph iustum.

tyrib⁹ cū iohāne: Stephano: Mathia:

a qui etiam signo qd dedit spiritus sanctus segregatus est in apostolatus officium cū paulo **Act. xij.** **N**ō ad eorum cōsortiū vident p̄tinere p̄lati boni spiritus sancto electi.

q ¶ qui gloriosissimus fuit martyr: z apostolorū cōtemporaneus gloriosissime virginis pedissequus z capellanus: beati iohānis euāgeliste discipulus: sub traiano gloriosissime passus: qui vt scribit **Pro.** aliud in ore nō habuit iustitiam: mens trucifensus est: in cuius z corde iesus xp̄s aureis litteris scriptū inuentū est.

c ¶ qui papa fuit vrbis orbis: post mirabile cōuersionē hermetis prefecti z quirini tribuni: etiā glorioso martyrio coronatus est: z sic hic notat cōsortiū gloriosorū martyriū. **Q**uorū prim⁹ p̄sbyter secundus exorcista cū arthemio z domo sua martyrio coronari meruerunt quorū animas **D**orotheus qui eos decollauerat: vestibus splendidis et gemmis indutus vidit angelorum manibus in celū deferri. **A**t hic videt notari cōsortiū bonorū clericorū.

Barnaba: Ignatio: Alexandro: Mar-

Canonis

a Illustri femina vidua septē filiorū christianissimorū: quos cū om̄es salutarib⁹
monitis in passioe roborasset: et ip̄a martyriū constantissime cōsumavit sub antonio.
b Privilegio castitatis et fidei etiā martyrio coronata. Nisi autē hic esset ordo p̄oster⁹
posset cōgrue credi illa p̄petua et felicitas hic nominari q̄ simul passē sunt sub seверо
p̄ncipe. Quarū prima p̄petua cū ante p̄fectū staret. et pater ac mater ac maritus ad
ducētes infantē filiū ei⁹ adhuc lactantē: p̄cantes vt eorū miseret. et viueret: illa puul⁹
p̄iciens: et eos repellēs ait: **Discedite a me inimici dei qz nō noui vos.** Altera vero
scz felicitas cū in carcere dolores partus subito pateret: interrogata ab vno custoduz
quid faceret cū ante p̄fectū duceret si nunc tantū pateret. **Rēspōdit:** Hoc ego p̄ me pa
tior: hic vero p̄ me de⁹ patiet. Et hic videtur notari cōsortiū sanctaz viduarū q̄ et vir/
ginibus p̄ponunt: siue propter tēporis prioritatē: siue ad significādū feruentes vidu/
as et mulieres tepidis virginibus p̄ponendas s̄m beatū Augustinū: **Virgines tamē**
viriliter agētes merito om̄ibus p̄ponunt ad q̄ forte significādū virgines in virilisel
xu hic omnibus p̄ponuntur: vt. s̄. iohannes et stephanns.

cellino: Petro: Felicitate: Perpetua:

a Que a beato petro mamillas amputatas curari: et sibi restitui meruit: et ab angelo
rum comitatu in sepultura honorari: qui tabulā ita inscriptam sub capite eius posuē
mentē sanctā spontaneā honorē deo et patri liberationē. **b** Cui beata Agatha ad
ei⁹ sepulchrū orāti apparuit: dicens: **Quid a me peris foror mea Lucia q̄ ip̄a p̄nno.**
poteris p̄stare matri tue asserēs: quoniam sic p̄ me ciuitas carbanēsū: ita p̄ te ciuitas syra
cusanorū exaltanda. **c** Sic notat cōsortiū et status sanctaz virginū. **c** Que siue agna
corpore iuuenula: sed mente cana que etatis anno mortē pro christo moriendo p̄dit
dit: et vitā inuenit: qz et mūdi diuitijs carnisqz delitijs inestimabiles a se margaritas et
cielades auro charitatis textas: sibi a christo sp̄so traditas p̄posuit: et parētib⁹ octauo
die passionis in choro sanctarū virginū apparens dixit: **Cum his omnibus lucidas ses
des accepi.** Et sic hic videt notari cōsortiū eorum qui cōtemnūt p̄sens seculū: et solo
vno sponso christo inbeterūt cum virginib⁹ deputandi. **d** Que euangelij christi
semp in pectore gerebat: non diebus neqz noctibus colloquijs diuinis et oratiōe cel
sabat: intus cilicio: foris vestibus auro tectis ornata: cantantibus organis soli deo de
cantabat: **Siat dñe cor meū et corpus meū immaculatū vt non confundar: que et paus
perum curam semp habens: sponsum suū Valerianū cum suo fratre Tiburtio cōuer
tit tanq̄ apis argumētosa: et Almachii tyrannū superauit.** **e** Infideli publico nu/
pra: que cum de facultatibus suis paupibus et sanctis largissime ministrasset: et ob id
a marito obstinato carceri artissimo mancipata: epistolā consolatorias a sancto Cri
sogono martyre accepit: et tandē ignis incendio triumphauit. **f** Hic videtur nota
ri cōsortiū bonorum coniugatorum.

Agatha: Lucia: Agnete: Cecilia: Ana

a Tibi cognis: vt q̄b⁹ et Job. xxv. **Quid est nūer⁹ militū ei⁹ et c.** **b** Sc̄torū tuorū.

Italia: et omnibus sanctis tuis: intra qz

a Offerētes ministerio et voto. **b** Quid est societate siue sortis sue participatiōnem.
c Quid est ponderator existens in huiusmodi respectu meriti sanctorum tuorum: cum
omnes iusticie nocte sint tanq̄ pannus menstruatus: **sa. lxxiii.**

nos cōsortiū non estimatoz meriti: sed

Expositio

¶ **F**id est misericordie. **b** **¶** **f.** existēs in bñōi: hoc est nō fm exigentiā nři meritis sed fm exigentiam tue misericordie. **c** **¶** **¶** qui veniam nobis a te patre celesti largiri meruit: et ianuā celi ubi est cōsoriū sanctorū p̄mo aperuit: in quo et ipse residet specios

¶ **V**enie q̄sumus largitor admite: p̄ xpm

sus forma p̄ filijs hoīm. **a** **¶** **H**ic nō respondet amen p̄pter cōnexionē et cōdepēs dentiam sequentiū relatiui sc̄z et sui antecedētis. **b** **¶** **f.** christi. **c** **¶** **f.** dona da

¶ **D**ñm nosty. **¶** **P**er quē hec om̄ia domine

ta oblata. **a** **¶** **F**m **Alberū. f.** p̄ nature constitutionē. **b** **¶** **f.** per verbum et orationem. **c** **¶** **f.** per vitalem conuersionem.

¶ **S**emp̄ bona creas: sancti X ficas: viui X

¶ **f.** per gratie exuberatioem. **b** **¶** **f.** per liberalissimā largitionē. **c** **¶** **f.** p̄ quē

¶ **f**icas: bene X dicis: et p̄stas nobis **¶** **P**er

om̄ia creas. **a** **¶** **F**id est cū q̄ tibi equali creata ad ministras et gubernas. **b** **¶** **C**um

quo tanq̄ in sine oia consummas: et tanq̄ in speculo limpidissimo cum omnib⁹ reluces

¶ **i**p̄ X sum: et cum ip̄lo: et in ip̄lo est tibi

¶ **¶** **p** naturam. **b** **¶** **f.** essentiali et cōmunionē.

¶ **D**eo patri om̄i X potenti in b̄ vni X tate spi

¶ **¶** **F**id perfectus honor et gloria perfecta.

¶ **r**itū sancti om̄is honor et gloria.

¶ **F**id est eternali: cui nihil honoris et glorie ex creatura accreuit saltē intrinseca: ubi a te et in te om̄is honor et gloria semp̄ fuit: est et erit: cū tu ipse p̄stāissimē sis virtutis: imo ip̄a virtus et gloria in tribus p̄sonis summa paritate si i cōgaudentibus: ubi bonor̄ et glorificat patrē filius vtrūq̄ sp̄s sanctus: et vice versa quelibet p̄sona diuina reliquā: quia quilibet clarissimā virtutis et p̄fectionis cum sit et infinite infinitam habet cum laude noticiam: a nobis vero peccatoribus non nisi valde impfecte honoraris et glorificaris p̄pter magnā impfectionē nostram: tam cognitōis q̄ virtutis: ita etiam vt nec condigne a nobis glorificari possis: cum tamē semp̄ maxime honorādus et glorificandus sis et fueris p̄ om̄ia secula seculorum. **b** **¶** **F**id est verum est: sc̄z q̄ p̄ ipm christum est tibi patri om̄is honor et gloria: et sic amen est hic aduerbium affirmandi: non verbum defectiuum pro fiat.

¶ **P**er om̄ia secula seculorum. **¶** **A**men.

¶ **A**lio modo exponit. p̄ om̄ia secula seculorū. i. om̄i tēpore. **S**iquidē om̄i tēpore a constitutione mūdi vsq̄ nunc: ois honor et gloria fuit et est tibi patri per filium tanq̄ per mediatorem: vt patz p̄ descensum sanctorū patrū patriarcharum: p̄phetarū: apostolorū: martyrum: cōfessorū: et p̄ginū: q̄b⁹ christus ipse fuit p̄missus vel exhibit⁹: patz et in operatione

Canonis

miraculoꝝ ipſius in q̄b^o ſp̄ honozē ⁊ gl̄iaz q̄ſiuit: ſed ⁊ nūc patz ꝑcipue
in hoc venerabili ſacramēto: ⁊ ſacrificio: maxime aut̄ patebit i fine ſecu-
lorum: quādo tradiderit regnuz deo ⁊ patri. **Tunc** em̄ omnis honoz et
gloria patris manifeſtabit ꝑ filiū: ⁊ ſubiectus erit illi qui ſubiectus oia:
vt ſit deus om̄ia in omnibus: id eſt vt appareat om̄nē gl̄iam ⁊ honozes
ineſſe a deo: in quo eſt ratio vltimē beatitudinis. **j. Cor. xv. Debet** aut̄
ſacerdos dicēs: **Nobis** quoq; pctōibz: exaltare vocē: ⁊ tribus vltimis
digitis leniter tundere pectus: ſignificans q̄ centurio ⁊ q̄ cū ipſo erat:
vſis his que fiebāt ſc̄z miraculis in morte chriſti timuerūt valde dicē-
tes: **Certe** filius dei erat iſte. **Et** om̄is turba que ſimul aderat ad ſpecta-
culum iſtud: ⁊ videbat que fiebant ꝑcutiens pectora ſua reuertebatur
Matt. xvij. et Luc. xxij. **Sed** dicerēs: cū ſcriptū ſit: **Peccatores** deus
nō exaudit: **Job. ix.** Quare in hac pctōe ſacerdos allegat peccatum ſu-
um ⁊ alioruz. **Videſ** em̄ pctōi ſue ꝑſtare obſtaculū ne exaudiat. **Re-**
ſpōdet q̄ peccator vt peccator pctēs nociua ⁊ ſaluti cōtraria: nō exau-
ditur a deo ſaltem placato: licet ad ſui dānationē exaudiri poſſet a deo
irato: **Deus** em̄ quādoq; cōcedit iratus qd̄ negat placatus: vt dicit. **b.**
Aug. ⁊ Grego. **Peccator** etiaz petens aliquid q̄ſi in ſignū aut testi-
mū ſue ꝑbitatis nō exaudit: qz deus falſitatis teſtis eſſe nequit. **Et** ad
hoc e videt̄ i ductū ꝑbū cecī: **Scimus** quoniam de^o pctōres nō exaudit: in
approbationē ſc̄z ſue ꝑbitatis: peccator tñ petens aliquid cum humili-
tati recognitione ad ſalutem ꝑtinēs exaudit: eo amplius quo ſe magis
humiliat: ⁊ vera cōfeſſione peccata ſua dānat: exēplo illius. qui ait: **De-**
us ꝑpitius eſto mihi peccatori: **Luc. xvij. P̄s.** **Reſpexit** in orationē hu-
milium ⁊ nō ſp̄ruit ꝑces eozū. **Dicit:** partem aliquā: qz licet omniū ſit
vna beatitudo obiectiua: tamē alia ⁊ alia beatitudo formalis vniuſcu-
iſq; ꝑ capacitate ⁊ merito ſuo. **Dicit:** donare digneris: ſc̄z tua gratia
⁊ benignitate: cōtra errorem pelagiorū aſſerentiū hominē ex puris na-
turalibz poſſe aſſequi beatitudinē abſq; ſpecialis gratie dono. qd̄ eſt fal-
ſiſſimū. **Unde** ponit **Alber.** hic metra a beato **Augustino** ſumpta in q̄-
dam homelia. **Quicquid** habes meriti ꝑuentrix gratia donat. **Nil** de^o
in nobis: ꝑter ſua dona coronat. **Dicit:** nō eſtimatoꝝ meriti: nō qdem
ſimpliciter: ſed qz ſemp ꝑmiat ⁊ punit vltra cōdignū. **Et** qz de merito h̄
non ꝑſumim^o: ſed lōge ipar cognoscim^o reſpectu meriti ſāctoꝝ h̄ cōme-
moratoꝝ. **Dicit:** ꝑ quē rē. vbi ꝑpoſitio ꝑ: nō dicit ꝑncipiū cauſe inſtruo-
mental̄is: ſicut ſector lignozū ſecat ꝑ ſecurim: nec dicit ꝑncipiū formale
producēdi: quō ignis calefacit ꝑ calore: ⁊ artifex creat^o opaz ꝑ artem:
Nā licet fili^o dicat ar s patris plena rationū oim̄ viuētū fm̄ illud **Job.**
j. **Qd̄** eſt in ipſo vita erat: ꝑ quā tāq; ꝑ artē aut ymaginē i q̄ oia ꝑfectū
me relucēt opaz rationali ad modū artificis: tñ hec ars non eſt quid
formale: ſed cōſubſtāiale: ⁊ ſic ꝑ: hic ꝑmo dicit ꝑncipiū ꝑ ſubſtāiale in
quātū pater creat ꝑ filiū tāq; ꝑ vnū ſecū ꝑ ſubſtāiale ꝑncipiū: licet autē
ſic etiā veriffime pater creat ꝑ ſpiritū ſc̄m: tñ ordinē habētia ad intel-
lectum ſpecialiter attribuit filio: qui ꝑcedit a patre ꝑ modū intellectus

Expositio

ut **h**abētia or dinē ad voluntatē attribuunt spūscetō q̄ pcedit ab vtroq; p modū volūtatis: vt amor ⁊ donū. **A**t fm h̄ pprie dī: sanctificare/ viuificare ⁊ bñdicere p spūscetm: cū illa sint dona habētia or dinē ad voluntatē: sicut creare p filiū: tñ ex alia causa id attribuit filio. **N**am xp̄s in humana assumpta natura meruit: vt nobis a patre sanctitas spūalis: vita ⁊ bñdictio cōferat: nō spūsanctus. **E**t sic per: hic secūdo nō dicit identitatē pncipij cōsubstantialē: sed circūstātiā cause meritorie: quō etiā dicimus patrē aliqd dare p sanctos. i. p merita sanctorū. **D**icit: hec oia semp bona: vbi pnomē hec pōt demōstrare. **P**rimo materia sacramēti: vt panis ⁊ vini substātiās siue eoz species modū substātie habētes: ⁊ hec sunt sp bona creata. **S**ēn. i. **G**rat valde bona. **S**ecūdo rem sacramēti cōrentā. **A**t tñc sic exponit: p quē hec oia. s. carnē et sanguinē xp̄i semp bona q̄ ad omnē speciē boni. **S**ūt ḡppe bona vtilia ad reformationē vite spūalis labētis: honesta ad rememorādū opa salutaris: delectabilia ad p̄motionē summe ⁊ intime dilectionis. **C**reas ip̄a in sacramētū adducēdo: sanctificas sacris velamētis obtegēdo: viuificas increate vite viuēdo: bñdicis spūalib; donis ⁊ beneficijs implēdo: ⁊ p̄stas nobis misericordē diter largiēdo. **T**ertio pōt demōstrare significatū: vt patebit dño volente in anagogia. **A**t fiunt hic tres cruces sup̄ vtrūq; significātes q̄ si p epilogū oia cruciamēta q̄ xp̄s est passus trib; tēporib;. i. hora tertia/ sexta ⁊ nona: q̄ oia xp̄o iam mortuo beata virgo maria cū ceteris mulierib; sc̄tis ⁊ iohāne stātib; sub cruce rememorabāt ⁊ reuoluebāt in aīo nō sine magno cōpassionis dolore: quib; debemus nos conformare. **U**n̄ primū signū crucis ad verbū sanctificas: significat oia q̄ passus est xp̄s hora tertiariū: qñ reprobatas est ⁊ tanq̄ iniqu; linguis iudeoz crucifixus/ flagellatus/ corona spinea coronatus: aridē capite p̄cussus: ⁊ illusus tanq̄ omī sc̄titate vacuus: q̄ quide; licet in se essent bona creata: tñ ex p̄ iudeoz erāt iniqua: ⁊ ad demigrandū xp̄i sc̄titatē pcurata: s; a p̄re celesti oia p xp̄m sc̄tificata: ita vt pie recolētib; sint sanctitatē p̄ferētia. **S**ecundū ad h̄bū viuificas: significat oia passa hora sexta: vt q̄ ad mortē est iudicatus: crucē pp̄ijs humeris baiulauit: añ crucē vestib; nudat: in cruce atrociter extēsus: ⁊ manibus gētiliū crucifixus: q̄ oia ad mortē omnimode obliuiois ei⁹ erāt ordinata: fm̄ illud **P**rophe: **A**rodam⁹ eū de terra: ⁊ nomē ei⁹ nō memoriet amplius. **S**; a deo i cordib; fidelīū viuificata sūt spūalē vitā p̄stātia. **T**ertū ad h̄bū bñdicis: significat oia passa hora nona: vt q̄ derelict⁹ a p̄re acc̄to ⁊ vino myrrhato: ac felle potat⁹: ⁊ tādē mortuus: q̄ visa sūt maledicta: fm̄ illud **M**aledictus oīs qui p̄ndet in ligno: sed a deo patre per xp̄m benedicta sunt: oēm bñdictionē cōferentia ⁊ pficientia. **D**icto autē **P**restas nobis: sacerdos disco operit calicē remouēdo operturā: significans velum templi sc̄ssum a summo vsq; deorsum: **M**att. xxvij. vt ostendere; in mortē xp̄i reuelatū esse qd̄ multis figuris erat velatum: deinde cum omni humilitate ⁊ reuerentia debet accipere corpus xp̄i: ⁊ cum eo ter signare super calicē: a labio vsq; ad labiū duccēdo ⁊ dicēdo:

Canonis

per ipm / r cum ipso / r in ipso / fieri saltem genubus cordis. **N**ā si Jo-
hannes baptista quo non surrexit maior inter natos mulierū cōtremu-
it tangere sanctū eius verticē: q̄tomagis quilibet sacerdos reuereri de-
bet totū corpus eius contrectare. **S**ignificant autē hec tria signa cru-
cis tres cruciatus breuiter rememoratos: quos christus sustinuit tribus
horis grauiter stans exaltatus in cruce: scz passionē / p̄passionē r com-
passionem. **P**assionē in corpore quādo illis tribus horis continuis nō
sine maximo cruciatur totū eius corpus initebat duris r duris clauibus
manū r pedū: ita vt cōtinue lederent r dilacerarent grauius vulnēz
foramina: **P**ro passionē in mēte quo ad mestitiā r tristitiā: que tñ men-
tem eius nō deordinabāt neq; aīo dominabant. **P**ro passionem in corde
respectu crucifigentū r matris. **Q**uā autē dicit **E**st tibi patri omnipotenti in-
vinitate spūs sancti: facit duas cruces inter se r calicē a labio incipiēdo:
ad significandū duo sacramēta que de latere xp̄i fluxerūt ad nos lam-
benda: scz aqua regenerationis: r sanguis redēptionis: **Joh. xix.** **A**n-
militum lancea latus eius apuit: r cōtinuo exiuit sāguis r aqua: p̄pter
q̄d r hic quidā solēt tangere calicē cū hostia: ad significandū p̄cussionē
lateris xp̄i cū lancea licet hoc nō sit de or. ro. **C**onsequēter sacerdos te-
nēs corp⁹ xp̄i sup calicē: r parū elevato calice cū duab⁹ manib⁹ dicit ex-
altando vocē p̄ oīa secula seculoz **E**t significat corpus xp̄i tēnū r leua-
tū in cruce a ioseph r nicodemō ascēdētib⁹ a terra p̄ scalā ad deponēdū
et honorifice sepeliēdū vt impleret illud **Esa. xj.** **E**t erit sepulchrū eius
gloriosum **E**xaltatio vocis significat exaltationē deuotiōis eoz q̄ est
magnus clamor in aurib⁹ dei: s̄m illud **Ezo. xiiij.** **Q**uid clamas ad me
scz p̄ oratiōis deuotiōnē nimīā. **N**ā si tātā habuerūt deuotiōnē: vt depo-
sico timore humano pri⁹ habito: ioseph audacter intraret ad pilatū pe-
rens corpus iesu. r nicodem⁹ veniret ferens mixturā myrrhe r aloes q̄
si libras centū put scribit **Mar. xv.** r **Joh. xix.** quātomagis putādi sūt
habuisse deuotiōem: qm̄ illud sanctissimū corp⁹ p̄trectabāt r amplexa-
bant in deponēdo de cruce a quo diuinitas nūq̄ recessit. vbi r pie credē-
dum est eos etiā orerent. p̄rupisse in laudes diuinas: tū qz ambo erāt di-
scipuli xp̄i prius oculi s̄ iam volebāt esse manifesti: tū qz r ipse ioseph
erat expectās regnū dei **Mar. xv.** r a fortiori **N**icodem⁹ cū esset magis
ster in israel **A**horus respōdens amē repūtat deuotiōnē pariter r lamē-
tium mulierū r p̄cipue beate marie virginis cū iohāne sub cruce: quib⁹
erat quidē lamētabile videre tam nobile corp⁹ immobile factū: sic mortu-
um tractari: sed deuotiōis augmētuz posse ipsum amplecti: vulnera ei⁹
extergere r deosculari. **I**nterim sacerdos reponit corp⁹ xp̄i sup corpale
mana dextera: significās q̄ ioseph deponēs eū inuoluit s̄p̄ndone quam
ad hoc mercatus est: **Mar. xv.** **E**t quia tūc credit̄ brām virginē p̄cipue
ipm deuotissime adorasse: sciens ipm diuinitati vnitū: ideo sacerdos se
ei cōformādo depositi reuerēter r deuote debet adorare flexis corde r
genubus. **S**imiliter r populus circumstans.

Quequit quarta pars principalis toti⁹ officij misse incipiens ab orōne

§

Expositio

dnica ⁊ finies ante antiphonā post cōionē: in qua fit consecratioꝝ sum-
ptio. Et subdividit̃ in duas p̃tulas. In prima p̃ponit̃ ad sumptionez
faciē p̃paratio duplex: scilicet cōis ⁊ sp̃alis. **V**ois p̃mo p̃ oꝝonem dnica: cui p̃
mittit̃ exhortatio ibi: **O**rem⁹ ⁊ p̃sumptiois excusatio: ibi p̃ceptis. **S**e-
cūdo p̃ deprecationē sacerdotis p̃uatam ibi libera nos q̃s ⁊c. **T**ertio per
pacis p̃cupiscētā que a sacerdote populo op̃rat̃ ibi pax dñi: ⁊ a populo
postulat̃ ibi agnus dei. **S**imilr ⁊ a sacerdote subiūgente oꝝonē ibi: dñe
iesu xp̃e q̃ dixisti ⁊c. **I**n missis tñ defunctor̃ vbi sacrificiū nō p̃ pace p̃n-
ti: s; p̃ futura requie offert̃: pax tñc nō postulat̃. **S**p̃alis q̃ fit p̃ aliquas
oraciones sp̃ales sacerdotis: vt cū dicit dñe iesu xp̃e fili dei viui ⁊c. ⁊ se-
quētē: vt p̃ceptio corp̃is tui ⁊c. fm̃ or. ro. lz alij alias oraciones habeāt.
Quātū igit̃ ad primū. **P**ane celesti iā p̃fecto: sacerdos alta voce hōra-
tur oēs ad petēdū hūc panem: desiderii excitando ⁊ p̃sumptionē exclu-
dendo: vt sic petirum digne possit accipi dicens.

P. i. oēs p̃nter: ne cibis salutaris: p̃pter nostrā indispositionē fiat nobis exitialis.
b s; vtriusq; testamētī: et p̃cipue euangelicis ⁊ apostolicis ad salutaria dirigentibus:
Luce. xvij. oportet semp̃ orare ⁊ non desicere. **I**tem si q̃d petieritis pat̃r in no-
mine meo dabit vobis **Ioh. xvj.** **I**tē petite ⁊ accipietis ⁊c. **Thesal. vlij.** **S**ine inter-
Oremus p̃ceptis salutaribus moni-
missione orate ⁊c. **a** **P**etētibus discipulis: dñe doce nos orare: hoc em̃ nescit mor-
talis imbecillitas nisi doceat. **Roma. vij.** **Q**uid oremus sicut oportet nescimus: et
Iaco. iij. petitis ⁊ nō accipitis eo q̃ male petatis. **b** **P**. i. firmiter erudit. **c** **S**ciē-
tes a quo quomodo et quid orare debeamus.

tū: et a diuina institutione formati aude-

Alex. pte
4. q. xxxvij

¶ Sed diceret̃ cū p̃ceptū habeat vim obligatiuā: monitio vero tñ indu-
ctiuā ⁊ exhortatiuā: cur hec sit iungunt̃: **R**ñ dicit **Alex.** q̃ doctrina orā-
di ⁊ p̃sertim huius oꝝonis ad quā inducimur xp̃i ē: qui est mgr ⁊ dñs
Ioh. xij. dñi aūt est p̃cipere ⁊ instituire: mgr̃i monere ⁊ instruere: p̃terea
licet monitio dñi nō importat obligationē necessitatē simplr: importat
tñ obligationē reuerētē: vel b̃ eul⁹ possit dici h̃ p̃ceptis accipi p̃ doctri-
nis dicit̃ a p̃ceptore. i. doctore ⁊ nō a p̃ceptēdo sicut cōiter p̃ceptū ap̃d
oratores accipit̃ p̃ doctrina. **D**icit̃ formati ⁊ nō informati licet p̃ eodē:
ad significandū q̃ diuina institutio nobis firmiter inherere debet sicut
forma ei cui⁹ est forma: vel q̃ formatio est institutio pp̃rie ab intra: s; in
formatio solū ab extra. **N**os aut̃ p̃ncipaliter ab intra sumus instituti.
a **¶** s; c̃ i creatione. noster adoptione ad eternā hereditatē. q̃ ex paternali amore nos
bis filijs nihil negare poteris ad salutē pertinē: accedēs fraternā charitatē: ⁊ excelsus
dens omnē superbie occasionem. **b** **¶** s; p̃ nouem choros distinctis specialissime. i.
per tue glorie apertam visionem ⁊ cōmunionem: excelsus ⁊ magnificus in maiestate:
docens nos ad te sursum tendere et celestia querere: licet etiā speciali modo sis i iustis
mus dicere. Pater noster q̃ es in celis;

Canonis

p gratiā: q̄ ⁊ celi dicunt: ⁊ generaliter in oībus rebus p essentiā potentiā p̄sentiam.
 a ¶ sc̄z nō in se: qz sic sanctissimū ampli⁹ sanctificari nō p̄ct̄: s̄ in nob: ⁊ oībus hoībus in
 toto mūdo: p sc̄ritatis aduentū q̄ ad incipiētes: p sc̄ritatis augmentū q̄ ad p̄ficiētes: p
 sanctitatis cōplementū q̄ ad p̄fectos: vt nos filij patris: nomen tuū sanctū vita ⁊ mo-
 ribus ostendamus ⁊ teneamus: vt oībus hoībus innotescat nomini sancto tuo (q̄d tu
 ipse es) nihil esse sanctius: ⁊ magis ab oībus offendi timeat. honorificet. laudet. glo-
 rificet ⁊ sit mel in ore. melos in aure. iubilus in corde. b ¶ sc̄z b̄itudinis eterne locū
 dū. trāquillū. securū. ⁊ tibi p̄fecte sc̄rificet ⁊ b̄ndicet nomen tuū: destructo regno p̄ntis
 miserie: adueniat in q̄: ex tua bonitate ⁊ misericōdia: qz ad illud venire nō possum⁹ nostra
 ex natura: nisi p̄ius veniat ad nos p collationē gratie: q̄ est ara glie: faciens ne pec-

Sanctificetur nomē tuum. Adueniat

catum regnet in n̄ro mortali corpe. a ¶ vt q̄ odis odiamur: q̄ diligis diligamur: ⁊ q̄
 cōsulis ac p̄cipis impleant. Nec em̄ sola directa est via ad regnū: q̄ p̄ceptis ⁊ cōsilijs

regnum tuum: fiat voluntas tua: sicut

innotescit clare. a ¶ i. in his q̄ sūt in celo: vt angelis incol celi. b ¶ i. in hoībus q̄
 sūt in terra. magna res pet̄it terrena. s. celestib⁹ coe q̄ri. Ceterū sicut nō dicit oīmodā s̄li-
 tudinē: s̄ aliq̄le put possibile ē viatorib⁹ ⁊ pegrinis p̄formādo. s. suā volūtatē diuine
 sicut celi ciues. Posset etiā h̄ celū accipi p celo materialit̄: vel celestib⁹ hoībus ⁊ terra
 p terrenis ⁊ aīalib⁹. c ¶ s. sp̄nālē: sc̄z sacri. gratie. doctrine. p̄nie. celestis patrie. Es
 cōsp̄alē: cui⁹ nolē intelligant oīa fragilitati h̄ūani corpis ad sui sanitatē ⁊ cōseruatio-
 nē necessaria: vt vict⁹ p̄ueniēs. vestit⁹. habitatio ⁊c. nō aut̄ sup̄flua ⁊ delicata. Chryf.

in celo et in terra: Panē nostrū quoti-

xps solū panē pet̄edū docuit. vt h̄ites alimēta ⁊ qb⁹ tegamur his p̄tenti sim⁹. a ¶ s.
 culpax: q̄ cōmisim⁹ h̄ te deū: h̄ nosmetip̄os: ⁊ h̄ p̄rios. qb⁹ tenemur ad eā penā: ad

dianum da nobis hodie. Et dimitte no-

irā tuā. ⁊ ad multa mala sustinēda. a ¶ s. iniuriā x̄boꝝ. verberū ⁊ resū. Et h̄ nob res
 gulā p̄stituit quō velim⁹ nob dimitti p̄ctā. Aug⁹. Si debitorib⁹ nostris: q̄ in nos pec-
 cant nō dimittimus. ipsi nostra orōne inculpamur. deū aduersus nos in iracundiā ex-
 citam⁹. Inducimus supra nos maledictionē. potius q̄ b̄ndictionē. ⁊ p̄ctā nostra q̄ m̄-

bis d̄bita nostra: sicut et nos dimittim⁹

nuere debuim⁹ orando augem⁹. a ¶ s. carnis. mundi. diaboli. i. induci sine intus
 duci p̄mittas in p̄tendū. s. tēptationis p cōsensum: ita vt a voluptate carnis absorbe-
 amur. a cupiditate mūdi p̄uertamur: ⁊ ab iniquitate diaboli seducamur. ⁊ p̄damur. q̄d

debitorib⁹ n̄ris. Et ne nos inducas i tē-

cōtingit subtrahi tua gratia. a ¶ s. in p̄terito p̄nti ⁊ futuro pene ⁊ ab oīni q̄d p̄t im-
 ped: re seruiciū tuū. b ¶ i. fiat q̄d optamus perseveranter.

ptationē. S; libera nos a malo. Amē.

¶ Nec oīo d̄nica dignior ⁊ excellētior ē ceteris orōnib⁹ oīb⁹ ⁊ exaudib⁹

Expositio

lioꝝ p̄ p̄ns rōne auctoris: breuitatis h̄boꝝ: ⁊ p̄fectiōis sn̄iaz. **A**uto: eū
ei est x̄ps mediator dei ⁊ hoim: in q̄ p̄i sp̄ cōplacet: cui⁹ oꝛōne p̄prio oꝛe
edoctā refutare nō pōt. **B**reuis est in h̄bis: vt absq̄ excusatione ab oib⁹
facile posset disci: meli⁹ retineri: frequent⁹ iterari sine fastidio: ⁊ sic cito
eraudiri. **E**st ⁊ p̄fectissima in sentētijs. **U**n̄ b̄t̄is **A**ug. **O**ratio illa pau
cia h̄bis res multiplices cōprehēdit: vt sic cito simplices fidei: sufficien
tiā sue salutis discret⁹: ⁊ prudētia ingeniosoz: p̄funditate mysterioꝝ
obstufeceret. **E**t iterū ad pb̄a. **S**i recte inq̄t oramus nihil aliud dicere
possum⁹: q̄ qd̄ in oꝛōne d̄nica positū est: scz q̄ ad substantiā. **I**n q̄ qui
dem oꝛōne: primo p̄mittit̄ modus orandi⁹: cū dicit̄ pater noster: vt nihil
diffidam⁹ **J**aco. j. postulet aut̄ in fide nihil hesitās: a. Id̄ in celis: vt cor
sursum habeam⁹. **D**einde docent̄ septē p̄ oꝛdine petēda: inter que sicut
est ordo: ita ⁊ dignitas septē bonoz. **P**rimū qd̄ p̄ncipaliter petere ⁊ in
tendere debem⁹ in cūctis opib⁹: est gloria patris: si saltē sum⁹ boni fi
lij. **I**deo p̄mo ponit̄: sanctificet̄ nomē tuū. **S**ed qz p̄fecte in nobis sacri
ficari nō pōt nomē p̄is: nisi in patrie tuto ⁊ tranquillo loco. **I**deo secūdo
dicim⁹: adueniat regnū tuū. **A**d qd̄ debita via est: vt volūtas dei adim
pleat̄. **I**deo tertio sequit̄: fiat voluntas tua: scz p̄ impletionē p̄ceptorū:
vt. s̄. **A**d hec aut̄ p̄cepta cōtinuanda meritorie: necessariū est subsidium
tā corpis q̄ aie: qd̄ quarto petim⁹ cū dicit̄: panē nostrū ⁊c. **E**t hec quar
tuor sunt bona positua petēda: res̄ dua sunt liberationis a malis: que
sunt tria. **P**rimū pessimū est culpa p̄terita. **C**ontra quā dicim⁹: dimitte
nobis debita ⁊c. **S**ecūdū est futurū malū qd̄ incidere possum⁹ p̄ tēpta
tionē. **C**ōtra qd̄ dicim⁹: **E**t ne nos inducas ī tēptationē. **U**bi b̄t̄is **C**r
p̄uan⁹: **N**ō petim⁹ ne ducamur in tēptationē: qz hoc in p̄nti nō est bene
possibile neq̄ foret nobis vtile fm̄ b̄m̄ **A**ug. sed ne inducamur: **A**liud
quidē est in tēptationē duci: aliud induci: in tēptationē ducit̄ qui tēp
tationē pulsāt: in tēptationē inducit̄: qui tēptationē succūbit: ⁊ ab
ea superat̄. **I**nduci em̄ est intrus duci ⁊ succūbere tēptationi: p̄bendo cō
sensuz: vt. s̄. **U**ltimo petimus: libera nos a malo pene vt supra patuit.
Deber aut̄ dici hec oratio eleuatis manib⁹: qd̄ p̄ter rōnes supra posi
tas: vt moysi orantis cōtra amalechitas: et vt deuotio sit operosa: pōt
hic specialiter significare b̄t̄am virginē eleuatis manib⁹ aī corp⁹ filij a
cruce depositū adorasse: in qua sola fides ecclesie remāserat. **E**xaltatio
⁊ melodia vocis: incātando ⁊ legēdo non solū fit ad excitandū desiderii
um: quo fructuose posset summi ⁊ participari sacramentū: sed etiaz ad
significandū iubilationē ⁊ exultationē sanctorz patrū in lyngo: x̄pm in
aia deitate sibi vnita descēdentē suscipientū. **C**um aut̄ dicit̄: sed libera
nos a malo: subdiaconus tradit discoopertā patenā diacono: q̄ recipit
eā nuda manu: significās tūc patuisse triumphū x̄pi splēdider: ⁊ vsq̄ ad
angelicā naturā atq̄ ad sanctos p̄es in lyngo puenisse nude ⁊ clare: p̄
que triūphū liberamur a malo pene: sicut ⁊ ipsi tūc liberati sunt. **U**n̄ se
quit̄ puata oꝛō in q̄ pet̄t̄ liberatio a malo: pacis ⁊ tranquillitatis impe
ditiuo. **E**t hoc intercessione b̄t̄e ⁊ gloriose p̄ginis marie sanctorz ap̄loꝝ

Canonis

qui tunc in magna tribulatione p̄ triduum fuerunt: ⁊ ideo nobis tribu-
laris eo melius compari possunt.

a ¶ .s. boies in laude tua existētes: qz tu dñaris potestati maris: ⁊ motū fluctuū ei⁹ tu
mitigas. **b** ¶ scz penalibus: ne rursus eadem aut similia incidamus.

Libera nos q̄sum⁹ dñe ab om̄ibus

a ¶ .s. angustijs ⁊ tribulatiōib⁹: a mūdo carne ⁊ diabolo insurgētib⁹. **b** ¶ .s. q̄ incie-

malis preteritis: p̄sentibus et futuris:

a ¶ q̄ credidit xpm victorē mortis suo ventre portauit: ⁊ fidē verā so-
la mortuo xpo seruauit. **b** ¶ .s. mēte ⁊ corpore: residēs a dextris regis glorie. **c** ¶ scz
ante partū. in partu ⁊ post partum mente ⁊ corpore. **d** ¶ scilicet filij.

et intercedēte btā et gliosa sp̄ uirgine dei

a ¶ matre. **b** ¶ tūc amarū mare p̄ tridui: sed nūc celū ⁊ terra illumināte p̄ om̄e secus
zum. **c** ¶ q̄ ⁊ tūc i magna tribulatiōe fuerit. **d** ¶ tādē crucifixo corpore trāsuerfo.

genitricē maria et btis ap̄tl̄s tuis petro

a ¶ q̄ stigmata xpi portauit in corpore suo. **b** ¶ qui crucē a lōge videns salutauit cruci-
fixus in ea. **c** ¶ apostolis ⁊ alijs q̄ omnes p̄ multas tribulationes trāsierunt.

et paulo: atq; andrea cū oib⁹ sc̄tis tuis:

a ¶ scz pectoris: ⁊ etiam temporis: nobis adhuc infirmis quibus perturbatio nocet.
b ¶ non tue iusticie: quia a iusticia declinantes potius puniri meruimus q̄ tranquils

da p̄pitius pacē in diebus nr̄is: ut ope

litate pacis foueri. **a** ¶ scz p̄ pacem pectoris que in hoc consistit: ut a peccato sis-
mus sinceri ⁊ liberi.

miseri cordie tue adiuti: et a pctō sim⁹ sp̄

a ¶ .s. p̄ pacē t̄pis tumultu ⁊ inquietudine seculi mitigato: quo peruenire mereamur

liberi: et ab om̄i pturbatiōe securi. **De**

ad pacē eternitatis. **a** ¶ ex btā ⁊ glorioza xgine genitū ut saluaret pplm̄ suū a pecca-
tis eoz. Matth. j. **b** ¶ saluatorē. **c** ¶ .s. vnctū p̄ p̄sortibus suis. **d** ¶ .s. naturalem.

e ¶ .s. in eternitate in defectibiliter.

eūdē dñm nr̄m iesū xpm filiū: q̄ tecū vi-

a ¶ scz potenter. **b** ¶ idenitate essentiali. **c** ¶ tertie in diuinis persone. qui amor
⁊ nexus est amorum.

uit et regnat in v̄nitate sp̄s sancti de⁹.

f iij

Expositio

Hec ozo fm Alexā. ⁊ wilhel. in rōnali d: embolismalis siue embolis-
mus. i. supercrescens: quia in ea nihil perit qd supra petrum nō sit: nec
tū supfluit: qz tres vltimas petitiones magis specificat ⁊ explanat: sed
⁊ petitiū desiderii magis excitat. **S**z potior ratio mystica videt: qz. s. si-
gnificat exerecetiā ozonis brē hginis: ⁊ scōz aploz supra ozonē dñi
cā p rriduū: ppter qd ⁊ sub silentio legit: qz licet apli ozauerint: tñ solū
in silentio nō auderes publice loq ⁊ pferi xpm. **C**ū autē d: **D**a. ppiti^o pa-
cē: sacerdos accipit patenā a diacono osculante sibi manū: significans
xpm cū magno triūpho accepisse scōs ptes ad pacē sue dextere felicita-
tis etne. **S**ilr ⁊ deuotionē scōz patrū ad xpm venientū: fm illud: Ad-
uenisti quē expectabam^o in tene. rē. **I**nterim subdiacon^o ⁊ accolitus in
uoluūt decēter mapulā patene ⁊ reponūt: ad significandū ablatū ipm
lymbū patrū. **I**n simplicitē ho ⁊ qñ sacerdos sine diacono celebrat: ac-
cipit patenā sub corpali absconditā ipam eleuādo: significās scōs pa-
tres cū triūpho de tenebris inferni siue lymbi eductos: ⁊ signat se cū ea
in facie: significās tunc visum esse: quō p sanguinē ⁊ triumphū crucis
pacificata sint: ⁊ q in terris: ⁊ q in celis sunt. **A**lj ho elausos oculos cū
patena tangūt: significātes illuminatos in tenebris sedētes: alij autē tā-
gūt summitatē ⁊ pedē calicis: ad significādā deuotionē mulierū: sepul-
chrū dñi tāgētes aut amplexātes. **P**ropriū em̄ est amātiū res dilecti cō-
trectare. **S**z hec nō sunt de oz. ro. sicut ⁊ alia multa hic ⁊ alibi ritoz ge-
sta. **N**ec mirū: qz tot ⁊ tāta sunt hui^o sacrificij mysteria: vt paucis expri-
mi nō possint. **N**ostri autē ppositi est solū pseq oz. ro. fm quē ordo noster
scz heremit rū brī Augustini celebrat. **S**t sic cū sacerdos dicit: ab omī
purbatione securi mittit patenā sub hostia: significās cū parēti lantru-
dine charitatē corp^o xpi portatū esse ad sepulchrū: deinde remoto calice
eis optorio: reuerēter accipit corp^o xpi: portās ipm sup calicē: qñ ad se-
pulchrū sepeliēdū remoro lapide ab ostio monumētī: ⁊ dicēdo: **P**er eū
dē dñm. rē. frāgit hostiā p mediū: ⁊ partē q remanet in sinistra ponit su-
per patenā ⁊ dicēdo: **Q**ui tecū uiuit ⁊ regnat: frāgit partē in dextera in
duas ptes: ⁊ partē remanentē in sinistra: cōiungit porū in patena posite
supponēdo: aliā tenēdo in dextera: vbi aliud fractio significat: ⁊ aliud
ptes fractiois. **F**actio em̄ significat corp^o xpi nō nisi vulneratū vndiqz
positū ad sepulchrū. **P**artes autē fractionis significāt tres ptes corpis
mystici: q oēs tres reficiunt corpe xpi vero: ex magna ei^o liberalitate hic
bene notāda: fm illud. **i. Cor. x.** **U**nus panis ⁊ vnū corp^o multi sum^o
oēs: q de vno pane ⁊ de vno calice pticipam^o. **P**rima ps in sinistra posi-
ta sup patenā: significat prē militatis: ad huc remanentē in sinistra plē-
ti p patenā significato. **S**ecunda ps silr in sinistra supposita significat
prē in purgatorio expectantē: q innitit suffragijs militātis ecclie: qz ad
huc est in sinistra doloris ⁊ miserie. **T**ertia in dextera manente significat
prē in celo triūphātē: q sūt in portiorib^o bonis dextera significāta. **U**n ⁊
illa ps mittit in sanguinē: qz brī inebriant ab vbertate dom^o dei: quōz

Canonis

calix inebrians q̄s p̄clarus est. Et fm̄ b̄ triplicam^o Agn^o dei: vt patebit.
 Hinc ⁊ xp̄s has tres ptes siue loca ecclie fm̄ suā humanitatē fm̄ quā ē
 caput ecclie pagrauit: **P**rima nobiscū trigintatrib; annis p̄uersando.
 Secūdo lymbū patrū eos liberādo. Tercio celū ascēdēdo: et oēs br̄s
 lenificādo. **H**uic ⁊ canon **Sergij** p̄cordat: de p̄se. dist. ij. **T**risforme. Nā
 licet p̄ricula vsq; ad finē misse hodie nō reseruet̄ in altari p̄pter rōnes q̄s
 assignat glo. ibidē: manet tñ adhuc significatio. Et eadē ē sentētia ma
 gistri in. iij. dist. xij. adducēs ea. **S**ergij. Alij v̄o attēdētēs ⁊ p̄ calicē si
 gnificari passiōē huius mūdi: seruāt aliū modū in frāgendo: ita p̄ pri
 mas duas particulas extra calicē positas significēt br̄s ⁊ in purgato
 rio de beatitudine finali securatos: q̄ sunt extra passiōē huius mūdi: ⁊
 p̄ tertiā p̄ticulā calici immittēdā: adhuc in mūdo veniētēs tribulādi ⁊
 sanguine xp̄i ablundi significānt. Et sic hec diuersitas nō est aduersi
 tas. Nihil em̄ p̄hibet idē plura mystice significare: verū p̄mus modus
 videt̄ rōnabilior: est ⁊ maioris auctoritatis. **U**ltimo sacerdos erectus
 ⁊ tenēs particulā manu dextra sup̄ calicē: parū eleuato calice: cōcludit
 oziōnē alta voce requirēs ppli p̄sensum in petitis: vt ipse ppl̄s vel aliq̄s
 eius noīe dicat: vt dicit albertus/dicens:

a **T**omnium temporū successiones veras vel imaginarias. b **Q**uid est eternaliter.
 c **Q**uid est fiat nobis quod petisti.

Per omnia^b secula seculorum. Amen.

Significat autē erectio corporis erectionē mētis: ⁊ regressum xp̄i ab in
 feris. Exaltatio vocis deuotionem mulierū venientū valde mane vna
 sabbaroz yngere iesum: **M**atth. xxvij. Vel potius significat manife
 stationē resurrectionis xp̄i p̄ terremotū magnū factū in xp̄i resurrectio
 ne ibidē. Adsequēter deposito calice cōicaturis pacē oprat eis multum
 necessariā: cū in pace factus sit locus eius: ⁊ sit ip̄e deus pacis ⁊ dilecti
 onis. ij. **C**or. xij. alta voce dicens:

a **P**. i. par eternitatis: rēporis ⁊ pectoris: vt p̄ticipatiōe huius sacramenti p̄mā cuz
 beatis cōsequamini p̄ secūdā ab ipsa p̄ticipatiōe nō impediāmini: et per tertiā ad tā
 te cōmunionis participatiōem digni iudicemini.

Pax domini sit semper vobiscum.

Signat autē ter cū particula i manu dextra sup̄ sanguinē xp̄i faciēdo
 tres cruces. **P**rimā ad pax dñi: secūdā ad sit semp: ⁊ tertiā ad vobiscū:
 ad significādū triplicē pacē dictā fm̄ Alber. ad l̄faz: q̄ p̄ p̄turē crucis ac
 q̄nt. **E**st autē pax eternitatis ab oi penalitate liberari: ⁊ sūmo bono p̄pe
 tuo satari: Pax t̄pis ab aduersis nō opprīmi: p̄speris t̄pate frui ⁊ dele
 erari: pax pectoris est a volūtate dei nō diuidi: ⁊ ab his q̄ dei sūt vitiose
 nō impediti. **Q**ue q̄dē pax pectoris. s. ⁊ t̄pis a p̄ma pace tanq̄ causa de
 scēdit eternitatis. **H**āc pacē xp̄s veniēs in mūdū p̄ anglos nūciauit: in
 mūdo p̄uersar^o p̄dicauit: mūdū exiēs reliq̄t: moriēs p̄ditā reformauit:
 ⁊ resurgēs discipulis dedit. Nec mirū: qm̄ tātū est pacis bonū: vt in re

f iij

Expositio

bus terrenis atq; mortalibus nihil gratius solet audiri: nihil desiderabili⁹ cupiscenti: nihil postremo possit meli⁹ iueneri. Et sic nemo est q; gaudere nolit: ita nemo est q; pacem habere nolit. Na; et pacis interioris geritur bella: et pacē pstat belli oprabile esse finē: ait b. **Aug. xix. de ciui. dei ca. xj. et xij. et ca. xij.** describēs eā ait: Pax ē tranquillitas ordinis. i. q̄ta et suavis concordia debitū ordinē suans. Ubi em̄ nō est ordo: ibi p̄fusio: ibi pacē p̄turbatio. Est autē ordo parū disparūq; rez: sua cuiq; loca distribuēs dispositio. Et qm̄ inter malos ordo q̄dē est lz p̄uersus: est q̄daz pax maloz q̄ opponit paci dñi et honoz: vt q̄ illa destruat: et hec p̄fecte acq̄rat̄ p̄tute crucifixi: merito h̄ op̄ rat̄: et signādo exp̄mit. Et allegorice hec trina signatura significat: q; p̄tute trinitat̄ aīa crucifixi reducta sit ad corpus tertio die: qm̄ xp̄s resurrexit ad dandū pacē triplicē sup̄ predictā p̄ sue resurrectionis gl̄iaz discipul̄. Uñ sacerdos vocē exaltat: vt nō solum p̄ r. verba sed etiam vocis sonoritate resurrectionis leticiā designet. Et responder chorus:

a **¶** i. par dñi hec triplex: ita vt pacific⁹: et tot⁹ in spū huic mysterio assistas: et sic deo acceptū sacrificiū p̄ficiās. Et sacerdos mittēs p̄ticulā ī calicē dicit fm̄ ordinē romanū b **¶** i. q̄ ad species sacramētales: nā q̄ ad reales essentias. s. nō p̄t fieri cōmixtio: cū sanguis sit in venis sp̄ simul cū corpore nō separar⁹. c **¶** q̄ ad suū effectū: vt sc̄s eoz

Et cū spiritu tuo. Fiat cōmixtio et cōlatio: Nam quo ad trāssubstantiationē prius facta est cōsecratio.

cratio corporis et sanguinis dñi n̄i iesu

a **¶** i. per collationē gratie: que in hoc sacramēto pignus dicitur future glorie.

xpi accipietib⁹ nobis in vitam eternā.

¶ Alj vero nō celebrātes fm̄ or. ro. habent hic aliam orōnē in verbis: nō tñ discrepantē in sentētia. Et significat hec cōmixtio ymionē corpis et anime xpi factā in resurrectione fm̄ Inno. Et fiendā ymionē corpis et sanguinis christi mystici. i. corpis et animarū beatorū in resurrectione futura: que accipiet eos in vitam eternā per inenarrabilem suauitatē redumdantis glorie anime in corpus. Significat autē per sanguinē anima: quia anima in sanguine est: vt scripsit moyses in lege: deinde cooperto calice ministri accēdunt: et vnacū sacerdote parum inclinato et manib⁹ dimissis sup̄ altare dicunt: agnus dei: quod et a choro cantat̄ ad significandum sine remissione peccatorum non dari opratam pacem eternitatis: temporis et pectoris. Dicitur ergo:

a **¶** i. pie et innocēs figurat⁹ ī imolationē agni typici: Exo d. xij. b **¶** i. sanguinis

Agnus dei qui tollis peccata mudi: mi

tui effusio: ipsa delendo q̄ ad culpas a **¶** i. ad re p̄fugitib⁹ remittēdo culpas.

b **¶** agnosces patrē p̄ obediētā: et matrē sub cruce p̄ curā c **¶** q̄ ad penas ipas pe

serere nobis. Agnus dei q̄ tollis pecca

Canonis

caris debitas exoluendo. a ¶. nō solū in p̄senti miseria: sed etiā in purgatorio ad
te suspirātibz liberando nos a penis. b ¶. agnosces tuos. c ¶. regnum celozū nos
stris peccatis obseratū aperiendo.

ta mūdi miserere nobis. b Agnus dei q̄
a ¶. scz eternitatis tandē perfectā cū beatis: interim vero pacem tēporis ⁊ pectoris.
tollis pctā mundi: dona nobis pacem.

¶. Dicit em̄ x̄ps agn° fm̄ Inno. ⁊ Alexan. abagnon grece qd̄ est piū vel
ab inocētia. Est em̄ aīal innocēs: neminē ledēs: s̄z multz p̄ficiēs: vel ab
agnoscedo: eo q̄ solo balatu cognoscit matrē. Et d̄z ter fm̄ hoc: v̄l p̄
tres pres corpis x̄pi mystici. Et petim° bis misericōdiam: p̄f amotionē ma
li qd̄ est duplex: scz culpe ⁊ pene. Et semel pacē p̄f assecutionē oīs boni
hac pace sola zelusi. S̄z p̄ defunctz celebrādo petim°. P̄mo eis redem
ab afflictione penaz. Sc̄do requiē britudinis aīaz. Tertio requiē sem
piternā cozpoz ⁊ aīaz quā nulla alia sequit. Primā em̄ sequit sc̄ba: et
sc̄dam tertiā. S̄z tertiā nulla alia sequit req̄es iō addit requiē sempiter
nā. Cōse q̄nter sacerdos q̄ habet ex officio orare p̄ p̄plo specialr post oīo
nē cōmunē instātius hanc pacē postulat ⁊ explanat inclinat° dicēs:

a ¶. id est saluatoz benignissime. b ¶. ex hoc mundo ad patrē per passionem iturus.
c ¶. scz a te vocatis ad fidei cognitionem: a te missis ad fidei predicationē: pro te pas
sis ad fidei corroborationem.

Quē iesu x̄pē q̄ dixisti aplis tuis pacē
¶. In hac oīone. P̄mo captat beniuolentiā ei° q̄ orat. Sc̄do ipedimē
tū exauditiōis remouet ibi ne respicias. Tertio petitionē fundit ibi tāq̄
a ¶. fm̄ beatū Aug. sup iohānē. s̄. in futuro sc̄lo: vt possis sine hoste regnare: necynq̄
disseire. b ¶. in hoc sc̄lo: in q̄ manētes potestis hostē deuincere: ⁊ inuicē diliges
re: ne sitis de numero illoz q̄ loquunt pacē cū primo suo: mala aut in cordib° eoz.

meam do vobis: pacem meam relin
a ¶. scz personalia p̄pter que indignus sum pacem ecclesie impetrare: corpus tuum
sacratissimū offerre: ⁊ peccatores reconciliare.

quo vobis ne respicias peccata mea: sed
a ¶. scz quā tibi in fide Osee. ij. teste. desponsasti: sanctificasti fm̄ aplm̄: ⁊ ne fides eius
dehiceret cōfir masti: fm̄ euangeliū: que te fm̄ sui partē vnā amplecti in patria beatifi
ce. b ¶. fm̄ sui alterā partē adhuc in hac valle lachrymarū pegrinantē: ⁊ varias p̄se
cutiones ab infidelib° hereticis ⁊ falsis fratribz sustinentē. c ¶. scz piissimā qua di
gnatus es carnē fragilē assumere amarissimā qui dignatus es p̄ ipsa mortē tolerare
magnificentissimā dignatus es te ipsum in cibū sub hoc venerabili sacro p̄donare: ac
secrāq̄ per viaticū vt te in celū ascendētē sequi valeat roborare.

fidem ecclesie tue: eamq̄ fm̄ volūtatez

Expletio

a ¶. f. ab infidelibus dictis et malis moribus. b ¶. f. de ipsam aut de soluta in unum vinculis fidei et charitatis. c ¶. f. potenter.

tuam pacificare: et coadunare Qui vi-

a ¶. f. sapienter. b ¶. f. eternaliter.

**uis et regnas cum deo patre in unitate
spiritus sancti deo: pro oia secula seculorum. Amen.**

¶ Et tunc sacerdos osculatur altare: deinde dat pacem diacono osculato pacifici quod manu tener dicens: pax tecum. f. sit: qui a me osculatus est si pacem signum accipis. Et diaconus subdiaconus: accollito accolliti si-
bi inuicem. Et sic persequitur choro toto exceptis festis simplicibus quibus solum ministri pacem accipiunt: et hoc ut se iunctos esse profiteantur in unitate fidei: pacem et charitatis christi per christum in ara significatum: a quo primo tamquam a capite accipitur per membra distribuitur. In cuius signum christus resurgens et appens discipulus dicit pax vobis: quod et hic repetatur ac significatur. Sed videatur ne iniquitas mentium sibi: ut dum foris pacem simulatur: inter peccati osculo dominum cum iuda tradat. Est enim hec pacem osculatus institutus propter duo. Primum ut coicatur per hec admoneant omnem rancorem et amaritudinem cordis proximis quibusque debere extinguere: et se mutuo vinculo pacem unire: quod mutuo ponunt christum pacem donatorum manducare: sicut illud si offers munus tuum ad altare etc. Est enim hec sacramentum unitatis et pacem. Secundo ut haberem remedium nostre tepiditatis. In primis enim ecclesia cum esset magna fidelium deuotio: statuit anacletus papa: ut singuli pacem consecratione corporum christi manducaret. de se. dist. ij. episcopus et di. ij. pacem. Sed de crescente deuotione indictum fuit: ut saltem singulis diebus dominicis coicarentur ad quod Augustinus hortatur in. c. quatuordecim de se. dist. ij. Et tunc magis frigiditate charitate ut saltem ter in anno: ut in pascha penthecoste et natali domini per papam fabianum in. c. et si non frequenter. Extincto autem pene charitatis seruire preceptum est in concilio laterano. ut ad minimum semel in anno quilibet fidelis deuotione uteretur coicarent: ut in. c. ois de penitentia et remis. Tepiditati ergo nostre hoc inuentum est remedium ut ait Innocentius. ut omni die osculatus dare pacem per ministerium unitatis: ut quod sacramentum non principatur sacramentaliter: saltem in una fide sacramentum unitatis et pacem se coicare ostendat spiritualiter. Nec dubium quoniam ad huiusmodi pacem consecratione deuota osculatio multum profertur et gratiam obrineat: sicut vniuersa alia que secundum ecclesie ritum: ecclesie filij deuotione debita exequuntur. Licet autem olim sicut et hodie in plerisque locis hoc osculatus pacem a sacerdote per ministrum porrectum: fideles sibi mutuo imprimantur: tamen honestior est cautela: ut per pacificale siue tabulam imaginem christi aut sanctorum reliquias continere fiat: ne sub specie boni aliquid carnaliter diabolico affectu surripiatur. Quod autem sacerdos per cellatis manibus solet se vertere ad ministrum et dare pacem: significat quod christus postquam dedit discipulis pacem ostendit eis manus et latus: hoc non sit de ore. **Re. Sequitur preparatio sacerdotis: specialiter: quod non sine gratia per**

Canonis

culo indigne sumptionis fm apli p filiū habet seipm pbare. Jo nō inue
 niens ex se vñ tāto mysterio dign^o habeat a dño pietatis ⁊ miscēie nitē
 sui dignificationē impetrare: aliq̄s oꝛones cōmunioni siue sumptioni
 p̄mittēdo: aliq̄s interferēdo: aliq̄s subiūgendo: vt. s̄. patebit. In p̄ma
 itaq; oꝛone p̄missa. **P**rīmo caprat beniuolentiā xp̄i p̄ mortis et passio
 nis sue rememorationē. **S**cdo petit liberari a malis: tibi libera. **T**ertio
 stabiliri in bonis: tibi ⁊ fac me. **Q**uantū ad primū dicit.

a **Q**.s. dominator totius vniuersitatis. b **Q**saluator humani ḡnis. c **Q**uncte a
 p̄re sp̄s sancti plenitud:ne. d **Q**p̄ris naturalis ⁊ substāialis diuinam tibi naturā
 eterna genera. iōe cōmunicantis. e **Q**.s. liberali ⁊ misericordissima.

Dñe iesu xpe fili dei viui: q̄ ex volūtate

a **Q**uius sicut cū p̄re tecū vna est essentia: ita ⁊ voluntas atq; operatio indiuisa.
 b **Q**p̄ patiēdo factus es obediens vsq; ad mortem. c **Q**.s. sp̄sualiter qui ex petō p̄

p̄ris coopāte sp̄s sancto: p̄ mortē tuā mū

ozum parentū vitā pdidit. a **Q**hoc sacrificiū offerentem. b **Q**.i. p̄ omnibus san
 ctum: qz p̄ sumū arāscē sp̄s sancti sacratissime i virgine fabricatū: sacratissime d̄bo
 dei copulatum: ⁊ tandem sacratissime in hoc sacramēto donatum ad sumendum.

dū viuificasti. libera me p̄ hoc sacrosan

a **Q**.i. petis: q̄ atq; ad sūme trinitatis imaginē factā inq̄nā: maculant ⁊ deturpant.

ctum corp^o et sāguinē tuū ab omnibus

a **Q**corpōris ⁊ anime presentibus ⁊ futuris.

iniquitatibus meis et vniuersis malis

a **Q**oī tpe ⁊ vniuersali: ne offēdēs i vno efficiar oīz re^o: **Fac. ij.** b **Q**.i. neq; h̄ p̄ pec

et fac me tuis sp̄ inherere mādatis. et a

catū neq; i futuro p̄ horredā re p̄boz s̄nīaz: **Ier. x.** a **Q**vi sic fm aplm q̄ adheret

tibi deo efficiatur vnus sp̄s cū eo. b **Q**p̄ diuinā tuā essentiam. c **Q**a q̄ omnis pat

te nūq̄ separti p̄mittas. Qui cū eodem

nitās in celo ⁊ in terra nominā. a **Q**substāiali. b **Q**charitatis nexūs. c **Q**vie

deo p̄re in vnitāte eiusdē sp̄s sancti viuis

tā habēs in temētīpō. a **Q**in celo ⁊ terra. b **Q**verus naturalis ver^o ⁊ indiuisus.
 c **Q**sine sine. d **Q**.i. vere in describilitate.

et regnas de^o p̄ oīa seclā scloꝝ. Amē.

Qfacta oratiōe pro sua iustificatiōe vt digne possit tanto mysterio p̄
 cipari: p̄sequēter orat p̄ salute p̄sequēda ex sacri p̄ceptione d̄cēs.

Expositio

perceptio corporis tui domine iesu xpe:

a ppter plurima cōmissa peccā ppterq; deuotionis ac feruoris neglecta exercitia.
b nō vtiq; cōfidens in mea iusticia: sed de tua benignitate et misericordīa multaq;
 qd̄ ego indignus sū mere plūmo: nō mi
 līnū fumigās nō extinguis: nec quassatū calamū cōfringis. c. **¶** .f. cōminata p tuum
 apostolum omnibus indigne: et sine discretionis iudicio manducantibus.

hī pueniat ad iudiciū et cōdēnationē: s;

a ¶ .f. ineffabili qua me sola nullis meis meritis ad hūc sacerdotij gradum vocasti
 pro tua pietate proslit mihi ad tutamen
 hactenus sustinisti: misericorditer penitentiā expectās. a **¶** .f. ne vnq; peccō cōsentiat:
 sed tuā dulcedinem sentiat: et fortiter peccā repellat. b **¶** .f. ne p eius sensus morte
 anime intromittat: sed magis fortificatū sine lassitudine tibi seruiat. c **¶** .f. contra in

tum mentis et corporis: et ad medelaz
 firmitates peccatorum varias contrāctās vt sanentur.
 percipiendam. **Qui** viuīs et regnas.

¶ Sequit̄ secūda particula quarte partis in qua fit sacramēti sumptio
 a sacerdote: q post pmissas orōnes priuatus sacramētū summur. Pri
 mo ad mānus cū patena dīcēs: Spe diuini adiutorij roboratus.

a Angelos rescientiē in britudine: et de celo descendēte: passū in vitro yagine spū
 ritu sc̄i opatione: ad saturandū paupes esuriētes: ad celos aspirātes: vere cor homis
 cōfirmantē: quē q gustauerit viuet in eternū. b **¶** .f. ego paup et famelicus debilis et
 infirmus. c **¶** .f. de me nihil cōfessus: vt misericordīa mihi exhibeat nunc habitas in
 celis: quē admodū exhibuit secū cenantibus habitās in terris.

Danē celestē accipia: et nomē dñi iuo
 cabo **¶** An̄ subiūgit ter pecutiēs pectus: vt et corde ore et ope inuo
 cet nomen domini. p sua dignificatione: cōtra quē et his tri
 bus se sepius peccasse meminit: ac p̄pterea indignū plane nisi dignifice
 tur sua inuocata dignatione dicens:

a ¶ .f. ex me: cū tu sis creator et saluator dñs et de⁹ me⁹: ego vero panp creatura tua
 tanq; luteū vas figuli: seru⁹ inutil: et multis peccīs cordis oris et opis: languidus fact⁹:
 nec virtutib⁹ vt debeo adornat⁹. b **¶** .f. es corporis et cordis peccīs obtenebrat⁹: virtū ca
Domine nō sū dign⁹ vt itres sub tectū

retia ruinofū: nec virtutū florib⁹ decenē adornatū. a **¶** .f. Virtus tue vlt̄ teipō: q̄ eo p̄tis
 x̄bū coeētiū: q̄ solo x̄bo curas vniuersa. b **¶** .f. a morib⁹ vitiōz. Tuū et dicere ē facere
meū: sed tm̄ dīc v̄bo et sanabit̄ aīa mea.

[Marginal notes in a smaller, cursive hand, partially legible.]
 ¶ de...
 ¶...

Canonis

Et tunc nō statim sūmat corpus dñi nisi breuiter recollectus ⁊ ad ali-
q̄lem deuotionē excitatus: cogitās q̄s et qualis ip̄e est ⁊ q̄tus: quē sū-
pturus est: orans mente ⁊ quatenus p̄ amarissimā passionē suam in to-
ro pene officio replentatā ⁊ cōmemoratā: dignet̄ ip̄m facere dignuz: ex
seip̄o plane indignū. Quo facto cū tremore ⁊ amore facit signū crucis
ante se cū corpore christi in patena tentū: in quo signo crucis om̄ia sa-
cramenta debent accipi ⁊ dari: de. ps. di. v. Nunq̄ ⁊ c. dicens:

a ¶. s. pro expiatiōe peccōrum toti⁹ mundi in ara crucis imolatur: ⁊ nūc pro sp̄ualifor-
titudine ⁊ eterna beatitudine sūmendū. b ¶. s. ab infidelitate in gratus

Corpus domini nostri iesu christi cu-
dine a malignorū spiritū in cursione: in sp̄rituali fortitudine perducendo vsq̄.

stodiat aīam meam in vitam eternam:

Et tūc cū lingua sūmat in patena patētis charitatis: nō terēdo dentib⁹
p̄pter irreuerentiā ⁊ piculū ibesioni vitādū: sed humectat⁹ ⁊ ore sp̄b⁹
reuerenter intra se trañciat: vbi cogitare poterit: veniat dñs meus ⁊ de-
us me⁹ saluator: ⁊ redēptor: in cor meū: purget: illuminet: viuificet: be-
nedicat: vel aliter: p̄t vinctio docebit. Est em̄ cibus ille cordis non ven-
tris vt dicit. b. Aug. supra illud ps. xij. Edent paupes ⁊ saturabunt⁹:
⁊ laudabūt dñm qui requirūt eū: viuēt cor da eorū in seculū seculi. Et
seruabit sp̄ritualiter modū i est agni paschalis seruatū figurat⁹. Exo.
xij. vt videleceat sit accinctus renibus p̄ castitatē mentis ⁊ corporis: cal-
ciatus pedib⁹ affectionū: ad amblandū in via morū fm exempla san-
ctorum patrū paratus: tenens baculū spei crucis christi in manib⁹ opa-
tionū nō cōmedens ex eo crudū quid: dubitādo in fide: nec coctū aqua
scz fluide carnalitatē sine deuotionis seruore: s̄z assum tñ igni chari-
tatis sp̄ssancti: cū lactucis a gressibus. i. cōpunctionū amaritudinib⁹
p̄ peccatis cōmissis: ⁊ obmissis bonis: caput cū pedib⁹ ⁊ intestinis vorās:
id est deitatem cū hūanitate in plenitudine gratiarū: os nō cōfringēs
.i. robur deitatis frāgi vel dentib⁹ atteri nō credens: qd̄ solū sp̄b⁹ con-
uenit comedetq; festinatē: ne musce moriētes cogitationū euagātū p̄-
dent suauitatē vnguētī. Et si quid residuū fuerit qd̄ capere aut intelli-
gere nō pōt: cōburet igne charitatis sp̄ssancti. Sūmit aut̄ corpus xp̄i
de patena: ad significādū q̄ in patēti laritudine charitatis sit sūmendū:
⁊ quasi amplandū in triūpho sue gl̄ie iam positū. Alij vero summunt
cū manu sinistra: alij cum dextra: habētes ⁊ ratiōes suas. Sed q̄nitū-
tur calūniare modū dictū or. ro. grauit̄ errant: tū quia nō minus re-
uerenter ⁊ mūde potest sūmi de patena sine eius madafactiōe aut sacra-
mētī adhesionē cū lingua: q̄ cū manu: tū quia or. ro. videt̄ rōnabilior
vt supra paruit: estq; maioris auctoritat⁹. Deinde seposita patena ad de-
xtrā iuz corporale: ad significādū patēre charitatē aut triūphuz christi
quo glo: iamur debere poni in dextra recte intētōis: cū reuerētia. calicē
accipiat discoopertum dicens:

domine iesu
cre plimoz
cōdenation
ad tutan
ad mede
et regna
ret nomē d
vt intro
et sanabunt

Expositio

Ego cinis et pulvis: plasma et signum ditoris. nihil propter nisi defectus habere: ceteris omnibus acceptis. **f.** boni. **b.** **f.** bonis. **c.** **f.** iterum tribuit gratiam pro gratia. Magna enim sunt que tribuit sustentando corpori: sed multo maiora salutem anime quam redimit: quam et proprio suo corpore cibavit: et sanguinem ad potandum tribuit.

Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi.

a. **f.** i. sanguinem christi salutem operantis in medio terre. **b.** **f.** gratia ne tanto beneficio precipuo ingratus fiam. **c.** **f.** vi sanguis ille in se salutaris fiat mihi salutaris ablucio peccati.

Calicem salutaris accipiam: et non metumescam.

a. **f.** i. laudando et tanta beneficentia epi bita: que nescit hunc sanguinem fudit: sed et ipsum in potum tribuit. **b.** **f.** ad tam magnificum.

meum dominum invocabo: Laudabo inuocabo dominum.

a. **f.** carnis mundi et diaboli. **f.** veritate tanti beneficii quod formidat extinguit: pro mundum: que pro vana desideria dissipat: venit: et contra demones munit.

Et tunc faciat signum crucis ante se cum calice in manu tero dicens.

a. **f.** i. fons et lauerium nostre emendationis et sanctificationis: precium nostre redemptionis et reparationis existens.

b. **f.** i. in innocentia et puritate: ne ingratus cum iuda tradam sanguinem iustum: custodiat ab Angelo peccati et homo gentis. **i.** bona opera in fortitudine et robore se sustinet: ad pugnam.

Sanguis domini nostri iesu christi custodiat animam meam in vitam eternam.

a. **f.** i. fons et lauerium nostre emendationis et sanctificationis: precium nostre redemptionis et reparationis existens.

b. **f.** i. in innocentia et puritate: ne ingratus cum iuda tradam sanguinem iustum: custodiat ab Angelo peccati et homo gentis. **i.** bona opera in fortitudine et robore se sustinet: ad pugnam.

Quo dicto cum omni reuerentia et deuotione que potest sumat sanguinem christi: non tamen prostratus: nec totum calicem solum: aut cum ipse propter effusionis periculum: Unde quodam ter hauriunt ob reuerentiam scripsit: tunc dicitur. Quidam quidem ad significandum christi sanguinem quod effusus. Est autem cautum supponere patenam calici ut si gutta caderet in patenam recipere cum minor periculo: que factum accepto calice utraque manu vadat ad dexteram cornu altaris accipere vinum pro ablutione calicis: significat ablutionem omnium defectuum et penalitatem: a corpore christi sumptum a iudaismo in dextero cornu significato pro gloriis resurrectionis et dicitur.

a. **f.** i. sacriliter in persona totius ecclesie vel nos omnes de corpore christi mystico cuius pars et velut os est sacerdos. **b.** **f.** i. ab omni inquinamento vitiorum pro fide et amore. **c.** **f.** i. intelligam.

De ore sumptum domine: pura mente sapientiam.

a. **f.** largis a te nobis prestito in te et mutabilis que ad spiritum. **b.** **f.** nei nostro euo morbis peccatorum prostramur: sed ad bene operandum roborati versus in finem vite nostre persistamus: atque tanquam viatico ad sempiternitatem perducamur.

am: et de munere tyali fiat nobis remedium.

Canonis

diu sepiternu. **H**ac ablutioe supra diligent qrit cu pa
 tena: si q forte pticule minutissime i corpo
 rali remassisset cu ablutioe sumeret significas nihilomin peru r iobez
 dnm i monumetro qlisse p annciatat resurrectoez: lz no nisi lyntheamia
 iuenisse **Joh. xx.** r postea abluir digitos sup calice positos cu vino: signi
 ficas ablutoez dubietat? discipuloz: xpo eis apparere r eoz incredulita
 te ierepare: vltio abluir eodde digitos cu aq ad aliqd vas mudu ad hoc
 spaliter deputatu: r pncip aq ad piscina si muda fuerit. **Alio qn recipit i**
calice. Et pot significare ablutoez baprismi cui? forma xps post resurre
 ctione instituit dices: **Ite i mudu vniuersu rē.** qcuqz crediderit r baprisa
 e fuerit salu erit **Matth. vl.** Ad lraz ho fit bec ablutio ppr reuerentia
 tati sacri: vt si q pticule i calice: ore: vl digit? remassisset sumeret: r alijs
 rebz post dignissimi sacri tactu idigne an eoz ablutoez no p miscerent.
Et tropologicie ad significadu q sacerdos deinceps manere dz mud:
 fuas sapore r odore vini copuctois r tristitie i corde gfaruactois r leri
 cie: i ore recte puerfarioids r iusticie i vita r ope. **Qd vltimu expsi?** pot
 significari p mudicia aq: lz hac ablutoez aq no oes sumat. Deinde ter
 gat digitos palla ad h dputata: q sp suari dz muda r nitida sup oz. ro.
Et de custodia eucharistie. c. ij. pncip sicut r de corporali supradictuz
 est. **Et tunc summando abluionem in medio altaris dicat.**

Corp tuu dne qd supsi. et sanguis que
 a **Q. s.** veru r naturale. b **Q. s.** sub speciebus panis. c **Q. s.** verus r ppius

Corp tuu dne qd supsi. et sanguis que
 a **Q. s.** sub speciebus vini de tua benignitate clemētia. i. no corporalib? q sunt vie su pnis
 tati: lz spūalib? .s. intellect? r volūtat? r mēorie q sūt vie vite aie p qz r cib? ille scralis
 aiaz itrat: nā p intellectū itrat fm fidē r cognitiōez: **Per volūtatē fm dilectionē r de**
uotionē: p memoriā fm nutritionē et vegetatiōez: Dis ergo viscerib? adhereat no p
 substantiā: lz p virtutem r efficaciam causando r relinquēdo i eis spūalē quādā leticiā r i o
 cūditatē: q no celeritē trāeat: lz illā diuinā dulcedinē i patria diligētib? te ppatū ita p

potavi: adhereat viscerib? meis: et psta
 gustare faciat vt ad eā efficacitē r finalitē trahat. a **Q. s.** nisi tu pstitit? illd ex me effici
 nō poterit. b **Q. s.** q ad penas r pctōz reliqas q maculat ita vt ante purgatiōez ad
ut i me nō remaneat scelerū macula: que

pulebritudinē regni celoꝝ nō admittat. a **Q. s.** nedū i se: lz etiā calitē q ad nos: qz a pec
 cas purificat r i virtutib? fetificat. b **Q. s.** p quādā suauitatē r leticiā spūalē. c **Q. s.**
 in plū ppe diuersitatē signoz: pctōz r significatoꝝ: lz sit vnū sacm vnitatē itegritatē

pura et scra refererūt sacra. Qui viuīs.

Si in pcedēti oꝝone pettū ē remediū ad psecutiōez gaudij sepiterni.
Ita i hac oꝝone pettū purgari macula q ipeditur ab ingressu regni fm
 illd **Apoc. xx.** Nihil coinqnatū itrabit i illd: alie ho oꝝones qz qdā hic
 dicunt: vt o sacm cōiuuiū rē. **Uerū caro factū est. Nunc dimittis rē.**

Quo dicitur...
 si autem...
 pura...

Expositio

que in missalibus non habent: nullomodo sunt vocaliter exprimende: ne per huiusmodi discouenienter permisceantur et deordinentur: que ex institutione ecclesie sunt dicenda. Si quis tamen haberet affectum ad huiusmodi dicenda: dicat in corde per cogitationes et deuotam meditationem secundum beati Bonauenturam. Sic enim et talis discouentio et permixtio vitabitur: et affectus desiderio suo non frustrabitur.

¶ Sequitur quinta et ultima pars totius officii missae in qua redditur gratiarum actio pro sumptuum perceptione: Et subdividitur in tres particulas. In prima fit accepti beneficij commemoratio: et pro eo gratiarum actio per antiphonas vel post communionem: quae cum leticia canitur. In secunda petitur communionis perfectio per orationem sacerdotis quae complenda dicitur. In tertia concluditur totius missae conclusio: per haec uerba: **Ite missa est: Benedicamur domino: vel requiescant in pace.** Quartum ad primum sumptuum ablutionem chororum incipit cantare cum iubilo et leticia: quod olim secundum Albericum antiphona dicebatur ab anti quod est pro et phonos sonus quasi sonus per sonum alinarum sonans: ad commemorandum susceptum beneficium dei scilicet sacramenti suscepti intra viscera saltem spiritualiter si non ab omnibus sacramentaliter sicut olim cum leticia: secundum illud propheticum. In uoce exultationis et confessionis sonus percipietur: sed modo dicitur cetero uel postcommunio: eo quod modicum post communionem dicatur: et quia spirituale gaudium proprium est communis cantuum hoc uenerabile sacramentum: maxime spiritualiter.

¶ Sed allegorice secundum Innocentium et Alexandrum significat gaudium discipulorum de resurrectione habitum: **Iob. xx.** Gausi sunt discipuli uiso domino et sibi mutuo nunciassent ut supra per de ueniens ab emaus ad undecim congregatos. Modo uero non reiteratur ne populus pleritate grauetur: charitate gemina refrigeret. **¶** Excepto officio per defunctos in quo mos adhuc hic seruatur maxime propter duplicem stolam aetatis et corporum. **¶** Albertus uero nititur has mystificas rationes reprobare: sed male et satis puerili ratione: cui satis responsum est a magistro Gabriel in sua lectione: posset tamen saluari Albertus aliquantulum in eo quod solum habuit respectum ad sensum litteralem. Sacerdos itaque spirituali gaudio populi secum spiritualiter concitatus conceptus: letus et hilaris tanquam Christus in gloria sua resurrectionis ad populum se uertit ipsum salutans et dicens: dominus uobiscum. scilicet sit per resurrectionis sue gratia: supplendo secundum Albericum et maneat in eternum uisceribus uestris infusus. **¶** Et respondit populus uel uice eius tenens. **¶** Et cum spiritu tuo: sciens parum ualere dominum sacramentaliter accipere: nisi remaneat in intima spiritalis deuotione. **¶** Deinde sacerdos reuersus monet populum ad huiusmodi orationem in unum dicens. **¶** Oremus: et rediens ad dextrum cornu altaris persequitur complendas secundum numerum et ordinem collectarum in principio missae dictarum: sic dicitur eorum per eas officium missae compleat et communionis perfectionem ut supra per perne in omnibus complendis per totum anni circulum ut eam ab alto dominus misericorditer largiatur. **¶** Que quidem perfectio communionis est duplex: una gratiae in uia: alia gloriae in patria. **¶** Operatur autem refectionis gratia in uia praesenti: ad consequendam gloriam in beatitudine caelesti ut sicut nunc sub specie panis et uini abiectione accipitur: ita in patria clara diuinitatis uisione perficiatur. **¶** **¶**

Allegorice.

Canonis

allegorice salutat pplm: ⁊ deinde eleuatꝝ manibꝝ petit ad significādū p̄
ter rōnes sc̄pti sup̄dictas s̄m Inno. qꝫ iesus postqꝫ appuit discipulis di
cēs par vob: eduxit eos foras i bethaneā: ⁊ eleuatꝝ manibꝝ bñdixit eis:
pur Zu. vi. hī cui se debet p̄formare sacerdos: vt ⁊ ipse eleuatꝝ manibꝝ
bñdicat siue bñdictionē petat: In cuiꝝ figura dꝫ **Leuit. ix:** Cūqꝫ crema
ti eēt adipēs i altari: extēdēs moyſes manū ad pplm bñdixit eis. In te
rim diaconꝝ iuoluit corpale qđ significare pōt iuolutionē lyncbeaminū
i qđo xps possit i sepulchro erat: qꝫ p̄ resurrectionēz tādē sūt sublata: ⁊ pie
credēdū p̄ magnis reliquijs a sibi deuotꝝ diligēter refuata: lz qđ iuolue
rit: tulerit: aut refuauerit nō sit sc̄ptū. Nō em̄ oia sc̄pta sūt: vt. s̄. p̄. **Jo.**
vi. **Reditꝝ** hō ad dextrū cornu cū libro ⁊ lumie s̄m Inno: ⁊ mḡm i rō
nali significat p̄dicationē xp̄i rediturā ad iudeos i fine mūdi: ⁊ ibi finitꝝ
cōplēdis vadit ad mediū altars: vt p̄ mediatorē xp̄m qđ facit vtraqꝫ vntū
ꝫcludat: p̄ q̄rū ꝫclusionē h̄rit se itez ad pplm: vt. s̄. dicēs dñs vobiscū
ad lras s̄m **Alb.** oprās: vt recedēs a tēplo nō recedat a dño: sꝫ satagāt
q̄renꝝ dñs sp̄ cū eis i oibꝝ agēdis maneat: nec ab eis vnqꝫ recedat: qđ et
facit si sp̄ cū eo mērs deuotiōe pmāserit **Rūdit** at ppl̄s: **Et cū spū tuo.** s̄.
sit tali mō vt post missaz nō carnalibꝝ sꝫ spūalibꝝ opibꝝ itēdas. **Allego**
rice significat p̄tēplationē vite efne quā xps ascēdēs igressus ē: in sc̄ba
eiꝝ appritus: appuit em̄ bis i die ascēsiōis: vt dicē **Ly. Zu. vi.** **Pr̄io** i ciui
tate recūbētibꝝ discipulꝝ ⁊ ibi iussis vt irēt foras i bethaniā. i. x̄pus betha
niā i mōtē oliueti: disparuit ab eis: ⁊ veniētibꝝ ad mōtē oliueti itez a p̄pa
ruit eis sc̄bo: ⁊ factū ē cū bñdiceret eis. s̄. eleuatꝝ manibꝝ: vt. s̄. paruit re
cessit ab eis. s̄. p̄ntia corpali. ⁊ ferebat i celū **Zuc. vi.** ⁊ **Act. i.** **Quidētibꝝ** il
lis. s̄. p̄culdubio i magna qđā ⁊ ineffabili p̄tēplationis dulcedine ⁊ vite
efne p̄gustatiōerū ex bñdiciōe dñi itā ascēdētꝝ: tū qꝫ corpali b̄ reuerētia su
gloso corpe gliose viderūt eū ascēdere in celū: cū magna reuerētia su
sceptū: qđo ppl̄s dꝫ se tūc p̄formare q̄tū pōt: iō dꝫ ei s̄m h̄ optādo: dñs
vobiscū. s̄. sit p̄ p̄tēplationē ⁊ collationē vite efne quā xps gliose ascen
dēs itrauit: vel dñs vobiscū. s̄. sit p̄ gliosaz suā ascēsiōnē p̄tēplā. **Rū**
dit ppl̄s: **Et cū spū tuo.** s̄. sit tali mō vt i eū trāsfōrmatꝝ eiꝝ p̄sonā digne
repñtas: **Ultimo** ꝫcludit totiꝝ missē p̄sumatiōe tripl̄r. **Pr̄imo** p̄tēplā
est: ⁊ h̄ in festꝝ generalit̄ qñ dictū ē glia i excelsis. q. d. diaconꝝ ad pplm
x̄pus: vel sacerdos dū sine diacono celebrante. s̄. ad p̄pria p̄v̄a ⁊ fratꝝ
corpali necessitate pcurāda: qꝫ missa est. s̄. p̄sumata. **Hoc** em̄ magꝫ p̄ue
nit diebꝝ festiuis: in qđo diligētꝝ diuinis ē laudibꝝ ihs̄tēdū: ita vt an̄ finē
missē nō recedat: qđ finita ⁊ spūali refectiōe accepta cōgrue ꝫcedit: vt re
deat ad p̄pria p̄ corpali refectiōe ⁊ necessitate pcurāda: vt sic s̄m vtrūqꝫ
hoiem reficiant ⁊ deo ampliores gr̄as agāt: vel ite missa ē. s̄. v̄ia oīo ac
deuotio an̄ cōspectū diuie maiestatz misterio angeloz: qđ huic sacrificio
astiterūt: **Uel** ite de h̄tute in h̄tute post xp̄m eū se q̄ndo in sua vita/cha
ritate/patiētia/vt tadē eū seq̄ mercamur ad efnā gliaz. qꝫ missa est. s̄. bo
stia salutaris xps ad dextrā p̄ris speciebꝝ sac̄ralibꝝ itā p̄sumptis. **Et** signifi
cat illud qđ dictū ē ap̄lis: **Act. i.** **Viri galilei** qđ statis aspiciētis i celū:

Allego
rice.

B

Expositio

hic iesus q̄ assumptus est a vobis sic veniet quē admodū vidistis euntē
in celū. s. ad reddendū vnicuiq; s̄m opa sua. **Nolite** ḡ stare ociosi: sed ire
adimplere q̄ docuit et p̄cepit solliciti. **Et** chor⁹ siue ppl's q̄si cōgratulādo
rūder deo gr̄as. s. de tātis miserij's cōpletis et b̄nificij's acceptis: et s̄ imi
taf aplos q̄ adorātes regressi sunt in hierl'm cū gaudio magno: **Lū. vi.**
4y. qz viderūt oia mysteria cōpleta esse in x̄po. **Grudeāt** ḡ tūc oēs et sin
guli se eis p̄formare nō solū ore: sed et toto corde gr̄as agentes ne ipis
aut alicui eorū dicat. **Nō** est inuēt⁹ q̄ rediret et daret gl̄iaz deo: **Lū. xvij.**
Scdo p̄cludit missa p̄ b̄ndicam⁹ dño: vt in dieb⁹ ieiuniorū et serialib⁹ qz
et si omni tpe b̄ndicēdū sit dño: tñ his tēporib⁹ maxime tenemur b̄ndice
re dño: vel qz his tēpib⁹ ppl's frequēter nō adest sicut nec tenet. **Sz** solū
clerici et religiosi q̄bō nō p̄gruit se statim ad secl'aria negocia p̄uertere: s̄
in dei laudib⁹ sp̄ p̄manere s̄m **Innoc.** **Idcirco** neq; eis licētia redeūdi p̄
ire missa est intinuat. s̄ p̄ b̄ndicam⁹ dño qd̄ est cōis horarū cōclusio. **Et**
tūc nō h̄rit se ad ppl'm/sz ad oriētē: qz tūc nō loquit̄ distincte ad ppl'm:
s̄ se cū ppl'o horat̄ ad gr̄as agēdas p̄o oriētē: a q̄ oēs illuminant̄. **Et** si
gnificat q̄ apli regressi erāt oēs vnanimi p̄seuerātes in ieiunio et orō
ne: **Act. i.** **Tertio** claudit̄ missa p̄ defunctis p̄ req̄scāt in pace: qz torū il
lud officii singularit̄ ordinat̄ p̄ req̄e defuncti impetrāda. **Jo** eis req̄es
petit̄ in principio medio et fine triplex. s. req̄es a penis: req̄es b̄ritudinis
aie: et req̄es corporis et aie: quā accipiet̄ in fine secl'i. **Missā** finita ppl's be
nedict̄ sic in fine officiorū fieri debere et p̄cilio **Agarē.** p̄cipit̄: de p̄e. di.
v.. **Aduenit.** **Et** ex p̄cilio aurelianeñ. **de p̄e. di. i.** **Lū** ad celebrādas. **Et**
ibidē missas. **Tertū** in p̄ntia ep̄i sine ei⁹ mādato aut p̄missione sacerdos
b̄ndicere nō dz: vt in. c. deniq; .xxj. dis. **Nec** solēnē etiā absente ep̄o dare
pōt. xxvj. q. vj. mīstrare. **Sz** q̄ sit solēnis b̄ndictio dubiū ē vide glo. ibi
de et cū ad celebrādos vbi. s̄. **Et** significat s̄m **Innoc.** missionē sp̄s̄sc̄i
sup̄ discipulos in die penthe. fit em̄ hec b̄ndictio p̄ p̄bū oris: et signū cru
cis: qz illa missio p̄ sonū aeris et lingua ignis innotuit: **Act. ij.** fact⁹ est res
p̄ete et c. **Et** appuerit illis disp̄dire ligue tāq; ignis. **Vel** etiā ad signifi
candū illā missionē esse factā merito crucis x̄pi. **Un̄** et s̄m ordinē nostrū
heremitarū. sc̄i augu. sacerdos facit solū vnū signū crucis sup̄ ppl'm:
qz solū sp̄s̄sc̄i sp̄s̄salit̄ est missus a p̄te et filio: iō et vniuersissime b̄ndicē
do dicim⁹. **In** vnitare sc̄i sp̄s̄: b̄ndicat vos p̄ et fili⁹. **Qd̄** sic intelligi
pōt in vnitare sc̄i sp̄s̄. s. q̄ ad operādū fidei et charitat̄ vnitare sp̄s̄salit̄ et
p̄sonalit̄ ē missus: b̄ndicat vos p̄ et fili⁹. s. p̄ missionē eiusdē sp̄s̄ salit̄
q̄ donū est b̄ndictionis s̄m illud **Jobel. ij.** **Quis** scit si p̄uertat et igno
scat de⁹ et relinq̄t post se b̄ndictionē. **Scdo** vt a pericul' malorū p̄munit
p̄tutib⁹ et sp̄s̄salib⁹ donis repleamur: s̄m illud ps̄. **Etenī** b̄ndictionē da
bit legislator: ibūt de h̄tute in h̄tute. **Et** hec etiā est vna cā q̄re vnitur so
lū vno lumine i missis p̄uatis. s. ad rep̄ntādū vnitare fidei et sp̄s̄sc̄i in
igne missi. **Alij** p̄o alijs p̄bis faciūt b̄ndictionē h̄c in noie trinitatis: ad
significādū missionē illā factā a totā trinitate cui⁹ opa ad dextra sunt in

Canonis

diuisa. **Q** aut facit quattuor signa cruce fm quattuor ptes mundi: expressaz
 cam iuenire no potui videt tñ posse significare qd p pdicatione r ipositi
 tionem man aploz: spūscūs sit dat i quattuor ptrib mundi: fm illd ps. In
 oim terrā exi. so. eoz. Et fm h: hec bñdictio videt magis rgruere epis
 tāq solēna: pmissio: sit nomē dñi bñdi. rē. qz epī repñtāt statuz aploz.

Carthusiē. aut nullā solēt dare bñdictionē sup pplm. **Cui** cāz assignat
Joh. de indagine Carthusiē. qz sacerdotes nō hñtes pplm nō obligāt
 ad hmōi bñdictionē dādā vt satis pz p iura sup dicta. **Carthusiē** scē ho
 nō hñt pplm subiectū: q̄ rē. Et si quōqz aliq̄ ex deuotiōe apd eos missas
 audiāt: tñ p̄ tales nolūt imutare statutū suū: verū in itinere p̄stituti et
 prochyā alioz celebrātes bñdictionē more ceteroz dāt: ne scādalizēt.
Hec ille snialiter. **Vide** nihilomin⁹ hui⁹ ordinationis posse assignari
 alia cā: vt. s. p̄ bñlitate eoz p̄funderet supbia illoz hereticoz: q̄ asserē
 hāt se p seipos bñdicere r spūscm dare: vt q̄ eoz error p̄funderet r so
 li deo p̄ncipalis bñdictio ac spūscm datio attribueret: hi venerabiles
 p̄tes nō bñdicūt: sed dño hāc bñdictionē cōmittūt q̄ten⁹ sicut tñc: ita r
 nūc p seipm pplō suo p̄senti vl̄ absenti bñdicat: ac eis spūscm mittat.
Data itaqz benedictione sacerdos se p̄t̄it: r inclinat⁹ ad altare humiliter
 penit oblati sacrificij finalē acceptationē r p̄tiationē: dirigendo sermo
 nē nō ad xpm solū: s; ad totā trinitatē ad significādū xpm assumptū iā
 sedere ad dextrā p̄is r cū eodē p̄e misisse spūscm dicens.

q qz nisi tu illud acceptaueris ex meipso acceptū esse nō poterit. **b** **Q** in psonis nō
 per participationē sed per essentā r causationē sanctā. **c** **Q** i. mei gradus sacerdoti
 lis rōne cuius debitor: effectus sum tibi sacrificare.

Diaceat tibi sc̄tā trinitas obsequium
 a **Q** sc̄tes pie r misericorditer. **b** **Q** sc̄tes in quo tu precipue laudaris.

seruitutis mee et presta: vt hoc sacrificiū
 a **Q** quibus oīa nuda r aperta sunt quibus humilia respicis r alta a lōge cognoscis.
 b **Q** i. nullis meritis meis sed solū beneficijs tuis.

laudis qd ocul tue maiestatis idign⁹ ob
 a **Q** sc̄tes rōne offerentiū: sicut olim sacrificia sanctoz patrū nā ex se tibi semper est acce
 piabile. **b** **Q** vigis r defunctis.

tuli tibi sit acceptabile: mihiqz et oib⁹ p
 a **Q** i. p̄mo p me: deinde p alijs vt charitatis ordo seruaret. **b** **Q** i. misericorditer
 pcedere. **c** **Q** i. p diluendis pctis p redimēdis penis r pferēdis spūalib⁹ donis.

qd illd obtuli sit te miserāte p̄tiable
 a **Q** potener. **b** **Q** sapienter. **c** **Q** eternaliter.

Qui uiuis et regnas de⁹ p oia se. s. am.

B ij

**Joh. de in
 dagine in
 tractatu d
 negligēt
 misse.**

Expositio

¶ Et tunc se erigens sacerdos osculat altare sic a principio sua deuotiones ostendens: et osculo salutaris summe trinitati coniungi desideras: ubi videbitur facie ad faciem sicuti est. Sed quia aduersari noster diabolus nititur nos ab homini impedire quantum poterit et accepta gratia perire: aiaibus corporibus et rebus nocere: perdere et mactare. Ideo ex laudabili consuetudine per lege seruanda: sacerdos solet extrunc dicere dominus vobiscum: et respondere ministri cum spiritu tuo. Deinde ministrum sancti euangelii et se signare et circumstantes sicut exemplo eius: et legere contra adlonem: a quo secundum prophetam pandit omne malum: euangelium Iohannis: quod lectum vel auditum eodem die crebro expressum est a multis malis preseruasse. Cum autem ventum fuerit ad verbum caro factum est: presternit se osculans altare per gratiarum actionem incarnationis christi: ut sicut ab ea incepimus ita finaliter ad eam redeamus: cum abundantia bonorum operum: propter quod et collecta dicitur: omnipotens sempiterna deus dirige actum nostrum in beneplacitum tuo: ut in nomine dilecti filii tui meramur bonis operibus abundare: per eundem christum dominum nostrum. Interim chorus canit antiphonam. Recordare rego mater et cetera. et sus: in omni tribulatione. collecta antenuemiat pro nobis et cetera. quoniam secundum Bernardum. Deus nihil nos habere voluit: nisi quod per manum virginis transierit. Sacerdos vero instat tamquam trium puerorum in camino ignis ardentis summe deuotionis incipit antiphonam. Trium puerorum carum benedictum et cetera. Benedicite omnia opera et cetera. Laudate dominum de celis et cetera. et sic una cum ministris redit ad sacrificium eo ordine quem venerunt: ad significandum regressum christi ad patrem unde exiit necnon perfectionem officii misse redeuntis ad suum principium. Et reperit antiphona trium puerorum et sus. Adfiteant tibi domine omnia opera tua: Ridentur et scribi tibi benedicat tibi. et exultabunt sancti in gloria. Rident letabunt et cetera. et sus. Non nobis domine. et cetera. Respondet sed nos tuo et cetera. Domine exau. et cetera. dominus. vobiscum et cetera. Oremus deus quod tribus pueris et cetera. actiones nostras et cetera. Exuendo vestes ministri iuuat se mutuo et ambo sacerdotum: ad significandum reuerentiam christo exhibitam a nube et angelis post celebrationem totius sue vite: quasi unius ministerium in ipso celum ascendere. Laueat sacerdos sputum proferre nisi forte in locum honestum quem pedibus calcari non possit: ne fiat irreuerentia ratio sacro: ut si quid in ore remansisset nec post missam est comedendum de iure: ut in c. tribus de preceptis. di. ij. Et hoc de consuetudine. tamquam tempus ut olim non fuerit: tamen tamen est statum donec relique facti vere filii sint consueperit: et donec aliquos gratiarum actiones peratum dixerit. Sicut enim bona preceptio ante accessum altaris per orationes peratas multum valet ad deuote celebrandum: ita deuota gratiarum actio per hominum multum valet ad gratiam preseruandam et augumentandam: imo dicit Bonauentura. in fine de corpore christi. Si post communionem non sentis aliquam spiritualem refectionem: signum est infirmitatis spiritualis: vel mortis. Ignem posuisti in sinu: et non sentis calorem: Mel in ore et non sentis dulcedinem. Si homo per solationem aliquam sentis: non tibi: sed diuine tribue bonitati. Abstineat etiam a vanis et superbis inuilibus quibus et gratia facit lepidus: et difficulter reparat potest autem exempli gratia dicere has orationes.

Ante missam oratio Alberti magni.

¶ Dulcissime et amantissime domine iesu christe quem nunc deuote suscipe desidero: tu scis infirmitatem meam et necessitatem quam patior: et in quantum malis et

Misse.

virgō iaceo: qm̄ sepe sum grauat⁹: tēptat⁹: turbat⁹ ac iqnar⁹ p̄ remedio
 ad te venio: p̄ consolatione ⁊ sublenamie de p̄cor te ad oia sciētē loquor:
 cui manifesta sunt oia interiora mea: ⁊ solus pores me p̄fecte consolari
 ⁊ adiuuare. Tu scis qb̄ bonis indigeo p̄ie om̄ib⁹: ⁊ q̄ paup̄ sum in vir
 tūib⁹. Ecce sto ante te paup̄ ⁊ nudus gratiā postulās ⁊ misericordiam
 sp̄lorās. Refice esuriētē medicū tuū: accēde frigiditatē meā igne amoris
 illumina cecitatē meā claritate presentie tue. Verē mibi oia terrena in
 amaritudinē: omnia graua ⁊ cōtraria in penitentiā: omnia infima ⁊ cre
 sta in contēptū ⁊ obliuionē. Erige cor meū ad te in celū ⁊ ne dimittas
 me vagari super terram: nēe patieris me ieiunū ⁊ ariduz a te recedere:
 s; opare meū misericordie sic sepi⁹ opar⁹ es cū scriis tuis mirabilr. Amē

Post missam oratio eiusdem.

Quia deus me⁹: misericordia mea: parce mibi miserrimo peccōri ⁊ idio
 gno sacerdoti. Quia nūc sp̄aliter parce pijsime de⁹: q̄ celebrādo tam s̄a
 crissima oblatōis mysteria accessi tam idigne ⁊ imprudent. Parce mi
 sanctissime deus: q̄ sanctissimū cor: pus ⁊ sanguinē tuū tractaui ⁊ sūp
 si tam in deuote ⁊ irreuerēter: dimitte mibi clemētissime de⁹: vt quicqd
 in hac sanctissima missa tam in dicendis q̄ agēdis trāsui incaute ⁊ ne
 gligēter. Remitte mibi pijsime deus oēm indignitatē ⁊ imprudentiā: oēm
 in deuotionē ⁊ irreuerentiā: oēm incuriā ⁊ negligentā: oēm in grāitudi
 nem ⁊ indecētiam meā circa tā reuerēdissimū sacm̄: ⁊ oia peccata mea
 dimitte mibi pater misericordie: ⁊ concede benignissime pater: vt istud
 celeste sacrificiū qd̄ ego indign⁹ obtuli: tibi ⁊ om̄ib⁹ sanctis tuis sit ad
 bonorem: ⁊ nobis fidelibus uiuis ⁊ defunctis ad salutem.

Et illam ante missam.

Omnipotēs eterne deus. Ecce accedo ad sacm̄ corporis ⁊ sanguinis
 dñi nostri iesu: accedo tāq̄ ifirm⁹ ad medicū vite ⁊c. pur cōiter habet.

Post missam.

Stias ago tibi sancte pater oipotēs eterne de⁹ qz me sattare digna
 tus es corpore ⁊ sanguine dñi nostri ⁊c. pur cōmuniter inuenitur.

Ad beatam virginem.

Verēnissima ⁊ inclita mater dñi nr̄ iesu xpi q̄ eundē creatorē i tuo sa
 cratissimo utero digna fuisti portare: cui⁹ idē veracissimū corpus ⁊ s̄a
 guinē idign⁹ sūmere p̄sumsi. Rogo te vt ad ip̄s itcedere digneris: vt quic
 quid in eius ineffabili sacrificio ignorāter vel negligēter cōmisi: tuis s̄a
 cratissimis p̄tib⁹ mibi digneris indulgere. An̄. O sacm̄ p̄uiuiū ⁊c. h̄ panē
 de celo ⁊c. Collecta: De⁹ qui nobis sub sacramēto mirabilr ⁊c. Sz do
 minicis diebus festiuitatib⁹ vel quādo als ampli⁹ vacat dicat oionem
 sancti Ambrosij. Sūme sacerdos ⁊ vere pontifex ⁊c. Vel als put dñs
 inspirauerit cui soli om̄is gonoz ⁊ gloria i secula seculoz ⁊ vltra amē ⁊

Tropologia. nunc p̄sequēter p̄sequēda sūp⁹ circa oblat
 onē dimissa; vbi dictū fuit q̄ oblationē cor⁹

Expositio

oblatōes spūalē suūpñ^o r suoz: q̄ oblatio cū setā fuerit i cordis secreto
q̄ ad ppositū vt ibi dicit̄ ē: nō d̄z eē ingē^r i spiratiōi diuine: s̄z sc̄ip̄s excita
re ad ampliorē deuotiōes corde pit r ore gr̄as agēdo: r diuinā maiesta
tē cū sc̄ris āgel̄ laudādo: q̄ren^o mereat̄ p̄ficere r digne i corp^o xpi mysti
cū etiā p̄secrari p spālē cultū r dedicatiōes: q̄b̄ significat̄ p̄ secretar̄ ex
p̄llaz p̄clusionē r p̄fationē: Deide hūilit̄ iclinat^o icipit canōnē dicens:
Te igit̄ rē. ad significādū regularit̄ eē orādū: q̄ren^o dñs accipiat r bñ
dicat hec dona q̄ ad pp̄ue volūtāt̄ renūciatōes r mortificatiōes i aia:
hec mūera q̄ ad tpalia relictā r oblata: hec setā sacrificia illibata q̄ ad
corp^o p̄ pl̄ma castigatōis ieiunior̄ r vigiliar̄ r disciplinarū exercitia.
Et sūt tres crucez significātes penalitates: ad q̄s i his tradit̄ p̄formit̄
ad xp̄z: **P**rio a dō p̄ze q̄ flagellat̄ oēs filiū quē recipit ad **Heb. xij.** **S**e
cūdo ab isidatoribz oculz p̄ iudā traditorē significat̄: **T**ercio a p̄secu
toribz manifestz p̄ iudeos r eoz ministris significatis fm̄ illud. **iij.** **T**i
moth. **iiij.** oēs q̄ p̄ie volūt̄ viuere i xpo p̄secutōes patiēt̄. **Et** qz nō p̄ se t̄m
s̄z p̄ salute alior̄ d̄z dicit̄ oblatiōē facere: atqz p̄ tota eccl̄ia catholica
fre q̄nti^o orare: q̄b̄ significat̄ p̄ seq̄ntia r p̄ memēto rē. **Q**d cū fecerit: cō
municat cū oibz sc̄ris q̄ talit̄ se dño obtulerit oēs r p̄ mltas tribulatiōes
trāsierūt: q̄z r patrocina fre q̄nt̄ in dñoi sūt ip̄lorāda: r aliq̄zū spāl̄it̄:
ad q̄s maiorē deuotiōē habuerit s̄z illō: **Job. v.** ad aliq̄ue serōz te cō
uerrere. quid aut̄ p̄ hāc oblatiōē irēdere debeat exp̄isse p̄cludit̄ cū dicit̄
Hāc igit̄ oblatiōē rē. **L**ui^o r effect^o p̄secratiōis sepe ē postulat^o: irate
trāsformet̄ i corp^o r sāguinē xpi mystice: fm̄ illō apl̄i. **i.** **Cor.** **xij.** q̄ adbe
ret deo vn^o spūs efficit̄ cū eo. **J**ō seq̄t̄ quā oblatiōes tu de^o i oibz qlum^o
bñdictā: sc̄z p̄ votū paup̄rat̄ **Matth. v.** **B**ei paupes spū. **A**scriptā. **s.** p̄
votū castitat̄ p̄ qua ascribimur i cel̄ fm̄ illō **Sap. xij.** **I**ncorrupto pri
mū facit̄ deo. **R**atā. **s.** p̄ votū obediēt̄ie q̄ ratificamur i bono: q̄ qz pena
lia. **J**ō tribz signis cruc̄ signata rōnabilē acceptabilēqz facere dignent̄
vt corp^o r sanguis fiat sc̄z mystice vt. **S.** dilectissimi filij rē. q̄ nos in gē
mina charitate patiēdo p̄ nobis i corpore r aia p̄cessit vt nos sequētes
ei assimularemur. **Et** qz xps p̄ die q̄z pateret̄ a ccepit panē rē. docēs vt p̄
usqz patiat̄ q̄s hāc p̄secratiōes dicit̄ ac p̄secutiōes: accipiēdū panē s̄bū
dei i man^o sc̄rās setē opatiōis: r venerabiles boneste p̄uersatiōis. **E**le
uat̄ oculos in celū: docēs oculos cordis in celū leuādos ad q̄rēdū r sapi
endū q̄ sursum sūt: ad q̄b̄ p̄ducit̄ etiā q̄nqz corporaliū oclorūz eleuatio.
Gras agēs. **U**n̄ **H**eda: **S**iē d̄ veteribz terminād̄is sic de nouis incipit̄
die gr̄as egit̄ xps: nob̄ pit̄ in exēplū tribuēs i oī boni opis ichoariōe vt
p̄fectiōe p̄ze q̄ ē i cel̄ eē glorificādū ad **Eph. v.** **G**ras agētes sp̄ p̄ oib^o i
noīe dñi n̄ri iels xpi deo p̄ri. **Q**d cū setm̄ fuerit bñ dicit̄ h̄ panis s̄bi dei:
r frāget̄ p̄ intellectu vt possit̄ accipi r dabit̄ discipul̄: ase viribz iteriorū
ad māducādū suauissimū p̄tēplatiōis gustū: ac p̄ hoc ip̄m s̄bū diuinū
b̄ ordine: fit̄ p̄secratiō suūpñ^o i corp^o xpi mystice p̄ trāsformatiōes q̄dā
mō diuinā: r mirabilē vn̄iōē fm̄ illō ad **Heb. iij.** **U**iu^o est̄ fimo dei et̄
efficax: r penetrabilior̄ oī gladio ancipiti. **P**ertigēs vsqz ad diuisiones

Expositio
de oblatione
et de sacrificio
et de votis
et de castitate
et de paupertate
et de obedientia
et de caritate
et de misericordia
et de humilitate
et de castitate
et de paupertate
et de obedientia
et de caritate
et de misericordia
et de humilitate

44
Mise.

ase ac spūs: p pagū q̄z ac medullaz: **F**it r p hūc panē s̄bi dei dicto mō
acceptū tolerabilior seq̄ns passio: atq̄ victoriosa. **I**n cui⁹ rei signū xp̄s
vicit sathanā cū oib⁹ tēptatiōib⁹ suis h̄ pane s̄bi dei i man⁹ accepto vtz
Matth. iij. **F**ili mō postq̄z rē. ad significādū p̄secrationē hmōi debe-
re fieri gemina charitate i corpore r aia q̄ significat p sanguinē: qz aiaz
eē in sanguie scripsit moyses i lege. **E**t qz hmōi excellētes p̄tēplatiōes
plerūqz sequūt̄ q̄uissimē tēptatiōes r p̄secutiōes fm̄ **Richar. in de p̄tē-**
platiōe exponētē illō **P̄s. lv.** **A**b altitudine diei timebo. **Q**uāro em̄ sol
altr̄ ascēderit i estare: tāto q̄uiores generant r sequūt̄ tēptates. **S**ic
i p̄tēplatiōe hoie: q̄sto rō ampli⁹ ascēderit: tāto grauiorē sequūt̄ tēptā-
tiōes r p̄secutiōes: iō xp̄s p̄cepit bec fieri sp̄ i sui memoriā: vt memores
sue passiois resurrectionis r ascēsiōis ad exēplū ei⁹: r nos pateremur re-
surgerem⁹ sp̄ualit̄: r i celū ascēderem⁹: offerētēs p̄clare maiestati dei pa-
tris de suis donis r datz hostiā purā: hostiā sc̄rāz rē. **S**ūt em̄ h. nōi tri-
bulatiōes septē p̄formit̄ ad xp̄m: q̄s r ip̄e passus ē fm̄ septē s̄ba i cruce:
vbi erat i maxia p̄tēplatiōe fm̄ supiorē portioēz rōnis: r maxia pena s̄z
iferiores pres rōnis r sensualitat̄ ipeditas ab hmōi p̄tēplatiōe. **E**t si-
gnificat p̄ septē cruces h̄ signatas. **P**ria em̄ tribulatio ē a mūdo. i. mū-
danis ho: b̄ q̄ sua ipuritate puritatē talisū excellēter bonoz ex p̄b̄rātib⁹
r p̄fēq̄ntib⁹ saltē s̄bo vbi nō p̄nt factō: p̄ h̄b̄ exēplo xp̄i ē orādū: qz neo-
sciūt̄ qd faciūt fm̄ illō **Joh. j.** mūd⁹ eū nō cognouit. **S**c̄da tribulatio
ē a pp̄ria carne sc̄titati p̄traria s̄z tñ hūiliata: r sc̄titatē xp̄i p̄fessa meret̄
cū latrone dextro saluari. **T**ertia ē a pentib⁹ amicis r p̄imis affligētib⁹
vt p̄ passionē r curā: vt sūt veri vt p̄ fugā derelictionē aut detractōez:
vt sic falsi r ficti. **P**rimi sūt gr̄e dei p̄mēdādi sic xp̄s p̄p̄at̄s m̄i eā p̄mē-
dauit **Johi:** p̄ que significat gr̄a dei ex iterp̄tatiōe. **S**c̄dō i nō sūt curādi
sic xp̄s nō legit̄ curasse amicos r p̄fos fugiētes ab eo tpe passiois: r p̄
eo q̄ diligerēt detrahētēs ei. **Q**uarta ē derelictio a deo p̄tē p̄ ariditatem
diuine gr̄e q̄ p̄tēplatiōes plerūqz grauiiter affligit. **S**z p̄tra eā cū xp̄o est
clamādū. **H**ely hely lamazababani: s̄ ē de⁹ meus de⁹ me⁹ vt qd der e-
liq̄sti me. **Q**uinta ē acerbitas pene ex siti tp̄alis necessitat̄ r sp̄ualis salu-
tis plimoz: q̄ sitis nō satiat plerūqz i talib⁹: s̄z poti⁹ amaritudinē ipletur
sic r xp̄s sities potat⁹ ē aceto r felle: iō ad exēplū ei⁹ tolerādū. **S**exta in
firmitas corporis p̄formit̄ ad xp̄m de qua scriptū est **Esa. liij.** **E**t dñs
voluit p̄terere eū in ifirmitate. **S**eptima est grauiissima p̄secutio demo-
nis sanguinē aiarū sitientis p̄cipue in hora mortis: quādo cruci xp̄i nō
defuisse legit̄. **S**ed cōtra hanc voce magna cordis clamādū: pater in
manus tuas cōmendo sp̄m meū **Q**d si fecerim⁹ cōformati xp̄o oīm bñ
dictiōe r gr̄a replebimur crucis xp̄tute: liberabimur em̄ ab his oib⁹ ira
vt nō noceant: sed ampliorē gr̄am i p̄senti r gloriā i futuro p̄ficiāt: fm̄
illud **Iob. v.** **I**ncrepatioē dñi ne reprobes: qz ip̄e vulnerat r medef:
p̄cutit r manus eius sanabunt. **I**n sex tribulatiōibus liberabit te: r in
septima non tanget te malū. **I**n fame eruet te de morte quo añ primā:
quia in mūd⁹ est panis diuine gratie: ex qua multi moriunt̄ fm̄ illud

Expositio

dimittite mortuos sepelire mortuos suos. Et in bello de manu gladij q̄ ad subas. Est em̄ inter carnē ⁊ sp̄m frequēs bellū. In agello lingue absconditis ⁊ non timebis calamitatē cū venerit q̄ ad tertā tribulationē. In fastitate ⁊ fame ridebis: q̄ ad q̄rtā ⁊ q̄ntā. Et bestias terre nō timeb̄ q̄ ad sextā ⁊ septimā: ⁊ h̄ p̄ eundē xp̄m dñm nr̄m: put oīo ⁊cludit ⁊ manū iūgunf. Ubi p̄ regula est notādū vt q̄ntēscūq; manū iūgunf in ⁊clusionē oīonū: cogitet sacerdos se q̄si amplexari xp̄m aut in vlnas suscipere ip̄m clauib; manib; p̄foratis ⁊for: miſ; ad xp̄m dicēs illud **Can. iij.** tenui cū nec dimittā. Et q̄ tales offerētes seip̄os ⁊ sua xp̄o: debēt sepius orare ⁊ p̄ alijs: viuis ⁊ mortuis: q̄si elemosynas sp̄uales distribuentes maxime aut si vranf eor; t̄palib;: qd̄ significat in mēmo dñe famulorū ⁊c. p̄ h̄ em̄ p̄miū bonū sibi t̄belauryzāt in die necessitatis: qm̄ elemosyna ab oīni pctō ⁊ a morte liberat: ⁊ nō patiet̄ aīaz ire i tenebras **Job. iij.** S; ⁊ ip̄a facit inuenire vitā eternā eiusdē. **xij.** Qd̄ si verū est de elemosyna corpali multo magis verū est de elemosyna sp̄uali: quā simpliciter loquēdo cōstat corpali esse meliorē. Non tamē debent sui ipsorum obliuisci: sed ⁊ acriter penitere vbi deliqr̄int. Ideo seq̄t nob; q̄ peccatorib; ⁊c. Ubi fit r̄t̄sio pectoris h̄ns icr̄ū: sonū ⁊ gemitū: icrus afflictionē inferēs significat satisfactōis laborē: son⁹ confessionē eor; q̄ in pectore latēt: gemit⁹ cōtritionis cōpunctionē q̄ oīa necessaria sūt: vt ⁊fortitū et p̄cipatio cū sc̄is impetret̄ fm̄ **Alber.** Quicqd̄ aut̄ ex nob; nō habem⁹: p̄ xp̄m sperare ⁊ imperrare poterim⁹ p̄ quē supradicta bona oīa creant̄: sanctificant̄: viuificant̄: bñdicunt̄: ⁊ nobis p̄stant̄ merito sue passionis: quā trib; r̄pōrib; ⁊ trib; hoīs in cruce st̄as ptulit vt supra paruit: cui ⁊for: mari debem⁹ p̄ tria t̄pa. s. p̄ncipiū/mediū/ ⁊ finē sic: vt de cruce passionis ⁊ p̄nē nō descēdam⁹. Sed ibi virijs mortui ⁊ lācea charitat; vulerati: bñficia gemine charitatis ceteris ⁊ maxime fratrib; impēdam⁹. At sicut p̄ ip̄m: ⁊ cū ip̄o: ⁊ in ip̄o est p̄i oīs honor ⁊ gl̄ia: ita p̄ nos nobiscū: ⁊ in nobis tāq; bonis filijs: sit eidē p̄i saltr̄ aliqlis ⁊ si nō oīs gl̄ia. Gl̄ia em̄ p̄i is est filius sapiēs **Prover. x.** Hūmif̄ aut̄ hec oblatio dicto mō cōsecrata: q̄ntēscūq; ex ea fruct⁹ dulcedinis p̄ sublimē actū p̄replationis vel p̄ alia opa pietatis accipit̄. Ad qd̄ multū valet p̄paratio p̄ deuotā ⁊ oīonē ⁊ pfundaz humiliationē ideo sūptiōni p̄mittit̄ oīo dnica. **Agñ⁹ dei ⁊c.** **Un̄ refert̄ Job.** Herson se audisse a q̄dā q̄ dixit se per q̄draginta annos operā dedisse cōtēplationi: nec vnq; altius sensisse: nisi qm̄ se ex toto corde veracit̄ humiliasset. Cōio siue post cōio: significat cōmunionē leticiā plurimoz; de talib;: fm̄ illud **Prover. xij.** Aux iustorū letificat. Cōplēda significat cōplēdū vite p̄ntis ac oblationis terminū: in quo cōpletur ⁊ perficit̄ hec sp̄ualis oblatio sui p̄sūs: si p̄seuerās fuerit: ita vt p̄ r̄ eā trāseat ad perfectū sacrificiū laudis: fm̄ illud **Ps. cxi.** Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis. **Quis ius:** vt ait **Cassiodorus:** rante virtutis a quibusdā credit̄: vt peccata hominū dimittant̄: si in fine vite trina cōfessione dicat̄. **Un̄ ⁊ br̄is Nicolaus** det ollettino iam mortū p̄p̄ in quavis: p̄cepit suo ministro ac cessaret̄ h̄c

Canonis

versum auribus suis instillare. **D**icat igitur extitit: Dirupisti vincula mea. i. impedimenta huius secti mori rumpenda: quibus a peccato sacrificio laudis tue impeditur: tibi sacrificabo hostiam laudis. i. memetipsum pro morte corporis ad te iugiter laudandum in celis: et nomen domini inuocabo: quod de meis viribus et meritis non presumo. **P**remittit autem dominus vobiscum: et in fine complendam iterum reperit: ad signum iudicandum quod ante complendum hunc terminum et in termino salutandum esse. primos: et semper reconciliatos habere in gemina charitate: **Ad Heb. xij.** Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam: sine quibus nemo videbit deum. **S**unt etiam tunc primi et deuoti ad orandum excitandi: precipue cum in hoc complendo termino maxima vis lateat. **Q**ualis enim tunc quisque inuentus fuerit: talis iudicabitur: ideo et orationem premitit complendis. **S**icque complendis completis: diaconus minister eius dicere potest circumstantibus fratribus et ceteris primis: **Ite. s. ad. ppria cordis intima:** quod missa huius spiritualis oblationis est finita. **D**ebet enim tunc quilibet memor esse sue conditionis: quia mors est porta per quam transit omnis caro. **Tel. Ite: ad imitandum in bonis:** quod missa est: hec spiritualis oblatio: vbi dominus voluerit: et sperandum in celum ante conspectum diuine maiestatis: ad sacrificandum ibi hostiam laudis in perpetuum: **Q**uibus tamen hec possent esse distractionis occasio: nullo modo debet ea tempore consecrationis cogitare vel curare: sed peccata mente repellere: et solum ex toto corde quantum possunt seipsos excitare ad debitam intentionem: maturitatem et charitatem secundum exemplum christi: quod tunc totus charitate inflammat: non solum deliberrauit pro humano genere: sed etiam pro die quod pateret seipsum in cibum quotidianum dare: accipiens panem in sanctas et venerabiles manus suas. **Q**ui in sanctis: o quam venerabiles manus: quod potest satis explicare. **T**erre nemo potest: vel sanctis cogitare: et sic de alijs secundum litteralem sensum. **E**st enim tempore consecrationis et summum huius sacramenti: vbi maxima vis latet: totius officij debita intentione cum deuotione congrua precipue necessaria. **U**bi et legitur reuelatum tunc spiritus demones maxime laborare: quantum possunt sacerdotem distrahere: et effectum tanti sacramenti impedire. **P**osita autem sunt supra dicta ad contemplandum extra missam potest quod infra missam: quod non solum in missa: sed et extra missam offerre nosmetipsos possumus et debemus deo: cui soli omnis honor et gloria: vbi que et per omnia secula Amen.

Anagogia potest sumi de christo qui est sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech: et de corpore eius mystico: proferendo et transferendo ad celestem sortium in sublime altare in conspectu diuine maiestatis: ut ibi sit ipse deus omnia in omnibus. **i. Cor. xv.** **E**t secundum hunc introitum missae significat introitum christi summi et eterni sacerdotis in sancta sanctorum: hoc est in celum per gloriosam suam ascensionem: secundum illud ad **Heb. ix.** **A**bustus assistens pontifex futuro: um bonorum pro amplius et perfectius tabernaculum non manufactum. i. non huius creationis neque pro sanguine hircorum aut vitulorum: sed pro proprio sanguine introiit semel in sancta: eterna redemptione inuenta. i. modo conuenientissimo inuento pro redemptione humana. **E**t post alia sequitur ibidem clarius expositum. **N**on enim in manufacta sancta iesus introiit exemplaria verorum: sed in ipsum celum ut appareat nunc vultui dei pro nobis: id.

D

Canonis

plenu tantu mysteriu qd hic incipit: r i canone coplef. **C**osecratio r sum-
prio fit p aduentu regni: fm **Alex. de ales:** qn de^o erit oia in oib. **S**z ad
huc aduentu oportet nos debite ppare r petere: qten^o tuc voces nre inue-
niant digne ad laudandū tāta maiestate in regno ei^o sine fine. **C**anon. i.
regula: qz regularis docet quō fiat hmōi cōsecratio per aduentū. s. regni
dei. **N**ā hmōi psecratio regularis fit p deuotas r hūiles oīones: vt patz
in vobis canonis: r p multas tribulatiōes qbz xpo pformamur: vt patz in
ei^o signis crucis: fm illud **Act. xiiij.** Per multas tribulationes oportet
nos intrare regnū dei. **E**st autē duplex regnū dei. **P**rimū est regnū qd
aduenit p collationē gratie: ita vt nō regnet petri in nro mortali corpo-
re: r p aduentū hui^o regni fit psecratio corpis xpi mystici. **S**ecundū est
regnū iocundū r oīno pfectū: qd aduenit p adeptiōnē glie: r p aduentū
hui^o regni fit sūprio siue assūptio corpis xpi mystici r sic q̄tidie aliq̄ tāq̄
mēbra hui^o corpis cōsecrāf p excellētē grām: r sūunt p ineffabilē gliaz.
Quantū ad primū p qd regulariter venit ad secundū dī: **T**e igit̄ cleme-
ntissime pater p iesum xpm filiū tuū dñm nostrū. s. interpellantē pro nob
supplices rogamus r petimus. s. xnacū ipō sacerdote summo: vñ acce-
pra habeas r benedicas bec. i. signata p bec dona q̄ ad anias q̄ de sur-
sum donant: bec munera: quo ad gratie r p̄prie voluntatis merita tibi ob-
lata: bec sancta sacrificia illibata: quo ad corpa. **I**n primis que tibi of-
ferimus pro ecclesia tua sancta catholica. s. pficienda: hic per grām: et
in futuro p gliam. **Q**uā pacificare / custodire / adiuuare / r regere digne-
ris. s. in supradictis: r sic de alijs patet facilis applicatio vsq; huc: **S**up-
plices te rogam^o oipotēs de^o. **I**ube bec pferri. i. signatū p bec qd est cor-
pus xpi mystici iā cōsecratū: ecclesia militās: in sublimē altare tuū. i. ecc-
lesiam triumphāte: **Leuit. vj.** Ignis in altari meo ardebit semp. i. fer-
uor charitatis in ecclesia triumphāte. **E**t dī altare: qz ibi sacrificat̄ sacrifi-
ciū laudis. **P̄s. B̄ti** q̄ habitāt in domo tua dñe in secula seculorū lau-
dabūt te. **I**n cōspectu diuine maiestatis tue. i. supme r altissime diuini-
tatis tue: q̄ in celo r ecclesia triumphāte singulare fulgore rutila: i ma-
nus sancti angeli tui. i. per ministeriū angelorū: vel. i. per meritū operū
xpi: qui dicif̄ angelus magni cōsilij. **Uta. ix.** vocabif̄ nomē eius magni
psilij angelus. **E**t quorūq; ex hac altaris participatione rē. patet ex su-
pra dictis. **E**t sequit̄ memoria p defunctis: r oīo p nobis viuis: ad acci-
piendū illud cōsortiū cum sanctis. **E**t fm **Alex. de ales** implorata ad-
missione pegrinātū ad p̄sortiū sc̄orū: subdit̄ commēdatio trinitatis: vt
sic captata dei beniuolētia facili^o impetret̄ qd intēdit̄. **C**omēdat̄ igit̄ p̄
ex auctoritate maiestatis / ibi: p quē bec oia. **F**ilius ex immēsitare virtu-
tis / ibi: sp̄ bona creas. **S**pūs sanct^o ex cōnexionē vnitatis / ibi: in vnitare
spūs sancti. **V**irtus q̄ filij cōmēdat̄ in eo q̄ pōt oia ex nibilo creare / ibi: p
quem bec oia semp bona creas. **E**t a peccatis purgare / ibi: sanctificas.
Et grā et v̄trib^o viuificare / ibi: viuificas. **E**t viuificatos ac purgatos
gloria remunerare / ibi: benedicias: vt sic insinuet̄ q̄ est deus nature: lar-
git^o venie: auctor vite: r rex glorie. **D**icit̄ ergo p quem. s. xpm: domine

Expositio

sancte p̄: cui⁹ est auctoritas maiestatis: hec oīa bona. i. oēs hoc sacro s̄
 gnificatos: nos. s. in multitudine miserationū tuarū sperātes: vt nobis
 partē cū scriis tuis dones in gl̄ia stabilitatis: creas in natura bona con
 stituēdo. **Dicit em̄ br̄us Aug. i. de doctrina xp̄iana:** qz bon⁹ est: **Sum⁹:**
 z in q̄tū sum⁹: boni sum⁹. **S**crificas in ip̄o a pctis purgādo ip̄o pctēte
Joh. xvij. **P**ater sc̄eifica eos in veritate: p̄ quē uiuificas gl̄ia z r̄tu
 tib⁹ ad vitā p̄parādo. **Nā z ip̄e se obrulit p̄ vitā mūdi: p̄ quē b̄ndictis vi
 uificatos gl̄ia coronādo.** **I**p̄e em̄ dicit in iudicio: **Venite benedicti p̄is
 mei: possidere paratū vob regnū a p̄stitutione mūdi: Matth. xxv.** **P**er
 quē z p̄stas nob bona gr̄e z gl̄ie: sine q̄bus nemo attingit p̄sōtū sc̄o
 rū. **S**igna h̄o crucis significāt nos oportere socios fieri passionis xp̄i:
 si volum⁹ esse participes regni: s̄m illud **Apl̄i:** **S**i cōpatimur z conre
 gnabim⁹. **P**ōt tamē hic specialiter signatura triplex infra calicē a labio
 in labiū significare circūcessionē admirabilē: q̄ filius est in patre: z pa
 ter in filio: in vnitate sp̄s sancti: s̄m illud: **Nō credis philippe qz ego in
 patre: z pater in me est. s. significari z incōprehēnsibili inexistēte modo.**
Siue p̄cessionē admirabilē non mō specifico sicut in ceteris generant
 bus: vbi generās generat sibi simile in specie: sed in identitate numerali
 z cōsubstantiali: p̄ quā filius cū p̄e vnus est deus: simplex z ver⁹: cui to
 tam substantiā z naturā: omnēqz p̄fectionē cōcauit pater: nec ab eo sine
 paternitatis relatione disiungit: p̄ quē patri vere oīs est honor z gl̄ia:
 q̄ vel esse vel cogitari p̄t: cuius cōpartione omīs honor z gl̄ia a nobis ei
 exhibita est valde exigua z pene nulla. **D**uplex aut̄ signatura extra cali
 cem: siue intra vos z calicē significare p̄t opa trinitatis ad extra: q̄ re
 spectu duplicis creature duo sunt in genere. s. corporalia z sp̄salia oīs ec
 gēmina charitate p̄cedētia: z ad eā finaliter ordinata: p̄ oīa secula secu
 lorū **Amē.** **T**rina diuisio sacramēti significat tres partes corp̄is xp̄i
 mystici: vt. s. declaratū habet: **P**ax domini: q̄ ad eternitatē p̄ncipaliter
 p̄t: vbi est pax summa z eterna securitas: ad quā disponit̄ pax corp̄is
 in resurrectione futura: p̄ reunionē corp̄is z aīarū q̄ accipiet nos in vi
 tam eternā: p̄ redundantiā gl̄ie. **H**umit̄ aut̄ hoc corp̄⁹ q̄ tr̄icēsi qz xp̄o per
 gl̄iam incorporat: qd̄ fit q̄tidie q̄ ad aliq̄ mēbra in aīa: z hoc significat
 sumptio sub vna specie seorsum. **S**ed in resurrectione futura fit talis
 sumptio sub duab⁹ specieb⁹ simul in calice. **C**ommunio siue poitcōmūno si
 gnificat cōmunē leticiā sanctorū: q̄ post dictā cōmūcationē gl̄ie xp̄i se
 quet̄ in resurrectione futura: s̄m illud **P̄s.** **E**xultabūt sancti in gl̄ia: le
 tabunt̄ in cubilib⁹ suis. **E**t **Esa. li.** **L**eticia sempiterna sup capita corū:
 gaudiū z exultationē possidebūt. **C**omplēde significat̄ cōplēdoz in iu
 dicio p̄fectionē: que z cōiter in cōplendis q̄ ad h̄ram p̄t: vt p̄iz in illa
Perficiat̄ in nobis q̄ sum⁹ dñe tua sacramenta qd̄ cōtinēt: vt q̄ nunc in
 specie gerimus: rerū veritate captiam⁹. **U**n̄ sacerdos vltimo vertit se ad
 p̄lm̄: significās apparitionē vltimā xp̄i veniētis ad iudicium: dicēns:

Misse

Dñs vobiscū: qz hec apparitio bonis z electis erit gratiosa. **I**te missa est: significat sententiā durā z intolerabilē p̄ reprobos z dñatos: vt sit sensus. **I**te missa est. s. extra vos intolerabilis sentētia. **M**atth. xxv. **I**te in ignē eternū. **U**ltima bñdictio sup pplm expectantē fm wilhel. in rōnali significās vltimā bñdictionē sup electos q̄ p̄seuerauerūt vsqz in finē. **V**enite bñdicti p̄ris mei percipite regnū qd̄ vobis paratū est ab originē mundi. **E**t sacerdos parū inclinatus dicit: **P**laceat tibi sancta trinitas zc. significās gratiarū actionē xpi fm humanitatē cū oibus sanctis q̄ tūc offerēt z mittēt coronas suas humiliter an̄ thronū dei. put reuelatum est in **A**pocalyp̄si. **E**t erigēs se osculat̄ altare: ac lecto euāgelio **J**ohannis redit cū pp̄lo ad pp̄ria: ad significandū reditū xpi cū oibus sanctis ad celi palatia tanq̄ ad loca pp̄ria: in osculo salutari: in cōiunctiōe inseparabili: vidētes regē in decore suo: quō in p̄ncipio erat verbū: z v̄bū erat apud deū: z de⁹ erat verbū. **U**bi fm duodecim fructus ligni vite. **A**poc. vlt. **E**rit pulchritudo sine deformitate: velocitas libertas z fortitudo sine resistentia et grauedine. **U**bi em̄ volēt sp̄s: ibi erit p̄tinus z corpus: ibi erit iuuetus z sanitas longe z p̄petue vite: absqz senectute z infirmitate: satietas sine fame z sitis: melodia cātus angelici sine intermissione: voluptas continua sine sequētī amaritudine: ibi sapiētia z sciētia: cognitio qz oim̄ absqz ignō: auita: amicitia sine fraudulētia: cōcordia optima qui violari aut p̄turbari nunq̄ poterit: ibi p̄ras oīs absqz rebellionē: honor z diuitie absqz ignominia z indigentia: securitas z pax oimoda sine timore hostium aut p̄dicioz amissione. **E**t in vno b: erit oia cōcludā: quicqd̄ voluerint illis erit: z quicqd̄ noluerint nō erit. **C**ur ḡ p̄ multa vagaris homūcio ait be. **A**ug⁹. querendo bona aie tue z corporeis tui. **A**ma vnū bonū in q̄ sunt oia bona z sufficit. **S**i delectat pulchritudo fulgebūt iusti sicut sol. **S**i velocitas aut fortitudo aut libertas corpis tui: ibi nil. obistere poterit: erūtqz filies angelis dei: q: semi-natur corpus aīale: surget corpus sp̄iale: p̄tate vtriqz nō natura. **S**i lōga z salubris vita: ibi erit sana eternitas / z eterna sanitas: qz iusti in p̄petuū viuēt: z salus iustoz a dño. **S**i satietas: satiabunt cū apparuerit gloria dñi: **S**i ebrietas inebriabunt ab vbertate dom⁹ dei. **S**i melodia: ibi angeli cōcinnūt sine fine deo. **S**i q̄libet nō immūda: sed mūda voluptas. **C**orrēte voluptatis sue potabit eos dñs. **S**i sapiētia: ip̄a dei sapientia ostēdet eis seip̄am. **S**i amicitia: diligēt deū plus q̄ seip̄os: z inuicē tanq̄ seip̄os: z de⁹ illos plus q̄ illi seip̄os. **S**i cōcordia: oibus illi erit vna volūtas: qz nulla erit ibi nisi dei volūtas. **S**i p̄ras: oīporentes erunt sue volūtatis vt de⁹ sue. **N**ā sicut de⁹ poterit qd̄ volēt p̄ seip̄m: ita poterūt illi qd̄ volēt p̄ illū: qz sicut illi nō aliud volēt q̄ ille volēt: ita illud volēt quicqd̄ illi volent: z qd̄ ille volēt nō poterit nō esse. **S**i honor z diuitie: de⁹ seruos suos bonos z fideles sup̄ multa bona p̄stiterūt: imo filij dei z diij vocabunt: z vbi erit filius eius: ibi erūt z illi: beredes qd̄ dei: coheredes aut̄ xpi. **S**i vera securitas: certe ita cerri erūt vt nullatenus ista: vel potius illud bonū sibi defuturū sciāt. **S**icut certi erunt se

Aug. i ma
nuali als
intitulato
de p̄tepla
tionē iesu
xpi ca. pe.
et b. Inf.
in p̄sologi
on ca. xxv.

Expositio

nō sua spē illud amissuros: nec dilectore deū illud dilectorib⁹ suis iuris ablaturū. **Nec aliqd deo potēti⁹ deū r illos separaturū.** **Cor humanū:** cor indigēs: cor expertū crūnas r miserias: qntū gauderes si in his oibus abūdāres: interroga intima tua si capere possent gaudiū suū de tāta beatitudine sua. **Sz certe si qs ali⁹ que oino sic teipm amares eandē bñtudine haberet: duplicaret gaudiū tuū: qz nō min⁹ gauderes pro eo qz pro teipō.** **Si** hō duo vel tres vel multo plures idipm haberēt: rā tundē p singulis: quātundē p reipso gauderes: si singulos sicut teipm amares. **Er** autē in illa pfecta bñtudine innumerabiliū bonoz: angelorū r hōim societas: vbi nullus diliger aliū minus qz seipm: r iō non minus p singulis qz p seipō gaudebit. **Si** ḡ cor hoīs de tāto bono suo vic gaudiū capiet: quō capax erit tot r tātoz gaudioz. **Et** h̄ quo ad sibi pares in gloria: sed q ad sibi supiores subdit be. **Aug⁹.** **Et** vtiqz qm tantū quisqz diliger aliquē: quātū de bono ei⁹ gaudet. **Sz** sicut in illa brā felicitate vnusquisqz sine cōparatione plus amabit deū qz se r omēs alios secum: ita plus gaudebit absqz extimatione de felicitate dei qz de sua: r oim alioz secum. **Hec Aug⁹.** **Et** videt par ratio de supiorib⁹ se: rū quia supiores tanqz meliores plus diligūt qz se: r p sequeū plus de eoz bonis gaudēt qz de pprijs: tum qz de bonis eoz maiorib⁹ r ampliorib⁹ maiorā r ampliorā gaudia accipiūt: tum qz cognoscūt se tantū diligē qz libet suo maiorib⁹: qz ppter eos glia eoz duplicat fm gradus glie ipoz: r per sequeū rōnes duplicat glām suā accidentālē: quōnes gloriosiores se esse cognoscunt. **Nunc** autē minores sancti cōspiciunt aliquē sanctum decies in glia se maiorē: quēdā hō centies: aliquē milies: alii centies milies: alterū mille milies. **Et** h̄mōi sancti maiores qsi infinita milia sunt aut erunt: r per sequeū toties de qlibet duplicabūt glām suā. **Et** ecōrario: qz maiores duplicat glām suā fm capacitātē r gradus glie sue de quolibet sancto minore: ita vt btūs petr⁹ tāto plus gaudeat de bono lini qz ipē linus extēsiue: quāto altior lino fuerit in gloria eo qz bonū lini cōcipiat fm capacitātē suā: r sic de alijs. **Logita** nunc si potes qlia: quot r quāta erunt illa gaudia. **Si** autē nō potes: crede qz verū sit: qd de his dixit apls cum **Propheta:** **Qm** oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascēdit qz pparauit deus diligētib⁹ se. **Qui** deniqz in maiestate glorie sue tunc sine fine clare videbit: sine fastidio sup oia amabitur: r sine fatigatione per infinita secula seculoz laudabit. **Ecce** quid erit in fine sine fine: **Ipsi** honor r glia: sapiētia r gratiarū actio: qui huius tāte glorie pncipiū est et finis: alpha r o in regno cuius nō est finis iesus dominus noster per eterna secula seculoz: um be nedictus r superbenedictus **Amen.**

Post quadriphariā qualēcūqz missalis

officij expositionē: sequunt respōsa qdā breuia q̄rūdā q̄stionū incidentiū. **Et** hoc triplicē. **Primo** q ad antecedētia. **Secō** q ad ipm officij cōcomitāria. **Et** tertio q ad pericula p̄tingentia. **Quantū** ad antecedētia

Miste

tria requirunt quarū quedā sunt ex pre 3secrātis ministri: qdā ex pte sa
cri 3ficiēdi: qdā ex pte circūstātariū tpsis 7 loci. Ex pte ministerij: quedā
sunt de necessitate cōsecrationis fiende, quedā de cōgruitate.

**De necessi-
tate ministri
stri requi-
runtur.**

Potestas ordinis

Angeli: mulieres
7 laici: elingues
7 muti: vsu rō-
nis carentes: eti-
am si fuerint sa-
cerdotes.

**Nō pnt
cōsecra-
re**

**pr cui⁹
defectū**

Facultas sermōis

Integritas intēriōis

Ratio p̄mi: qz nulla 3tus naturalis nec aliqd meritū humanū exten-
dit se ad illud diuini sumū sacramētū cōficiendū: q̄ accidētibz remanēt
bus suba panis trāssubstātiat in verū corp⁹ 7 sanguinē xp̄i: s3 solū 3tus
qdā ooculta: nō qdē insistēs: qz 7 talis creatura est depēdēs: 7 ad hunc
effectū se nō extēdēs: s3 assistēs 3tus creatoris: oibz fm volūtātē ei⁹ rite
ordinatis. **D**eterminauit em̄ se de⁹ ad hūc effectū efficiēdū: cū rite ordi-
natus sup materiā debitā cū intēriōe debita p̄fert verba ad h̄ instituta.
Au⁹ qdē ordinis nō sunt susceptiui angeli aur mulieres: qz ministros
sibi xp̄o voluit esse cōfōrmes. **R**egit̄ autem sextuplex potestas a christo
data apl̄is 7 discipulis pro se 7 eoz successoribus quales sunt episcopi
7 p̄sbyteri: pur declarat **A**nacletus papa. **x**xj. dist. **I**n nouo.

Prima est 3secratiōis data sup corpus suū verū in vltima ceo-
na qñ dixit: **H**oc facite in meā cōmēmoratiōe: **A**uē. **x**xj.

Secūda administratiōis sac̄oz: 7 sp̄aliter sac̄i p̄nie. q̄ 7 d̄z
ptās iurisdicōis sp̄ualis in foro aie: 7 ptās clauis: q̄ duplex
est. s. claus sciē: q̄ est auctoritas cognoscēdi in causa pctōis
3fitētis: 7 nō est scia habitual vel actualis: vt qdā putauēz.
Sicut em̄ ptās iudicādi est iusticia: immo pōt eē sine iusticia:
licet ad rectū vsuz sui req̄rat eā: 7 claus prāt̄ est auctas sen-
tentīadi. **E**t hec p̄missa fuit p̄mo petro **M**at̄h. **x**vj. **T**ibi da-
bo claus 7c. **D**einde oibz apl̄is **M**at̄h. **x**vij. **A**mē dico vob
q̄cūqz alligaueritis sup terrā: erunt ligata 7c. **C**ollata 3o in
die resurrectionis: qñ apparēs insufflauit 7 dixit: **A**ccipite spi-
ritū sanctū quoz remiseritis pctā remittunt̄ eis: **J**oh. **x**x.

Tertia dispositiōis ministroz ecclie ad euitādū 3fusiōē 7 dis-
fensionis materiā: q̄ fieret si qlibet indifferentē 7 eq̄liter curā
haberet de om̄i p̄plo. **E**t hec data est singularit̄ petro 7 ei⁹ suc-
cessoribz: **J**oh. **v**lt. qñ ter dixit: **P**asce oues meas. i. ad te per-
tineat dispositiō 7 regimē generale ouium 7 ouilis.

Quarta p̄dicādi data in die ascēsiōis apl̄is. **M**arc̄. **v**lt. **C**un-
tes in mūdū vnuerfus p̄dicare 7c. **C**ōcessa etiā: **l**xxij. discipul̄
nō p̄ totū orbē: s3 iū p̄ loca ad q̄ xp̄s p̄sonaliter erat vēturus:
Auē. **x**. **E**t hec nō confert̄ ex vl ordinis. **N**ec obstat q̄ diacono
d̄z: **A**ccipe prātē legendi euāgelii in ecclia dei. p̄ viuis 7 mor-
tuis: qz norāter legēdi 7 nō p̄dicādi vl docēdi d̄z: **H**ec em̄ ab-

D iij

**Quarū
prācum**

Expositio

surde intelligeret fieri p viuis & mortuis. Quinta iudicarie correctio
nis. **Matth. xvij.** Si ecclesiā nō auerit sit tibi sicut ethnici & pub
lican: vbi fundat potestas excoīcādi: suspēdēdi: canones istituēdi &c.
Sexta accipiendi vite necessaria ab his q̄b spūalia ministrant: **Zuc. i.**
Edētes & bibētes q̄ apud eos sunt. **Dign^o** em̄ est oparius mercede sua
vel cibo suo. **Matth. x.** Prime due p̄ates eq̄les sūt in oibz rite cōsēra
tis sacerdotibz & in auctōribilibz: qz fundant in caractere sacerdotali q̄
est indelibilis. **Et** sicut in aplis fuerūt distincte: qz diuersis t̄pibz col
late: ita vidēt t̄mō in sacerdotibz: qz distinctis actibz & t̄pibz p̄ferūt. Nā
p̄mā tradit̄ ep̄s cū calice p̄parato dicens. **Accipite** p̄atē offerēdi et p̄ficiēdi
p viuis & mortuis. **Scdā** hō q̄būsdā interpolitis: & manu sup capite
posita dicens. **Accipite** sp̄m̄ sc̄m̄ q̄p remiseritis p̄cā &c. **Q.** aut̄ q̄dā por
nūt tres caracteres ordinē sacerdotale integrantes s̄m tres p̄ates. **p̄t**
recitat **Seco.** di. xix. q̄rti tāq̄. **p̄**abile: nō est necesse. **¶** **Sz** di. q̄s: q̄re po
restas p̄secrādī nō est reseruata solis ep̄is. p̄p̄ ei^o maximā reuerētīā & di
gnitatē sicut p̄as p̄firmādi. **R̄ndēf:** lz hoc deceret vel etiā soli s̄mo sa
cerdoti esse reseruātū maxima ei^o dignitate attēta: t̄n̄ p̄p̄ multiplicē vi
litate q̄ sequit̄ missaz frequētīā: aliter disp̄osuit diuina sapia q̄ regit ec
clesia. **Sz** ex h̄ p̄se q̄nter argui posset: q̄ tāta utilitate attēta q̄re laic̄ iu
stis nō est p̄cessa: maxime cū eis p̄cessum sit cōicare qd̄ maius est q̄ p̄se
crare. **Cōsēcratio** em̄ p̄p̄ edōnē: & nō cōuerso. **Et** dignoz sit laic̄ iust^o
sacerdote p̄cōre. **R̄ndēf:** qz x̄p̄s p̄ferēdo hāc p̄atē nō attendit simplicē
dignitatē: alioq̄n angelis aut̄ v̄gini marie p̄tulisset eā: lz ordinē s̄be ec
clesie necessariū: q̄ & in ve. t̄. imo apud gētes fuit: legis: vt p̄z **Gen.**
xlvij. **At** idcirco hāc p̄atē haberi voluit nō ex dignitate vite: lz ex ordi
nē collatiōe. **R̄one** cui^o sacerdos p̄cōr dignoz est: lz simpl̄ loquēdo
laicus iust^o sit dignoz. s. dignitate meriti: licet nō dignitate officij. **Q.**
aut̄ **Abyf.** dicit: oīs sc̄tus sacerdos: intelligit̄ mystice: nō ordinis p̄atē
lz qz sc̄p̄m̄ offerit deo hostiā sanctā viuētē deo placētē &c. **Reā.** **Nec**
etiā cōio & p̄sēcratio sūt eiusdē gener^o: & p̄ p̄sequēs nec mai^o nec minus
respectu eiusdē: lz bñ respectu diuersoz: vt. s̄. patuit. **Et** iō hic nō seq̄t̄
q̄ p̄t̄ in mai^o: p̄t̄ in min^o. **Nec** p̄t̄ argui a s̄i de sac̄o baptismi: qz po
restas p̄ferēdi illud specialit̄ nō dat̄ sicut p̄as p̄secrādī. **Et** iō lz solio sa
cerdotibz p̄ueniat: t̄n̄ in necessitate est etiā laic̄ p̄cessū: vt p̄z ex ritu ec
clesie ab aploz t̄pibz fūato: q̄n̄ etiā diaconi baptisabāt: vt p̄z **Act. xlvij**
qd̄ magne est auctoritatē: etiā si aliud nō apparet. **Verū** t̄n̄ ve illi q̄ si
ne vite sc̄titate ad h̄ sc̄tissimū officij se intromittit: **Nel^o** em̄ eēt ei si na
tus nō fuisset. **Sz** qd̄ si q̄s putat se rite ordinatū in sacerdotē: t̄n̄ non
est: an p̄ficiat h̄ venerabile sac̄m̄. **R̄ndēf** hoc nō esse certū: pie t̄n̄ credi
p̄t̄ qz p̄ficiat s̄tute ecclie: & qz s̄m̄ sacerdos suppleat def̄ctū: nō p̄mit
tēs piculū iminere ecclie sue & eā decipi. **¶** **Cōsequēt̄** rō sec̄di supra
dicti p̄z: qz mur^o nō p̄t̄ p̄sēcratiōis formā p̄ferre. **Silt** rō tertij: qz cō
sēcratio est act^o h̄nar us soli hōi p̄cessus: sed act^o q̄ fit p̄ter intētiōē ca
sualit̄ vel fortuitu nō est h̄nar^o: ergo &c. **¶** **Sz** q̄lis debet eēt intētiō m̄

[Marginal notes on the right edge of the page, partially obscured and difficult to read.]

Misse

nistri. Rñdē q̄ in oīb; d; intētiōē suā p̄formare intētiōi eccl'ie: hoc est facere illud qd eccl'ia facit: re itēdit cui⁹ est minister. Intēdit autē eccl'ia facere p̄ suos ministros: qd fecit xp̄s. s. trāssubstātiare panē in corp⁹ xp̄i: ⁊ vinū in sanguinē: qd ip̄e xp̄s p̄mo fecit: ⁊ faciēdū p̄ v̄ba p̄secratiōis instruit: ⁊ h̄ saltē i genere oportet intēdere: lz in particulari forte q̄s nesciat vel nō cogitet qd eccl'ia itēdat. Et qd pl⁹ est etiā heretic⁹ circa h̄ venerabile facim: lz v̄itatē ei⁹ nō credat: et tñ hāc intētiōē eccl'ie h; in genere facere qd eccl'ia facit: p̄ficit rite ordinar⁹. Sicut aliq̄s bone fidei posset p̄ferre v̄ba icātationū ad illū effectū ad quē v̄tunt magi ⁊ mage cū de bita materia ⁊ forma: lz ipse nō credat: sed q̄si dicat: fiat si qd fieri pōt: nihil credēs p̄ h̄ fieri posse: ⁊ tñ seq̄t effect⁹: vt sepe experiētia docuit.

Seco. i. iij di. xliij. q. ij et Alex. p. iij. q. xxxv arti. v.

Aug. li. ij. de libe. ar. bi.

Actualis q̄ lz multū fit in p̄posito p̄gruo: nō tñ videt esse necessaria: cū fm Aug. nō fit in p̄tate nra q̄b; v̄is rāgamur: nec est verisile xp̄m ad difficile vel pene impossibile obligare voluisse: sc; ab actuali intētiōe nō distrabi.

Habitualis: quā etiā habere pōt dormiēs: ex actib; intentio nis habituar⁹ nō sufficit: q; fm eā nō agit q̄s vt hō.

Virtualis: quā q̄s h; ex actuali intētiōe facta in p̄ncipio alicuius opis: p̄tute cui⁹ illud op⁹ facit. Et hec sufficit: vt cū q̄s p̄ us habuit actualē intētiōē p̄secrādi: ex q̄ mor⁹ est ad p̄secrādi lz actuali forte nō cogitet: v̄t p̄tē distractus: qñ v̄ba p̄secratiōis p̄ferit: p̄tualiter em̄ manet p̄ma intētiō: nisi p̄ p̄trariū interrūperet: q; tūc nō sufficeret nisi renouaret.

Verū tñ sacerdos p̄ posse abigere d; manu discretiōis volucres cogitationū distrabētū: ⁊ fructū hui⁹ sacrificij ip̄edire intētiū. exēplo abrae alioqñ timēdū ē pctō nō carere: vt; De cōgruitate m̄stri regrūt duo sc; ip̄edimētōz remōtiō: ⁊ v̄uentiū appōsitio. Hec em̄ lz cōsecratiōis effect⁹: nō ip̄ediūt: tñ ip̄ediūt fructū. Sūt at ip̄edimētōz qdā culpe: vt pctā mortalia i q̄b; q̄s celebrās nō solū pdit eucharistie fructū: verū etiā icurrit duo alia pctā mortalia distincta. Primū q; idigne p̄secrat eo qd sc̄tā: nō sc̄tū: nec sc̄tē tractat. Lōtra illd̄ Exo. xix. Sacerdotes q̄ accēdūt ad dñm sacrificē ne pcutiā eos. Et Esa. liij. Nūdāmini q̄ fert; vasa dñi. Et Deuf. xvij. Iuste qd iustū ē exēqr̄. Scdm q; idigne cōicat: ⁊ sic iudiciū sibi māducat ⁊ bibit. j. Cor. xj. Abutit em̄ sacro qd nō cōgruit nisi viuētib; spūalr ⁊ sc̄tis: cui⁹ abusus tāto ē ḡuior: q̄nto facim digni⁹ imo fictiōis culpā icurrit: significās se ad v̄nitatē corp̄is xp̄i m̄iici p̄tinere qd mēnt̄ pōt at h̄ p̄tigere triplr. Pr̄io qñ ē i pctō mortali actualr ⁊ sc̄tēter: ⁊ h̄ ē ḡuissimū. Secdo qñ ignorāter ignorātia crassa vl' supina v̄t p̄tē q; se examinare sufficiēter neglexit: ac p̄ h̄ pctm̄ nō recolit. Tertio qñ illd̄ nō ē p̄fessus h̄ns copiā p̄fessoris: lz penitēs ⁊ p̄trit⁹: nisi forte imineret scādalu si nō celebraret nec h̄c poss; idoneū p̄fessorē Et tūc cū p̄tritiōe ⁊ lach; ymis ac p̄posito p̄fitem di posset et deberet accedere. S; d. ex q̄ nemo c̄rt⁹ ē se eē sine pctō mortali: vt; Ec̄s. ix. piculo se exponit celebrās: ac p̄ h̄ peccat: q; q̄ amat piculū: p̄bit in illo. Ec̄c. iij.

Impedi menta.

Tho. i. iij di. xliij. q. ij. ⁊ ad idē Albert⁹ p̄ trus d̄ th̄ rān.

Seco. di. ix iij. Rich. Albertus Hersen.

Vertical text in the left margin, partially cut off.

Expositio

Certitudo
triplex.

Rñdet q̄ triplex est certitudo. s. sup̄naturalis: q̄ p̄ solā diuinā reuelationē habet: r̄ talis hic nō requirit. **A**lia ē naturalis: q̄ q̄s p̄ sensū r̄ intellectū de aliq̄ certificat: r̄ hec etiā nō est hic necessaria. **T**ertia moralis: q̄ est ex pbabilibz signis r̄ pictur̄ maḡ ad vnā ptē quā ad alterā. inclinātibz. **E**t hec certitudo ī pposito sufficit ad euitādū nouū pctm̄ morale ī p̄secrationē r̄ sūptiōe hui⁹ sacri. **P**rober̄ q̄ seipm̄ hō p̄ p̄scie sue pbationē purgationē ador̄nationē: r̄ sic d̄ p̄c̄ illo edat r̄ d̄ calice bibat. **j. Cor. ij.**

Depositiō: de gradatio

Ampedimētoꝝ
q̄dā s̄ pene: vt

infamia: irregularitas
excomunicatio: interdictum: suspensio.

De q̄bz vide Ang. in sū. S. 5
qd̄ si q̄s post missā icēptā recordet se aliquā istaz̄ penaz̄

incurrisse. **R**ñdet si p̄tingat h̄ añ p̄secrationē. tun⁹ est vt missaz̄ deferat si sine graui scādalo fieri pōt: si hō p̄ p̄secrationē assumat. p̄positū bñli ter petēdi ab̄olutionē r̄ satisfaciēdi: r̄ sic cū dolore p̄nie ī missā p̄cedat. **Q**uedā ipedimēta nec sūt culpe nec pene: q̄z p̄mū est solutio ieiunij nature. **E**st aut̄ ieiunij nature: carētia cuiuscūq̄ suscepti cibi vl̄ pot⁹ ī sto machū: vl̄ ī viā ad stomachū: r̄ h̄ a p̄ncipio diei q̄ q̄s d̄ ieiun⁹: icipiēdo diē a media nocte. **Q**d̄ si q̄s soluerit illo die celebrare aut̄ edicare nō poterit: de p̄e. di. ij. liq̄do. vbi d̄. **P**lacuit sp̄s̄ificō: vt ad honorē tāti sacri pus ī os xp̄iam dñicū corp⁹ intraret q̄z aliq̄ cibi. **U**n̄ r̄ in. c. ex p̄te de cele. mis. d̄ q̄ sacerdos nō d̄z vinū p̄fusiois accipe cū voluerit eodē die celebrare. **E**t q̄bz p̄tz nō sufficere ieiunij ecclie q̄ q̄s comestione vni⁹ diei nō trāsgredit̄ fm̄ morē ecclie qz illd̄ electuaria r̄ medicinalia nō soluit̄ sal tē in pua q̄ntitate sūpra: ieiunij hō nature: hec soluit̄ in q̄ntatibz pua q̄ntitate sūpra. **S. 3. d. qd̄ de reliquijs ciboꝝ remanētibz in ore si casualit̄ trañciant̄. R**ñdet. **N**ō ipediūt: cū qz trañciāt p̄ modū saluētū qz d̄ no uo illo die nō sumūt. **I**dē dicēdū de reliquijs aq̄ p̄ lortionē oris: dūmō nō fuerint ī tāta q̄ntitate vt maneāt ī p̄ria sp̄e: s̄ q̄si p̄uerse sint ī saluā. **S**i q̄s hō nō dormierit: aut̄ cibū nō digesserit: lz̄ q̄ ad rōnē p̄cepti nō ipediāt: tñ p̄p̄ turbationē mēt̄ p̄cipue si magna fuerit: abstinere d̄z. **S**cd̄ ipedimētū ē imūdicia corp̄alis: q̄ lz̄ absolute loq̄ndo n̄ ipediāt: fm̄ illd̄. **M**at. xv. **N**ō lot̄ manibz māducare nō coinq̄nat boīez: tñ ī casu q̄ illa est p̄ reuerētā tāti sacri: qd̄ rōne sue dignitat̄ r̄ figuralis significatiōis requirit mūdicia corp̄ale ipedit: vl̄ etiā qn̄ cogitata horrozē r̄ abominatiōe quādā generat: p̄p̄ qd̄ leprosus pbibet̄ celebrare ī publico: vl̄ qn̄ cōiūcta ē imūdicie sp̄uali: q̄lis pōt eē pollutio nocturna: q̄ q̄uis fm̄ se p̄si derata nō sit pctm̄: ex eo q̄ absqz vsu liberi arbitrij p̄tingat: tñ rōne sue cause h̄z qn̄qz pctm̄ annexū cui⁹ ē effect⁹ vl̄ signū. **C**ōsiderāda igit̄ et̄ cā pōt eē triplex. **P**ria extrinseca sp̄ualis. s. demonū illusio ipedit̄ a p̄ceptiōe h̄ sacri nitētū. **S**cd̄a intrinseca ē r̄ sp̄ualis. s. cogitatio p̄cedēs la sciaa q̄ qn̄qz ē ex p̄cupia r̄ delectatōe vbi si assit̄ p̄sensio: erit pctm̄ morale: si aut̄ desit̄ p̄sensio ver⁹ vl̄ it̄p̄ratiū: erit pctm̄ veniale. **Q**n̄qz est sine oī pctō: vt cū q̄s cā lectiōis aut̄ p̄dicatiōis cogit̄ de b̄mōi cogitare sine p̄cupia r̄ delectatiōe: r̄ tñ seq̄ pōt pollutio. **T**ertia ē intrinseca r̄ corp̄a

Misse.

li: vt supfluitas vl' debilitas nature: aut supfluitas cibi aut por^o: que qñq; est sine pctō mortali vl' veniali: fm qđ talis supfluitas ē pctm̄. Si igit pollutio ex aliq̄ dicraz causaz ꝓtingit: put ē cū mortali: nō lz polli-
 to celebrare nisi post. xxiij. horas fm **Tho. Alex. Rich. Alber.** ꝓt deoz
 dinationē mērs: q̄ nō nisi i tali spacio tꝓis reformari solz. **Pōr** tñ aliq̄s
 vna hora purgatio: effici q̄s ali^o in cētū fm **Herf.** ac p̄ h̄ ad celebrādū
 aprior: debita pnia pacta: z deuotioe accēsa. **Si** v̄o accidat ex aliq̄ illa
 rū causaz q̄ sūt sine pctō: vel solū cū veniali pōt pollur^o licite celebrare
 marie si nō sentiat ex h̄ ꝓuritū carnis: aut hebetudinē mērs. **Terūtñ** si
 ꝓt reuerētiā abstinere: laudād^o est: nisi necessitas vl' vitatio scādali vz
 gear. **Quia** tñ nō sp̄ pōt ꝓcipi de facili ex q̄ cā pueniat: iō in dubio tuti^o
 est abstinere: nisi vrgēs necessitas icūbat: vel deuotio specialis trahat:
 nec aliq̄ alia indispositio debite reuerētie obuiat: qz tunc etiā meritorie
 qñq; possit celebrare fm **Herf.** Ita sentiēdū videt̄ de pollutioe noctur
 na: siue i sōno: siue in vigilia finiat: nisi q̄s post euigilationē deliberato
 ꝓsensu habeat cōplacētā in delectationē z cū appetitu futuri opis: qz
 h̄ eēt mortale. **De** z uenientibz apponēdis q̄z qdā sūt pmanētia: vt sa-
 crate vestes nūero sex: q̄ ē nūer^o ꝓfecr^o: ad significādū scritatē z ꝓfectio
 nē h̄rutū q̄bz celebraturū debēt ꝓornari: z passionē xpi cui se debēt cōso-
 mari: pur sup^o hēs expositū. **Quedā** ꝓo apponēda sūt trāsitoria: vt oꝝo
 nes ꝓuie. **Tene** eū celebratur^o ad min^o dicere matutinas añ celebrati
 onē: alioqñ mortāl^r peccat fm oēs doct. eo q̄ facit ꝓ generalē z apꝓo-
 batā ecclie ꝓsuetudinē. **Idē** dixerūt qdā de ꝓmis. **Sz** Ange. in sū. h̄ re
 probat. **Cōgruū** tñ ē vt dicāt ꝓme añ celebrationē: z vbi ad h̄ ē spēalis
 ꝓstitutio vl' ꝓsuetudo diocesis aut religiois necessariū. **Et** idē dicēdū ē
 ist^o ꝓs. **Quā** dilecta. **Hñ** dixisti. **Inclina.** **Credidi.** **De** ꝓfūdīs: cū q̄bus
 dā ꝓcibz z collectz. **Si** cōzōnes ad lotionē manūū z idutionē sacraz ve-
 stīū nō sūt obmittēde: aut alia q̄cūq; ꝓua actualē deuotionē iducētia:
 zꝓruū ē nō ꝓrerire ꝓ loco z tꝓe. **Sz** d. qñ hore canōice sūt dicēde. **Rū**
 def regularit̄ septē tꝓibz suis passiōi xpi cōzrūdentibz: vt z de cel. mis. c. ꝓ
 sby: tñ ex licita z honesta cā possit q̄s matutinas d̄ sero dicere: z mane
 oēs horas sil' vsq; ad nōas aut vespas: qz fm **Tho. i q̄lti.** **Meli^o** ē vtrū
 qz dō reddere laudes. s. debitas z honesta officia q̄z vnū ꝓꝓ aliō ipedire
Nec q̄s mētū si tūc legat: nocte surgētes: ad huc forte clara die: vl' añ oꝝ
 tū solis. **Jā** lucē oꝝto lidere: qz hitatē hñt ꝓ tꝓe illo: ꝓ q̄ dicūt q̄uis nō
 ꝓ tꝓe in q̄ dicūt. **Ex** ꝓte faciē ꝓficiēdi ꝓzēqrunf̄ materialia: de q̄bz dicē
 ifra. **De** circūstācijs loci z tꝓis. **Possūt** aut̄ distingui triplicia loca. s.
 remota: ꝓinq̄ z ꝓua. **Remota:** vt ecclie z dei tēpla. **ꝓꝓinq̄:** vt atra
 ria. **ꝓꝓua:** vt calix: patena z cozꝓalia. **Deut. xij.** ꝓcipit i certo loco que
 ferri: vbi d̄: **Laue** ne offeras holocausta i oi loco que viderz: sz i eo que
 elegerit dñs i vna tribuū tuaz offeras hostias: ꝓꝓ qđ d̄ ꝓse. di. i. d̄. **Si**
 iudet q̄ vmbre defuier̄ loca i q̄bz sacrificabāt hēbāt ꝓsecrata: nō i alijs
 q̄z deo dicat̄ loci mūera dō offerebāt: mlto magz nos q̄bz hitas patefa
 cta z gfa ꝓiesū xpm̄ data ē tēpla dño edificare: ꝓut meli^o possum^o oꝝna

Nec ꝓpa
 ramēta qñ
 qz fm guil
 bel. i rona
 li dicunt̄
 institutio
 ne Celesti
 ni papema
 xime a ꝓo
 rificibus z
 epis.

Misse.

tibus: seu vasis sacris celebrās: aut incongruo tpe sine igne rē. Rūde
tur q̄ sciēter aut ex p̄temptu hoc attrēptans: sine dubio peccat mortālī
nō tñ efficit irregularis nisi celebret in loco interdico a iudice: aut sup
altari enormiter fracto: de p̄se. di. j. ecclie vel in calice nō idoneo fm ali
quos allegātes ca. vltimū: de celebra. missa. Sed nō est certū cū talis
casus includat plura alia. De ceteris nō habet pena expressa. ¶ **Secō**
quo ad officiū cōcomitāria. Querit. Primo utrū sine missali celebrari
liceat officiū memoriter scienti. Rūdet oīno nō licere: tū p̄pter periculū
erroris q̄d etiā optimā memoriā habētibus accidit: tum p̄pter cōtrariā
vniuersalē ecclie cōsuetudinē. Deinde vtrum debeat aliqd aliud legi
aut dici q̄s habet in missali. Rūdet q̄ nō: possunt tñ quecūq; deuota in
mente cogitari fm Bonauen. Tertio an requiratur attrētio z actualis de
uotio. Rūdet quo ad p̄mū q̄ sic: **Uñ Dionysius** d̄ ecclieastica hierar
chia ad sanctissimū euntes sacrificiū mūdari conuenit ab ip̄is vltimis
aie phātasmatibus. **Uñ** desperās se posse habere. pbabiliter cordis sta
bilitatē peccat grauiter accedēdo: si tñ sperat et ex infirmitate distrahit
min^o peccat. Quo hō ad scdm. Notādū duplicē esse deuotionē: p̄ma est
volūtatis: vt cū q̄s p̄mptē ex dilectiōis volūtate applicat se diuinis ob
sequijs. **Secō** est affectiōis: vt cū q̄s cū seruoze dilectiōis z q̄dā suauis
tatis delectatiōe afficit in diuinis. Et vtraq; pōt esse vel actualis vt cū
hec actualiter fiūt: vl^o virtualis: vt cū ex actuali z p̄uua deuotiōe relin
quit q̄dā h̄tus q̄ ad act^o sequētes p̄currit. **Prima** deuotio celebrātī est
necessaria saltē virtualis: ita vt in sui apparitiōe z examinatiōe p̄uia stu
deat habere deuotionē hanc actualē: z postea in celebratiōis executi
one maneat eadē saltē virtualiter qz hōis est p̄parare cor. Et de hac de
uotioe videt intelligēda glo. j. Cor. xj. Indign^o est q̄ nō deuota mente
accedit. **Secō** hō deuotio lz nō sit necessaria: ex quo ille seruoze dilecti
onis a dño gratuire dat: z aliqñ desiderat^o negat vel datus subtrahit
fm q̄ dispositio homis mereat vel saluti eius expedire dño visum fuerit:
tñ celebratur^o teneat toto conamine illū seruoze desiderare: z posse suo
faciēdo qd̄ in se est illū excitare. **Uñ** dicit Bonauē. q̄ maiorē efficacā re
cipit hō in vna missa vel māducatiōe cū bona p̄paratiōe: quā in multis
si se nō p̄pararet diligēter. ¶ **Introitus** p̄ defunctis et tpe passionis xp̄i
sine gloria legit^o z cantat^o: ideo qz ecclia tūc p̄ cōpassionē agit luct^o nō
gaudij officiū. Gloria autē ad gaudiū z exaltationē p̄inet. ¶ **Kyrieley**
son: q̄re legit^o in missa cū sit grecū. Rūdet vt in oī lingua laudem^o deū:
p̄pter qd̄ aliq̄ greca ponunt vt kyrieleyson: aliq̄ verō hebreā vt allā: sa
baoth: ofanna. Amen: cetera latina: vñ titulus triūphalis crucis: tribus
linguis cōscriptus fuit. Quare autē nomies vide superius in expositio
nibus. ¶ **Gloria** in excelsis. Ideo d̄: in medio altaris h̄sus orientē: qz
ad laudē z gloriā ei^o qui est mediator dei et hoim. De quo et scriptū est
Zach. iij. Ecce vir oriēs nomē ei^o: visitauit em̄ nos oriēs ex alto **Luc. iij.**
Sz q̄re p̄mo tpe aduēt^o nō cantat cū tñ allā dicat. Rūdet vt cū maiorī
reuerētia leticia z deuotiōe ī natali qñ p̄mo cātātū est cātef. Nā q̄ p̄ in

De snia ex
col. li. vj. si
qui.

Richard^o
in q̄rtiber.

De uotio du
plex.

Bonauē.
in. iij. dis.
xij.

Misse

Eplā ab epī: qđ est sup̄ r stolō missio q̄si sup̄missio: qz ep̄le supra euan-
gelū sūt declaratiōes r veritatē ei⁹ testimoniales scē misse. **S**z di. eue
ep̄lis sancti **P**auli p̄mittit̄ fratres: r ep̄lis canonicis: vt scz **J**acobi **P**e-
tri **J**ohānis **C**harissimi r ceteris. **I**n dieb⁹ illis. **R**ūdet̄ qz sic in origi-
nalibus eoz frequēter inu: nit differēter: r qz misse sunt ad diuersos di-
uersis r̄pibus: vñ r euāgelio p̄mittit̄ solū in illo tpe: qz ab vno solo xp̄o
r de vno eius tpe. **G**raduale. **I**n dieb⁹ paschalib⁹ r penthecostes idō
nō cantat̄: qz dies illi significāt statū sup̄ne felicitatis futurū vbi nō erit
amplius: neqz luctus: neqz clamor s̄z nec yllus dolor. **A**poc. xxj. **E**t sta-
tus in h̄rutib⁹: nō vltior. p̄gressus. **A**lla tpe paschali duplex canit̄ p̄-
pter gēminū gaudiū tunc ortū scz xp̄i capitis r membroz: loco cui⁹ tpe
luctus r penitēte canit̄ traet⁹: qz p̄ luctū penitētiā r gemitū trahimur
ad illud sup̄nū gaudiū. **E**uāgelii dicit̄ ab eu. qđ est bonū r angelus
qđ est nūcius: q̄i bona nūciatio: vel bon⁹ nūcius: qz p̄ ip̄m nobis mit-
tit̄ gr̄a in p̄senti r gl̄ia in futuro: cor̄rectio pctōz: r opatio h̄rutū: p̄pter
cui⁹ dignitatē nō nisi a habēte ordinē diaconat⁹ legi p̄cipit̄. **Q**đ si infe-
rior huius ordinis legere p̄sumeret publice tanq̄ ex officio cū vestib⁹ sa-
ctis: ipse irregularitatē incurreret. **S**ed. d. q̄re legit̄ euāgelii f̄m **J**o-
hannē vel **P**arthē: r nō eplā f̄m **P**aulū vel f̄m **J**acobū rē. **R**ūdet̄
qz euāgeliste nō sunt actores verboz xp̄i sicut apli suaz eplaz: sed solū
recitatores iō p̄prie dicit̄ euāgelii f̄m **J**ohānē vel **L**ucā. i. f̄m qz iohā-
nes vel lucas recitat. **E**t euāgelii xp̄i eplā pauli rē. **C**redo: sequitur
euāgelii: vt absqz ylla dubitatiōe his q̄ sunt fidei p̄ euāgelii nobis nū-
ciatis credam⁹. **F**ides em̄ ex auditu est: auditus aut̄ per verbū dei. **R**o.
x. **N**ec p̄pter hoc aliqđ est leuis cor̄de si cito his q̄ sunt fidei credit: qz in-
tantū r tonēs est veritas eius. p̄bata vt vltiori: p̄batiōe nō indigeat.
Nō em̄ voluit xp̄s statim sibi credi absqz testimonio scripturarū r operi-
bus miraculoz oēm facultatē creatā excedentiū: vñ r pfidis iudeis di-
xit. **S**i nō facio opa p̄tis mei nolite mibi credere. p̄pter qđ r apls **H**eb.
xj. dicit̄ fides est substantia sperandarū rerū argumētū nō apparētū. i. p̄-
batio inuībilū. **S**z. d. quō fides est argumētū nō apparētū. **R**ūdet̄
qz dupl̄ q̄rū ad p̄ns sufficit. **P**rimo sic scē sigillate. p̄bāt in visa et i au-
dita: vt p̄tz in iudicij de actis añ ducētos annos v̄l plures: sic scē fidei
calamo sp̄ū sancti r rudo sanguinis pene infinitoz martyrū ve. r no. te.
scripte: q̄ oēs vsqz ad mortē testimoniū fidei p̄hibuerūt: qđ nullo mō sic
bilariter facere potuissēt: nisi v̄ritatē ei⁹ cognuissent: cū natura mortē ab-
horreat: vñ r heretici si aliqñ cōburant̄ frequēter nō bilariter s̄z cū ma-
gna tristitia r patiētia patiunt̄. **H**as sc̄as de sigillis suoz miraculoz
p̄firmavit: q̄ nō p̄tēz resti falsitatē cū ip̄e sit v̄ritas ip̄a. **S**i ḡ testimōia
boim aliqz q̄s nūqz vidim⁹ nob aliqđ i visu. p̄bāt: testimoniū dei r oim
sc̄toz mai⁹ est. **S**c̄do sic v̄ritas nota p̄bat ignōtāz p̄tz i his q̄ dicit̄ hec
v̄l illa agit: v̄l facta i hac: v̄l illa ciuitate. **E**t si q̄rit quō scire potuit cū nō
vident. **R**ūdet̄ tot r tales sibi dixisse q̄s sciat nō mētiri: qz mēdaces nū-
q̄ repertū. **S**ic in p̄posito. ex quo oēs p̄bere testimoniū p̄hibēt: **A**ct. iij.

Misse

Circa oblationē munerū ꝑsecrādoꝝ qđā has: alij ꝑo alias habēt ora-
 tiones ritus ꝛ gestus diuerfos. Sic ꝛ in pluribꝫ alijs qđ nō sūt de substā-
 tia canonis: aut ꝑsecratiōis sacri: aut necessitate fidei. ꝑꝑt qđ q̄rere
 q̄s possit: vñ talis diuersitas: ꝛ an tolerāda: cū spūsanctꝫ rector ecclie
 ꝛ ꝑncipalis auctor officij misse vnꝫ sit. Rñderur ꝑ talis diuersitas pōt
 qñqꝫ ex ꝑꝑia deuotiōe: vel alioꝝ incerta imitatiōe esse orta: saltē quo ad
 aliqꝫ ꝑter aut ꝑ ordinariū romanū: vel alicuiꝫ alteriꝫ dioecesis: ꝛ talis vi-
 det esse deponēda cū nullo ordinario sit regulara. Qñqꝫ ꝑo est ex ordi-
 narijs diuersis: vtputa qꝫ sic habēt in ordinario romano: ꝛ aliter in or-
 dinario istius vel illiꝫ dioecesis aut religionis. Et bec est tolerāda: qꝫ cō-
 cessa patribꝫ vt ꝑie credit ex speciali instinctu spūsancti: qđ licet vnꝫ sit in
 substātia: est tñ multiplex in donis ꝛ institutionis efficiētia: vt sic ecclia
 in suis cerimonijs pulchra sit qđā varietate distincta: ꝛ ꝑ varietate ho-
 minū ꝛ mysterioꝝ in hꝫ sacrificio ꝑtentioꝝ habeat varia exercitia ꝛ signa
 em illud ꝑs. **A**stitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circūami-
 cta varietate. **Uñ** be. **Anf.** in epla ad valerianū magdeburgenꝫ archiepi-
 scopū q̄rentē de diuersitate modoꝝ qđ fiunt circa celebrationē huius sa-
 cramenti rñdit dicēs: Sic habemꝫ a sc̄tis patribꝫ ꝑ si vnitas seruat cha-
 ritatis in fide catholica: nihil officit cōsuetudo diuersa. Et si multe sūt
 diuersitates qđ non in summa sacri: vel v̄tute eius: aut fide discordant:
 (neqꝫ oēs in vnā ꝑuerudinē colligi possunt) estimo eas potiꝫ in pace to-
 lerādas qꝫ discorditer cū scandalo dānādas. **C**anonis ꝑba cū orati-
 onibꝫ secretis an secrete sint dicēda: vt cerera publice alta ꝛ audibili vo-
 ce. Rñdet ꝑ sic. Nō em sine causa ecclia fecit distinctionē infꝫ canonē ꝛ
 alia aliter dicēda. **Uñ** pōt assignari breuiter triplex ratio. **P**rimo rōne
 significatiōis: vt patuit in expositiōibꝫ. **S**ecūdo rōne opationis: qꝫ se-
 creta secretissimā habēt opationē. **Q**uid em secretꝫ ꝛ mirabilis q̄s
 substātia panis ꝛ vini designat: remanentibꝫ ꝑꝑijs eozꝫ accidētibꝫ: ex q̄-
 bus rō in cognitionem substātie ꝑsuevit deuenire. **P**ercipit oculus ꝑ-
 nis colorē: gustus ipius saporē: olfactꝫ odorē: ꝛ tñ fallit iudicās eē pa-
 nē. **Q**uid insup secretius ꝛ ab hūanis sensibꝫ remotꝫ q̄s vt gloriosa xpi
 ꝑsona qđ in cruce pepēdit: nō qđē gliosa: sꝫ mortalis. **E**t nūcresi det ad
 dextrā ꝑns gliosa ꝛ immortalis fm oēs suas ꝑes tā eēntiales q̄s q̄ntita-
 tiuas: sub parua hostia ꝛ q̄libet eiꝫ ꝑre fm eē suū verū ꝛ reale ꝑtinet. **A**b
 scōditū est hꝫ mysteriū a mūdi sapiētibꝫ: ꝛ reuelatū puulis fidelibꝫ. **T**er-
 tio mō rōne platiōis: ne. i. tāri mysterij ꝑba ꝛ q̄ntianū vsuz ex manife-
 sta platione vilescāt apud eos: qđ sapias ꝛ potētā diuinorꝫ ꝑsiderare nō
 pñt: aut in locis nō cōpetētibꝫ passim ꝛ indiscrete dicant: ꝛ sint dicētibꝫ
 in ruinā. **Uñ** be. **Dyo.** in de ecclie. hierar. de ritu sacrificioꝝ loquēs dicit
Greci hꝫ vidētes deridebāt purātes tā hūilibꝫ ꝑbis tāruz sacrificiū inesse
 nō posse. **F**erē etiā ꝑ cū antiq̄tꝫ publice ꝛ alta voce canō dicere: oēs ꝑe-
 ne ꝛ vsuz illū sciebāt: ꝛ i plateis ꝛ vicis illū decātabāt. **Uñ** cū qđā pasto-
 res in agro pane sup lapidē posito canonē dicerēt: panis ꝑuersus est in
 carne: ipse aut igne de celo acerrimo diuino iudicio sūt ꝑculli: **P**ꝑpter

Sap. 15

Beatus Anselm

Scōs In no. ꝛ alet. ex ꝑre. iij. q. xxxv. mebro. 4. arti. 1.

J

Misse

ritū ecclie: melior est q̄ si sacerdos sit extra gr̄as: quō etiā missa vno tpe
efficacior est ⁊ maḡ accepta deo q̄ alio: Paret: qz b̄ mō missa est acce-
pra: qz ecclia offerēs est accepta. Est autē ecclia accepta p̄f̄ mēbroz suo
rū in ea existētū merita: qm̄ ecclesie meritū nō est vniuersale platoniciū
abstractū extra hoīes p̄riculares existēs. Cū autē vno tpe sint plures ho-
mines boni ⁊ p̄uosi q̄ alio: sequit̄ q̄ ecclia vno tpe est maḡ accepta q̄
alio. Et qm̄ valor misse b̄ mō est ex merito ecclie: sequit̄ fm̄ variationez
meriti ecclie variari valorē ⁊ p̄mū misse. Et b̄ fm̄ verā iusticiā retribu-
tiuā: fm̄ quā nō dat̄ tātū p̄ merito minore: q̄ntū p̄ maiore. Nec obstat su-
p̄radict̄ illud **Breg.** Cū ingrat⁹ ad intercedēdū mittit̄ irati anim⁹ ad
deteriora puocat̄: qz intelligit̄ s̄ eū puocari: q̄ temere intercedere p̄su-
mit̄: ipudēt̄ ⁊ irreuerēt̄ se oculis ei⁹ ingerēs. Sicut̄ s̄ eū q̄ talē sciet̄
mittit̄: qd̄ nō facit̄ ecclia: imo p̄hibet talē accedere. Et idcirco oīno inno-
cēs: est ⁊ immunis in hac pte: alioq̄n ex alieno delicto ecclia incurreret of-
fensaz dei: qd̄ sentire iniquissimū est. Sibi q̄ h̄mō ip̄ sumptoz iudiciū man-
ducat ⁊ bibit: ecclia autē de fonte illo saluatoris haurit aq̄s saluatares:
Elia. xij. Tertio: cui applicandū sit specialit̄ ⁊ p̄ncipalit̄ sacrificiū misse.
R̄ndet̄ q̄ huic vel his cui vel quib⁹ celebrās specialit̄ ⁊ p̄ncipalit̄ ob-
ligat⁹: vel ex b̄nficio put̄ in diuersis parrochijs ⁊ collegijs instituti sūt
diuersi sunt sacerdotes ad celebrādū specialit̄ p̄ suis parochianis vel
fundatorib⁹: vbi etiā q̄nqz cert⁹ numer⁹ ⁊ ordo missarū est determinat⁹:
vel ex sp̄ali p̄missio: vel naturalis leḡ obligamēto. **Uñ fm̄ Sco. in q̄t⁹**
li. in hac applicatiōe poni p̄nt gradus tor: p̄ q̄t placet sacerdoti differē-
ter fm̄ maḡ ⁊ min⁹ sp̄aliter celebrare: ita vt si q̄s obligat⁹ p̄ aliq̄ sp̄alit̄
celebrare in p̄mo gradu: nō illi p̄iudicat si in secundo gradu offerat: vel
applicet virtutē sacrificij alteri: ⁊ tertio gradu tertio: et sic de quocūqz
gradib⁹. Siquidē nunq̄ applicatio facta posteriori: subtrahit aliquid
illi cui facta est in gradu p̄ori: qz tñ q̄nqz nō satis certū est in quo gradu
q̄s alteri sit p̄ponēdus. Idcirco intēdat celebrās generalit̄ atqz oriet: vt
dñs iustissimus oīm distributor acceptare dignet̄ sacrificiū pro his eo
ordine: q̄ se nouerit obligatū: ita tñ vt particularis determinatio nō ob-
mittat̄: tū p̄f̄ multiplicē sacerdotis obligationē: tū p̄f̄ ingratiitudinis
vitiationē: tū p̄f̄ actualis deuotionis augmētationē quā naturalit̄ pa-
rit b̄nficioz reco: datio gr̄e p̄nt iuncta. Nā p̄icularia maḡ monēt̄: tū p̄f̄
certiore debiti solutionē: si ē qdā ordinē mēoz andoz posuerūt fm̄ sex ca-
sus. Qd̄ licet adiuuet mēoriā: nō tñ videt̄ q̄busdā debit⁹ ordo fm̄ p̄redi-
ctos grad⁹: cū maḡ sim⁹ obligati his q̄s dānificauim⁹ p̄bo: facto aut
exēpio: q̄ tñ fm̄ ordinē casuū vltimo ponunt̄ sub ablatiuo. Ideo aliq̄ ali-
um ordinē seruāt: vt. s. p̄mo sp̄alē mēoriā faciāt ei⁹ vel eoz. p̄ q̄ vel quib⁹
hac vice sp̄aliter celebratū sūt: ⁊ b̄ in mēoria viuoz si fuerint viui: vel
mortuoz si mortui. Deinde parentū ⁊ cognatoz carnaliū ⁊ sp̄ualium.
Tertio cure sue subiectoz tanq̄ sp̄ualium filioz si curatus fuerit. Quar-
to p̄fratū ei⁹ dē eoz: p̄s si sit ecclia religiosa: collegiata vl' dom⁹ p̄uata
Quinto fundatoz p̄noz ⁊ b̄nfactorū t̄paliū ⁊ sp̄ualium. **Sz** his nō obq̄

Breg. in
pasto.

Sco. in
q̄rtibe.

Ut licetia
tus Sae
bruel

J ij

Expositio

stantibus pot' teneri mod' superius circa expositione canonis post' qui videt op'rim' vbi argumētū illoz soluit: vel pot' cōcordat: in q' quibet sibi regulā r ordinē p'stituāt s'm p'gruitatē r exigentiā sibi p'ictoz q' p'm prius sue occurrāt mēorie. **Nō** in op' est vt noia occurrāt aut recitent: s'z sufficit p'sonas mēri occurrere: r h' in genitiuo casu: vt **M**emento dñe famuloz famularūqz tuaz hui' vel illi' aut illoz: cūtenus p'grua p'cedētū r seqntiū i textu canonis fiat p'nectio: addēs i fine: r oim qz me nosci r sicut nosti me esse debitoz. **¶** **S**z qd dicit dñs si sacerdos p'misit alicui dicere vnā missā de dñā: r alteri i eparim aliā p' aia p'ntis aut m'ris eius: r tertio p' salute sua r silibz: dicat solā vnā missam de dñā i cōllecta: **Deus** q' nos patrē r matrē: r aliā collectā. **¶** **D**ps sempiternē de' m' serere famulo tuo r c. itē dēs p'dict' oibz satisficere. **¶** **R**ndit **Ange.** p' p'cor dia diuersaz opinionū: q' qlibet missa respectu opis opati generalit'ra let oibz viuīs r defunct' existētibz in grā q' nō sūt i p'ntia. **S**ecdo valet singularit' illi q' eā dicit si digne celebrat. **¶** **T**ertio valet specialit' si sūt in statu grē illis q' faciūt eā dicit p' se: vel q' b' p'dicti vel sacerdos p' intentionē applicat. **¶** **Q**uātū igit' ad generalē p'ncipationē sacerdos nihil pot' disponere: nec debet q'stū ad singularē. **¶** **S**il'r nō debet ordine charitatis hāc singularē p'ncipationē suā alteri tribuere: qz nemo debet p'sumere se vltra necessitatē habere de merito. **¶** **Q**uātū hō ad tertiā specialē q' est alteri applicabilis p' intentionē dicit dā: q' nō min' habebit qlibet hor' trū q' si p' singulo eoz singularit' eā dixisset. **¶** **R**ō: qz de' nō eg'it negy vno mō acceptat meritū missę applicatū isto tertio mō: sed s'm q' sue bonitati videt: p'siderata deuotiōe r ceter' q' p'currūt in eo q' eā dicere facit: vñ posset qnqz aliq' cū tāta charitate mouere se ad disponēdū vnā missā: ita vt p' eā liberaret vna aia de purgatorio: quā nō faceret liberan ali' disponēdo p' ea viginti vel triginta missas celebrari: r q'stū ad h' p'dict' tribz talis sacerdos satisficet: qz qlibet eoz nō min' habebit de merito: q' si p' eo singularit' dicta fuissent. **¶** **E**t sic **Ange.** dicit se intelligere opinionē illoz q' dicūt: nō min' valere vnā missā p' oib': q' si singularit' p' qlibet p'diceret de p' se. di. v. in. c. nō mediocrit'. **¶** **N**ec obstat q' q'dā dicūt meritū tali mō acceptū esse finitū: r iō q'nto pluribz diuidit min'. qlibet habebit: qz vey est si meritū illud eēt egle: ita vt qlibet totū haberet nisi alteri cōt'aret: s'z sic nō est: qz qlibet hz tātū de ista finitate: q'stū diuic bonitati videt p' qlibet acceptare. **¶** **E**t est tantū q' sufficeret p' oib' aiab' liberādis: si mō sic merita nra mererent: qz missa respectu opis opati nihil aliud est q' applicatio meriti passiois xpi: qd p' tale sacrificiū imeditate applicat illi p' quo d'z. **¶** **A**t iō sicut cetera sacra nō min' efficacit' hnt: si multis sil' applicant: sic r hic vt patet in bap'tismo. **¶** **N**ā si multi bap'tisanz in necessitate sil': nō min' habebūt de remissione: sic de alijs sacris. **¶** **P**ecus de alijs bonis a facit: qz cū nō sint applicatiua passiois xpi: iō si plurib' cōt'at qlibet min' habebit respectu opis opati. **¶** **E**t ex h' p'le q'nter p'z q're missa magz valet ad remissionē pe'oz r sacra q's alia opa qz meritū passiois xpi deo p'nti offerit: p' remissionē illoz q'bus applicat: qd

**Angel' in
summa.**

Expositio

hoc factum: sicut nec facti angeli. **R**ūdet pmo is: nō vt aliqd operent ad psecrationē hui⁹ facti: sed vt eoz meritis ⁊ p̄cib⁹ adiueamur ⁊ scificemur: q̄ten⁹ digne ⁊ salubriter pficiam⁹ oblationē tanti sacrificij. **S**cdō vt cōplerent figure. **S**icut em̄ legalis sacerdos ⁊ p̄tifer dñi i sc̄t̄sc̄rō rū itrouit: noīa duodecim tribuū i rōnali desc̄pta itulit. **E**xo. xxxi. sic ⁊ sacerdos euāgelicus ad sc̄t̄sc̄rōz i gressur⁹: mēoīa p̄cedētū patru⁹ tē cū ferre debuit: vt sicut in ye. te. p̄f̄ merita p̄cedētū patru⁹ deus p̄cessit desiderata: p̄f̄ qd volētes aliqd i petrare frēq̄nter allegabāt merita patru⁹. s. ab: aā: isaac ⁊ iacob: ita ⁊ in no. te. correspōdēt hieret. **T**erno vt excluderet ⁊ p̄funderet hereticoz error q̄ dicebāt frustra sc̄t̄z p̄ocinia

Quorū p̄
ul hereliar
cha Joui
ntian⁹ **iet en**
nomi⁹ post
hos vigilā
ti⁹. **Et mō**
vt dicit bo
bemi.

iplozari. **P**rimo moti ex diuina p̄fectioe: qz gratiā ⁊ gloriā p̄ncipalr pe tēda ⁊ p̄f̄ hec cetera sol⁹ dat dñs: fm̄ illud **P̄s.** **G**ratia ⁊ gloria dabit dñs: nō sc̄ti. **D**eniqz qd opus est (inquit) sc̄t̄os iuocare: cū de⁹ sol⁹ iufi ficit oīa necessaria dare: qz op̄s: oīa dare velit: qz liberalissim⁹ ⁊ clemēs plus nos amās q̄ sc̄t̄oz singuli: imo q̄ p̄ter vniuersi. **S**cdō moti fue rūt ex sc̄t̄oz statu ⁊ p̄ditiōe: qz sc̄ti. p̄ meritis p̄teritis iā sufficiētē sunt p̄ miati. **S**icut q̄ diuina iusticia non punit bis in idip̄m. **N**aum. j. sic nec diuina misc̄dia bis p̄miat idē meritū: q̄ eoz iū tuitur noua nō cōferunt.

Neqz meritis recētib⁹ nobis aliqd mereri arguūt: ex quo statū merēdē cesserūt. **P**reterea aut vidēt deū velle p̄ferre illud p̄ q̄ orāt: ⁊ sic frustra p̄ces fundūt: si hō viderint deū p̄ferre nolle: nequāqz orabūt: cū diuīe volūtati oīno sint p̄formes. **S**z hec nihil p̄ eis nisi eoz stulticiā cōclū dūt. **N**ā lz sol⁹ de⁹ donet gratiā ⁊ gloriā effectiue creādo: tñ sc̄ti ad hoc aliqd faciūt tāqz mediatores vt p̄ferant i petrādō. **E**t q̄uis de⁹ p̄ se iufi ficat oīa p̄cedere: sitqz liberalissim⁹ ⁊ eharitate infinit⁹: tñ p̄ suā sapiāz hec ita sūt ordinata: vt suauiter inferiora reducat ad sup̄iora p̄ mediā:

Dyo. in de
ange. hier.
ca. iij.

fm̄ **D**yoni. vt p̄tz de angelis q̄s inferiores illuminat p̄ sup̄iores. **E**ria tores placuit saluare ⁊ ad se reducere intercessiōe cōp̄rehēsoz tanqz mediatores. **S**icut ⁊ in reb⁹ hūanis videm⁹: q̄ rex liberalissim⁹ nōnū q̄ vult aliqd dare p̄ intercessiōe amicoz qd al's nunqz daret: vt qz accipiēs est indign⁹ exaudiri: vel qz amici digni sunt p̄ hoc honorari. **E**t p̄sequēter dicim⁹ sc̄t̄os nobis subuenire: ⁊ meritis p̄teritis ⁊ recētibus.

Seco. iij.
dist. xlv. q.
ii. q.

Preteritis qdē qz meruerūt in via vt bona p̄ferat nō mō sibi: s; et alijs iñ p̄tia tāqz amici dei acceptissimi: lz plenissime remunerati: puta p̄ actu vel passiōe bozaria sempiterno vel ifinito p̄mio. **S**icut in sibi p̄nceps militē p̄f̄ actū aliqū strenuū ⁊ sibi multū gratū: nō solū abundātē re munerat: s; etiā p̄f̄ ei⁹ fauorē aut p̄ces alijs bñficia largit: vtz in nabu chodonosor erga danielē: quē postqz magnifice remunerauit valde ad hōū ei⁹: ⁊ socios suos p̄fecit sup̄ oīa opa puicie babilōis. **D**an. ij. **N**ec est sile de diuina iusticia: q̄ punit circa p̄dignū. **E**xo. xx. **E**go sup̄ de⁹ p̄ lotes visitās rē. **M**erit⁹ etiā recētib⁹: qz p̄ nouū volūtātē actū et orōne sua licet nō sibi: tñ alijs merent⁹ beneficia. **N**ō em̄ est incōueniēs aliqū esse in termino q̄ ad se: ⁊ p̄ orōnē suā mereri alijs. **Q**z aut q̄rit an vide ant deū exaudire velle vel nō. **N**eutrū dare oportet: nec dū de finali salu

Misse

te eius p quo orāt: sed nec de sue oꝛonis exauditione. Un̄ si deº reuelat
 btº petro iohāne petere saluari: nō oportet q sibi reuelat iohāne saluā
 dū: aut oꝛonē suā p iohāne exaudiēdū aut nō. Si ḡ nō reuelat pōt pe
 trus orare ⁊ expectare effectū: si aut reuelaret determinare deū nō velle
 p̄stare hūc effectū: petrus nō oraret: si ḡ reuelat se exaudiri: orabit pe
 trus et nō frustra: qz pdebita mediā: vt pōt p oꝛonē talis sc̄i deº dispo
 suit cōferre salutē. Hoc em̄ ad sc̄oꝝ p̄tinet bonitatē ⁊ charitatē iā p̄fe
 ctā ⁊ ad dei reuerētā: ac p̄ctōꝝ singularē p̄solationē: qui ad sc̄oꝝ inter
 pellationē qñqz magis animant q̄ iudiciis: quoz etiā sc̄ritatis defectū
 supplere pōt. p̄bitas aliena: vt dicit Bern̄. Scripturā multiplicē i re tā
 manifesta trāseo: maxime cū v̄itas ex facto cōstet infinitoꝝ pene mira
 culoz. Un̄ ⁊ b. Augº. xxij. de ciui. c. viij. de sibi not̄ viginti qz miracu
 la recitat. ¶ Sed di. Quō sc̄i noscere possūt desideria et oꝛones n̄as:
 cū inter nos ⁊ ip̄os maxima sit distātia. R̄ndet qz br̄i oēs sicut ⁊ angeli
 imo ⁊ demones cognoscere possūt intuitiue naturalr̄ nō solū morus ⁊
 opationes corpales: vt sunt oꝛones vocales: sed etiā cogitationes ⁊ oꝛo
 nes mētales n̄as: sicut ⁊ inter se cogitationes suas mutuas: ⁊ hoc dum
 ad hec debitā habēt p̄sentā nec specialr̄ impediānt. Rō: qz intellectus
 corpi nō imersus: fert̄ in q̄dcūqz intelligibile tanqz in pp̄riū obiectū: sic
 visus colorē: et sensus in sensibile: qm̄ potētia sup̄ior est i cognoscēdo
 p̄fectior: oīa aut sup̄ dicta sūt intelligibilia: qz entia: ḡ tē. Itē cause natu
 rales nō subsūt ip̄erio volūtatis create: qn̄ posit̄ eis eo mō q̄ naturalr̄
 agere sufficūt agār: s̄ cogitationes ⁊ volūtiones cū intellectu p̄ntre natu
 raliter causant sui cognitionē. Nec videt̄ quō angelus vel br̄us cogno
 scat eēntiā aīe orātis q̄ est sibi itimior: si nō cognoscat accidētia inherē
 tia q̄lia sunt cogitationes ⁊ affectiōes: put qdā minus pbabiliter dicit̄.
 Est aut̄ dictū dūmodo ad hec debitā habeāt p̄sentā: qz intellectº finitº
 nō pōt videre intelligibile p quācūqz distātiā: additū est dūmō nō impe
 diant̄: qz p̄nt̄ ip̄ediri p deū suā influētiā subtrahētē: ne ꝓcurrat i agēdo
 cū intellectu coz: quō fm̄ sc̄oꝝ credūt̄ fr̄q̄nter ip̄ediri demones: ne vi
 deāt q̄ in cordibz hoīm versant̄: qd̄ qd̄ deº facit misericor: dis: ne totius
 salut̄ inimici suis dolosis artibz et seuioribz tēptatiōibz salut̄ p̄posita
 ip̄ediāt. Qz aut̄ solus deº d̄ scrutator: coz diū ⁊ hm̄oi: intelligēdū ē vni
 versalr̄ ⁊ necessari ac ip̄edibiliter. Ceteri ḡ sp̄s aut br̄i est̄i vidēt coz
 v̄mº vel duoz: nō tñ coz da oīm: qz ad oīa nō habēt debitā p̄sentā: nec
 vidēt necessario: qz ip̄ediri p̄nt̄: ⁊ sic sc̄i de facto i celis naturali cogni
 tione: puta yesprina: q̄ est cognitio rerū in pp̄rio genere nullas oꝛones
 n̄as cognoscūt factas in terr̄. pp̄ nimā ⁊ ip̄oportionatā distantiā: co
 gnoscūt tñ eas cognitōe matutina in ḡbo. Nā s̄ hoc nō sit de rōne br̄i
 tudinis essentialis cū oꝛones siue q̄cūqz alia creata mutabilia non sint
 aliqd̄ obiecti beatifici: est tñ de rōne br̄itudinis accidētalis: qz ad p̄fecti
 onē br̄itudinis req̄rit̄: vt vnusqzsqz habeat q̄cqd̄ velit: nec aliqd̄ ordina
 te velut fm̄ b. Aug. S̄ q̄libet recta volūtate vult cognoscere q̄ ad ip̄m
 p̄tinet: cuius simōi sunt oꝛones q̄s ad sc̄m̄ quēlibet dirigit̄: ḡ oꝛones ⁊

Sc̄o. in re
 ceptis li. ij.
 distin. ix. et
 De can. iij
 q. xij.

Mille

imo piculosū: sic in fili arguit docto: subtilia i pmo. li. di. xxvj. piculo
 sū in quā articulū fidei limitare: vel restringere ad certū intellectū speci
 alē dū saluari pōt in gñali. **H**oc em̄ faceret a fide apostatate: cū aliqd i
 hoc sensu credēdū pponeret: vbi sine repugnātia sc̄pture: rōnis ⁊ aucto
 ritatis in alio sane intelligi possint. **H**oc deniq; esset credibile certū po
 nere in dubiū: ⁊ in incertū. Nō em̄ certū est: qd̄ ex incerto dependet. **N**ec
 obstat: q̄ **Tho.** ⁊ alij arguūt ebristū vsum fuisse pane triticeo: q; b̄ cere
 tū nō habet. **E**t si hoc poneret: tñ̄ adhuc nō haberet intentū: q; de vino
 hoc nō seq̄r̄. **E**st vltus vino albo: ergo vinū rubeū nō est materia sacri s̄c̄
 gumis: int̄ q̄ tñ̄ apparet differētia specifica p̄t̄ diuersas p̄t̄tates si opa
 rtiōes p̄sequētes formas specificas diuersas. **U**nū em̄ rubeū vt fert̄ cō
 stipari: albū laxari: **E**t forte nō oīa vina alba sūt eiusdē speciei sp̄alissime:
 sic nec oīa pyra aut poma: p̄t̄ argui pōt ex diuersitate p̄t̄tatiū. **I**tem
 vltus est vino mixto aqua: ⁊ tñ̄ nemo dicit aquā necessariā esse ad mate
 riā sacri sanguinis. **E**t ex eodē fundamēto nō cōcludit rō durādi dicta
 materia corpis est vna s̄m̄ nomē: q̄ debet esse vna s̄m̄ specie. **Q**, aut̄ di
 cit sic esse in ceteris sacris vt in baptismo nihil cōcludit: q; aqua materia
 baptisimi est eiusdē speciei sp̄alissime. **D**icere p̄ho i ropic̄. **D**is aqua oī
 a q̄ ē eadē sp̄e. **P**anis v̄o materia corpis xp̄i ē gen̄^o h̄ns sub se mltas spe
 cies. **E**t y materia v̄n̄cōis ē oleū oliuaz nō nucū habet ex definiatiōe
 eccl̄ie: q̄ si i p̄posito haberet cessaret q̄stio. **Q**, aut̄ dic̄ v̄ū panis triticij
 ab apl̄s ad nos vsq; descēdisse: nō videt̄ vniuersalr̄ v̄z cū dicat **Alex.**
 pre. iij. q. xxij. mēbr̄o. iij. **I**n q̄busdā fr̄is p̄fici d̄ spelta ⁊ candidib. **H**ic
 rit̄ q̄ ad panē triticū q̄ ad nos descēdit: forte pl̄^o introduct̄ est p̄t̄ re
 uerētiā sacri q̄ p̄t̄ necessitatē: q; triticū ē nobilio: sp̄s frumētū sic i q̄bus
 dā b̄n̄ ordinatis eccl̄ijs vinū optimū qd̄ haberi pōt dat̄ celebrātib. **I**te
 xp̄s p̄pauit se grano frumētū i distere: inō aut̄ grano tritici nec valz q̄ q̄
 dā dicit̄ frumētū: qñ p se stat: ponit̄ p suo significato famosiori siue di
 gn̄^o ori: q; hec regula habz tñ̄ v̄tate i analogis q̄ sunt vere equoca nō i
 vniuocis: licz sp̄s excedāt se i p̄fectiōe: vt in iur̄. viij. mēbr̄aphisice fru
 mētū aut̄ nō ē analogū: nec equocū ad triticū: spelta s̄ lignū ⁊ c. sed vni
 uocū ⁊ gen̄^o vt sup̄ patuit. **V**erūtamē p̄sulti^o est s̄m̄ **Tho.** de argē. vt
 sacerdos v̄t̄ pane triticeo q; talē panē p̄nerri i corp̄ xp̄i null^o doctoꝝ
 vnq; dubitauit cui accedit rō dicta reuerētietati sacri ⁊ p̄fo: matōis cōi
 cnoletudini. **D**ebet etiā eē azim^o nō fermētari^o. **I**ta vt mortalit̄ pec
 carer latin^o p̄secras i fermēto: ⁊ forte etiā grec^o nolēs se p̄formare eccl̄ie
 q̄ p̄mo a tpe apl̄oz exēplo xp̄i in azimo p̄fecit. **D**einde ad cōfundēdū er
 rores ebionitarz: q̄ dixerūt necessariū esse ebristianos iudaiizare: ⁊ p̄ p̄ns
 pascha suū i azimo p̄ficere: statuit eccl̄ia ad tēp^o i fermētato p̄ficere q̄s
 q; b̄ error tolleret̄. **Q**uo ablato redijt eccl̄ia romana ad ritū p̄mū: vt di
 cit **Leo** papa. **G**reci v̄o sup̄bi vt haberēt occasionē subtrahēdi se a sub
 iectiōe romane eccl̄ie noluerūt redire: **U**n̄ coacti sunt errore suū p̄phas
 ⁊ nephas defendere **Quibz** a doctoꝝb̄ fact̄ ē r̄sum. **D**e q̄st̄itate pa
 nis p̄secrabilis dicit̄ qd̄ dā: vt **Alex.** ⁊ sc̄r̄s **Bonaue.** q; sacerdos nō pōt

qualis pa
nis.

R

Expositio

**Tho. pte
ii. q. xliij.
arti. ij.**

¶ Secrate nisi illa q̄ntitate q̄ rōnabilr sūmi pōt a fidelibz: qz itētio dñi dā-
tis formā p̄ficiēdi fuit vt sūmeret: qd̄ p̄z cū dicit: **A**ccipite et comedite sic
est intētio ecclie et dz eē cuiuslibz sacerdotz: vt. s. sūma i vñi sacri i p̄lio-
te vt̄ explicite. **E**t iō si itēderet p̄secrare totū panē q̄ ē in foro: qz nō p̄for-
maret intētionē suā intētioi ecclie nō p̄secraret. **A**lij vt tho. et durā. di-
cūt: qz sacerdos pōt p̄secrare panē in tāta q̄ntitate: q̄ntā pōt h̄re p̄ntē: qz
p̄currētibz oibz q̄ intrinsece et absolute sūt de necessitate cōsecratiōis fit
p̄secratiō: s̄z sic est hic: ḡ rē. **M**inoz p̄bat: qz ē ibi debita materia: m̄ster
et intētio. **N**ō ei opz vt sacerdos p̄ oīa p̄formet intētionē suā itētioi ecclie
sic: s̄z sufficit i ḡne qz intēdat p̄secrare et facere qd̄ facit ecclia: vt si q̄s ba-
ptizaret nō vt baptizaret salutē p̄secraret: s̄z cupiditate pecuniaz ducit: vt
p̄secraret ad veneficia: vel ad irrisiōnē fidei: aut sacri: puta qz nihil fieri
posse crederet: nō p̄p̄ h̄ euacuaret h̄rutē sacri. **D**ū tñ fuit formā et ritū
ecclie: intēdēs qz ecclia facere p̄seuit: vt. s. patuit de intētionē m̄stri et
sic p̄cordari p̄nt doctores: qz opter vt p̄mo intēdat p̄ficere fm̄ ritū ecclie
sic: s̄z p̄nt intēdat p̄ h̄ irrisiōnē: veneficia: vel aliū malū finē. **N**ec obstat
qz m̄stris ecclie data est p̄tās in edificatiōnē et nō in destructiōnē. **ij. Co-**
rinth. x. qz abuti p̄nt: tā illa q̄ est iurisdicōis q̄ illa q̄ est p̄secratiōis in
dānatiōnē eoz maiorē. **E**t qz hugo dicit sacramentū irritū repurat: si h̄
institutiōnē celebret̄ intelligit̄ qn̄ aliqd̄ obmittit̄ de necessitate ex institu-
tiōnē req̄sritū. **M**ateria p̄secratiōis sanguinis est vinū vitis de vna
exp̄ssum ex institutiōe xp̄i: **Luc. xxiij.** **A**cepto calice dixit: **D**ico vob non
bibā de ḡnatiōe vitis donec veniat regnū dei: et **Marci. xiiij.** **J**ā nō bi-
bā de genūmine vitis hui⁹ vsqz in diem illū: cū illud bibā nouū in regno
dei. **E**t q̄ sequit̄ p̄mo: vinū pomoz aut artificiale nō esse aptā materia:
qz non est vinū vitis nec simplr vinū: s̄z equoz et fm̄ qd̄. **S**c̄o vinū in
vua nō exp̄ssum: qz h̄z rōnē magz cōmestibilis q̄z porabilis. **T**ertio nec
agrestū: qz nondū h̄z vini speciē: s̄z est in via ad vini ḡnatiōnē: et q̄uis
nō videt̄ differre nisi p̄ maturū et immaturū: h̄ tñ arguit diuersitatē spe-
cifcā: digestū em̄ et indigestū variat speciē. **Q**uarto nec acetū esse mate-
riā p̄secrabilē: qz vinū et acetū differunt speciē: sicut vinū et mortū fm̄
p̄hm. **vij. methaphisice:** **S**i q̄ h̄o videt̄ dicere qz in aceto possit fieri cō-
secratiō: vt **Inno. et Alex.** q̄ dicit in aliqbz regionibz solū p̄fici in aceto:
eo qz illuc nō pōt deferri vinū manēs i suo esse potissimo: intelligēdi sūt
loq̄ de aceto non p̄p̄ie s̄z large. i. de vino acido siue aceto so qd̄ est in via
ad corruptiōnē nondū corruptū: s̄z adhuc seruās p̄riā vini sp̄m. **Q**ui-
to sequit̄: qz in musto pōt fieri p̄secratiō: qz leuificat/ calefacit/ et inebriat:
qz arguit vini sp̄m. **N**on tñ vsqz qz cautū est vinū qz mustū assumere
p̄pter ei⁹ impuritātē: qz feces cōmixte substātie vini nō p̄uertunt̄ in san-
guinē xp̄i. **I**dcirco magis videt̄ ad reuerētā hui⁹ sacri p̄tinere vinū pu-
rū et defecātū: qz vinū nouū siue mustū turbidū. **¶** **Q**ue h̄o admixtiō h̄
nō fit de necessitate sacri. **E**t tñ de necessitate m̄stri: ita vt grauit̄ valde
peccaret si q̄s aquā nō apponeret: tū qz p̄ ecclie p̄ceptum ageret de p̄se-
2. ij. ca. j. tū qz xp̄m non imitaret̄ q̄ p̄babiliter videt̄ vinū aq̄ misculset:

Expositio in quibusdam articulis
secundum Thomam Aquinensem
in summa theologiae
partem secundam
questionem xliij
articulum iij

Mitte

eo qd vinu illi terre forte est r substatio sum: xps aut tpantissime vixit: tu
 qd passionē xpi nō sufficēter expimeret: cū ex latere ei⁹ vtrūq; sanguis et
 aq efflurisse legat: rū qz significaciones mysticas tolleret: vt vnionē xpi
 ad pplm p aquā significatū: **Apoca. xviij. aq; q̄s vidisti ppli sunt r gen-**
tes. Itē absorptio nō moralitatē. ij. Reg. xiiij. Dēs morimur et q̄si
aq dilabimur in frā 3 illb. j. **Cor. xv. absorpta est mors in victoria. Et**
 aut modica aq apponēda: ne vinū distrahat a ppria spē. **Sed ecōtrario**
 aq p̄ sui modicitatē a sua spē cito i vinū trāseat: r demū totū i sangui
 nē puerat. **Un fm Alex. vna gutta sufficit q̄rūcūq; pua: nec ampli⁹ ap**
 ponēdū si vinū fuerit debile r min⁹ substatiōis rōne iā dicta: s; dic qd
 fiendū in ill' terris vbi vinū haberi nō pōt: **Rñdē papa pōt dispēsare: vt**
 sine sanguie corp⁹ xpi p̄ficiat: qd nō est sine sanguie ne p̄ defectū sacri
 incurrat maximū dānū. **¶ Forma hui⁹ sacri nō p̄t esse h̄ba sic in ceteris**
 sacris: **Cui⁹ rō ē: qz cetera sacra p̄sistūt solū in qdā vsu r fieri: ita vt idē**
 sit sacm r p̄ceptio sacri. **Un baptisim⁹ nō est aq aut p̄firmatio ebriusina:**
 s; est lotio facta in aq cū certa h̄boz forma: r vnctio in frōte facta a pon
 tifice sub certa verboz forma. **Et ideo forma eoz p̄t esse h̄ba trāsitoria**
 r in quadā successione plata. **Sacramētū h̄o eucharistie est quoddam**
 pmanēs etiā añ vsū eius: itā quo ad species p̄tinentes quā q̄ ad corp⁹
 xpi contentū: r hoc quidē cōgruit: qz xps pmanēt nobiscū esse voluit.
Rei aut pmanētis forma esse nō pōt quid successiuū cuiusmodi sunt
 verba vocalia: sunt ergo verba nō forma hui⁹ sacramēti licet sint forma
 cōsecrationis sacramēti: eo qd p̄tineāt ad esse p̄secratiōis que in fieri cō
 sistit: **Non aut ad esse sacramēti qz definitū: ita vt p̄mū nō esse verboz sit**
 primū instās esse sacramēti eucharistie. **Itē in ceteris sacris materia et**
 forma distinguunt. **Signū em̄ visibile dī materia: r h̄ba forma. In isto**
 aut sacramēto put est sacm tm̄ r nō res: sole spēs panis r vini sunt sa
 cramentū: q̄ sunt forme qdā accidētales sine materia: vt patebit infra.
Quia tm̄ sacm nō est termin⁹ absolut⁹ s; cōnotatiu⁹: nō supponit p spe
 ciebus panis r vini cōnotādo institutionē: q̄ institute sunt a xpo ad effica
 citer significandū rē p̄ntā. **Et sic illa institutio pōt h̄ dici formab⁹ sacri**
 q̄ tm̄ institutio: vel est xps instituēs: vel spēs institute: aut vtrūq; simul:
 r non aliqd distinctū aut spēs supadditū. **Nisi q̄s diceret sacm dicere**
 relationē vel respectū supadditū: qd nō est necessariū: imo supflūū r va
 nū. **Quoties q̄ h̄ba dicunt esse forma hui⁹ sacramēti: intelligēdū est de**
 forma p̄secratiōis: nō de forma sacramēti. **¶ Est aut forma p̄secratiōis**
 hui⁹ sacri duplex: fm duplicē materiā eoz: pis r sanguinis xpi. **¶ Forma**
 p̄secratiōis eoz: pis xpi: quā sc̄tūs **Petr⁹** credit tradidisse romane ecclie
 put ip̄e a xpo accepit r i missali ei⁹ rome inuenit hec est: **Hoc est em̄ cor**
pus meū. Et qdē cōgrue: qz sicut forme ceteroz sacroz significāt qd ef
 ficiūt: ita r hec forma significat corp⁹ xpi qd ad h̄boz plationē p̄ntialr
 exhibet. **Differt tm̄ a formis ceteroz sacroz in h̄: qz forme ceteroz sacra**
mētōz ip̄ortāt vsuz materie puta actū baptizādi/ cōsignādi/ vel absol
uēdi: nō p̄ferunt in p̄sona mīstri exercētis bimōi act⁹: vt ego rebap. rē.

Albertus
magnus
Scor⁹ in
iiij. di. viij.
q. 1.

R q

Expositio

vel ministri impantis: ut in sacro ordinis: accipi potest: vel deprecatio: ut in sacro extreme unctionis. **Hoc** aut sacramentum tamque res permanens non consistit in usu sed ordinem ad usum: et forma non exprimit aliquem actum sed existentiam rei permanentis. Nec perferunt in persona ministri sed christi loquentis: ut debet intelligi ministrum in perfectione huiusmodi sacri nihil agere: sed solum verba christi perferre. **Et** hoc coniunctio enim non sit de essentia et necessitate sacri: est tamen de necessitate consuetudinis ministrum: quia obmittentes consecraret quidem: sed mortaliter peccaret et ordinem nationis ecclesie faciens. **Ponitur** autem ad honorandum ordinem consecrationis ad visum materie consecrate: quia hoc de necessitate sacri. tamen ad ipsum usum: consecratio sacri ordinata sic permittitur. **Accipite** et manducate. **Secundum** hoc **Secundo**. ponitur ad coniungendum: ne scilicet verba forme sine precedentibus perferantur: ubi fit mentio de christo in cuius persona perferuntur. **Nec** vacat a mysterio: quia sic quique verba corpus christi consecrat in sacro: quod totidem verbis accipiebat in verbo: quoniam homo dixit: fiat mihi secundum verbum tuum: **Totidem** etiam verbis publicanus venit peccator qui in sacro datur meruit dicens. **Deo** propitius esto mihi peccatori. **Et** palatino quique verbis christi criminata relaxavit dicens: fili remittitur tibi peccata tua. **Paradisus** quia ad quam die mecum eris in paradiso. **Ubi** potest queri primo quod pronomen demonstrandi hoc demonstrat: et quod tempus verbum est imperio: **Ad** primum rinditur **Richardus** de trinitate quia hic sit demonstratio mixta: primum ad sensum: et primum ad intellectum: ita ut pronomen hoc demonstrat corpus christi ad intellectum: et panem cum spiritu ad sensum: sub hoc sensu. **Illud** in quod hoc transubstantiabitur est corpus meum. **Et** hoc corpus christi est presens tempore per quo perferuntur demonstratio: sed non sit presens tempore quod perferuntur: propter quod **Theobaldus** de argentina angelus et plures alii sequuntur hanc opinionem tamque probabilior: quamvis alii aliter seferunt. **Circa** secundum laboraverunt **Secundo**. et okan in casu posito: quod corpus christi nullibi sit ante consecrationem nec in celo: nec alibi in sacramento: sed magister **Gabriel** dicit se nescire si alii eorum curioso lectori satisfecerit: ideo ipse **Respondit** quod cum presens tempus sit diuisibile nec instantanea in diuisibilia ponenda: possumus ut pro presenti tempore hora presenti: die presenti: mense presenti: sic quod illud tempus pro presentibus includat presens nunc. **Quamvis** ergo est includat tempus presens: est tamen beneplacito perferretis: quanto tempore velit ut pro presenti: an magno paruo vel instanti si poneret. **Et** sic in proposito licet significat presens tempus: includens plationem huiusmodi vocalis cum instanti terminare ipsum: quod est primum instans non esse verborum et primum instans conuersionis. **Et** hoc verum est etiam si de nouo inciperet esse corpus christi simpliciter: unde patet falsum quando arguitur futurum non posse demonstrari mediante verbo presentis temporis etiam ex communi modo loquendi: ut cum quis dicit **Ecce** nunc taceo: **Ecce** nunc bibo: **Actus** enim tacendi vel bibendi est futurus tempore in quo perferuntur: et tamen est presens tempore per quo perferuntur: verum tamen non debet celebratio curare aut seculum disputare: quod per pronomen hoc demonstrat sed dicitur genter attendere: ut verba itegre et debita intentione perferat: quia forma sacri aliter non est efficitur. **put** significat huiusmodi illud se vel falsae disputatioe logica: sed per ea modo ad hunc effectum causandam instituta: cui ex pacto assistit etiam si verba mater

Magister Gabriel in expositione canonis misse.

Marginal notes on the right edge of the page, partially obscured by the gutter of the book. Some legible fragments include "misterio", "fuerit", "debet", "magister", "dicit", "se", "nescire", "si", "alii", "eorum", "curioso", "lector", "satisfecerit", "ideo", "ipse", "respondit", "quod", "cum", "presens", "tempus", "sit", "diuisibile", "nec", "instantanea", "in", "diuisibilia", "ponenda", "possumus", "ut", "pro", "presenti", "tempore", "hora", "presenti", "die", "presenti", "mense", "presenti", "sic", "quod", "illud", "tempus", "pro", "presentibus", "includat", "presens", "nunc", "quamvis", "ergo", "est", "includat", "tempus", "presens", "est", "tamen", "beneplacito", "perferretis", "quanto", "tempore", "velit", "ut", "pro", "presenti", "an", "magno", "paruo", "vel", "instanti", "si", "poneret", "et", "sic", "in", "proposito", "licet", "significat", "presens", "tempus", "includens", "plationem", "huiusmodi", "vocalis", "cum", "instanti", "terminare", "ipsum", "quod", "est", "primum", "instans", "non", "esse", "verborum", "et", "primum", "instans", "conuersionis", "et", "hoc", "verum", "est", "etiam", "si", "de", "nouo", "inciperet", "esse", "corpus", "christi", "simpliciter", "unde", "patet", "falsum", "quando", "arguitur", "futurum", "non", "posse", "demonstrari", "mediante", "verbo", "presentis", "temporis", "etiam", "ex", "communi", "modo", "loquendi", "ut", "cum", "quis", "dicit", "ecce", "nunc", "taceo", "ecce", "nunc", "bibo", "actus", "enim", "tacendi", "vel", "bibendi", "est", "futurus", "tempore", "in", "quo", "perferuntur", "et", "tamen", "est", "presens", "tempore", "per", "quo", "perferuntur", "verum", "tamen", "non", "debet", "celebratio", "curare", "aut", "seculum", "disputare", "quod", "per", "pronomen", "hoc", "demonstrat", "sed", "dicitur", "genter", "attendere", "ut", "verba", "itegre", "et", "debite", "intentione", "perferat", "quia", "forma", "sacri", "aliter", "non", "est", "efficitur", "put", "significat", "huiusmodi", "illud", "se", "vel", "falsae", "disputatioe", "logica", "sed", "per", "ea", "modo", "ad", "hunc", "effectum", "causandam", "instituta", "cui", "ex", "pacto", "assistit", "etiam", "si", "verba", "mater"

Mise

rialiter accipent. put qdā dixerūt. ¶ Ex illo soluit alia q̄stio vtrū. s. p̄ter
 missis h̄bis p̄cedētib. Qui p̄ die q̄s pa. r̄c. p̄ hec sola h̄ba h̄ ē corp⁹ meū
 fieret p̄secratio. Et R̄ndet q̄ sic fm̄ p̄dicta r̄ pbabiliorē opinionē: q̄ h̄
 ba sacral̄ forme nō fortuunt suā efficacīā ex significatiōe h̄boz: q̄ signifi
 cant̄ hec dicit ex p̄sona xp̄i. put arguit rō Scoti. s̄z ex institutiōe xp̄i r̄ in
 r̄titiōe debita mistri: q̄ significari p̄t hec h̄ba p̄ferri ex p̄sona xp̄i: Un̄ q̄
 cūq; h̄ba xp̄s institueret. p̄ forma: ex eiusdē institutiōe significarēt illd̄ qd̄
 efficiūt: fm̄ illud **Dug.** Sacra ex similitudine rep̄ntat̄: ex institutiōe signi
 ficat̄ ex significatiōe p̄tinēt gr̄as sp̄ualē. Nec arguit p̄nerio h̄boz canōis:
 q̄ ponit p̄p̄t̄ sn̄ie p̄nuatiōe: r̄ iō tor⁹ canō p̄nerus ē: r̄ ip̄e canō p̄nerus
 hymno angelico: r̄ iste p̄fatiōi: p̄fatio secretis: r̄ sic de alijs r̄ tñ nec sco
 tus dicit. h̄ e oia r̄q̄ri de necessitate ad cōsecrationē: Nisi forte loq̄t̄ de
 necessitate mistri: r̄ nō d̄ necessitate sacri: r̄ sic p̄cordat̄ cū ceteris. ¶ Ter
 tio vtrū eadē h̄boz forma vsus sit xp̄s p̄secrādo i cena. R̄ndet fm̄ cōez
 opi. docto. q̄ sic: Nā lz xp̄s sola h̄rute diuina cōficere potuisset: r̄ postea
 nob̄ formā dare sic p̄us baptizat⁹ est: quā formā baptismi instituit: tñ h̄
 nō p̄gruit: q̄ nob̄ exēplo suo formā p̄secrādi relinq̄re debuit: q̄ postmo
 dū i p̄sona ei⁹ cēt p̄ferēda ad p̄secrādū: sic ip̄e p̄mo vsus fuit. Nec ē s̄ite
 de baptismo: q̄ xp̄s instituit baptismū q̄n baptizat⁹ fuit: s̄z istud sacm̄
 instituit q̄n p̄secrauit. Nec obstat q̄ euāgeliste dicit: q̄ xp̄s p̄mo accepit
 panē: bñ dixit ac fregit: r̄ deinde accipite r̄ māducate. Hoc ē corp⁹ meū:
 q̄ euāgelists nō fuit cura seruare or̄dinē h̄boz xp̄i: s̄z narrare historiā
 r̄ r̄ gestā: sic r̄ i ml̄tis alijs. Un̄ tal̄ putat̄ fuisse or̄do: accepit panē r̄ bñ
 dixit dicēs. Hoc ē corp⁹ meū: ac deinde fregit r̄ dedit discipul̄ suis dicēs
 accipite r̄ māducate. Ita vt hec p̄ anticipationē sint dicta: vt dicit **1y. vl**
 ita vt dicit **tho. de argē.** q̄ añ q̄s dixit h̄ est corp⁹ meū: nec bñ dixit: nec fre
 git: nec dedit: s̄z dicēdo hec h̄ba s̄it bñ dixit fregit r̄ dedit: sic tñ q̄ p̄comi
 tanter se habuit ad oia hec tria: r̄ h̄ vidēt̄ dicere euāgeliste. Qd̄ alij sic
 intelligūt: q̄ ten⁹ xp̄s panē acceptū i tres pres fregit fm̄ numerū discipu
 loz se p̄numerato: r̄ i termino vltime fractiōis p̄fecit dicēs: Hoc ē cor
 pus meū accipite r̄ māducate: r̄ si obijciat q̄ ecclia q̄ xp̄m imitat̄ p̄us cō
 secrat q̄s frāgat: R̄ndit q̄ duplex est fractio sacri: vna ad figurādū q̄ sit
 post p̄secrationē. Alia ad distribuēdū: q̄ p̄t fieri añ p̄secrationē: vt si q̄s
 veller̄ p̄secrare p̄ multz nō habēs plures distinctas hostias: p̄grue p̄us
 frāgeret in pticulas: r̄ postea p̄secraret. ¶ Quarto qd̄ si h̄ba forme mu
 rarent. R̄ndet si mutatio h̄boz nō variat intellectū forme tradite a do
 mino: dū modo fiat ex simplicitate p̄ferētis: aut ex defectu naturali: sic
 si q̄s diceret hoc est corp⁹ meū: vel hoc est corp⁹ meū: obmissa vltima syl
 laba p̄ficat: s̄z ex certa scia h̄ faciēs grauit̄ peccat. Fecus si p̄p̄t̄ beresim
 introducendū: q̄ neq̄q; p̄ficat p̄p̄t̄ intētiōis defectū. Si aut̄ mutatio in
 intellectu variat forme tradite a dño nō p̄ficat: sic si q̄s diceret: hec est caro
 mea: q̄ ē ali⁹ intellectus h̄bi hui⁹ r̄ illi⁹: q̄ corp⁹ in pl⁹ est cōstās ex carne
 ossib⁹ r̄ neruis significās corp⁹ de h̄gine sumptū verū: r̄ rep̄ntās mysti
 ce nos xp̄o incorporari p̄ h̄ sacm̄: qd̄ nō significat caro: S̄z diceres qd̄ sit

Tho. pte
ii. q. lxx
vii. ar. i.
pe. de cō
dia. dura
duo.
Dug. de
sacris li. i.
pte. ix. c. i.

Alexāder
scrūs tho:
Albericus
Tho. de
argen.

Alexā. pte
4. q. xxxij
a. ii. m. c
br. ii.

R. ii

nihil aliud est: nisi vltima distributio bonorū morte testatoris firmata.
Precepta ho r fides dicunt testamēta: qz sūt tāqz via ad hāc celestē hereditatē psequendā. **U**n sequit mysteriū fidei. i. secretū sacm fidei: pmo qz passio xpi p sanguinem expssa: fuit secretissimū sacm sub figuris vete. absconditū: r ab antiqs patribz creditū: tāqz mysteriū gnalis redēptōnis toti generis hūani. **S**cdo qz verus sanguis xpi hic sub speciebz sacralibz veracitē cōtētus: significat nihilomin⁹ mystice vnitatē fidelitū p grām r charitatē. **T**ertio qz est fidei obiectū secretissimū: ita vt qēqd ibi agit siue in cōuersione: siue in p̄tēto: siue in accidētibz: totū sit fidei r sola fide plene cōprehensum. **Q**ui sanguis p vob p̄sentibz r multis absentibz r futuris: vel pro vob sacerdotibz r multis subditis. **N**ō dī. p oibz: qz lz sufficientiā habeat p remissione oim pctōz: nō tñ efficacitā hz p oibz: eo q plures sint indispositi ponētes obijcē. **E**ffundē. i. totaliter r penit⁹ a corpe fundē: r nō fm partē. **N**ā lz vna gutta tā p̄ciosi sanguis sufficisset p totū mūdi redēptione: voluit tñ xps ipm liberaliter r largiter fundere fm **Bern.** r **Anf.** vt dilectōis sue r virtutis magnitudinē demonstraret: ac p h ad se sup oia diligendū nos inuitaret. **C**etera qdez oia de fecit in pōdere: numero r mēsurā: nō sic in sui effusione sanguis ibi em neqz numerū seruauit vt centū aut mille guttulas funderet. **N**ec pondus: vt ei⁹ nobilitatē appciaret: aut cū nra indignitate p vncias libzaret. **N**ec mēsurā: vt calicē vnū vel duos p̄pinaret: quib⁹ reddendū p̄mū mēsurā p̄cisa cōpēfaret: sed totū dedit: totū fudit: vt copiosa esset apud eum redēptio: vt in virtute effusi sanguinis iusticie nre de se indigne: ipmū sublymissimū qd in cor hoīs nō ascēdit. **P**ōdus glie immēsum: qd auris nō audiuit. r mēsurā sup̄effluentē quā oculus nō vidit: lōge actis p̄us pctis oib⁹ sortirent: sic effusum legim⁹ post circūcisionē: in passione: in ozone mōtis oliueti: scdo in flagellatione: tertio in coronatione: q̄rto in manuū et pedū p̄oratione: quinto in lateris apertioe. **U**n qēqd sit de numero vulnerū: quoz aliq̄ dicūt fuisse legionē sex milia sexingenta sexaginta sex. **A**lij quinqz milium q̄dringēta septuaginta quinqz. **U**n vsus. **S**eptuaginta quinqz q̄tercentū milia quinqz. **T**ot fer tur xps p nob vulnera passus. **E**t forte vtriqz verū dicūt: p̄mi de singulis vulneribz q̄trūcūqz puls r minut⁹: alij de notabilibz solū r magnis. **H**oc tñ certū ē: totū sanguinē ei⁹ effusuz eē: fm illd ps. **T**ruit tāqz testatus mea i remissioe oim pctōz: put in ve. te. mltiplr figuratū habet: vt p̄tz p totū leuiticū: vbi dī q sine sanguine nō fiebat remissio: r ad **Heb.** ix. **D**ia pene in sanguine mūdant⁹ r sine sanguis effusione nō fit remissio. **S**z diceres qre hic dī effundē: r nō supius in p̄secratioe corpis tradet: **R**ndet q passio xpi magis exp̄mit p sanguinis effusionē quā p corpis traditionē: r qz h magz debuit exp̄mi passio xpi qz in p̄secratioe corpis rōne sup̄dicta: lz quō verificari pōt forma respectu futuri t̄pis effundē: cū sanguis xpi ampli⁹ effundi nō possit: **R**ndet facile: eo q d̄ba pferunt a sacerdote tāqz plata a xpo: r ideo ad idē tēp⁹ referēda ad qd xps reulit: in q̄ tūc sanguis erat effundēdus: r p hoc etiam significat.

Anf. lis
Lur deus
homo.

R uij

Expolitio

q̄ ille idē sanguis fiat hic p̄ trāsubstantiatiōē q̄ tūc erat effūdēd⁹ et nō effusus p̄ p̄ assionē: ex q̄bus oibus p̄tz p̄ueniētia hui⁹ forme. **N**ec obstat q̄ greci dicunt v̄ri hac forma. **D**ic est sanguis me⁹ noui te. p̄ vobis. p̄ multis effusus in remissionē pctōz: q̄z hāc formā sc̄tus Paulus credit tradidisse grecis: put̄ ipse accepit a dño. **J. 40z. xi.** q̄ tñ nō est alta i snia a n̄ra: quā sc̄tus Pet̄ credit tradidisse romane ecclie: ex his q̄ vidit et audiuit imediare a dño iesu xp̄o: lz mutata sit aliq̄liter q̄ ad s̄ba qd̄ nō variat formā. **E**t idcirco tā greci quā latini vere cōficiūt. **D**e mirabili effectu hāz formaz: q̄b⁹ v̄ez corp⁹ ⁊ sanguis xp̄i p̄ficiūt: ⁊ sub diuersis speciebz alienis mirabiliter p̄tinet: ita vt qd̄ videant̄ cursui nature cōtraria ⁊ intellectui difficilima. **A**gruū videt̄ p̄supposita fide certissima: absq̄z temeritate scrutādi diuinā tremēdāq̄z maiestare: cū oi hūilitate et tremore ex doctoribz orthodoxis q̄rēdū nobis esse ⁊ laborādū: si ad aliq̄le tā mirabiliū creditoz intelligētā p̄tingere valeam⁹: q̄renus innotescat qd̄ vere: qd̄ pie: qd̄ sobrie: de hoc mirifico ⁊ mirabili sacro asserti qd̄ ve negari: qd̄ deniqz veritatē fidei ipugnātibz possit catholice m̄dēter hoc p̄m ordinē decē p̄dicamētoz vt p̄fusio vitez. **S**icqz diuino iplorato auxilio. **C**irca p̄dicamētū sube p̄mo q̄ri pōt v̄rū sub speciebz panis ⁊ vini facta p̄secratiōe sit verū corp⁹ ⁊ sanguis xp̄i. **R**ndet̄ q̄ post p̄secratiōē rite factā v̄ez corp⁹ xp̄i qd̄ sumprū est de virgine maria: qd̄ passū est: ⁊ sepultū: qd̄qz resurrexit et ascēdit ad celū: ac sedet ad dextrā dei p̄tris: in q̄ v̄tū ⁊ iudicare viuos ⁊ mortuos: vere ⁊ realiter cōinet̄ sub sp̄ebz panis: ⁊ sanguis eiusdē ver⁹ sub sp̄ebz vini. **D**ec celsio lz p̄ rōnē naturalē oñ di nō possit: tñ est simplr de articulis fidei: eo mō q̄ v̄ritas alicui⁹ sacri p̄inet ad articulos fidei: v̄s p̄tz de sū. trini. et si. ca. r̄ho. c. firmiter credim⁹. **E**t de p̄le. di. ij. c. **E**go berengari⁹. **J**o de ea dubitare nō lz: maxie cū p̄stet hūc articulū p̄ vnigenitū dei filiū aplis ec̄re uelātū ⁊ a p̄ncipio exp̄sse traditū: ex quo eucharistie sacm̄ fuit ab ipso dño int̄tū. **T**estes sūt euāgeliste oēs ⁊ sc̄tis Paul⁹. **J. 40z. xi.** **D**e s̄ba xp̄i vbi dixit. **H**oc est corp⁹ meū solū debere intelligi figuratiue sic̄cut illa. **E**go sum vitis s̄a: vel significatiue vt illa. **P**etra aut̄ erat xp̄s. **N**ā hoc motiū palliatū detegit br̄s Bug⁹. lxxij. q̄stionū. q. lxx. vbi ait solēt circūstātie scripture illūinare sniam: cū ea q̄ circa scripturā sit p̄sentē q̄stionū p̄tingētia diligētī discussiōe tractant̄: vniuersalr em̄ intellect⁹ s̄boz xp̄i an loquat̄ figuratiue an nō: colligi pōt ex p̄cedētibz vel sequētibz ibidē: vel ex alijs scripture locis: vñ cū xp̄s ait. **E**go sum vitis s̄a: subiūxit: vos palmites. **I**ostat aut̄ q̄ discipuli nō erāt palmites. naturales: s̄z tñ figurāl: s̄z cū dicit h̄ est corp⁹ meū: subdit: qd̄ p̄ vobis tradet̄: cū enā dixisset. **H**ic ē calix sanguinis mei: subdit: qd̄ p̄ vobis ⁊ multis effundet̄: s̄z planū est q̄ xp̄s suū v̄ez ⁊ naturalē corp⁹ tradidit p̄ nobis: et suū naturalē sanguinē effudit p̄ nobis: lz q̄ figurāl loq̄ret̄ cū dixit. **E**go sum vitis s̄a: nō tñ hic: s̄z realr: cū dixit: h̄ est corp⁹ meū: apls postqz dixit: **P**etra aut̄ erat xp̄s: subiūgit. **D**ia i figura p̄tingebāt illis. **N**ec obstat illud **Joh. vj.** **V**erba q̄ locut⁹ sum vob: sp̄s ⁊ vita sūt

Guilbel.
ochan.

Sco. di. x.
qrti. q. j.

Misse

spūs est q̄ v̄nificat caro nō p̄dest q̄c̄s: q̄ p̄ hoc nō excludit dñs sui cor
 poris z sanguinis existētia z p̄sentia realē ab h̄ venerabili sac̄o: s̄z iclu
 dit modū māducādi spūalē: ad excludēdū falsas intelligētia iudeoz: q̄
 putabāt carnē z sanguinē xp̄i māducari z bibi: necesse eē in p̄pria forma
 z crude: p̄p̄ qd̄ abierūt retro: sum dicētes dur⁹ est fimo iste. Nā h̄ mō ca
 ro nō p̄deser: s̄z magis horrozē induceret. **S**ecdo q̄ mutatiōe corp⁹ z
 sanguis xp̄i incipiat eē in sac̄o. Rñdē q̄nis certū sit ex sc̄ptura: verū
 corp⁹ z sanguinē p̄tineri sub h̄ venerabili sac̄o: v̄s patuit: tñ q̄ muta
 tione aut p̄uersiōe incipiat ibi eē nō habet̄ exp̄ssum in sc̄ptura: p̄pter qd̄
 olim circa h̄ diuerse fuerūt opinioēs. **S**z mō certū habet̄ ex determina
 tione eccl̄ie: q̄ ad platonē p̄boz xp̄i definit suba panis eē: z sub accidē
 rib⁹ eiisdē manētib⁹ incipit corp⁹ xp̄i ita vt suba panis p̄uertat̄ i corp⁹
 xp̄i p̄ trāssubstātiatiōē. **E**t s̄lt̄ loquēdū de vino respectu sanguinis xp̄i
Pro cui⁹ ampliori intellectu sciēdū: q̄ p̄uersio q̄ est trāsitio vni⁹ i aliud
 duo dic̄. s̄. desitionē vni⁹ rei z successiōē alteri⁹. **S**ic em̄ legit̄ aq̄ p̄uer
 sa in vinū i nuptijs. **J**oh. ij. **D**esūt in v̄drijs aq̄: z successit vinū: v̄l q̄ ad
 formā solū manēre materia aq̄: vel q̄ ad formā z materiā s̄lt̄ v̄trūq̄ em̄
 fieri potuit. **E**st ḡ p̄uersio successio entitatis postriue: ad entitatē positi
 uā desinētēp̄ actionē alicui⁹ habētis p̄tātē sup̄ v̄trūq̄. **U**n̄ sequit̄ p̄mo
 q̄ nō solū corp⁹ in corp⁹: aut suba in subam: seu accidēs in accidēs: sed
 etiā spūs in spm̄: z corp⁹ in spm̄: et spūs in subam corp̄alē: suba in acci
 dēs z generalr̄ q̄dlibz creatū i creaturā quālibz pōt̄ p̄uerti diuīa p̄tātē:
 qz q̄libet creatura eq̄ est in p̄tātē dei q̄stū ad esse z nō eē: z sic pōt̄ q̄libet
 creaturā destruere: z in locū ei⁹ aliā p̄ducere aut p̄uertere: nec tñ p̄p̄ ta
 lem p̄uersiōē vnū sit reliquū aut induit p̄ditioēs alteri⁹: pur aliq̄ false
 imaginā vt si corp⁹ p̄uertit̄ in spm̄ nō iō corp⁹ fit spūs: nec materia fit
 forma: aut suba accidēs: sicut i p̄uersiōē naturali aeris in ignē aer non
 fit ignis: nec forma aeris fit forma ignis: s̄z forma aeris corrupta in ea
 dē materia: nō tñ sub eis dē p̄ditioib⁹ succedit forma ignis: z h̄ est p̄uerti
 aerē in ignē. **S**ecdo sequit̄ q̄ nihil pōt̄ p̄uerti in deū vel in aliqd̄ intrinse
 cū deo: cū ip̄e sit imutabilis z necessario sit. vñ siue creatura desinat si
 ue nō: necessario est de⁹ z imutabilis. **E**st aut̄ duplex p̄uersio. s̄. **N**atura
 lis q̄ fit a p̄ncipijs nature in materia cōi v̄triq̄ terminō: vt ē p̄uersio aerz
 in ignē: z sup̄naturalis q̄ fit actiōe diuīa spāli p̄ter ordinē nature z ista
 si fiat in̄ terminos subales d̄: trāssubstātiatio: si in̄ terminos acc̄nales
 posset dici trāsfaccidētatio si in̄ terminū a quo q̄ est suba ad terminū ad
 quē q̄ est acc̄ns: posset circūlocutiue dici trāssubstātiue accidētatio: si
 ecōuerso posset dici trāsfaccidēt̄ subatio. **E**t q̄ p̄z q̄ trāssubstātiatio est
 spēs p̄uersiōis i genere. **U**n̄ pōt̄ sic describi ad p̄positū: trāssubstātiatio
 est p̄uersio sube toti⁹ i subam nō h̄ntē cōem materiā cū p̄ore subaccidē
 tib⁹ p̄p̄ijs sube desinētis i eodē loco: ita vt suba succedēs sit i eodē loco
 q̄ p̄us fuerat suba desinēs. **C**ouersio ponit̄ p̄ genere: d̄: sube rotius zc̄.
 v̄. tā q̄ ad formā quā q̄ ad materiā: vbi excludit̄ p̄uersio natural̄ i q̄ ma
 net eadē materia cōis v̄triq̄ tm̄io. **D**icit̄ i eodē loco zc̄. qz ad trāssubstā
 tiatiōē f̄m **S**uil. ockā req̄rit̄ noua p̄ntia sube succedēt̄: si dic̄z positi

**De sum.
 tri. z si. ca.
 tho. ca. fir
 miter.**

Expositio

q̄ panis desineret i ordine ad corp^o xp̄i vt i celo absq; ei^o p̄ntia ad sp̄a
panis: panis mutaretur & nō amibularet: cū ei^o desitio nō eēt absolure i n̄
bilū s; ad aliqd̄ se existēs. s. corp^o xp̄i i celo. **N**eq; eēt corruptio: q; nō in
materia: s; trāsubstantiatio. **R**ūdet i h̄ casu eēt qdā mutatio sup̄natura
lis cui nō ē nomē ipositū q; nūq; facta est neq; fiet: s; fieri poss; **S**cor^o
p̄o dic̄ eēt trāsubstantiatio: q; largi^o describit trāsubstantiatioē quā ad p̄positū
fit necessariū. **E**t q̄b; oib; p̄t; q; uersio q̄ sub a panis uertit in subam
corpis xp̄i est trāsubstantiatio: q; est ibi uersio totū sub e panis desinentis:
q̄tū ad materiā & formā forte p subtractionē diuie p̄seruatiōis i subam
corpis xp̄i: q; succedit in locū panis solis ei^o accidentib; remanētib; sine
subiecto: s; est trāsubstantiatio: p̄sequētia tenet ex qd̄ nois trāsubstantiatiōis:
possibilitas aīcedētis q̄tū ad oēs p̄tes p̄t;: q; oīa creata sūt eq; in potē
tia obediēciali dei: factū p̄bat auctoritas ecclie & sc̄toꝝ. **S**ec̄o p̄t; q; nō
est ibi cōuersio sub e in subam q̄tū ad eē subale simplr s; q̄tū ad eē hic:
q; corpis xp̄i nō acq̄rit simplr eē: s; eē hic sub sp̄e panis p nouā p̄sentia.
Sufficit em̄ q; res fm̄ eē suū nouū vel antiqū succedat i locū desinentis
vt possit dici trāsubstantiatio. **N**ec ex h̄ pōt argui q; mutatio hec debeat de
notari ab vbi tāq; a termino formali: q; h̄ sūt due mutatiōes. s. mutatio
dep̄ditis a termino a q; & mutatio acq̄situa a termino ad quē: q; termino
formalis a q; denoiat est vbi: et vna successiō. s. sub e ad subam a q; tāq;
a termino formali denoiat trāsubstantiatio. **N**ā illud d; succedere qd̄ ad desi
tionē alteri^o vl̄ nouū eē recipit: vl̄ inesse antiq; qd̄ h; p̄seruat: & h̄ in eo
dē loco fm̄ ockan. **E**t illud d; cōseruari ad desitionē alteri^o qd̄ si aliud
nō desineret nō p̄seruaret: aut si aliud desineret ip̄m de nouo p̄duceret
si nō eēt: & sic in p̄posito: q; si corp^o xp̄i nō eēt i sua naturali p̄sistētia: ad
plationē h̄bōꝝ p̄secratiōis de nouo p̄duceret a deo. **E**t sic p̄seruat i or
dine ad desitionē panis a q; trāsubstantiatio denoiat tāq; a termino formali
ac p̄ h̄ corp^o xp̄i succedit: nō solū q̄tū ad p̄ntiā locale s; etiā q̄tū ad sui
esse p̄seruationē mō dicto. **T**ertio pōt q̄ri quō sc̄m̄ p̄dicta id in qd̄ fit
trāsubstantiatio succedat i locū cōuersi diffinitive vel circūscriptive. **R**ūdit
Guil. ockan: q; eē in loco diffinitive vl̄ circūscriptive accidit trāsubsta
ntiatio. **U**trūq; em̄ fieri pōt lz de facto in trāsubstantiatiōe sac̄ali corp^o xp̄i fit
in loco hostie nō circūscriptive s; diffinitive: tū si panis eēt eq̄lis corpis
celo: p̄sset corp^o xp̄i ibi eē circūscriptive sicut i celo vl̄ diffinitive sic do
placeret. **E**t q; etiā naturalr̄ id eē corp^o p sui p̄desationē vl̄ rarificationē
pōt eē in minori vl̄ maiori loco circūscriptive: nō a fortiori p̄sset de cō
desare corp^o suū: vt eēt i loco p̄e hostie circūscriptive distinetz mēbris
sicut in celo s; minorib; & nō tātū loco & situ distatib; sicut in celo. **S**ilr̄
poss; corp^o suū rarefacere vt coallisteret maiori loco circūscriptive quā
fit loc^o ei^o in celo. **P**oss; q; de granū milj trāsubstantiare i maximū mōre
existētē in eodē loco granū diffinitive vl̄ circūscriptive p sui p̄desationē.
Nō em̄ implicat p̄dictiōē corp^o q̄tūlibet magnū p diuinā potētia p̄desa
ri ad q̄libet puitatē sine p̄dictiōē cuiuscūq; sibi eētialis. **P**oss; etiā gra
nū milj trāsubstantiare i mōre manēte mōris magnitudie moti ad locū gra
nū: s; tūc loc^o q̄nō eēt sibiadeq;: sic nec opz i q̄libz p̄uersiōe: s; suffit.

Guilhel.
Ockan. q
vj. q̄rti i so
lutione. y.
duby.

Misc.

ut sit pñs illi loco siue adēq̄te siue nō: dūmō nō sit totalr sepatū a loco
 quersū: ut de vapore querso i aquā: aut ecouerfo. **¶** Quarto an panis
 quertat solū i corp^o xp̄i: v̄l etiā i sanguinē: aiām aut deitatē. **R**ndet q̄
 quersio r transubatio dupl^r accipit. **U**nomō cōiter siue large put s̄ est
 descripta: r h̄ mō quersū desinēs quertit in q̄dlibet sibi succedēs tanq̄
 in terminū formalē. **E**t sic tot sūt ibi quersioēs: q̄t sūt succedētia realr
 distincta: vt suba panis nō solū i corp^o xp̄i: s̄ etiā in aiām: i sanguinē r
 accētia sibi adherētia h̄ mō quertit: q̄ mor^o r mutatio vnitatē accipiūt
 a termino. **A**lio mō magis pprie r stricte: r sic quersio ē successio alicui^o
 p̄mo p̄ncipalr intēti a quertēte: nō q̄ iunctū: ita q̄ cōuertētes faceret
 ip̄m succedere desitōti quersū: etiā si ip̄m cēt ab oib^o alijs sepatū **E**t q̄ h̄
 mō termin^o p se r formalis ē termin^o p̄ncipalr a quertēte itē^o. **I**ō suba
 panis nō quertit i aiām xp̄i nec i ei^o sanguinē aut accētia: s̄ tm̄ i corp^o
 xp̄i tanq̄ in terminū ei^o p se p̄mū r formalē. **U**n̄ si in triduo fuisset facta
 p̄secratio: trāsubatio panis nō fuisset facta neq̄ i aiām neq̄ i sanguinē
 q̄ tūc a corpe sepata s̄ tm̄ i corp^o xp̄i. **E**t ita accipiūt quertit doctro. dicē
 res sub sp̄b^o panis eē tm̄ corp^o xp̄i ex vi quersiois h̄boz: aiām h̄o r san
 guinē r accidētia ibi eē p̄ comitātā: q̄ iuncta corpi i naturalⁱ p̄sistētia
Et sic ad diffinitionē trāsubationis optet addi p se p̄mo r p̄ncipalr: vt
 trāsubstātatio est cōuersio sube toti^o in subam p se p̄mo r p̄ncipalr nō
 h̄ntē cōem materiā cū p̄ore rē. **¶** Quinto an desitio panis possit dici an
 nibilatio. **R**ndet annihilatio accipi p̄t. **U**nomō p redactioē i purū ni
 bil sic fuit añ mūdi creationē: r sic p̄t dici annihilatio. **A**liomō vt nō so
 lū negat nō eē annihilari: s̄ etiā successioē entitat^o positue: r sic nō d̄r
 annihilatio: ex q̄ verū corp^o xp̄i succedit. **¶** Sexto cur ad tā difficilē in
 tellectū limitauit ecclia articulū de sacro h̄ venerabili eucharistie cū de
 hoc sc̄pture possēt exponi r saluari fm̄ itell̄ctū facilē: vtpote fm̄ opint
 onē illoz q̄ dixerūt subam panis sil̄ manere cū corpe xp̄i: r cū articulis
 fidei i vniuersali tradit^o nō sit limitād^o ad itell̄ctū sp̄alē: maxie nō ad il
 lū q̄ est difficilior r ad quē plura sequūt naturali rōni p̄ria pluraq̄ m̄
 racula. **P**luralitas eim̄ sine necessitate nō solū i naturalib^o: s̄ etiā i sup
 naturalib^o: est vitāda. **S**z absq̄ quersioē panis: p̄t saluari tota x̄itas
 sacri: r caueri miraculoz pluralitas: et incōueniētia naturali rōni p̄ria
Nā ad x̄itātē sacri nihil aliud req̄rit: nisi x̄itas signi r signati: r suba pa
 nis cū suis sp̄b^o ē nutrimentū r nō sole sp̄s: iō mag^o signat corp^o xp̄i in
 rōne nutrimenti sp̄ualis: silr ex mult^o granis panis p̄fici^o v̄n^o: significat
 vnitatē corpis x̄i et mystici qd̄ nō uenit accētib^o. **S**ignatū etiā corp^o
 xp̄i eā p̄t saluari cū suba panis sic cū solis accētib^o: q̄ nō mag^o repu
 gnat sube eē cū substātij^o: quā cū accētib^o se nō efficiētib^o r accētib^o cū
 accētib^o p̄rij^o: s̄ i sacro cū accētib^o panis ē corp^o xp̄i: cū suis accētib^o
 p̄rij^o: q̄ maior q̄ritas corpis xp̄i: r cū frigiditate hostie caliditas cor
 por^o xp̄i r sic alijs. **¶** **A**ut p h̄ vitarē plura miracula p̄z: q̄ tūc suba
 p̄tis nō desineret miraclose: nec diceret accēis sine subiecto eē: nec actio
 nē r passioē fieri sine subiecto p̄supposito: nec nutritionē fieri sine suba
 li nutrimento, itē vitarē deceptio sensuū: r q̄ mā q̄ v̄l p̄fuit v̄l q̄ nūq̄ fuit

De kan. q
 vi. li. iij. et
 in tract. de
 sacro. c. iij

Expositio

de nouo creat: vt dñ ex sacro gñant vmes: vl' ad sũptionē sp̄z sacralis nutrit rē. **Que** oia p̄nt eē occasio phis: r naturalē rōnē seq̄ntib' auertē di se a fide vl' saltē ip̄dicēdi ne ōuertāt ad fidē. **Dñ** d̄r eis talia eē d' suba fidei q̄ vidēt rā sensui q̄ intellectui rep̄ḡre: r p̄ p̄ns videt q̄ fides q̄ nob' data ē ad salutē: nob' n̄ p̄ponat rāq̄z via idonea ad salutē: **Rñ** d̄r l̄z sup b' aliq̄ docto. varias rōnes assiḡre laborāt: ita vt etiā tho. dicat opi. iam dictā de p̄manētia p̄is eē icōueniētē ip̄possibilē r hereticā: s̄z rōnes sue n̄cludūt pur eas soluit **Seco.** r tho. de argē. iō rō potissīma cur intellectū hūc difficilē scri dicere r ecclia def̄miare elegerit: qz eo sp̄u expositū sūt sc̄pture q̄ cōdite: r ita ecclia catholica eo mō exposuit q̄ sp̄u vitar̄ edo- cta fuit: r iō hūc intellectū difficilē elegit qz ver̄e: **Nō** ei i prāte ecclie fuit hūc intellectū vez̄ facere vl' nō verū: s̄z dei istituēt̄. **I**ntelectū aut̄ hūc a dō vez̄ factū r traditū ecclia explicauit: directa i b' vt credit a sp̄u sp̄si sui xp̄i sp̄u. i. sc̄ro: quē pmisit xp̄us ecclie vt maneat cū ea in efnū: **Joh. xiiij.** **Hoc** ḡ sp̄u vitar̄ recta i his q̄ fidei sūt errare nō p̄t. **Uñ** l̄z rōs potuisset instituisse vt corp' suū p̄ns fuisset sube panis sil' cū accētib' ad s̄ba p̄seratiōis: nō tñ sic istituit s̄z ordinauit vt p̄ns sit tñ accētib' suba panis def̄nēre: q̄ ordinatio inouit ecclie fortasse lōgo tpe p̄ sacri insti- tutionē. **Et** credit p̄mū scriis p̄tib' reuelata q̄ sc̄pt̄ suis posteros docue- rūt: vl' saltē ip̄i p̄ studiosā sc̄pturarū explanationē iuenerūt: vt p̄z d' b̄rō **Amb. Aug.** r alijs: q̄z tñ auētas añ ecclie def̄miationē neminē ad eē- tiendū cōpellabat. **Nō** ḡ fecit ecclia p̄mo hāc verā: qz panis ōuertit i cor- pus xp̄i: dñ hāc v̄ratē p̄mo tenēdā statuit: s̄z eā ab initio istitutiōis sacri fuisse verā declarauit. **Et** p̄ h' p̄z rñsio ad rōnes i opositū: qz articul' fi dei i v̄n̄uersali tradit' ad illū intellectū sp̄alē limitād' ē q̄ ver̄e: nō curā- do an sit facilior vl' difficilior: an ad eū pl'a sequāt mirac'la vl' pauciora. **Cur** at̄ de' id qd' p̄ pauciora posset facere mirac'la facit p̄ pl'a: **Rñ. tho.** de argē. q̄ duplici ex cā. **P̄**riā vt q̄ se ad fidē suscipiēdā hūitiar maḡ me reant: intellectū suū captiuādō i obsequiū fidei. **S̄c**dā vt supbi hui' secti de suo s̄sū gl̄iātes vidētes nō videāt r itelligētes nō itelligāt: vt sic itul rā faciat de' sapiāz h' mūdi: sic ait apl's. **Tert**ia p̄t addi: vt p̄ bec fide- les apl' p̄solēt: r ifideles ad fidei admirationē ducant: s̄m qd' dic' br̄is **Aug.** fateamur deū aliq̄ posse: r nos itelligere nō posse. **Neq̄** de' labo- rat faciēdo mirac'la: ad q̄z mltiplicationē fidel' gratulari h' nō refuge- re: **Gratulari** inq̄z: qz rā potētē dñm colit q̄ rā mirabilia opat' p̄p' salutē hois: q̄ create creature excedūt r facultatē r itelligētiā. **I**nfidel' q̄z p̄pls pl' i fidei admirationēz quā ei' d̄risionē suspēdi p̄t: imo ad credēdū all' ei r pmoueri: dñ audit tātā auctoris fidei potētīā vt oē illd' posse astrua- tur: qd' d̄dictionē nō icludit mltiqz eū mirabilia sup nature cursuz p̄p' fideliū suoz amorē r salutē opari: sicqz se sub potētī manu sua hūiliēt: r suū cui credūt auctozē gl̄ificent. **Sic** em̄ mlti ifideliū ad fidē sūt allecti audit' insuet' affectib' r miracul' r in admirationē suspēsi. **Rur**ius ec admiratiōe dociles redditi: r a dño misericordit' p̄ mediū sc̄roz suoz il luminari. **Et** si q̄ aliq̄ p̄p' mirac'la r fidei n̄re ardua scādalizant: nō potē

Alexāder
sc̄rus **Do**
nanē. sc̄us
tho. i. iij.
di. xj. q. j.

Tho. de
argē. i. iij.
di. xj. q. j.
arti. ij.

Misse.

tes aut nō volētes credere: nisi his q̄ in natura aspiciūt: ac p̄ hoc fides
 tāq̄ falsā aut vanā p̄tēnūt: qd̄ aliud quā s̄bū xp̄i amplectēdū est. **Dis**
 plārario quā nō plāravit p̄ me^o celest̄ eradīcabī: s̄nīte eos ceci sunt ⁊
 duces cecoz. **Matth. iij.** **U**til^o em̄ scādalu nasci pmittit̄ quā s̄vitas reo
 linguat̄ ait gre. **S**eprimo qd̄ noie corp̄is itelligit̄ qm̄ substātia panis
 d̄: p̄verti i corp^o xp̄i: p̄ r̄n̄sione sciēdū: corp^o accipi tripl̄r. **U**nomō put ē
 de p̄dicamēto q̄st̄itat̄ d̄icēs p̄cise trinā dimēsiōnē: ⁊ sic nihil ad p̄positū
 q̄ p̄versio nō sit i q̄ntitatē. **A**lio mō put ē directe i p̄dicamēto s̄be dicēs
 rē cōpositā ex materia ⁊ forma s̄bali: ⁊ sic etiā nō pōt accipi hic: alioq̄n
 aia xp̄i eēt i sacro ex vi s̄bōz p̄ se ⁊ nō p̄comitant̄: qd̄ sup̄i est ip̄obatu
Tertiomō p̄ altera pte cōpositi s̄balis: vt cū dicim^o hoīez cōponi ex cor
 pore ⁊ aia. **E**t isto mō nō est directe in p̄dicamēto s̄z p̄ reductionē: q̄z ps
 essentialis reducīt ad p̄dicamētū sui totū: vt fm̄ alios in p̄dicamēto re
 latiōis q̄z sic ps dic̄ respectū ad totū: ⁊ fm̄ ponētēs plures formas s̄ba
 les i eodē cōposito adhuc subdistinguit̄: s̄z nō cures eo q̄ nō sit ponēda
 p̄luralitas sine necessitate. **T**enēdo ḡ vnā solā formā eē i hoīe q̄ est aia
 itellectua. **R**ūdet̄ q̄ corp^o illd̄ in qd̄ p̄vertit̄ s̄ba panis ē materia p̄ma
 hūanitat̄ xp̄i tāq̄ termin^o p̄m^o p̄ se ⁊ formalis hui^o p̄versiois: q̄ mate
 ria ē corp^o vt dic̄ alterā pte cōpositi s̄balis q̄ cū forma cōstituit̄ totū. **E**t
 hec materia siue corp^o est alia numero a materia panis: hec etiā est eadē
 numero in xp̄o viuēte ⁊ mortuo. **I**psa etiā materia iacuit nuda in sepul
 chro. **N**uda dico a forma s̄bali nō nuda a formis accidētālibz: nō tñ cō
 uertit̄ panis p̄mo i aggregatū ex materia ⁊ accidētibz sibi imberētibz: q̄z
 accidētia illa variabilia sūt: nec sp̄ manēt eadē in eodē subiecto. i. mate
 ria xp̄i: q̄z alia accidētia puta p̄lloz: nigredo: frig^o: rigor ⁊c. fuere i cor
 pore xp̄i mortuo: quā uiuo. **T**ermin^o aut̄ p̄ se h^o p̄versiois sp̄ ē idē. **E**t b
 voluit **E**gidi^o in sn̄ia si s̄ba ei^o sane fuerint itellecta: qm̄ dic̄ corp^o h^o acci
 pi p̄ materia organizata siue extēsa: h̄ntē qndā modū q̄stificatiuū: q̄ tñ
 mod^o nō ē qd̄ sup̄ additū: s̄z realr̄ ip̄a materia substās cert̄ dimēsiōnib^o
 siue q̄ntitat̄: put̄ clar^o p̄z i solutiōibz argumētōz apparētū p̄ eū q̄s po
 nit̄ r̄o. de ar̄gē. **S**z dic̄ nō solū idē corp^o iacuit i sepulchro s̄z etiā eadē
 caro fm̄ illd̄ **P̄s. xy.** **C**aro mea req̄scescēt i spe. ⁊ **Act. ij.** **N**ec caro ei^o vi
 dit corruptionē ⁊ eadē rōne ei^o ossa. **M**ateria aut̄ nō pōt dici caro neq̄
 os: cū illa nō sint eiusdē rōnis sic materia. **R**ūdet̄: caro ⁊ ossa sūt termi
 ni p̄notatiui ⁊ accipiūt̄ dupl̄r. **U**nomō p̄ corpe: sc̄do mō accepto cōno
 tādō accidētālē dispositionē: ⁊ sic nō sūt eiusdē rōnis i uiuo et mortuo.
Alio mō p̄ altera pte cōpositi q̄ ē materia: cōnotādō certas dispositiōes
 accidētāles: ⁊ sic sūt eiusdē rōnis eēntialis i uiuo ⁊ mortuo s̄z nō accidē
 talis nec seq̄ sūt eiusdē rōnis ḡ caro ē os sic nō seq̄ hō iust^o ⁊ iniust^o
 sūt eiusdē rōnis eēntialis: ḡ iust^o ē iniust^o p̄ defectū p̄notati: vt breui^o
 possz dici eadē fuisse carnē i xp̄o uiuo ⁊ mortuo p̄ vnitatē suppositi: q̄z
 suppositū s̄bi qd̄ sel̄ assūpsit̄ nūq̄z derelīqt̄. **U**nitas aut̄ numeralis p̄n
 cipalr̄ at̄tēdit̄ ex vnitate suppositi. **O**ctavo an p̄versio illa sit in tpe
 vt i istātī. **R**ūdet̄ q̄ in istātī: q̄z tot^o panis p̄vertit̄ i totū corp^o sil̄ ⁊ in di

**Thom. de
argenti:**

**Breg. de
ari.**

**Egidi. the
oreu. xxvi.
ij. et. xxx. et
xly.**

**Thom. de
argen. dil.
xij. q̄rti ar
ticu. j.**

Expositio

finete: nō ps post pte: aut vna ps in vnā: z alia i alia pte: z p pns instā-
tance nō successiue. Nō em̄ pōt eē successio ex pre termini q̄ tor^o si l'iro
ducit: z nō ps post pte vt dictū ē: nec ex pre subiecti successiue ad forme
receptionē dispositi: qz nullū ē ibi subiectū: cū totū trāsleat i totū: nec ex
pre agēz lumirari: qz agēs ē infinitū: z p̄f idē nulla pōt eē resistēna. Si
dicis lz h̄^o diuina sit infinita opa ad plationē h̄boz q̄ ē successiua. Rū
def q̄ opa q̄dē nō nisi plar^z h̄bis lz nō durāte h̄boz plarōe: vñ nō daf
vltimū instās plarōis: nec vltimū eē panis alioqn darez vltima ps p̄ti
nū: lz daf p̄mū nō esse plarōis sil' z panis: z illud ē p̄mū eē corpus xp̄i
sub spēb^z panis: z sic iter hec instātia nō pōt dari mediū. Final^z ex dier^z
oib^z p̄tz q̄ post p̄secrationē rite factā panis trās substantiali^z i instāti i verū
corp^o xp̄i: qd̄ sumptū est de h̄gine: qd̄ passū: z sepultū est: qd̄ q̄ resurre-
xit: ascēdit ad celos: z seder ad dextrā p̄ris: in q̄ v̄tur^o est iudicare viuos
z mortuos: z h̄ de p̄ se p̄mo ex vi h̄boz sacrāliū: lz qz h̄ corp^o mō viuū z
gloriosū nō est sine sanguine aia z deitate sibi vnita a q̄ nunq̄ fuit sepa-
tū. Iō hec tria scz et^o p̄ciosus sanguis: et^o bñ dicta aia: et excellētissima
diuinitas sūt ibi p̄comitātā: et hoc q̄dā ordie quo h̄nt eē in xpo eantē
tia naturali. Nā sanguis est ibi ex p̄comitātia imediata: qz p̄tinet ime-
diate ad disporionē corpis vt sit susceptiuū aie: q̄ nō viuificat corp^o si-
ne sanguine. Secdo est i aia ex p̄comitātia mediata: qz p̄supponit sangui-
nē. Tertio ē ibi deitas ex p̄comitātia remota: q̄ q̄uis imediata sit vnita
corp^o: z nō mediāte aia aut sanguine vt patuit in triduo aia et sanguine
separis: tñ in incarnatiōe vnio ē facta ad totū boiem iā p̄fectū: iō q̄i re-
mota z vltima d̄r hec p̄comitātia. Est ḡ ibi corp^o xp̄i ex vi p̄uerfōis: san-
guis rōne p̄mixtiōis: aia rōne p̄nerfōis: diuinitas rōne vnionis: q̄ nota
ri possūt ex h̄bis xp̄i. **Joh. vi.** Ego sū panis viu^o q̄ de celo descēdit. Pa-
nis q̄ ad corp^o seu carnē: ibidē. Caro mea vere est cūb^z: viuus p̄ aiam q̄
nō viuificat sine sanguine q̄ de celo descēdit ex deitate: nō moru locali:
sed bñanitatis assumptiōe. Et nō solū hec q̄rtuo^r dicta: sed etiā eaz p̄
p̄tates accidētia z p̄fectiōes nature z glie: cū officijs z actib^z suis p̄t
reallū p̄sit in sua gloriosa resurrectionē: z seder ad dextrā p̄ris setōz aspe-
ctib^z p̄sentat^o. Patet: qz est ibi in naturali sua existētia except^o respectio
min^o delectabile eē in sacro q̄ i celo: qd̄ absurdū est dicere. Sicut ange-
lis magis triste foret: si nobiscū in terris existētib^z deesset aliq̄ p̄fectio q̄
adesset in celis. ¶ Silitudo aut̄ hui^z trās substantialiōis licet oimoda nō
possit inueniri in natura: pōt tñ aliq̄lis haberi. Nā videm^o ad oculū a-
bū trās substantialiari in verā carnē: qd̄ autē natura pōt successiue: hoc pōt
h̄tus diuina in instāti: vt p̄z in vxore Loth q̄ vnico respectu h̄sa est i pe-
trā salis. **Gen. xix.** **Itē.** bñs **Aug.** in de ciui. dei dicit in qdā terra eē fon-
tes illi^o nature: vt oē in eis mersū statim h̄tat in lapides: qd̄ et p̄firmat
albert^o. Et p̄hs. iiii. metharo. dic̄: panē mutatū fuisse i lapidē remanē-
te colore z figura panis. **Itē** videm^o qz vitrifices vitis ciner^z subam: in
nobilis z p̄clarū vitri subam trās mutāt: z h̄ba boim naturas rez: vtz in

**fm Franci
scū maro
nis.**

**scūs Bo
naue. di. xj
q̄rt. q. i. ar
ti. iij.**

Mise

serpētibz et gladīs acutissimis : ita vt qđ nudis pedibz incedat illesus.
Quare qđ nō maiora valēt qđba diuina. **Un̄ b. Amb.** Si valebat fimo he
 lie vt igne d̄ celo deponeret: nō valebit fimo xpi vt spēz mutet elemētōz.
De toti⁹ mūdi opibz legist: qz dixit et fecit sc̄: fimo igit̄ q̄ potuit ex nihilo
 facere qđ nō erat: p̄t̄ mutare qđ erat. **Nō** em̄ min⁹ mutare qđ dare: hec
 ille. **¶** Circa p̄dicamētū q̄ntitat̄ et sit⁹ p̄t̄ q̄ri: quō tā magnū corp⁹ pur
 est i celo aut pep̄dit i cruce: possit p̄neri sub tā pua hostia et q̄libet pte
 aut p̄ūcto spēi sacralis hostie. **Rū** d̄t̄ f̄m egidiū i theoreumaribz et q̄libz
 j. q. iij. lz q̄ntitas corpis xpi realr sit i sacro: tñ illa q̄ntitate corp⁹ xpi nō
 extēdit localr sic i celo: cū nō sit ibi circūscriptiue localr: s̄z solū diffini
 tiue p̄sentialr. **Aut** rō est: qz ex vi sacri ē ibi solū suba corpis xpi. **Quā**
 ritas hō ei⁹ est ibi p̄ comitātiā naturalē ad subam: q̄ seq̄t modū existē
 di ibi nō suū p̄tū q̄ ē extēsiu⁹ et cōmesuratiu⁹ loco: s̄z seq̄t modū existē
 di sube: q̄ d̄ se existit i loco i diuisibilr et diffinitiuē: nō extēsiue diuisibilr
 et cōmesuratiue: et p̄ p̄ns indifferēter ē sub hostia magna vl̄ pua: et q̄libz
 pte hostie tota. **Sic** p̄pria totalitas sube i differēter ē sub puo vl̄ magno
 loco: vt tota natura hūana i puo et magno hoīe: et tota natura aeris in
 puo vel magno aere est indifferēter. **Nec** obstat si dicat̄ q̄ h̄re esse i diui
 sibile et nō h̄re pres repugnet quātitati p̄tinue ex sua formali rōne: qz lz
 intrinsece nō h̄re pres repugnet q̄ntitati p̄tinue: tñ nō h̄re pres extrinse
 cus i ordine ad locū et coextēsis p̄tibz loci: h̄ nō repugnat q̄ntitati p̄ti
 nue. **Pro** cui⁹ ampliori intellectu aduertēdū: q̄ in corpe locato p̄t̄ cōsi
 derari duplex positio: vna intranea q̄ est ordo p̄tū i toto. **Et** alia extra
 nea q̄ est ordo p̄tū i loco. **P̄ria** positio est de itranea rōne q̄ntitatis cō
 tinue. **Sec̄da** nō est de itranea et formali rōne q̄ntitatis p̄tinue: cū sit na
 turalr posterio: q̄ntitate p̄tinua: qz h̄ mō ē p̄dicamētū sit⁹: qđ ē posteri⁹
 p̄dicamēto q̄ntitat̄ et ip̄m naturalr p̄supponit. **Posteri⁹** aut̄ p̄t̄ separi
 a p̄ori marie h̄rute diuina vt in p̄posito: cū h̄ nullā implicet p̄dictionē.
Uidem⁹ etiā de facto: q̄ pres sup̄mi celi h̄nt ordinē in suo toto: et tñ nō
 h̄nt ordinē in loco eo q̄ sup̄mū celū nō sit i loco: si em̄ nō eēt dare vnū
 sup̄mū corp⁹ sine loco: tūc i locis et locat̄ eēt p̄cessus i infinitū. **Et** cō
 firmat̄ qz non min⁹ p̄t̄ de⁹ separare a re locabili habitudinē actualē quā
 naturalr apra nata est h̄re ad locū p̄sente loco: q̄z a re calefactibili habi
 tudinē ad calefactiū etiā p̄sente calefactiū: s̄z istā de facto sepauit vt
 p̄z de tribz pueris in camio ignis. **Dañ. iij. q̄. 2c.** **Sic** itaqz corp⁹ xpi in
 sacro est aiātū organicū et q̄ntū: et habet p̄te extra p̄te in ordine ad totū
 sed nō in ordine ad locū: et p̄ p̄ns p̄t̄ indifferēter esse in puo vel magno
 hostie loco distinctis mēbris sicut in celo excepto ordine partū ad locū
Et his p̄z maledicere eos: qui dicūt q̄ q̄ntitas q̄ est accēs inherēs cor
 porū xpi i celo nō inheret sibi i sacro: s̄z eēt ibi corp⁹ xpi simplr sub spē
 bus sine quātitate. **Uit** em̄ q̄ q̄ntitati eētial⁹ ē mod⁹ q̄ntitati⁹ nec ab
 ea separi p̄t̄. **Et** si obijc̄t q̄ vbiqz est suba aliq̄: ibi etiā necessario sūt
 oīa accētia absoluta sibi de facto inherētia. **Rū** d̄t̄ h̄ in p̄nti nō habere
 veritatē: s̄z illa absoluta tñ p̄comitari corpus xpi sub sacro: qđ mod⁹

Amb. lib. De sacra.

Egidius.

Thom. de argen. dis. x. q. iij. q. ij. arti. ij.

Accorda re viderur sco. i. iij. di. x. q. i.

Expositio

existēti sub sacro ex p̄p̄ia rōnibus nō repugnat q̄lis est quāritas: iō nō
comitat: s; vt sup̄paratū mod° q̄nritatiu° ad eē nō ē q̄nritati eēntial:
s; solū mod° q̄nritatiu° ad intra ⁊ tal nō repugnat mō existēdi sub sacro:
q̄nibilibetcludūt: s̄l̄r **Suil.** ockan: a sup̄dict̄ paz aut nihil videt discor
dare in snia: nisi q̄ opinat̄ q̄nritatē nō eē accns absolutū distinctū a re
q̄sta vt a suba q̄sta: vl' a q̄litate q̄sta. Nā cū q̄stias mol' nihil aliū sit nisi
res bñs p̄tē eē p̄tē: siue p̄tē distātē a p̄tē. **Su**blatis oib; accn̄tib; a suba
q̄sta p̄ diuinā potētā: adhuc poss; manere eadē suba bñs p̄tē eē p̄tē: q̄
p̄ns seip̄a q̄sta sine accn̄te sup̄addito. **D.** aut de° possēt h̄ facere: p̄z q̄
nullā ip̄licat p̄dictiōes: s; q̄ i. s̄ **Suil.** dic corp° xpi vt i sacro nō eē q̄ntū
laborat in equoco: q̄ accipit q̄ntū put ē res bñs p̄tē eē p̄tē siue distātē a
p̄tē: int̄ q̄s p̄tē fieri mor° local: quō etiā cōiter accipit q̄ntitas ⁊ q̄ntū. Et
sic certū ē etiā f̄m oēs corp° xpi i sacro nō eē q̄ntū: q̄ sic q̄nritas icludit
ordinē p̄tū ad totū ⁊ locū vep̄ vl' imaginariū: q̄ nō ē in sacro. Si aut̄ ac
cipit q̄ntū p̄ re vt̄ nūero h̄ntē p̄tes realr̄ distinctas natas: distare loca l̄r
p̄ naturā. Sic vt̄ q̄z corp° xpi ē q̄ntū i sacro: etiā f̄m ockan. lz nō valeat
aut n̄ velit itelligere ordinē illaz p̄tū ad totū ⁊ n̄ ad locū. **Uñ** imaginē
ip̄e vt̄ sic de° p̄tē corp° q̄ntūlibet magnū p̄dēlare ad q̄nritatē grani milij
manētē distātia cuiuslibet p̄tis a q̄libet: lz modica sine p̄dione alicu°
eēntialis respectu eius dē loci: put sup̄ de trāssubstātiatōe dictū ē: sic i
b̄ venerabili sacro oēs p̄tes corp° xpi p̄ mirabilē ei° opationē sibi mu
tuo ⁊ cuiuslibet p̄tēo hostie coexistūt: ac p̄ h̄ sil' sūt i ordine ad locū: q̄ re
spectu cuiuslibet p̄tēti sp̄z: ex q̄ tñ sil'itate nō sequit̄ p̄tū diuisio vl' p̄su
sio: s; manet ois ordo p̄tū ad se ⁊ ad totū q̄ ē cel: excepro solo ordo si
tu ali: sic i lacre lz sil' sint albedo ⁊ dulcedo: tñ grad° albedinis nō sunt
p̄tes dulcedinis: ⁊ i cōposito p̄tes materie nō sūt p̄tes forme: bec ⁊ silia
m̄lta late declarat ockan: s; videt redire i idē sup̄dictū nisi qd̄ i mō lo
q̄ndi discor dat. **Sil**itudo aliq̄lis quō magnū sub puo p̄ineri possit.
P̄ria ē pupilla oculi quā videm° magnū mōrē p̄bēdere. **S**eda ē specu
lū in q̄ tota ciuitas relucet: et in puo eē sic in magno speculo appet̄ hō
magn°. vñ p̄s. **Dñs** i siō magn°: lion em̄ speculū iter p̄rat. **T**ertia ē ouū
cyconie: sub cui° testa latet magna cyconia bñs lōgū rostrū lōga q̄ cru
ra: ita vt̄ fracta testa nemo nisi ex p̄ credere possēt: tā magnū corp° sub
tā puo testa latuisse. cū nullomō possēt ip̄m i locū p̄ozē recludere r̄bia
longiore toto ouo obitātē. **Q**uarta est figura in māna: de q̄ legit̄ **4o.**
xvi. Qui plus collegit vel minus: nō plus vel min° habuit qm̄ gomoz
vni: ⁊. **Regl. iij.** **Helyse°** magn° hō coaprauit se paruo puero ⁊c.
Circa p̄dicamētū relatōis q̄ri p̄tē: p̄mo cui subiecto inherēt accn̄tia
buius venerabilis sacri vt̄ color: sapor. odor: r̄āgibilitas ⁊c. vel an sint
sine subiecto. **I**nhesio em̄ respectiue d̄: nec itelligi p̄tē absq̄ eo qd̄ inbe
ret ⁊ eo cui iheret: h̄ ē vt̄ alij dicūt absq̄ sūdāmēto et termino. **F**orma ihe
rēta sūdāmētū ē ⁊ sūb̄m cui iheret termino: ad qd̄ rñdēt q̄ illa accn̄tia q̄
sūt ip̄s sacrales nullo subiecto subali inherēt: p̄z q̄ nō inherēt sube pa
nis ⁊ vini: cū eoz suba nō manet vt̄ sup̄paratū: nec sūt in suba corp̄

Suil. oc.
Kan in. iij.
q. iij. et in
tract. de sa
cramēto c.
xxix.

z sanguinis xpi: quia his accidentibus z qualitatibus sensibilib⁹ de no
uo no alterat: nec habet in se talem forma: sed qualis in iudicio appare
bit: nec recipit qualitates contrarias panis z vini z diuersaru hostiarum
cosecrataru: cu sit impassibilis. Nec possunt hec accidentia esse in substā
tia circumstantis aeris: vt quidā dixerūt: tum quia interiores partes spe
cierū nō rangunt ab aere: z per zsequēs nō inherēt: tum quia aer est lo
cus illorum accidentiū: ergo nō pōt esse subiectū eorum: quia locus dī
uisus est a locato situatiter. uij. phisicoz. Subiectū aut z accidēs sunt
simul in eodē loco. Idem em̄ est locus lactis z albedinis atqz dulcedi
nis eius: non autē sic ibi qua alius est locus aeris: alius specierū. Nam
aer cōrinc̄ species: non autē seipm̄: tum quia aer ppter sui raritatem non
poteēt esse subiectum coloris/ saporis/ asperitatis z duriciē ac ceteroz
accidentiū: que apparent in sacramento: ergo. **¶** In autē sint sine sub
iecto accidentali sunt opinionea. Quidam em̄ dicunt solā quantitates
posse esse sine subiecto: qualitates vero materiales posse quidē esse sine
subiecto substāiali per diuinā potentā: non autē sine subiecto accidentā
li: sed necessario inherere quāritati tanqz subiecto primo sine quo cose
uari nō possunt: sed hoc cōmuniter nō tenet: quia magis dependet quā
ritas a substātia qz qualitas a quāritate: ponēdo quantitatē subiectum
mediū inter substātiā z qualitatē: cum in genere cause subiectiue sub
stantia sit causa prima: que priorē z vehementiorē habet influentiā su
per causatū qz causa scōa z posterior qualis z quāritas. Si ergo quāri
tas coseuari poteēt sine substāntia: a fortiōri pōt coseuari qualitas sine
ne quāritate. Item qualitas est pfectior quāritate cum pfectioribus cō
ueniat: z per zsequēs min⁹ repugnat ei esse per se qz quāritati. Nec ob
stant motiua eozū que soluit Tho. de argenti. z alij qui tenent qz omne
absolutū potest produci z coseuari virtute diuina sine subiecto tā sub
stantiali qz accidentali: cum hoc nullā implicet cōtradictionē. Et quia
omne absolutum a quolibet alio absoluto realiter fm̄ se z q̄libet sui est
distinctū: z per zsequēs pōt ab eo separi/ z separatim coseuari. **¶** Qz di
quid de accidentibus respectiuis. Rūdet qz hmoi respectus non dicunt
quid distinctū ab absolutis fm̄ rem: sed solū fm̄ denominationē: tū qz
adueniunt rebus absqz vlla sui mutatione: tum quia non est ponenda
pluralitas sine necessitate. Qui hō ponunt hmoi res paruas respecti
uas: habēt cosequēter dicere qz nō possunt esse sine fundamētis z termi
nis. Cuius ratio est: quia respectus est natura quedā: cuius essentia est
habitudō inter duo extrema: z vtrūqz extremoz est de rōne essentiali re
spectus. Ideo vno eozū ablato siue fundamento siue termino: destruit
eius natura. Non enim quia respectus est accidēs: ideo fundamētum z
terminū requiri: sed quia respectus est respectus: deo requirit cui⁹ sit:
z ad quid sit: etiā in diuinis: vbi non est accidēs: ppter qd licet deus sup
plere posset causalitatē fundamēti z termini: vt si respectus esset a solo
deo causaliter effectiue: nō posset esse respectus sine illis: qz eius natu
ra dependet ab illis: non sic quecūqz res absoluta dependet a rebus ex

Tho. 6 ar
gen. di. xij.
q̄rti. q. j.
ar. j. z sco.
ibidē. q. xij.
Silt' okā.
q. vij. q̄rti.

z

Misse

In alio: qz verū est si esse per se et esse in alio dicant aptitudinē et nō actū: vñ male subinferūt dicentes: sed impossibile est esse substantiā et nō esse per se: ergo etc. quia hoc esse falsum patz: quia non cōuenit materie nec forme substantiāli: q̄ tamē sunt substantie vere s̄m phum in p̄dicamentis: **N**on conturbēt vos substantiarū par. es. **Q**, autem dicit si deus posset substantiā facere sine accidēte: posset et facere hoīem sine quāritate/co. lore/figura: et ita sine carne: ossibus et organis qd̄ videtur impossibile. **R**espondet q̄ possit q̄ ad figurā: quantitatē et cetera accidētia: sed quo ad organa carnē et ossa si illa distinguunt per formas substantiales differētiarū rōnis: sic homo sine illis esse non potest. Non em̄ est homo sine forma sensitua/vegetatiua/intellectiua etc. siue sit vna siue plures. **S**i aut̄ tm̄ distinguunt per dispositiones accidētales conceditur: cum hoc nullam implicat contradictionē. **U**nde potest cōseruare hominē sine manibus et pedibus: immo sine capite qd̄ est principale membrū: vt patet de sancto **Albano** et **Dro**, qui decollati portauerūt capita sua ad loca sepulture per longa spacia. **E**t sic ad aliquot tēpus vixerūt sine capitibus: et per sequēs poterāt simpliciter viuere per quolibet magnū tēpus miraculose. **S**ic etiam deus posset facere intellectionē et volitionem sine subiecto: cum nō plus repugnet diuine potētie producere vel cōseruare accidens spūale sine subiecto q̄ materiale. **S**i dicitis: similitas est accidens nasi et nō videtur posse fieri sine naso. **R**espondetur: similitas nō est accidens absolutum distinctum a naso: sicut nec generalis figura a re figurata: sed illi termini similitas figura etc. sunt cōnotatiui cōnotātes certū ordinē partū: qui tamē ordo non est quid distinctū a partibus et toto: sed ipse partes met sic vel sic distantes aut propinqui. **R**erarū et densum diffiniunt per naturā non diffinitione essentiali: sed accidentalī: vt rarum est qd̄ sub magnis dimensionibus parū habet de materia: densum econtrario: ideo possunt esse sine materia virtute diuina. **N**ec est ibi aliq̄ deceptio: qz sensus iudicat de accidētib⁹ q̄ vere ibi sunt: et intellectus fidelī iudicat illa accidētia esse sine subiecto: et sub eis verū corpus xp̄i sicuti est ex determinatione ecclie. **Q**, aut̄ ois forma separata a materia s̄m phos ē forma intelligibilis et nō sensibilis. **V**erū ē de forma separata s̄m suā naturā a materia: sed in p̄posito forma accidentalis ē separata p̄ diuinā potentiā retinēs sp̄ naturale aptitudinē ad esse in materia qd̄ angel⁹ nō uenit: et p̄ p̄ns est sensibilis et minoris dignitatis alijs simpliciter a materia separata. **A**urca p̄dicamentū actiōis et passionis q̄ri pōt primo: vtrū talib⁹ accidētib⁹ sine subiecto existentib⁹ cōueniat aliq̄ realis actio. **R**nd̄: licet id ab aliquib⁹ vertat̄ in dubium: tamē vt dicit **Tho. de argē**, hoc faciūt absqz necessitate: qz obiectū potētie sensitue: vera actiōe agit in h̄mōi potentiā: sed ista accidētia quib⁹ sint separata a substantia: tm̄ vere retinēt omne illud qd̄ spectat ad obiectum potētie sensitue: quia qualitates sensibiles sunt in ipso sacramento coniuncte quantitati: et sic sensibile propriū coniunctum est sensibili communi quod requiritur ad obiectum: et per consequēns actualiter possunt age

Tho. 5 ar
gen. in. iiij
di. xij. q. i.
ar. iij.

et ij

Expositio

re in ipsum sensum: prout experimentaliter percipimus in visu/gustu/ tactu &c. Nec oportet vt agens et patiens communicent in materia necessario actu: sed sufficit fm aptitudinem. **Q**, autem fm philosophum agens et patiens in principio dissimilia in fine debent esse similia. **U**erum est quo ad formam: et sic est in proposito: quia ista accidentia essent calida illud in qd agerent in fine efficeretur calidum: et si de alijs: nō autem verum est quod ad materiam: quia illa presupponit vel actum aliter: vel in his que naturaliter existunt: vel saltem aptitudinaliter: vt in his accidentibus que supernaturaliter existunt.

Quōdo: vtrū illa accidentia separata virtute diuina possunt in omnem operationē in quā potuerunt quādo fuerunt suis subiectis coniuncta. **R**espondeo qd sic: qd illa accidentia siue species put miraculose subsistunt: nō prius virtute: nec proprietatibus suis naturalibus: p̄cipue qd subsistunt per se qd substantie est p̄prium: et sic vim et modū substantie retinet: et per consequens possunt in omnem actionē in quā possent si substantia adesset. **S**icut enim nō sentiunt p̄pter subiectū: sed ex p̄pria natura sunt qualitates sensibiles: ita vt tanq̄ obiecta possint p̄ducere sensationē sui cū potentia: puta videri: gustari: tangi &c. put supra dictū est. **S**ic et naturaliter possunt exire in ceteras operationes oēs nō minus q̄ si substantia panis aut vini adesset: vñ caliditas hostie potest p̄ducere caliditatem in aere circumstante: humiditas humiditatem &c. **P**ossunt et naturaliter contrā pere substantiā: et substantiā generare. **N**am si modicus de igne caderet in calicē benedictū: accidentia vini nō minus contrāperiret et extingueret huiusmodi ignē: q̄ ipsum vinū extinxisset ante cōsecrationē. **E**t qd contrāperiret vnus est generatio alterius et e cōuerso. **J**. de gene. ideo generat aliam substantiā. **S**ic si species panis essent cōgelate et stube calide illate: generaret guttulas aque ex aere. **S**ic quādo p̄dicta accidentia in matrem contrāpunt qd cessat sub eis esse corpus christi: tūc ex huiusmodi accidentibus generat vera substantia: vt cinis vel vermis et sic de alijs: qd habet vim passiuā panis et vini: et per consequens sicut ex pane et vino corrupto generat vera substantia: sic et ex illis. **N**ā si haberet se aliter in agendo et patiēdo q̄ substantia panis et vini: possem⁹ habere sensibile experimentiā de isto sacramento: et periret meritum fidei qd pater falsum. **S**ic etiam vere nutriūt: qd fm glo. j. **1** Cor. xj. aliqui q̄q̄ inebriati sunt ex via specierū illius sacramenti: cuius et **T**ho. de argen. ponit experimentale exemplū: qd fieri nō posset nisi generaret ex eis substantia: cū substantia conuertat in substantiā nutriti: et hoc cōtra eos qui dicunt qd nō nutriunt: sed reficiūt solum quadā accidentali mutatione: sicut q̄q̄ aliqui inebriantur ex odore vini et reficiuntur ex aromatibus. **Q**uibus respondet licet odor aromaticus et vini possit hominem aliquāliter refocillare: tū sine alio cibo nō posset hominē diu conseruare: sed si quis satis haberet de his accidentibus: que bene posset se p̄seruare: sicut cū pane et vino: nec obstat illud philosophi. **E**t eisdē sumus: ex quibus nutriuntur: qd licet ista accidentia nō sint composita ex materia et forma: tū quia habet modū

Philos. ij.
De generatione.

Contra
Alex. san.
Bonaquē.

Mide

virtutē cōpositi scz panis ⁊ vini: ideo nos qui sum⁹ cōpositi: ipsi pos-
 sumus nutriri. **S**unt tñ aliqui qui licet cōcedant p̄dicta accidētia ha-
 bere eandē virtutē operandi quo ad materiā exteriorē quā haberēt sub-
 stantie cōiuncta: tñ hoc negant quo ad interiora eorū: vbi nulla est ma-
 teria: vñ cum ex his speciebus generat⁹ vermis: cinis vel nutrimentū ⁊c.
 dicūt hoc fieri immediate a deo per creationē ⁊ miraculū: quia ex quo sub-
 iectum ibi nō est: substantia illa nō potest p̄duci de potētia subiecti: ⁊ per
 consequēs creatur. **I**mpossibile eñ putant ex accidente posse generari
 substantiā naturaliter. **U**n cōsequēter dubitāt: an in calu totū p̄ducat⁹
 a deo an sola materia: ⁊ si materia illa redeat que cōuersa est in substan-
 tiā in corpore christi eadē numero. **S**ed breuiter cum nō sit ponenda
 pluralitas miraculorū sine necessitate. **R**espōdet licet idifferēt quod
 liber accidēs nō possit forte generare substantiā: tñ hec accidētia qz ha-
 bent vim et modū substantie diuina virtute: bene possunt generare sub-
 stantiā. **H**abēt enim accidētia panis ⁊ vini per se esse: ⁊ per cōsequēs p̄-
 agere ⁊ pati. **T**ertio: vtrū aliqua actio pueniat corpori christi p̄mo vt
 in sacramēto seclusa illa que est per cōcomitantiā. **R**espōdet cōmuniter
 licet eis actio spiritualis possit inesse christo p̄mo p̄out in sacramēto: quod
 qualis est intellectio: volitio ⁊ huiusmōi: ex quo talis nō depēdet a sen-
 sibus aut sensibilib⁹: nulla tñ actio corporalis potest ei inesse p̄mo. **p**ur
 in sacramēto: qz talis actio corporalis requirit extensionē ⁊ modū quāti-
 tatiuū agentis et passivi: vt sint circūscriptiue in loco. **C**hristus autē
 pur in sacramēto ralem modum existendi nō habet: vt patuit: ergo ⁊c.
Sed **S**uibel. ockan tenens cōtrariū: negat qz requirat modum existē-
 di quātitatiuus in agente. **N**am a nima potest agere in corpus dicente
 beato **A**ugu. ix. de trini. **A**nima magnā imutationē habet respectu cor-
 poris sui: nō obstante qz nō habet modū existendi quātitatiuū in corpo-
 re: ergo pari ratione christus et q̄litates corporis christi possunt agere
 in aliud corpus: qz habēt cōsimilē modū existendi in sacramēto: sicut
 aia in corpore. **E**xistētibus enim actiuo sufficiētī ⁊ passio disposito: nisi
 deus suspendat actionē fit actio. **N**ec videt qz ideo minus sufficiens sit
 actiuū: quia s̄m se totū est eque p̄sens passio: qz si esset p̄sens per artes
 inegaliter. **U**n si intēssimus calor esset in puncto: nō ideo minus vel
 remissius ageret: eū virtus vnita sit fortior: seipsa dispersa. **E**t s̄m **A**ui-
 ceñ. si calor: esset separatus ab omni subiecto: adhuc posset habere oēm
 actionē quā habet in subiecto: sed tunc nō esset necessario in loco circū-
 scriptiue: sed tñ diffinitiuē. **I**tē idem potest agere in seipsum actioē cor-
 porali: vt paret de aqua calida reducēte se ad pristinam frigiditatē: et
 idem a seipso nō distat localiter. **I**tē modus accidentalis p̄incipij acti-
 ui: nō impedit actionē eius que sibi est a natura in trīnseca: sed esse in lo-
 co circūscriptiue est accidentale qualitati ⁊ substantie: ergo p̄pter eius ob-
 lationē nō auferet illud quod est naturale. **O**mnē ergo actionem tam
 corporalē qz spiritualē quā potest habere corpus christi existens in lo-
 co circūscriptiue: potest ⁊ habere in loco diffinitiuē passis equaliter.

Egidius
Seco. tbo.
de argent.

Expositio

dispositis. **U**nde et sub hostia existens posset naturaliter calefacere hostiam: si deus eius actionem non suspenderet: et sic de alijs actionibus. **U**erum tamen de facto his actionibus que fierent naturaliter per corpus christi: deus coagendo non concurrat: et ita actiones huiusmodi impedit et suspendit: ne experimentum sumatur de corpore christi presentia in sacramento: et meritum fidei pereat. **E**t similiter secundum has duas opiniones contrarias loquendum de passione respectu corporis christi: prout in sacramento si adhuc haberet corpus passibile et mortale sicut in cena: quia secundum primam opinionem nullo modo posset pati: aut aliquo modo transmutari ratione supradicta: saltem ab extra. **S**ecundum vero aliam opinionem posset eodem modo pati: sicut si esset in loco circumscripivus: si deus relinqueret ipsum nature sue: et non suspenderet actionem. **U**erum tamen quia corpus eius iam constat esse gloriosum et impassibile: ideo nullo modo pati aut transmutari potest: etiam si esset localiter in sacramento. **C**irca predicamentum habitus queri potest primo: utrum corpus christi sub sacramento sit vestitum dotibus glorie sicut in celo. **R**espondet quod sic per concomitantiam ut patuit de transsubstantiatione. q. iiii. **S**ecundo: utrum sub illis dotibus possit corporali oculo videri: vel aliquo alio sensu percipi. **R**espondetur secundum primam opinionem de actione et passione corporis christi: prout sub sacramento: quod nullo penitus sensu potest percipi: aut cognosci corpus christi. **N**eq; sub illis neq; sine illis: prout sub sacramento. **N**am si aliquo sensu posset cognosci: maxime sensu visus: cum talis plures rerum differentias nobis ostendat: ut dicitur. j. metaphisice. **S**ed hoc non: quia illud quod debet videri oportet ut ad minus sit rate quantitati: ut possit fundare basim trianguli visibilis: cuius conus pertingat usque ad oculum cum visio fiat per modum pyramidis: cuius basis est in re visa: et conus in oculo ut probatur in perspectiva: sed corpus christi sub sacramento non est modo quantitati: neq; alicui parti hostie coextensum: ergo nullo modo potest obiective visum movere: et per consequens nec videri. **S**ecundum vero aliam opinionem **D**ekart dicitur: quod si deus actionem suam circa hoc non suspenderet: posset videri: et ceteris sensibus percipi non minus quam si esset circumscripivus in loco: sicut si albedo in pariete rota coexistere toti parieti presupposita debita videntis distantia: cum virtus unita foris: sit seipsa dispersa: ut patuit. **S**ed ad auctorem perspective dicitur quod locus sit pure naturaliter: sicut ipse expertus est. **N**unquam enim vidit colore nisi extensum: et in talibus visio fit per modum pyramidis etc. **S**i autem deus faceret colore non extensum: tunc videretur et non per talem figuram. **U**el etiam ut dicitur posset salvari talis figura: quia cum corpus christi sit in loco diffinitive qui locus est extensus: potest fundare basim pyramidis et hoc sufficeret ad visionem: vel saltem oppositum sufficere probari non potest. **S**ed tunc queritur cum partes corporis sunt simul in distincto modo colores videri: cum tamen colores etiam extensi certo modo situari se impediunt: ut si pannus subtilis albus ponatur super intensum rubeum

Misse

beum vel nigrum: color albus nō videtur. **R**espōdit q̄ tunc partes di-
 uerse rationis discernent̄ per suas qualitates: sed partes eiusdem ra-
 tionis nō discernent̄: sicut partes graduales albedinis intente discer-
 ni nō possunt: nec partes duorū luminū in eodem medio per visum di-
 stingui possunt. **D**e coloribus partiū quia simul sunt maior est difficul-
 tas q̄ de alijs sensibilibus. **N**am calor immutat tactum s̄m omnē sitū
 proportionatū: non autē sic color visum: quia p̄pter diuersitatē situs se-
 pe variatur. **E**t idcirco colores partiū corp̄is christi possent se forte im-
 pedire ne oēs viderent̄ur p̄pter similitatē: nō tamē intantū quin aliquid
 videret̄: sicut in exemplo p̄dicto: licet color albus nō videtur: tamē co-
 lor rubeus vel niger videt̄. **T**ertio de facto: an ne posset p̄cedi aliquo
 modo christū videri prout in sacramēto oculo corporali: sicut populus
 cōmuniter dicit se vidisse christū dominū videns sacramētū. **R**espon-
 detur q̄ corpus christi in sacramēto nō videtur per se ex quo est substan-
 tia que nō videt̄ nisi mediante colore et luce: que ibi nō apparēt prout
 sunt corporis christi neq̄ videt̄ per accidens: quia accidentia panis nō
 sunt subiectiue in corpore christi ipsum figurātia aut cōmensurantia.
Tertio nō videtur p̄pter specialē vnionem ad species: sicut deus dicit̄
 visus in terris: et cū hominibus conuersatus. **Q**uarto vero improprie
 dicit̄ videri in sacramēto: sicut contentū in cōtīnētē. **S**icut dicimus vi-
 deri hominē: cum tamē solum vestes eius videmus et vinū duci in vase
 nō tamē est omnino simile: quia hec circūscripiuē: corpus vero christi
 diuinitie cōtinetur. **Q**uarto vtrum aliqua cognitione intellectiua
 possit cognosci corpus christi sub sacramēto. **R**espōdetur q̄ duplex est
 intellectus cōiunctus et separatus: viatorū et cōprehensorū. **Q**ui ergo
 negant hoc nullo sensu cognosci posse: habēt cōsequētē dicere hoc idē
 de intellectu cōiuncto viatorū quātū ad cognitionē intuitiua: cum ni-
 bil hoc modo sit in intellectu quin prius fuerit in sensu. **J.** posteriorum
 et. **iij.** de anima. **E**t sic econtrario qui dicunt sensu vel corporali oculo
 posse percipi corpus christi sub sacramēto naturaliter: si deus non su-
 spenderit coactionē suam: habēt consequētē hoc idem dicere de intel-
 lectu coniuncto. **Q**uo vero ad intellectū separatū siue angelicum siue
 humanū: vel etiam quo ad coniunctū et beatū nō est dubiū quin quilibet
 eorū possit cognoscere p̄sentia corporis christi in sacramēto stante
 debita p̄sentia et cōmuni dei influenza: quia om̄is talis intellectus ha-
 bet pro obiecto ens creatū in genere: includens substantiā et accidens:
 ita vt non cognoscat substantias per accidens: sicut intellectus noster
 sensibus alligatus p̄ statu isto: sed naturaliter intuetur res sicuti sunt
 et esse habēt. **D**icit̄: stante cōmuni dei influenza sine coactione: quia si-
 cut s̄m magistrū credit q̄ angelus malus videre nō permittit̄ mysteria
 gratia s̄m **E**gidii probabile videt̄ q̄ deus tam excellens sacramen-
 tum celet aliquibus substantijs separatis: et non p̄mittat demones om-
 nem illam cognitionem habere de sacramento eucharistie: quam habe-
 re possent ex naturali eorum virtute. **S**ic et s̄m **A**mbrosium eos latuit

Magf di.
vij. sed i se
tertiax Egi
dial theo
scuma. xvj

Misse

quia quicqd deus potest mediante causa secūda: potest immediate per seipm. **T**um quia ad hoc multa legunt exempla que recitat **Tho. de ar genti.** Tum quia nihil debet negare xpianus posse fieri virtute divina: qd ex perfe notis nō potest evidenter pbare: includere cōtradictionē: cū virtus divina modū r virtutē causarū naturalū siue creaturarū in infi nitū excedat: r etiā fm philosophū. vj. ethicorū possit omne illud qd in cludit cōtradictionē. **S**ed aliquod corpus esse in pluribus locis circū scriptive: non implicat cōtradictionē: vt patet respōdendo argumentis p trarie opinioni. **Q**uē pmo arguūt: termini loci r locati sunt simul: ergo qd est extra terminos loci. est extra p prios terminos: qd videt im possibile. **R**ūderur qñ locatum est in pluribus locis: nullius loci termi ni sunt adequate simul cū terminis locati. **S**icut in simili dicit de ani ma: q est simul in capite r pede: in nullo tamē eoz adequate: r p conse quēs nihil pbat. **S**ecundo qñ arguit sicut locatū cōmensurat loco fm qntitatē continuā: ita etiā fm qntitatē discretā: r per psequēs vnū esset plura. **R**espōdet: verū est naturaliter: sed non obstāte illa cōmensurati one virtus divina infinita r illimitata: potest vni illoz respectu alteri tribuere talē illimitationē: q plurib⁹ alijs possit cōmensurari: inuiolata tamē permanēte cōmensuratione cū illo primo. **S**icut superficies cor poris xpi: licet cōmensuret loco sibi coequali in celis: tamen cōdicata sibi per diuinā potentā p̄dicta illimitatione respectu illius loci poterit cum corpore xpi alibi reperiri: q̄uis cōmensurata remaneat illi loco celesti: sic r ita rōnalia est tota in toto r qualibet parte tota: quia respectu cuiuslibet partis habet talē illimitationē q potest esse euz alia parte. **E**t p hoc patet clarior responsio ad primuz argumentū: quia hoc modo aliquid manens infra superficiē illimitatā: potest inueniri extra superficiē sibi cō mensuratam: cui. s. talis illimitatio nō est cōdicata. **T**ertio arguūt: sicut res p naturā ppriā est tm̄ in vna specie: ita p dimensionem est tm̄ in vno loco: q: sicut natura ad speciem/ ita dimensio ad locum. **R**ūdet negando cōsequentiā: quia natura habet se essentialiter ad speciem: non sic dimen sio ad locum: sed solum cōtingenter. **Q**uarto: distincta: vbi: possunt eē distincti termini motus: sed termini motus sunt cōtrarij: ergo eidē con venire non possunt. **R**espōdet. termini motus reales qui sunt locus a quo r locus ad quē: nō sunt cōtrarij: quia possunt esse res eiusdem spe cie: vt eiusdem aeris vel aque: sed priuatio r forma: inter que est mot⁹ vt non esse in loco a: r esse in loco a: sunt cōtrarij. i. nō conueniūt eidē: et sic motus est inter terminos cōtrarios: quia inter priuationē r habitū: sed tūc non est ad ppositū: quia vnū vbi nō est formaliter priuatio alte rius vbi: sed vnū locatū fundat plura vbi. **D**ato igitur q formālis ter minus a quo nō possit esse simul cum fo: mali termino ad quē: sicut nec priuatio r habitus: tamē per hoc nō probatur q idem locatum nō pos sit fundare plura vbi a diuersis locis sortita. **Q**uinto: concedendū est idem corpus de facto posse esse vbiq; per diuinā potentiam: nec sic esse vbiq; est pprium deo: sed esse vbiq; per naturā ppriam: ita vt impossibile

Ad argu mēta in oppositū:

Aug. i ser. de imaginē

20

Expositio

fit esse locū in quo nō sit deus: est propriū deo. **Sexto** negandū est idē
 rcale nō posse esse diuersis tēporibus: cū possit esse hodie & heri & cras:
 verū si prius & posterius includerēt negationē: vt prius non sit cum po-
 steriori: tunc est nō simile: cum esse in pluribus locis: q; hoc nō includit
 negationē. **Vel** breuius respōdet: nō esse simile de tpe & loco quo ad si-
 militatē essendi: quia tēpus est ens successiuū: cui repugnat habere plu-
 res partes simul: sed locus et vbi sunt de genere permanentiū: quibus
 pluribus non repugnat simul esse. **Septimo** incōueniente plures ad-
 ducuntur primo de cōtrarijs positionū differentijs: q; sequeretur idē
 esse sursum & deorsum: ante & retro &c. que videntur contraria respectu
 eiusdem. **Respondet** q; he differentie pprie nō sunt cōtrarie: q; possunt
 esse eiusdem speciei. **Unum** em̄ & idē potest esse ante et retro &c. respec-
 tu diuersitatis locorū. **Octauo** de cōtrarijs pprie arguunt sequi: q; idē
 esset in casu calidū & frigidum: vt si in vno loco esset in stuba calida: in
 alio loco foris in nūe. **Respondet** hic duos esse modos loquēdi. **Qui-**
dam em̄ dicūt qualitates contrarias formaliter ex ppria eorū natura
 repugnare: vt per nullā potentia possint esse simul manente eorū
 natura. **Sed** vnde hoc probet nō facile inuenit: nisi per experientiam:
 qua vnū contrarium expellit aliud. **Sed** experientia cursus naturalis
 nō p̄iudicat potentie diuine: nec valet si dicit: q; contraria inferūt cōtra-
 dictoria: quia hoc non est verū de qualitatibus cōtrarijs: sed de propo-
 sitionibus cōtrarie oppositis: ois homo currit: nullus homo currit: q;
 sequit: nullus homo currit: ergo aliquis homo currit: que est contradi-
 ctoria huius: omnis homo currit. **Sed** ex illa a est calidum: nō p̄t cui
 denter inferri: ergo a non est frigidum: & per sequens non negandum
 quin deus posset cōtraria simul ponere & cōseruare in eodem subiecto:
 nō solum existente in diuersis locis: sed etiam existente in eodem loco.
Sicut nōnulli dicunt corpora damnato & simul pati ab intēso calore &
 frigore in inferno: & nō tm̄ per vicissitudines. **Sed** s̄m opinionē aliorū
 dicit: q; in casu argumēti vel ille calor: & frigus habent ad se inuicē pro-
 portionem equalitatis vel unequalitatis. **Si** primū / non sit actio. **Si**
 scdm̄ / tunc fortior: qualitas agit impediēdo contraria: & per cōsequens
 idem nō simul caler & friget. **Vel** aliter dici potest: licet contraria repu-
 gnent in subiecto cōsistenti naturaliter in eodē loco: tamē nō repugnāt
 in eodem subiecto replicato ad diuersa loca. **Vnde** nō implicat aliquid
 idem romē esse calidum: & parisius esse frigidum: si esset vtrobiq; . No-
 no adducunt priuatiue opposita de eodem: ex quibus vidēt posse in-
 ferri cōtradictoria: vt q; in casu idē quiesceret & mouerēt esset sanū & in-
 firmū: mortuū & viuū: & sic de alijs: sed eandē p̄cedunt de corp̄ ebnitū
 in sacramēto: & alibi. **Idēo** distinguendū de negatione priuatiue inclu-
 sa. **Vel** em̄ negāt habitū simpliciter inesse: hoc est nullibi: & nullo modo
 inesse: vt qn̄ p̄dicant simpliciter sine determinatiōe sibi addita: & sic in-
 ferūt p̄radictoria: q; sic quiescēs valet tātm̄. i. aliqd̄ nō mortū: infirmus
 aliquis nō sanus. **Sequit** ergo: a q̄scit: ergo a nō mouet: & sic de alijs.

Mitte

Uel negat habitū in esse nō simpliciter, sed certo modo: vel loco per de-
 terminationē sibi additā: vt quiescēs rome, i. nō motus rome: et sic non
 inferit cōtra dictionē nisi sūm idem. **U**nde nō sequitur: quiescit hic: ergo
 nō mouet. **E**t sic nō videt incōueniēs idem moueri ⁊ quiescere: qz nō in
 eodē loco ⁊ super eadem magnitudine. **E**t ita sūm **H**ugo, si sacramētū
 in cena per tridū fuisset reseruatū: quia ibi fuisset impassibiliter: fuisset
 corpus xpi simul viuū ⁊ mortuū: viuū in sacramento: mortuū in sepul-
 chro. **S**ed in hoc casu corpus xpi in sepulchro nō fuisset simpliciter mor-
 tuum. **P**rimo modo ex quo habuisset alibi vitam. **N**ec debet hoc alicui
 videri absurdū: quia cum eadē materia per diuinā potentia potest subij-
 ci diuersis formis speciuocis: potest ⁊ replicari ad diuersa loca. **P**onat
 ergo casus: qz hic subijciatur forme asini: ⁊ alibi forme lapidis. **E**t ea-
 dem materia est hic animata: ⁊ alibi inanimata: ⁊ hoc verū accipiēdo ani-
 matū ⁊ inanimatū put sunt differētie accidētales: secus put sunt diffe-
 rentie essentialis: quia hoc impossibile: sicut impossibile est hic esse ho-
 minē ⁊ alibi esse ⁊ nō esse hoīem: potest tamē hic esse cōpositū ex corpore
 ⁊ anima: ⁊ alibi idem corpus sine anima: ⁊ sic cōceditur idem quiesce-
 re ⁊ moueri: esse viuū ⁊ mortuum: hic mori fame: ⁊ alibi pinguescere
 aut saturatum esse. **P**ossit etē corpus alibi sicut hic resolui per actio-
 nes caloris naturalis: ita vt anima vtrobiz partes materiales resolu-
 tas desineret informare. **S**i hō alibi fieret restauratio deperditi per nu-
 trimentū ⁊ nō hic: tunc hic pīret fame: ⁊ non alibi. **S**ed **T**ho. de argē. **T**ho. 8 ar.
 hoc negat: dicens qz saturatū in vno loco: in nullo alio loco esset fame- **gen. di. x.**
 licum: dato etiam qz nihil comederet in alio loco. **S**imiliter licet conce- **q. j. ar. j.**
 dar qz idem corpus possit quiescere ⁊ moueri sūm diuersa vbi vt supra: ra-
 men negat qz corpus christi in casu quo fuisset in triduo reseruatū in
 sacramento: qz nō fuisset mortuum: quia ex quo christus tradidit corp⁹
 suum verum ⁊ viuū discipulis suis in cena: si hōī corpus fuisset re-
 seruatū in mille pīridibus: sicut modo reseruatū in ecclesijs in om-
 nibus fuisset mortuū quādo in cruce fuit mortuū: quia tūc xps simpli-
 citer fuit mortuus etiā si illa determinatio in cruce nō adderet. **E**t alibi
 declarat qz corpus xpi in passione: quia habuit partes extra partes tam
 in ordine ad totum qz in ordine ad locum: **I**deo vtrobiz, i. intrinsece ⁊
 extrinsece fuit vulneratum. **S**ed si fuisset tūc sacramentaliter in pīri-
 de: quia habuisset solum ordinem partium ad totum ⁊ non ad locum:
 ideo licet non extrinsece fuisset vulneratum et discontinuatū: tamen
 intrinsece et per consequens tandem mortuum sicut in cruce: ⁊ per hoc
 patet solutio ad rationē **H**ugonis. **P**ro cōcordia tamē viderur qz ipse
Tho. accipiat priuationem primo modo scz prout negat habitum sim-
 pliciter in esse: alij vero accipiunt priuationē scdo modo. **S**imiliter vi-
 det qz tho. accipiat corp⁹ vt dicit totū cōpositū de p̄dicamento substāte
 in reera linea: alij hō accipiunt corpus pro altera parte compositi, i. pro
 materia p̄ma. **E**t sic nō aduersū: sed solū in modo loquēdi diuersi: nō il-
 lud qd est simplr saturatū aut viuū nō ē alicui fame licū aut mortuū: cū

Tho. 8 ar.
gen. di. x.
q. j. ar. j.

Tho 8 ar.
di. x. qrti.
ar. iij. q. ij.

D ij

Expositio

quo tamē stat q̄ aliquod in certo loco saturatū aut viuū: in alio loco illud idem sit famelicū aut mortuū sc̄do mō dicto. ¶ **D**ecimo q̄ idem distaret a seipso. **R**espōdet si distantia distinguit diuersitatē terminorum inter quos est aliquod medium: sic idem nō distat a seipso. **S**i autē distinguit solū medium inter hoc ⁊ hoc nō curando an termini sint distincti vel non: tunc idem potest distare a seipso: quod nihil aliud est dicere: nisi q̄ aliq̄ idem est in diuersis locis inter que est realis distantia: sicut patet de anima in capite ⁊ pede. ¶ **S**ed di. **S**i idem potest esse in diuersis locis distantibus: tunc idem potest sibi ipsi obuiare: a seipso recedere: seipm̄ circūire: secum loqui: disputare: pugnare: ⁊ in multis locis ꝑ campū magnū exercitum facere. **I**tem diuersis uocibus cantare: tenere: cōtratenore ⁊ discantū. **R**ūdit **S**co. q̄ hec puerilia sunt sensui ⁊ imaginationi innitentia. **U**nde oia illata tanq̄s possibilis cōcedēda sūt cum nullā implicat contradictionē: nec maiorē repugnantā q̄s idem corpus esse in diuersis locis. **N**ec est imaginandū q̄ oporteat migrare de loco ad locum per mediū: vt idem sit in diuersis locis. **S**ed sufficit q̄ incipiat vel desinat in diuersis locis: sicut ubi deo placet absq̄ q̄cūq̄ migratione. ¶ **U**ndecimo cōcedendū est q̄ eadem materia ad diuersa loca replicata: posset tandē informari diuersis formis substantialibus: ⁊ etiam contrarijs accidentibus: cum hoc non implicet. ¶ **D**uodecimo dicendū q̄ ignes in eodem ligno in diuersis locis replicato producant duas formas: vel vnā fm̄ q̄ determinant a p̄ma causa q̄stū ad indiuiduum: nec est magis impossibile duas formas eiusdē speciei informare eandē materiam: q̄s diuersas formas específicas informare eandē materiam: neutrum implicat contradictionē: neutrum potest natura nisi p̄cedente miraculo: nec impedit q̄ sunt diuersa agentia: q̄ diuersa cause etiam totales possunt causare eundē effectum: vt alibi declarat. **S**ic e contrario idem ignis in diuersis locis posset agere in diuersa ligna sibi p̄portionabiliter approximata. **E**x his oibus patet nō implicare idē corpus circūscriptiue esse in diuersis locis. **S**ecūdo patet q̄ non oportet omnia absoluta alicui in vno loco vnita inesse eidem in diuersis locis replicato. **N**ō etiam ostendi potest duob⁹ exemplis. **P**rimo in vno ne humane nature ad verbum: que fm̄ opinionem pene omnium similes est vniōni accidentalis ad subiectum aliquo modo: ⁊ tamē verbum est vbiq̄ ⁊ non natura humana. **S**ic in p̄posito subiectum alicuius forme potest esse in pluribus locis: ⁊ tamen forma solum ipsum informare in vno loco. **S**icut enim verbum est illuminatū ꝑ seipm̄: ita potest illuminatōnem aliquā cuiq̄q̄ subiecto cōcedere. **S**ecundo exemplo: q̄ fm̄ alios corpus replicatū ad duo loca habet duo vbi: ⁊ duas p̄sentialitates ad illa: que tamen non replicantur ad replicationem corporis locati: sic corpus christi posset habere aliquod accidens absolutum in celo: ⁊ illo carere in sacramento: q̄uis de facto credatur omnia habere in sacramento que habet in celo vt patuit. **T**ertio patet q̄ propter replicationem eiusdem corporis ad diuersa loca: non sequitur agens nature agere

Misse

re per distantia improporionata. Unde no oportet q corpore hic calefacto calefiat etiam rome. Et in casu quo etiam calor replicaret: tamen inesset solu primo hic: et per cocomitantia rome. ¶ Similitudo aliqua quod idē possit esse in diuersis locis. Prima: quia anima naturaliter est tota in toto et in qualibet parte tota fm Aug. .vi. de trini. et sermone de imagine. Secunda: sicut eadē vox est in diuersis audientiu auribus. Tertia: sicut eadē imago in diuersis speculis. Quarta: idem verbū qd manet in corde loquentis recipitur in cor vniuscuiusqz audientis: sic xps verbum patris manens in celo: et in sinu patris totus: adest in pluribz altaribus et hostijs totus et indiuisus. Item angelus qui subuertit sodomam et gomorra simul fuit in diuersis locis. Item sanctus Ambro. celebrauit mediolani: et interfuit exequijs sancti martini thuronis. Et idē legitur de sancto frontone qui cū christo vocatus interfuit exequijs sancte Marthe: pōnificalibus indutus: et tamē a loco in quo vocatus fuit non recessit. ¶ Tertio queri potest: vtrū corpus xpi localiter mutetur dum vī consecrationis incipit esse sub sacramento. Respondet q in mutatione locali alicuius corporis sunt due mutationes: scz vna deperditiva termini a quo: et sic corpus christi non mutatur: alia acquisitiua termini ad quē: et sic corpus christi muratur: quia vere acquirit nouum locum: saltem diffinitive in quo prius non fuit. Quia tamē he due mutationes licet sint realiter distincte: non tamen habent nomia imposta eas distincte significaria: eo q naturaliter nunqz separant. Ideo nō debet dici hec mutatio localis pprie: sed alia cui nomen nondū est imposta: et sic cōcordantur opinioniones contrarie. ¶ Quarto: vtrū corpus christi descendat localiter per mediū ad species sacramēti altaris. Respondetur licet ad legitimā psecrationē veraciter incipiat ibi esse corp⁹ christi: non tamē descendit per mediū celi: alioquin esset in continuo motu: et moueretur ad cōtrarias positionū differentias simul: qd absurdū est et ridiculosum. Sed vt hoc possit intelligi non oportet imaginari ac si corpus xpi in celo esset terminus a quo inciperet mutari ad locū sacramenti: quia corpus xpi in celo ad hoc nihil facit vt incipiat sub sacramēto. Nam etiā si nusqz esset: nihilominus ad legitimā cōsecrationē inciperet esse sub sacramento: vt paruit. Sicut ergo deus pōt rein que nō est actu de nouo pducere in loco quo voluerit immediate: ita potest corp⁹ actu existēs ponere in loco quo voluerit immediate: absqz hoc q de priore moueat loco per mediū: Sed ad illud Grego. in cōtrariū: vt videt quando ait: Quis fidelium dubium habere possit in ipso immolatione hora ad sacerdotis vocem celos aperiri: in illo christi mysterio angelorum choros a se esse: suprema et ima sociari: vni ex visibilibus et invisibilibus fieri etc. Et habetur de pse. dist. ij. Et quid sit sanguis. Respondetur fm glo. ibidem. Primo illa verba Gregorij pprie non accipi: cum celi non rumpantur aut diuidantur: sed tropice dicuntur celi tunc aperiri: quia per illud quod tunc verbo sacerdotis conficitur: ad

Greg. iij.
li. dyal. et
in homel.
paschali.

A iij

Expositio

**Serf. sup
magnifi
cat.**

tus ad celestia fidelibus preparaf. **S**cdo celi aperiuntur: quia in illud corpus christi quod in celis est panis transubstantiaf. **T**ertio fm **S**erfonē: in illa hora celi aperiuntur non per fractionē: sed per spirituale in fluentiā: qualiter optabat ppheta di. **U**tinā celos dirūperes ⁊ descēde. **E**t iterū; **R**orate celi: **S**ic ⁊ in ima sociantur sūmis: quia moxales beratis: ⁊ corpus christi in celo residens speciebus panis. **S**ic ecōtrario corūrupto sacramēto christus nō redit ad celū / sed manet in celo a quo non recessit dū ad sacramentū venit nec corūripitur: sic anima rationalis cū amputatur manus hominis non corūripitur: quia perpetua est: nec manet in manu abscisa aut transit ad aliud corpus: nec etiam redit ad corpus cuius manus fuit pars: quia ab illo corpore non recessit: sed manet in corpore in quo ante abscissionem manus fuit. **Q**uinto. vtrum corpus christi moueatur localiter ad motū hostie. **R**espondet fm omnes: q̄ mota hostia mouetur ⁊ corpus christi sub hostia aliquo modo: ita vt acquirat nouaz presentīā respectu alterius loci. **E**t hoc capiēdo motū large pro omni mutatione diuisibili vel indiuisibili. i. successiua vel instāanea. **S**icut etiā aīa intellectiua mouetur ad motū corporis: ita aliquo modo corpus christi ad motū sacramenti continentis. **N**ō tamen est omnino simile: quia anima est in corpore formaliter: ⁊ ita mouetur ad motum corporis per accidens causaliter. **C**orpus vero christi est sub speciebus sacramenti solum coexistenter voluntate diuina: et ideo mouetur ad motum sacramenti non causaliter / sed solum concordantē. **E**t sic dicit **T**ho. de argen. corpus christi ad motū hostie moueri per accidens: quod alij negant / sed non discordant: quia ipsi accipiunt motum per accidens primo modo proprie: scz quando aliqd mouetur causaliter ad motum illius quod mouetur per se: sed **T**ho. accipit secūdo modo quādo aliquid mouetur solū cōcomitātē ad motum alterius. **S**ic etiam concordat quādo **T**ho. argen. dicit corpus christi per se non moueri ad locū mota hostia: ex quo per se non est in loco: nec cōmensuratur medio per quod transit: quod tamen requirit fm euz ad motum per se ad locum. **S**ed **S**co. et ockan largius accipiēdo motum ad locum siue circūscriptiue siue diffinitiue dicunt: q̄ moueri posset per se primo et immediate: ex quo per se posset esse in loco. **E**t sic patet q̄ solum loquuntur de possibili: ⁊ per consequens nō contradicunt. **S**ed de facto: quia non est per se in loco specierum sacramenti: sed solum per actum voluntatis diuine. **A**rgo non mouetur per se mota hostia: neq; a sacerdote mouente species: neq; ab aliqua alia creatura: cū nulla creatura attingat corpus christi prout in sacramento: sed a solo deo mouetur per se: non autē ad motum hostie / sed voluntarie sicut voluntarie assistit hostie nō formaliter aut inbestiue: propter quod ⁊ quiescere posset mota hostia: et moueri hostia quiescētē. **S**ic etiā fm ockan anima christi per se posset mouere corp⁹ eius prout sub sacramēto: sed hoc non esset per motū hostie: cum aīa non moueat hostiā: nec aīa christi

... ad celestia fidelibus preparaf. **S**cdo celi aperiuntur: quia in illud corpus christi quod in celis est panis transubstantiaf. **T**ertio fm Serfonē: in illa hora celi aperiuntur non per fractionē: sed per spirituale in fluentiā: qualiter optabat ppheta di. **U**tinā celos dirūperes ⁊ descēde. **E**t iterū; **R**orate celi: **S**ic ⁊ in ima sociantur sūmis: quia moxales beratis: ⁊ corpus christi in celo residens speciebus panis. **S**ic ecōtrario corūrupto sacramēto christus nō redit ad celū / sed manet in celo a quo non recessit dū ad sacramentū venit nec corūripitur: sic anima rationalis cū amputatur manus hominis non corūripitur: quia perpetua est: nec manet in manu abscisa aut transit ad aliud corpus: nec etiam redit ad corpus cuius manus fuit pars: quia ab illo corpore non recessit: sed manet in corpore in quo ante abscissionem manus fuit. **Q**uinto. vtrum corpus christi moueatur localiter ad motū hostie. **R**espondet fm omnes: q̄ mota hostia mouetur ⁊ corpus christi sub hostia aliquo modo: ita vt acquirat nouaz presentīā respectu alterius loci. **E**t hoc capiēdo motū large pro omni mutatione diuisibili vel indiuisibili. i. successiua vel instāanea. **S**icut etiā aīa intellectiua mouetur ad motū corporis: ita aliquo modo corpus christi ad motū sacramenti continentis. **N**ō tamen est omnino simile: quia anima est in corpore formaliter: ⁊ ita mouetur ad motum corporis per accidens causaliter. **C**orpus vero christi est sub speciebus sacramenti solum coexistenter voluntate diuina: et ideo mouetur ad motum sacramenti non causaliter / sed solum concordantē. **E**t sic dicit **T**ho. de argen. corpus christi ad motū hostie moueri per accidens: quod alij negant / sed non discordant: quia ipsi accipiunt motum per accidens primo modo proprie: scz quando aliqd mouetur causaliter ad motum illius quod mouetur per se: sed **T**ho. accipit secūdo modo quādo aliquid mouetur solū cōcomitātē ad motum alterius. **S**ic etiam concordat quādo **T**ho. argen. dicit corpus christi per se non moueri ad locū mota hostia: ex quo per se non est in loco: nec cōmensuratur medio per quod transit: quod tamen requirit fm euz ad motum per se ad locum. **S**ed **S**co. et ockan largius accipiēdo motum ad locum siue circūscriptiue siue diffinitiue dicunt: q̄ moueri posset per se primo et immediate: ex quo per se posset esse in loco. **E**t sic patet q̄ solum loquuntur de possibili: ⁊ per consequens nō contradicunt. **S**ed de facto: quia non est per se in loco specierum sacramenti: sed solum per actum voluntatis diuine. **A**rgo non mouetur per se mota hostia: neq; a sacerdote mouente species: neq; ab aliqua alia creatura: cū nulla creatura attingat corpus christi prout in sacramento: sed a solo deo mouetur per se: non autē ad motum hostie / sed voluntarie sicut voluntarie assistit hostie nō formaliter aut inbestiue: propter quod ⁊ quiescere posset mota hostia: et moueri hostia quiescētē. **S**ic etiā fm ockan anima christi per se posset mouere corp⁹ eius prout sub sacramēto: sed hoc non esset per motū hostie: cum aīa non moueat hostiā: nec aīa christi

Mille

si pura est creatura: et per consequens a nulla pura creatura mouetur: put sub hostia ad motu hostie per se: sed a solo deo miraculose. Nec ta- men ppter hoc oportet ponere semp nouu miraculu: quotiens eucharis- tia mouetur aut portatur de loco ad locu: nisi valde large quod dicitur miraculu illud ad quod non sufficit virtus creata: sicut est coceptio ho- minis in vtero per infusionem anime ronalis. Sed dici potest quasi an- tiqua determinatio diuine voluntatis. Deus enim eade voluntate qua instituit eucharistia: determinauit corpus christi esse presens omni loco: ia quo post consecratione poneretur ipsa hostia. ¶ Circa predicamentu quando queri posset quando corpus christi incipiat esse sub sacramen- to: sed ad hoc respõsum est supra de trãssubstantiatione qõne. viij. s. nõ nisi prolatis verbis cõsecrationis. Sed qua virtute insistente vel assis- stente talibus verbis. Responsum est in principio q nulla virtute insis- stente verbis quod placet hic latius declarare. Nam talis vel esset natu- ralis vel supnaturalis. Non naturalis vt omnes concedunt: cum natu- ralis virtus taliu verbo: uz nõ sit nisi immutatio auditus: eadẽ apud omnes sicut quicuq; alius sonus: vel volũtaria significatio vocu: que inerat ei: etiã ante sacramenti institutione. Nec etiã supnaturalis vt quidã dixerũt inexistit vel supinfunditur verbis: qua tanq; dispositio- ne media vel instrumẽto fiat cõsecratio: quia hoc dicere implicat multa dubia et incerta: que nec ratio pbat/ nec auctoritas cogit. Dubiu quip- pe est quãdo hec virtus spũalis infundat verbis: an in principio prola- tionis verbo:ũ: et tũc tot erũt virtutes quot verba: cũ accidentia nume- rentur ad numeratione subiecto:ũ realiter distincto:ũ. Si vero dicitur q hec virtus trãseat de primo verbo ad secundũ: et sic cõsequẽter ad vl- timũ: tunc accidẽs migrat de subiecto in subiectũ. Si autẽ infundit in vltimã dictione vel litterã: iã nõ est virtus huius forme: sed vltime litte- re. Itẽ si talis virtus vel dispositio ageret ad trãssubstantiatione: tũc p- instanti trãssubstantiationis haberet esse: cum agere supponat esse: et si tunc habet esse: tunc etiam eius subiectum in quo est: vt verba: vel pa- nis habet esse: et per cõsequens pro instanti trãssubstantiationis essent simul verba vel substãtia panis et corpus christi: quod ab oibus nega- tur. Item cum in alijs sacramentis virtus verbo:ũ fm illos nõ agit ad gratiã accidentãle: sed ad characterẽ vel ornatũ: que nõ ponuntur hic: ex- go multo minus agũt ad gratiã substãtialẽ. s. corpus xpi. Item videt contra dicta sanctorum. Unde brũs Aug. Sicut ex virgine per spiri- tum sanctum vera caro sine coitu creatur: ita per eundem ex substãtia panis et vini mystice idem corpus christi consecratur. Et idem dicit Da- maseen. l. iij. Et Ambrosius. Sermo xpi conficit sacramentũ. Quis sermo xpi nisi hic quo facta sunt oĩa. Doc autem verbũ quo facta sunt oĩa: verbũ est eternũ et increatũ: et sic de alijs multis. Est ergo pbabilior opinio alio:ũ dicentiũ: q nulla virtute insistente s̃bis: sed solũ virtute diuina assistente ex quadã pactioe cum ecclesia fiat consecratio: cum

Alexã. pte
iiij. di. xxx
iiij. et post
eu. s. tho.
pte. iij. q.
lxxviij. ar
ticu. iij.

Aug. de
s̃bis dñi
Ambr. lib.
de sacris.
doctor sub
tit. et ockã:
Tho. d ar.
dist. q. q. i.
ar. i. 2. q. q.
iiij. 2. cor.
dati.

M iij

Mille

causa sine qua non ex pactione dei suo signo assistentis. Non autē sunt forma substantialis et accidentalis alicuius subiecti nisi aeris: sed sunt forme metaphisice: cuius nō est agere per aliquā virtutē sibi inexistētem. **Q**uā autē arguūt: sicut in operatione naturali: ita et in miraculosa ubi deus operatur mediante creatura datur aliqua virtus creature: potius est ad oppositū: quia per hoc distinguit miraculū ab operatiōe naturali: quia illud proprie acceptū solus deus operatur. **N**ec em̄ quādoq; illud faciat ad pces vel reliquias sanctorū: nemo tamē dicit hanc virtutē supernaturalem effectiuā miraculi inesse precibus vel reliquijs sanctorū. **S**i que vero auctoritates sanctorū vidētur aliud sonare: loquunt de virtute verbis assistente: nō insistente: et hoc probabiliter: nō autē diffinitive: sicut et cetera omnia pro qualicūq; intellectu huius mirabilis et venerabilis sacramēti velim esse dicta s̄m protestationē superius factā. **Q**uia memoria mortuorū queri posset. **P**rimo: an suffragia viuorū pro defunctis. **S**ed quia licet hic quondam heretici errauerint: tamē modo nulli fidelū dubiū est quin defuncti possint viuorū suffragijs iuari: tum quia in charitate decedētes que est vita anime: nec vnq; excidit: cōmunicant cum viuīs. **O**mnes em̄ fideles viui et defuncti per charitatis vinculū vniūtur: ita vt vnus corporis ecclesie membra sint: licet diuersorū statuum. **M**embris autē eiusdem corporis vnum per aliud cōstat iuari posse: hinc vir fortissimus iudas collatione facta duodecim milia dragmas argenti misit hierosolymis offerre ea ibi pro peccatis mortuorū iuste et religiose de resurrectione cogitans: nisi em̄ eos qui ceciderāt resurrecturos: scz a penis in quibus erant speraret: superflūū videretur et vanū orare pro mortuis. **ij. Machabeor. xij.** Et hec est resurrectio prima. **Apoc. xx.** Tum quia ad hoc sunt exempla plurima sancti Gregorij et aliorū sanctorū: approbatorūq; viuorū. **T**um maxime quia hoc habet ritus et auctoritas ecclesie que maxima est. **I**deco hac dubitatione penitus remota. **Q**ueri potes secūdo: quibus defunctis prosint viuorū suffragia. **E**t respōdetur breuiter pdesse. **P**rimo in purgatorio carceratis: quia illi maxime indigent et iuari desiderant: vtpote in maximis penis cōstituti. **E**t quia meruerūt dum viuerent vt eis prodesent: scilicet sub conditione si hec pro eis fierent s̄m vnum intellectū verborū sancti Augustini: eo q; in charitate decesserunt: ergo et. **S**ecūdo respōdetur hec suffragia nō pdesse beatis eo q; nullius indigent: suffragiū enim de sui ratione impoztat quandā auxiliatiōē: que competit indigenti quāuis operibus meritorijs viuorū crescat eorum accidentale gaudiū beatorū. **T**ertio neq; prodesse damnatis saltem quo ad illarum penarum diminutionē. que essentialiter debētur peccatis eorum: vt est pena damnati que debetur eis ratione auersionis a bono incōmutabili. **E**t pena vermis cōscientie: que debetur eis ratione deformationis quā cōtraxerunt in imagine anime et cōscientie remurmurāte in peccati perpetratiōe: quia ibi s̄m

Expositio

per remanente culpa: remanet et illa duplex que sibi debetur pena. Sed quo ad illarum penarum diminutionem que essentialiter non respondent culpe: ut est pena sensus et ignis que debetur damnatis ratione inordinate delectationis et conversionis quam habuerunt ad bonum commutabile. **Sustineri potest opinio Augustini de anchona et aliorum qui dicunt modo suffragia prodesse aliquibus damnatis: ut mediocriter malis: qui cum viveret multa opera meritoria existentes in gratia fecerunt per que meruerunt sibi prodesse suffragia ecclesie: si pro eis fierent post mortem non quidem per charitatem cum qua non decesserunt: sed per charitatem qua prius habuerunt secundum alium intellectum verborum sancti Augustini dicentes suffragia prodesse his qui dum viverent meruerunt ut eis prodesse. Et iterum: quibus autem profunt aut ad hoc profunt ut plena sit eorum remissio: aut certe tolerabilior sit eorum damnatio. Et secundum illud **Matth. v. Beati misericordes** quoniam ipsi misericordiam consequentur. Non quidem ad totalem dictarum penarum liberationem: sed ad aliqualem mitigationem. Quod fieri potest tripliciter. **Primo** per sociorum subtractionem, quos verbo et exemplo corruerunt: qui nisi per suffragia quandoque saluarentur: aueretur eorum pena: sicut et pena arrii nondum est finita secundum beatum Augustinum: et sic eis subtractis e contrario minuitur eorum pena per accidens. **Secundo** per illorum suffragiorum confortationem: ita ut his confortari possint facilius penam illam ignis sustinere: quo modo forte diues epulo perijt guttam aque frigide. Et sicut si alii cui sub pondere presso aqua frigida in faciem projiciat confortatur: licet nihil de pondere minuatur: et hoc de per se: vel per accidens: ut quando audiunt se non esse a deo abiectos: quin adhuc amici curam pro eis habeant. plura bona pro eis facientes: quod scire possunt per nouiter aduentantes damnatos: et demones insultantes. **Ratione** cuius consolari aequaliter possunt: licet ex alia parte de his habeant tristitiam. **Tertio** per illius pene aliqualem relaxationem: quia cum ignis ille infernalis sit instrumentum diuine iusticie taxatum a deo: quod tamen debeat affligere eternallyter et non plus proportionallyter secundum mensuram delicti: ideo non sequitur: suffragia tamen multiplicari posse: ut tandem per ea totaliter damnati liberantur a pena sensus: quia taxatum est a deo ut tamen diminuatur de hac pena et non amplius plus vel minus prout meruerunt: ita tamen ut semper maneat certus terminus huius pene: qua vrantur et sentiant usque in sempiternum. **Iudicium vltimum et Matth. xxvj. Ibi sunt hi in supplicium sempiternum. Et iterum. Ite maledicti in ignem eternum. Et sic licet in inferno nulla sit redemptio ex toto liberatio: potest tamen ibi esse redemptio aequaliter mitigans et relaxans. Sic forte tractatus fuit ad preces sancti Gregorii de penis inferni liberatio. Sic et de sancto **Nachario** legitur responsum ex capite cuiusdam pagani ab eo inuento. **Quacumque** hora miseratus eorum fueris qui in pena sunt: et pro eis oraueris: consolationem aliquam sentiunt. **Querenti** rursum que esset eorum pena aut consolatio. **Respondit**: ut alterutrum possent se****

Augu. de ancho. de eccle. pra. q. xxxij artic. iij. Et glo. xij. q. ij. rps. Et in. c. Cum marbe. de cele. missa. vbi distinguntur quatuor membra verborum scilicet Augu.

In vitali patrum li. exhortatio.

Misse.

videre ipso orante: alias non liceret: quia facies coniunctas dorso habere-
 berent. **Et** hoc eis pro consolatione constat: verum licet hoc sustineri
 possit vt dixi: non tamen aliquid diffinire audeo cum sufficienti aucto-
 ritate et in declinabili ratione non possit probari: maxime de lege comu-
 ni. **Unde** et ecclesia pro damnatis non solet orare: et hoc quo ad penas il-
 lozum peccatorum pro quibus damnati sunt: quia de peccatis hic remis-
 sis quo ad culpam et non quo ad penam tenet **Scorus.** in. iij. dist. xxi. q.
 i. q. eis ena in infe. no no debet nisi pena temporalis **Sicut** ergo ipsi pro
 bis satisfaciunt in inferno: ita probabiliter alius pro eis satisfacere po-
 test in via: quia satisfactio temporalis potest fieri ab vno pro alio. **Unde**
 ad hoc videt sufficere comunicatio per intentionem vel naturale amicitia-
 tam: que in damnatis ex toto non tollitur vel per charitatem prius habita-
 tam. **Tertio** queri potest. quibus suffragiis iuuari possunt. **Respon-**
 dit beatus **Grego.** xij. q. ij. **An**ime inquit defunctorum quattuor modis
 solvunt: aut oblationibus sacerdotum: aut precibus sanctorum: aut charo-
 rum elemosynis: aut ieiunio cognatorum sub oblationibus compreheduntur
 non solum oblationes hostie salutaris: sed etiam pecuniarum: candelarum: anis
 malium: frugum: et generaliter omnia que ad honorem dei et sustentationem mi-
 nistrorum eius offeruntur pro defunctis. **Sub** precibus omnia spiritualia
 exercitia: vt sanctorum meditaciones: gratiarum actiones: theologie studium etc.
Sub elemosynis oia opera misericordie corporalia et spiritualia. **Sub**
 ieiunio omnes carnis afflictiones: per disciplinas: vestitus: asperitates
 pegrinationes et ceteros labores corporales. **Pro**sunt autem suffragia
 defunctis. **Primo** ex communicatione cum viuis in radice meritorum ope-
 ris: que est charitas: et sic quilibet in charitate de bono alterius habet
 emolumentum secundum illud **Ps.** Particeps sum omnium timentium te etc. **ma-**
 gis tamen quo ad interiorum consolationem quam quo ad pene solutionem. **Sec-**
 cundo ex intentione facientis: vt cum quis aliqua opera specialiter ad
 hoc facit: vt tali vel talibus proficiat. **Unde** talia opera efficiuntur coram
 pro quibus fiunt: quasi eis a faciente collata. **Et** prosunt hec opera eo
 amplius: quo magis sunt deo accepta: vel ratione operantis: vt quia
 ex maiori charitate et deuotione fiunt: vel ratione operati: vt ecclesie sa-
 cramenta que ad eorum esse acceptum: habent effectum ex institutione christi:
 non obstante indispositione ministrum. **Sic** officia defunctorum accipere
 receduntur quandam vim ex institutione ecclesiastica. **Et** opera priuile-
 giata per indulgentias et huiusmodi que quod valeant defunctis: vide
Augusti. de anchora hic late. **Et** quia hec omnia concurrunt in sacrificio
 altaris: ideo secundum beatum **Aug.** **Grego.** et magistrum: ad pre omnibus dicitur suf-
 fragari defunctis ad eorum liberationem. **Primo** ex comunione charitatis
 cuius comunione signum est fomentum et origo hoc venerabile sacrum al-
 taris: quo omnes pascuntur viui et defuncti vinculo charitatis vniti in vni-
 tate mystici corporis: secundum illud apostoli: vnus panis et vnus corpus multi sumus
 omnes qui de vno pane et vno calice participamus. **Secundo** ex directi

Greg. ad
bonifaciu

Aug. de
ancho. de
ecclesiasti-
ca prete. q.
xxxij. ar. j.
et sequentibus.

Expositio

one intentionis: quia dirigitur pro uiuis et mortuis non solum ex intentione celebrantis: sed etiam ecclesie uniuersalis principaliter offerentis: unde et in ordinatione sacerdotali dicitur accipere potestatem offerendi pro uiuis et mortuis. Tertio ratione operantis: ut celebrantis: missam procurantis: et populi circumstantis: quorum deuotio hic maxime attenditur et collecta in unum deo offertur. Nam qui circa hoc officium se in deuotum exhibet: ubi rogo deuotus apparebit: Totius enim ecclesie deuotio in hoc officio colligitur: nutritur et augetur: ut bene declarat **Seco. in. iij. di. viij. q. j.** Quarto ratione operati: quod constat esse maxime meritorium et deo patri semper acceptissimum: non solum ex institutione christi sicut et cetera sacramenta: sed etiam ex contento essentiali. Nam ibi uere et realiter continetur ille: per quem solum expiantur omnia peccata culpe et pene: conferuntur singula bona gratie et glorie. Ipse enim est quem deus pater fecit peccatum pro nobis. **ij. Cor. v. id est sacrificium quo omnia peccata expiantur.** Nec potest: neque unquam potuit post primi parentis lapsus aliquod opus esse gratum deo patri nisi in uirtute huius sacrificii uespertini in fine huius seculi oblari: **Sol. j.** Ad placuit per eum reconciliari: omnia in ipso pacificans per sanguinem crucis eius siue que in terris: siue que in celis sunt: Ipse enim est sacerdos et sacrificium: seipsum patri representans: et pro nobis offerens in holocaustum: per dedit apostolus: ad **Heb.** Ipse est clauis dauid qui claudit et nemo aperit: aperit et nemo claudit. **Apocal. iij.** Ipse denique est fons gratiarum: de cuius plenitudine omnes accepimus gratiam pro gratia. **Joh. j.** Ipse sine cuius uoluntate non quod hoc sacrificium prestat nemo gloriam in celo consequitur. Ipso dicente: Nemo ascendit in celum nisi qui de celo descendit filius hominis qui est in celo: unde et sacrificium et eucharistia dicitur: sacrificium propter peccatorum remissionem: eucharistia propter gratie infusionem: Propterea et maxime priuilegiatum constat missae officium: nam quo ad essentialia a solo christo est institutum: et quo ad supradicta ab ecclesia noscitur ordinatum: de hoc habentur exempla plurima. **Greg. et aliorum** hic gratia breuitatis obmissa. **¶ Sed** diceret an ne idem sit quecumque missa dicatur siue de sanctis siue pro defunctis. Respondetur quo ad sacrificium idem est et ualeat: quodcumque officium dicatur: sed quo ad orationes ille uidentur efficaciores: per quas magis excitatur deuotio orantis: et intentio magis dirigitur ad eos pro quibus oratur. Et quia in missis pro defunctis orationes et laudes exprimitur se sonant pro defunctis: non sic in alijs: ideo ratione huius magis uidentur ualere. Potest tamen ratione deuotionis et intercessionis sanctorum qui ad subuentionem defuncti suppliciter implorantur hoc totum recuperare et etiam multo amplius ualere: super quo essent informandi laici: ne sacerdotes grauarent cum missis pro defunctis si ad alias ut de sanctis habet maior deuotionem: quia sufficit imponere collectam et per intentionem sacrificium applicare. **¶ Quarto** ad quid profint suffragia defunctis: Respondetur non ad status mutationem: ut damnationis uel beatitudinis: neque ad alicuius primam essentialis acquisitionem: sed illud **Eccl. xj.** lignum ubi ceciderit

Greg. iij.
dial. capi.
liij. et. lvj.
et. lvij.

75

Missa.

sive ad austrū sive ad aquilonē ibi erit: sed psunt ad beatitudinis accer-
lerationē per debite pene satisfactionē qua impediunt ante eius solutio-
nem: augent etiā beatitudinē accidentālē inquātū gaudent nō solum
de bonis pprijs: sed etiā proximorū & omniū electorū. ¶ **Quinto.** Quo-
rum suffragia psunt. Respondet quo ad opus operatū suffragia eque
psunt siue a bonis siue a malis fiunt: vt pater de missa elemosyna & sic
de alijs in se sed quo ad opus operās potest cōcurrere duplex causa: scz
pncipalis & instrumentalis: si q̄s ergo in charitate existēs pncipaliter fa-
cit mādāt aut ordinat suffragiū semp valebit etiā si per malū ministrū
fiat tanq̄ per causam instrumentālē: quia talis gerit personā pncipa-
liter faciētis si vero dum facit mandat vel ordinat pncipalis auctor nō
fuerit in charitate: tunc fm **Tho.** nō prodest defunctis siue per bonum
siue per malū ministrū faciat. Nisi per accidēs inquantū: scz pauperes
recipiētēs elemosynā per hoc excitant ad orandū pro defunctis: vñ nisi
anteq̄ fieret executio recuperaret gratiā: & de nouo mandaret: ordinā-
ret: aut acceptaret. Fundat autē hoc in alia sentētia sancti **Thome** qua
tenet aliquē in mortali non posse satisfacere pro peccato prius dimisso
Sed tenēdo p̄trariā opinionē doctor subtilis ita vt satisfactio i morta-
li facta tollat penā: licet nō sit placans nec recōsilians videtur dicēdū
suffragia facta ab existētī i mortali prodesse defunctis. Nam si quis po-
test satisfacere p̄ suis peccatis q̄s sit extra gratiā: a fortiori potest sa-
tisfacere pro alio existētī in gratia: quales sunt vinciri in purgatorio. **Et**
hec opinio est magis pia licet prior sit securio: & minus dubia: vnde et
cauti foret vt volens ordinare testamentū aut elemosynas facere p̄ se
aut alijs defunctis: si se prius per penitētie sacramentū purgaret: vel
tunc saltē prius acta renouaret: aut per officia ecclesie vt pmillas & ex-
quias funerales faceret: vbi pncipalis auctor & minister est ecclesia: qz
sic certū est fm omnes pdesse etiā si exequētes essent peccatores: verum
eligibilis est executionē fieri per bonū ministrū q̄s per malū semp: quia
tunc cū principali cōcurrat etiā deuotio psonalis ministri: qui suam de-
uotionē potest trāsferre in defunctū sicut principalis: vnde secluso pu-
sillozū scandalo semp magis pcuranda & optāda est missa sacerdotis
deuoti q̄s suspecti et vagi. Nam si multū valet oratio iusti assidua: fm
sanctū **Jacobū** aplm etiā vbiq̄qz fiat: quātomagis quādo fit in missa
& in tanto iungit sacramēto. Deniqz si quis sacerdotē malū in sua ma-
licia perdurantē induceret ad celebrandū: haud dubiū grauiter pecca-
ret: quia tunc locū videt habere illud **Breg.** si is qui displicet ad inter-
cedendū mittit: irati animus ad deteriora puocatur. Non tamē leuiter
quisq̄ iudicādus est malus: cū duodecim sint hore diei in quibus pec-
cator potest ab intra cōverti occulte. **Et** ad hoc valet exemplū qd scri-
bit petrus damiani in hec verba: pnceps cuiusdā ciuitatis p̄s byterū ha-
bebat sancte cōuersationis virum. & in diuinis officijs p̄cipue in solen-
nitate missaz: in desinēter assidū. Qui cū quotidie factis mysterijs re-
uerenter insisteret: angelus dñi ex cōsuetudine veniebat & vidēte prin-

doctor sub-
tilis i q̄rio

Jacobi. x.

**Brego. in
pastorali.**

Johan. xi.

Expositio

cipe sacramētū dñici corporis ex offerētis manibꝫ assumebat: sed crimina
lis huius vita lubrica et incerta cōditio: nā qui angelicis fruebat mun
dis obsequijs in sede luxurie voragine repente plapsus est: quid plura
peragendi sacri mysterij tēpus aduenit: p̄sbyter cōsuetudine foris exi
gente compellit: sed grauitur intus cōscientia remordēte torquet. **O**
natur accedit: trepidat: palpitat: tamē offerre p̄sumit. **E**cce angelus vt
assuetus fuerat venit: et inspectante p̄ncipe spongeā infectā aqua sup
caput illius expressit: totūq; corpus illius tergendō purgauit. **E**xple
tis autē mysterijs eandē spongeā rursus expressit: omnesq; sordes atq;
squalores quas ex corpore illius ante cōtraxerat: in membris eius omni
bus iterū superfudit. **H**oc viso p̄nceps ammiratus obstupuit: p̄sbyte
rumq; semotis omnibus secrete cōuenit: inquisitū itaq; p̄sbyter si no
ui aliqui criminis admisset. **P**rimo quidē quasi perhorrescēs faci
nus abnegat: deinde sibi male cōsciū ac p̄nceps auctoritate cōpulsus
randē se corruisse nocte p̄terita in quandā eiusdē principis cubicularā
confitē. **S**ed diceret quis: qd si quis in testamēto aliquid per se fie
ri ordinauerit et illud per testamētarios aut heredes negligat. **R**espon
detur si dum hoc fieri ordinat fuerit in charitate: tunc quo ad premiū
essentiale qd est augmentū gratie in p̄senti et glorie in futuro: correspon
dens operi operatū: id est bono motui anime ordinātis huiusmōi suffra
giū in debitū finem: vt scz per hoc citius deo iungat: ad ipsum sine fi
ne laudandū nō frustrat: siue suffragiū fiat siue nō: sed quo ad premiū
accidētale similiter correspōdens operi operanti qd est pene alleuatio:
et deretionis in purgato: iō abbreviatio frustrat: si ordinatū per ipsum
nō fiat: qz ad hunc effectū meritū est cōditionale si fiat. **I**deo nō existē
te cōditione nō existit meritū. **S**imiliter quo ad opus operatū nullum
penitus effectū cōsequit si suffragiū negligat: quia neglecto suffragio
nullū est opus operatū: ex nihilo autē nihil fit: et sic nō solū frustrat esse
ctu liberationis a pena purgato: ij correspōdēte suffragio ex opere ope
rato: sed etiā frustrat effectū orationū ministrozū ecclesie: tam carū q̄s
facturi erant ex p̄sona ecclesie: quā ex p̄sonali deuotione. **S**imiliter et
pauperū: qui nō recipiētes legatū nō tenent ad suffragiū spirituale im
positū legato: nec grati possunt esse de beneficio qd non receperunt. **E**
quo sequit correspōdere stulte et insipienter agere qui restituenda: elemo
synas: ordinaciones: et testamēta que in vita ipsi exequi possunt: here
dibus aut testamētarijs exequēda relinquūt: pater triplici randē. **P**ri
ma quia in vita exequētes merētur maiorē gratiā et gloriā: plus etiā me
reretur effectualiter dans elemosynā q̄ t̄m dare ordinās. **N**am operi in
teriori superaddit immerito aliquid opus exterius factū. **S**ecunda qz
merent remissionē maioris pene: dando bona sua quādo sunt in dan
tis potestate: q̄s ordinare vt tunc dent quādo retinere nō possunt: nam
tunc sunt q̄s aliena. **U**nde **I**do. **T**errena omnia seruāda amittimus
largiendo seruamus. **P**atrimonij rerentum perit: erogatum manet.
Pinc **E**cc̄i. xiiij. **A**nte mortē benefac amico tuo: et fm vires tuas expoz

Richar. in
iiij. di. xlv.
q. v. p̄nci
pali. ar. iij

Ido. lib.
iiij. sentētia
rū suaz. c.
lvij.

Misse

rigēs da pauperi. Et sequit nō alij relinquas dolores et labores tuos
 7c. Et quis magis amicus q̄s anima tua: miserere aic tue placens deo;
Lecci. iij. Et qui sibi nequā est: cui bonus. Tertia est: quia testamentoꝝ
 executores heredes ⁊ amici raro fideles inveniunt: ⁊ sic qui potuit esse
 certus: incertus erit an fiant. Certus autē de pena grauiſſima in purgatoꝝ
 gatorio donec satisfaciat: frequēter em̄ transit defunctorū memoria cū
 sonitu: ⁊ per rariū est vt ordinationes eorū fiant quomō ipsi viuētes fie
 ri voluerūt: aut em̄ omnino negligit: aut tardius implet: quoniā plus
 relicte amant diuitie: quā defunctorū anime. Non em̄ audiunt voces
 de penis clamantiū. Misere mihi mei: miseremini mei: saltē vos amici
 mei. Unde Hiero. de substantia q̄s habeamus nullus fidelior dispensa
 tor: quā nō ipsi: dum ergo licet ⁊ dum habemus sollicitē tribuamus:
 plus tamē valet mortuoro: si p̄ordinat suffragia sibi impendenda : q̄s si
 eadē eo non ordināte impederent: quia supra accidētale premiū conse
 quit essentialē: vt supra paruit. Secūdo sequit q̄s grauius peccant suf
 fragia sine rationali causa differētes: quia ⁊ fidem nō seruāt ⁊ cōtra po
 ximi charitatē agunt in acerbissimis penis relinquētes : quos liberare
 potuissent ⁊ deberēt. Unde ⁊ infidelibus et egentū necatoribus cōpa
 rant in ca. xij. q. ij. Qui oblationes: cū duobus ca. sequētibus vide ibi
 notabiliter fm̄ tria cōcilia. Sexto: vtrū plus proſit statuere annuere
 saria: vel certū cultum diuinū: vel elemosynas p̄petuas : q̄s si vna vice
 eadem pecunia pro qua illud posset fieri statim expendat in picis vsus
 exēpli gratia viginti floreni statim erogans p̄missis et elemosynis : vel
 pro eis vnum florenū annui census comparās ad idem certis tēporibz
 fiendū. Respondet quo ad premiū essentialē si vtrōq; cetera sunt pa
 ria vt eadē charitas ⁊ idem conatus volūtatē: tunc idem est meritū et
 per cōsequēs nō dispar premiū: sed quo ad premiū accidētale qd̄ est li
 berari a pena purgatorij ceteris paribus videt plus p̄ficere statim exhibi
 ta suffragia: saltē ex hac parte absolute loquēdo. Quia tamē ex alia
 parte perpetuū est aliquod opus maius : magis q̄s factēs ad ampliatio
 nem ⁊ conseruationē diuini cultus pro pari pecunia comparatū: q̄s tē
 porale statim exhibitū: ideo ratione istius plus videtur prodesse. Nec
 obstat illud perpetuū esse futurū ratione cuius non videtur satisfacere
 nisi exhibitum: quia nō est simpliciter futurū : sed in sua radice est p̄
 sens ex quo fundator statim exponit eandem pecuniā obligans ad fu
 tura suffragia perpetue fienda: q̄s alias esset expositurus pro temporari
 libus ⁊ actualibus suffragijs. Ratione cuius et maxime propter cau
 sam dictam: pbabile est illud acceptari a deo vt p̄missum ad remissio
 nem tante pene vel amplioris: quantū solueret suffragiū pro dicta eadē
 pecunia statim exhibitū: sicut ⁊ passio christi vt p̄missa prius con
 tulit gratiam patribus: q̄s exhiberet a christo: indignū enim videt ali
 liquem accipere tacturam ex eo: quod est pro ampliori honore dei: vti
 litate proximis: vnde si vt communiter solet fundator expresse intendit
 per hoc perpetuum principaliter: ampliatiōē et conseruationē diuini

Hiero. fu
per luca.

Expositio

cultus: et proximorum edificacione: magis quam proprium commodum: ut ce-
riori satisfacione pro propriis peccatis per suffragia statim exhibita: quia
hoc ex maiori charitate videtur procedere: que non querit que sua sunt: ideo
sine dubio plus predestinat: non solum ad remissionem amplioris pene rate cha-
ritati correspondens: sed etiam ad augmentum maioris premij essentialis.
Quanto enim opus est magis meritorium premij essentialis: eo amplius
est satisfactorium pro peccatis: quia charitas quanto maior fuerit: tanto am-
plius operetur multitudinem peccatorum. **¶** **Septimo:** utrum suffragia facta
pro defunctis prosint etiam vivis facientibus ea. Respondet ex quo operi
meritorio debet duplex premium scilicet essentialis et accidentale: quo ad pre-
mium essentialis solum valent vivis facientibus: et quandoque amplius quam si fie-
rent solo respectu beatitudinis acquirere de sibi ipsi facientibus: quia ma-
iori charitate videtur accensus qui scintillas mittit ad alios: maxime ad
inimicos quam qui sibi soli et sollicitus. **¶** **Ignis** enim intensus abscondi non po-
test: sed erumpit querens et que aliorum sunt: sed et amor concupiscentie mi-
nuit amorem amicitie: et per consequens meritum: nec ob id est minus merito-
rium proprium essentialis: quia per hoc intendit etiam satisfieri pro peccatis
alioquin nimis punirent electi facientes hic dignos fructus penitentie: nisi
propter hoc privarent aliquo gradu glorie: sed potius omnia penepro pec-
catis debite ad purgatorium essent differenda: et omnia operanda solo intuitu
ademptionis glorie: cum subtractio alicuius gradus glorie excedat lon-
ge quamcumque penam temporalem: sicut et pena damnari quamcumque penam sen-
sus iusticie eternam excedit in gravitate. **¶** **Unde** stulta et impia est hec parci-
tas: qua quis subtrahit suffragia proxiimis timore diminutionis premij
proprij in beatitudine manentis. **¶** **Quo** vero ad premium accidentale quod in-
proposito est remissio pene: opus meritorium vel satisfactorium potest vale-
re dupliciter: scilicet directe et indirecte. **¶** **Directe** valet illi pro quo actor: id
per intentionem dirigit et operatur: et non actori: quia sic attendit equalitas
ipsum a debito proprio non liberat: nisi forte ille pro quo fieret non indige-
ret: ut beatus: vel iuvare non posset: ut damnatus: quia si meritum reuer-
teretur ad facientem: secundum illud **Ps.** Oratio mea in sinum meum converteatur: et
enim esse habitualis intentio facientis ut sibi prosit: si pro quibus facit non
fuerint suffragij capaces. **¶** **Indirecte** vero populum valet actori ad remis-
sionem pene: quam nunc debet aut in futuro debebit. **¶** **Quia** per hoc spec-
cialiter meretur: ut cum ipse ad eundem statum venerit: superfluum suffra-
gij iuvetur: secundum illud **Beati** misericordes et cetera. **¶** **Et iterum.** Qua mensura
mensi fueritis remetetur vobis. **¶** **Unde** non improbabiler hec vna causa
putatur quare aliquorum testamenta tarda et imperfecta habent executio-
nem: quia et ipsi dum viverent in testamentis suorum predecessorum negligentes
fuerunt. **¶** **Iudicium** enim sine misericordia fiet ei qui non facit misericordiam.
¶ **Iaco. ij.** Et quia anime defunctorum licet carcere ignis purgatorij
teneantur: tamen amici dei sunt magis apud deum: ideo beneficiorum ingratum

Matth. v
et. vij.

Mide

esse nō possunt: sed liberati suis liberatorib⁹ vicē suis oꝛonib⁹ potenter apud deū rependūt: immo s̄m **S**co. etiā addit in penis existētes: vbi lz sibi aliqd mereri nō possunt cū sint extra statū merēdi: possunt tñ mereꝛi alijs: ꝛ ꝛ ꝛ sequēs a fortiori qñ sunt liberati impetrādo suis benefaꝛtoribus nō solū remissionē penē tpe necessitatis: sed etiā ad huc viuentibus in p̄senti augmentū grē ꝛ p̄seuerantiā in bono. Nā si possunt impetrare corporalia beneficia viuis: q̄to non magis spūalia impetrabunt: **S**cribit autē petrus damiani de brō **F**uerino colonieñ. epō: qꝛ satisfactiois detentus penis miraculis claruit in terris: s̄ile refert br̄s **H**egorius: de brō pascasio romane ecclesie diacono ergo ꝛc. **E**t pari rōne possunt impetrare primā grām: rependūt etiā qđ magis est necessariū. **M**axime autē peccato: i n̄ cessaria est grā quā vel amisit vel nunq̄ habuit. **E**t iā in casu quo s̄m aliq̄s opus satisfactorium in peccato mortali factū nihil p̄fuisset defunctis: qꝛ ip̄i tam p̄fecti in charitate pensant nō tam effectū q̄ affectū: quē nō desinunt repēdere. **E**x quib⁹ oibus patet quāta diligētia suffragia sint defunctis impēdenda: qꝛ siue eozꝛ sint capaces/siue non: semp̄ facientib⁹ p̄sunt: ꝛ frequēter amplius q̄ p̄ seipsis facta. **Q**d maxime verū est si ex pietate fiant: ꝛtra eos q̄ suffragia mortuorū in questū donūt: quib⁹ vehemēter timendū ne eis dicatur amen accepit mercedē suā. ¶ **C**irca fractionē huius mirabilis sacramenti ꝛ sequēter q̄ri pōt: quid ibi frangat: **R**ñ def̄ obmissis opinioib⁹ eozꝛ tanq̄ erroneis quozꝛ aliq̄ putabāt nihil frangi/sed videri tñ frangi: **A**lij esse quidā ibi fractionē: sed nō in aliquo subiecto qđ frangat. **T**errij frangi corpus xp̄i: ꝛ tñ ip̄m manere integrū. **E**st quarta ꝛ vera opi. s̄m magistrū ꝛ cōiter docto. qꝛ spēs sacramētales ibi veraciter franguntur. **E**t sic dicit apl̄s: panis quē frāgimus: qꝛ forma siue spēs panis frāgitur ꝛ in partes diuidit̄: xp̄s vero integer manet totus in singulis post fractionē: sicut ante abiqꝛ sui mutatione. **N**ec audiendi sunt q̄ de parte actuali ꝛ porēionali distinguunt: cum nullū habeat fundamentū: nisi aliquale similitudinē de speculo que nō sufficit ad p̄positū. **N**ō etiā p̄ osunt signari tot partes sensibiles in hostia cōiuncte: quin sub oib⁹ ꝛ singulis sit totus xp̄s. **E**odem mō sicut nec dari possunt separe partes hostia fracta. ¶ **S**ed tñc dubiū est an cōcedi debeat corp⁹ xp̄i multoties esse in sacro vel hostia: rñ dicit **A**lexā. qꝛ corpus xp̄i est semel in hostia ꝛ est ibi pluries: s̄m qꝛ ibi cōtinet̄ a singulis partib⁹ sub q̄r ꝛ quib⁹ posset esse substantia panis si essent diuise. **U**n ꝛ sub minimis partibus est: nō s̄m q̄ritatem sed s̄m speciem: cū minima q̄ntitas nō sit dabilis. **E**t hec rñ s̄o videt̄ clarior ꝛ melior q̄ sctūs **T**ho. dicētis: corp⁹ xp̄i pluries ē sub partib⁹ illis: nō actu/sed porētia. ¶ **C**irca sumptionē tāti sacramēti q̄ri pōt: an cōcedi debeat corp⁹ xp̄i māducari. **R**ñ def̄ sumēdo corp⁹ xp̄i vere māducari: qꝛ in os sumit̄ ꝛ in stomachū traicit̄: sed nō digerit̄ nec cōuertit̄ in substantiā sumētis: nec masticat̄: aut diuidit̄ vt. s̄. paruit: q̄ oia nō sunt de rōne comestitionis: multa etiā māducant̄ q̄ vel integra glutinū tur̄ vel comesta statim ꝛ vomitū vel aliter reijciunt̄. ¶ **S**coo vtrū xp̄s

Alex. pre
iiij. q. xl.
arti. v.

Tho. i. iij
di. x. q. iij.
arti. iij.

n

Expositio

in cena māducabit suum ppriū corp^o ⁊ sanguinē bibit: **R**espōdet q^o sic quia euāgeliste dicunt: q^o iesus accepit panē ⁊ calicē: q^o intelligendū est non solum manibus: sed etiā eo modo quō accipiendū alijs tradidit: ut patet ex dictis sanctorū. **U**nde sanctus Hiero. de cōse. di. ij. **N**ec morses dedit vobis panem verū: sed dñs noster iesus. **I**pse cū apostolis conuiuia ⁊ conuiuū: ipse comedens ⁊ qui comedit: ⁊ glo. **E**scij super illud **Leuit.** viij. de sanguine arctis dicit. **P**rimo sacerdos deinde filij intrinsecant: quia christus in cena prius sanguinē suum accepit: dein se discipulis suis dedit. **I**tē sicut christus prius baptizatus est ut daret alijs exēplis baptizandi: sic prius accepit hui^o sacramēti cōmunionē ut alijs daret exemplū cōmunicandi: vnde quidā rex sedet in cena cinctus turba duodena: si tenet in manibus: se cibatur ipse cibis. **N**ec obstat: q^o comedens ⁊ comestū realiter differūt: ⁊ q^o idem nō potest a seipso esse diuisum: quia hoc verū in comestione corporali ⁊ naturali: vbi comestus diuidit ⁊ corrumpit a comedente. **N**ō autē in comestione spiritali ⁊ sacramentali: quia ibi comestū nō diuidit nec corrumpit. **E**t licet idem nō possit esse diuisum a seipso quo ad intrinseca: scz naturā aut substantiā: tamē quo ad extrinseca: scz quo ad locū ⁊ huiusmōi idē bene potest esse diuisum a seipso in quātū idem potest esse in diuersis locis: ⁊ in vno loco habere aliqd: q^o in alio nō habet: sicut anima que licet sit in pede ⁊ corde: nō tamē dicit habere intellectionē ⁊ volitionē in pede sed solū in corde: sed quōd sumpsit seipsum: an sacramentaliter tm̄ vel etiā spiritaliter. **R**espōdit **Tho.** de argen. q^o vtroq^o modo. **N**am licet christus in quātū cōp. chensor frueret seipso nude ⁊ sine sacramentali velamine: tamē pur fuit viator: potuit seipm̄ sumere sub sacramentali velamine. **N**ec spūalis māducatio huius sacri auget gratiā: nisi in his qui binōi augmēto gratie indigēt. **S**unt etiā in spūali māducatiōe ad instar corporalis delibetatio: delectatio: vniō seu incorporatio: ⁊ gratie augmentatio. **Q**uo ad p̄mā duo māducavit corpus suū ⁊ sanguinē bibit: q^o plene deliberavit ⁊ cōsideravit quicqd quale ⁊ quantū sumebat: ⁊ delectationē in ea habuit eo ampliorē: quo amplius cognoscebat virtutē tantū mysterij ac melius disposuit^o erat. **Q**uo hō ad reliqua nō māducavit spūaliter q^o nō indiget. **T**ertio: vtrū hereticus aut infidelis indignior sit ad māducandū hoc sacm̄ magisq^o peccet q̄ fidelis peccator. **R**ndet simplr loquendo hereticus aut infidelis indignior est magisq^o peccat q̄ fidelis pctōr: eū peccatū infidelitatis sit ceteris graui^o: q^o tm̄ nō credit sacm̄ esse rāte dignitatis quāte est: ideo nō tm̄ peccat in abusu q̄tm̄ peccator alius: q^o ignorātia infidelitatis excusat saltē a rāto et si nō a toto: s̄m illud **Apoli.** misericordiam p̄secut^o sum q^o ignorās feci. **E**t sic licet infidelis indigne māducat: tm̄ fidelis pctōr magis indigne magisq^o peccat: rōne istius q^o nulla ignorātia eū excusare pōt. **Q**uarto: vtrū peccator vere sumat corp^o ⁊ sanguinē xp̄i. **R**ndet quo ad veritatē sūp̄riōis sacralis sic vere sumit quātūq^o malus aut magn^o pctōr: q^o qui vere sumit p̄nens: vere sumit p̄ntū: s̄m q^o p̄ntet sub illo p̄ntete: sed sub speciebus sacri q̄o pctōr: su

**hec metra
habetur in
appatu de
sum. tri. et
fi. catbo. c.
firmiter.**

**Tho: d ar
gen. di. xj.
q̄m. q. ij.
arti. iij.**

mit vere p̄tinet cor: p̄ r̄ sanguis xp̄i: q̄s̄ diu manent sp̄s siue acc̄t̄ia illa
 i sua pp̄ia natura sic r̄ i naturalibz forma it̄roducta nō desinit eē i sub
 iecro: donec subiectū ad forma aliā trāsmutet ergo r̄c. Et hoc cōtra eos
 q̄ dixerūt cor: pus xp̄i s̄m rei veritatē a peccatoribz nō sumi: sed q̄s̄ cito la
 b̄is perōz tāgeret sacramentū: desineret ibi esse corpus xp̄i: intantū di
 gnitati sacramēti deferētes q̄ derogabant veritati. Nec ob. qd̄ arguūt:
 nullus sapiēs pmittit se in lutū p̄jci sine magna vilitate: maxime si hu
 iusmodi piectionē poterit p̄hibere: sed xp̄s est sapiētissimus r̄ potētiss
 mus: peccator: h̄o vilior om̄i luto: ergo r̄c. qz hoc verū est: qn̄ lutū attrin
 geret aliquo mō sapiētē illū: r̄ ex hm̄i piectione honori suo aliquid de
 rogaret: qd̄ nō est in p̄posito: qz nec corp̄alis nec sp̄ualis immūdia pec
 catoris attingit cor: pus xp̄i. Et ex hoc q̄ hm̄i peccatorē sustinet: eius
 elemētia r̄ mansuetudo magnifice cōmendat. Et pari rōne pōt etiā esse
 in ore vel ventre muris: aut alijs locis immūdis q̄s̄ diu manent sp̄s pa
 nis: s̄m **Alexan. Tho. Rich.** sed tñ **Bonauē.** in h̄ casu vltimo pie credit
 corpus xp̄i nō manere: quia r̄c nō ordinat̄ ad vs̄um mādicationis hu
 mane: ad quē sacramentū hoc est institutū: sed ad hoc respōdit beatus
Tho. sacramentū posse extrahi de ventre aialis vel aliunde: r̄ sic venire
 in vs̄um hois. Non em̄ oportet ordinatū ad vs̄um aliquē vt desinat: qn̄
 quis eo vti non pōt: sed sufficit ordinabile in illū vs̄um esse. Quo h̄o ad
 veritatē sumptionis sp̄ualis: nullus pctōz mortalis vere sumit corpus
 xp̄i: quia nō manet in xp̄o nec xp̄s in eo: qd̄ s̄m b̄m Aug. est xp̄m sp̄uali
 ter māducare: s̄m illud **Joh. vj.** Qui manducat meā carnē: r̄ bibit me
 um sanguinē: in me manet: r̄ ego in eo: Preterea nullus mortuus pōt
 cibum vitalē vitaliter sumere: sed peccator sp̄ualiter mortuus: ergo r̄c.
 quia sp̄ualiter māducare est vitaliter sumere **Joh. vj.** sp̄s est qui viuifi
 cat: Caro nō prodest quicq̄s. ¶ Quinto: vtrū debeat laicis dari: r̄ ipsi te
 neant̄ ex p̄cepto hoc sacramentū sumere sub vtraqz specie: Respondez
 lz hec q̄stio poterat olim esse dubia: tñ mō pōst determinationē concilij
 cōstantiē. dicere cōionē sub vtraqz specie de necessitate salutis debere
 dare laicis aut om̄i fidelis: r̄ ipsi teneant̄ sub vtraqz specie sumere: est he
 resis ibidē publice p̄denata: idō ad ei p̄bationē mltū n̄r̄i videt̄ sup̄fluū
 cū om̄i humana p̄batione maior sit auctas eccl̄ie: in cui fidei obsequiū
 tenemur intellectū nostrū captiuare. Verū ad intellectū hui⁹ veritatis
 sicut r̄ ceteroz creditoz nō inutile videt̄: si q̄ declarant̄. Pro q̄ sciendū
 qd̄ā circa h̄ venerabile sacramētū esse de p̄cepto iuris diuini: vt forma
 p̄secratiōis a xp̄o p̄scripta: materia certa ab eo determinata: et minister
 idone⁹ vt sacerdos ordinat⁹: in quib⁹ eccl̄ia nihil hz imutare: nec aliud
 p̄suetudo pōt inducere. Quedā vero sunt ex p̄cepto iuris humani r̄ po
 stitū: vt q̄ ad tēpus in azy mo cōsecrauit: deinde causa emergente in fer
 mentato: demū iterū in azy mo: r̄ q̄ celebret̄ in eccl̄ia vestibz et vasis sa
 cris eū ceteris cerimonijs r̄ orationibz q̄ p̄ sacramēti reuerētia dñs su
 is discipulis r̄ eoz successoribz ordinanda reliquit: vt pater. **j. Cor. xj.**
 et hec ex causis rōnibz p̄o tēpōz circūstātū diuersitate possēt eccl̄ia

¶ ¶

Expositio

mutare in toto vel in parte: et mutata sub precepto tradere ita ut tunc homo peccaret faciēdo illud in quo nunc meretur. Cuiusmodi etiam cōstat esse cōmuniō sub vna vel vtraq; specie. Nam si a xpo esset preceptū generaliter oībus fidelibus cōmunicare sub vtraq; specie in dispensabiliter hoc preceptū: vel colligeret ex institutione huius sacramēti: vel ex eius dispensatione: aut ex manifesto precepto. Sed nullū horū potest dici: ergo etc. Non primū vel scđm: q; licet xps sub vtraq; specie instituit et dispensauit hoc sacramētū discipulis quos in sacerdotes ordinauit: tamē ex hoc facto xpi nō obligamur de necessitate salutis tanq; ex precepto ad similitudinem faciēdū: factū em̄ christi nō facit preceptū: sicut et de multis alijs patet vt de miraculis: de operibus supererogatiōis: q; in altissima paupertate et virginali castitate vixit: et quadraginta diebus ab omni cibo corporali abstinuit. Pascha cū discipulis manducauit: et post cenam discipulos cōmunicauit. Unde beatus Aug⁹. in ca. liquido de cōse. di. ij. dicit. Neq; q; dñs post cibos discipulis dedit: idcirco pransi aut cenati fideles ad illud sacramētū participandū debent cōuenire. Et post modicum: nam si ille hoc monuisset vt post cibos acciperet: credo q; illū morem nemo imutasset: ideoq; nō precepit quo demceps ordine sumeret: vt apłs per quos dispositurus erat ecclesiā seruaret hunc locū: ita et in proposito. Unde ne discipuli: sacerdotes: et eorū successores p̄sbyteri ex facto christi: sed mandato ecclesie ad sumēdū sub vtraq; specie sunt obligati: iuxta ca. cōperimus de cōse. di. ij. Et hoc vt eo expressius et distinctius memoriā agant passiōis dñice: cuius ipsi ministri specialiter sūt in ecclesia deputati: ratione cuius et vestibus signis ac ceteris vniuersis rimonjā: que nō pertinet ad laicos: sacramētū de sacerdotū manibus sumētes: nec etiam tertium adduci potest sc; manifestū de hoc precepto: quia tale preceptū nō legitur dñs dedisse: neq; ante institutionē: aut in cena: aut post cenā: neq; per se: neq; p apłos. Unde nec legit apłos huiusmodi cōmuniōnē sub duplici specie quo ad laicos practicasse. Nam Act. ij. dicit de cōuersis ad fidem: q; erant p̄seuerantes in doctrina apostolorū et cōmunicatiōe fractionis panis: id est eucharistie: vbi nulla fit mentio de sumptione calicis. Verūtamē apłs Paul⁹ narrat corinthijs qualiter sub duplici specie xps hoc sacramētū instituit dicens: ego em̄ accepi etc. et hunc ritū eis solitū p̄misit: tanq; in nullo euāgelio contrariū: exhortās vt quotiens scūq; hoc facerēt: in memoriā dñice passiōis exemplo christi facerēt: non tamē ex toto illo processu elici potest: q; de hac sumptione sub vtraq; specie dñs omnibus preceptū dedit. Nec q; ipsemet apłs Paulus precepit tanq; necessariū ad salutē: alioquin ex pressius hoc scripsisset tam corinthijs q; alijs fidelibus: quibus suas trāsmissit epl̄as et maxime romanis qui caput mūdi erāt: sed vt dicitur est ex facto christi p̄misit sicut et modo hūc ritum cōmunicandi greci seruare permittit aut p̄missi sunt. Et ita etiam dato: q; ceteri apostoli et fideles in primitiua ecclesia cōmunicauerint sub vtraq; specie: qđ tamē nō legitur vniuersaliter seruatiū per totam ecclesiā: sed solum particulari

put magis
exponit in
ecclē. bisto

Misse

ter in aliquibus ecclesijs: tamē hoc factū nō obligaret om̄es fideles ad imitandum: sicut nec illud qđ in primitiua ecclesia oēs fideles vixerūt cōmuniter nō habēres propria: sed omnia cōmunia: vt supra **Act. iij.** Sic 7 in primitiua ecclesia sacerdotes 7 leuite vxoribus vtebant: vt supra. **1. Timoth. ij.** In quo tamē sacerdotes nostris tēporibus nō imitātur: sed nec licite possunt. Sic 7 in pposito ecclesia hunc ritum cōmunicādi sub vtraqz specie immutare potuit: imo et debuit: et rationalib⁹ causis: quas assignāt doctores Alexander de ales sanct⁹ **Tho. sanct⁹ Bonauen.** Et post eos **Joh. Gerson.** Prima vt euitet periculū effusio nis sanguinis christi: qđ facile cōtingere posset: p̄sertim in tanta multitudine cōmunicantiū: qui in primitiua ecclesia nō fuit: vbi sepe cōueniunt tremuli: barbati: infirmi: paruuli aut alias inepti sic autē irreuerēter 7 negligēter tractare sanguinē christi qđ grande sit peccatū: patet ex graui penitētia qua sacerdoti p̄cipit in hoc casu penitere quadraginta diebus: scz ieiunando 7 a celebratione abstinēdo: vt dicit glo. de cons. di. ij. Si per negligentia. Item ppter periculū in conseruatione specierū vini pro infirmis: pro qbus semper parata haberi debet eucharistia de cons. di. ij. Sed presbyter. Et sic congelarent in hyeme: in estate vero verterent in bytiones 7 muscas: aut in acetū: vel alias corrumperent: ita vt sub eis desineret esse sacramentū 7 daretur occasio idolatrā di infirmis sumētib⁹ pro sacramēto: qđ non esset sacramentū. Itē ppter periculū in uiderēdo maxime ad remotiora loca in equis vel alium de quāticunqz vas esset bene obstructū. Secūda ppter errozū 7 heresum extirpationē: poterat em̄ cōmunis populus ex huiusmodi administratione credere minus esse sub vna specie qđ sub duabus: fm heresim Nesto: ij qui dicebat sub specie panis tm̄ esse corpus christi sine sanguine: 7 sub specie vini sanguinē sine corpore: poterat etiam credere cōmunionē sub vtraqz specie necessariā esse oibus ad salutē fm heresim pelagij: qui occasione verborū. **Joh. vj.** Nisi manducaueritis carnē filij hominis: 7 biberitis eius sanguinē nō habebitis vitā in vobis: etiā paruulis statim post baptismū sacramētū sub vtraqz specie ministravit Et eadē occasione quidā multo amplius oberrātes: etiā defunctis corpus 7 sanguinē christi ministrabāt vt refert Beda i quadā homel. sup **Matth.** Quos vel in parte imitant heretici moderni cū tamē illud **Joh. vj.** Nisi manducaueritis zc. nihil penitus faciat pro eis. Nā in toto illo caplo dñs loquit de mādicatione et bibitione spiritali que nō distinguunt: qz qui manducat spiritaliter: bibit spiritū aliter: 7 ecōuerso. Nō carnali neqz sacramentali. Sicut carnaliter verba christi itel ligentes abierūt retro: sum. vnde xps verba sua discipulis manētib⁹ exponēs dixit. Spiritus est qui viuificat: caro nō pdest quicqz: scz sine spiritu verba que ego locutus sum vobis: spiritus 7 vita sunt: id est spiritaliter intelligēda. vnde sacramentalis cōmunicatio nō est simpliciter et semp necessaria: sed spūalis quō modo etiā cōmunicant paruuli baptizati: eo qđ p baptismū participes efficiunt corporis 7 sanguinis christi.

Alex. pte
iiij. q. liij.
Gerson in
tracta. oul
de hac na
tura.

Ex decre
to p̄i pape

Expositio

Tertio causa vt figuris respōderet figuratū: nā in ve. te. in omni sacrificio erat libamē: de quo nihil habebāt offerētes sed tū de sacrificio: p libamē aut significat sanguis xp̄i: per sacrificiū hō corp^o eius. **E**x q̄bus oibus patet q̄ rōnat iliter potuit ⁊ debuit ecclia denegare cōmunionē sub ytraq̄ specie cōmuni pplo: maxime cū per hoc nullus pfecte tollat a fidelibz. **E**adē em̄ virtus et efficacia puenit ex sumptione sub vna specie que ex sumptione sub ytraq̄: qz virtus hui^o sacramēti nō dependet a speciebus illis visibilibz: sed a rebus cōtēntis q̄ ita sunt sub q̄libet specie seorū: sicut sub ambabus simul. **Q**uō autē **Alex.** de ales vbi sup̄ dicit sumptionē sub duobz speciebus esse maioris meriti: tum rōne augmentationis deuotiōis: tum rōne fidei dilatationis actualis: tum rōne sumptionis cōpletionis: videt loqui de sumptione celebrātis cōparata ad sumptionē singularis p̄sone de manu sacerdotis sub vna specie sumētis illa quippe est maioris meriti: qz ibi maior deuotiō ppter orōnes ⁊ act^o plures ad hoc ordinatos: ibi fides actualiter dilatata: per vestes sacras cruces ⁊ cerimonias: q̄ ad multa p̄siderāda ⁊ credenda excitant: ibi est cōpletio maior nō rōne p̄tenti sed rōne rēp̄sentatiōis: tam passiōis dñi: cē: q̄ p̄fecte refectionis future in cibo ⁊ potu signare: vñ ⁊ recitat factū bene memorādū dīcēs: q̄busdā religiosis petētibz ⁊ instātibz vt sub ytraq̄ specie sumerēt sacm̄. **S**acerdote quodā pie cātate: cū faceret hostie fractionē: p̄cauū patene totū visuz est repleri sanguine: ad q̄ obstupuerūt ipse ⁊ circūstātes: sed cū p̄tingeret p̄tes hostie totū visū est reintrare: ⁊ sic petitioni ⁊ temptatiōi illoz fuit penit^o satisfactū: hec **Alex.** **Q**uō neq̄ vsus ille sub vna specie nouus esse p̄stat sed adeo antiquus: vt ipius initū neq̄ sit in memorijs hōim: neq̄ in scriptis doctorū: neq̄ in annalibus scribentū reperiat. **E**x quo cōiter patet q̄ in eo stultē: stultē ⁊ periculose aberrat schismatici illi atq̄ heretici bohemi sub ytraq̄ specie indifferēter cōicantes: ⁊ taliter cōicandū tanq̄ necessariū ad salutē ptina ceter sibi arrogātes: p̄tra rōnē: p̄suetudinē: ⁊ auctoritatē romane ecclie p̄traq̄ cōciliōrū vniuersaliū determinatiōes. **E**t q̄ absurdū est dicere: in deterius serpētes etiā vt fert paruulos et infantes taliter cōicantes: qui tñ discretiōis ⁊ actualis deuotiōis necessarii: ad dignā hui^o venerabilis sacri p̄ceptionē nō possunt esse capaces: s̄m apl̄icū p̄ceptū: p̄bet aut̄ seipm̄ homo: ⁊ sic de pane illo edat: ⁊ de calice bibat. **E**t qz diabolice illusionē ⁊ p̄tinaciā p̄p̄ria sua volūtate ad tantā stulticiā ac insaniam degenerāt: necessario habēt ampli^o insanire ⁊ dicere: q̄ perierunt oēs ⁊ pereūt aliter sentiētes: faciētes aut docētes. **D**ēs q̄ generaliter tā clerici q̄ doctores et plati qui nō possent^o opposuerūt se tali p̄suetudini: verbis scriptis aut sentētijs: ⁊ q̄ sacra scripturā oēs illi p̄uerterūt. **J**ic q̄ romana ecclia nō rite sentit de sacris: nec in hoc sit imitāda. **E**t qz generalia cōsilia specialiter cōstantiē. ⁊ basilien. errauerūt in fide ⁊ bonis moribus: ac p̄ hoc xp̄s ecclesiā suam quā p̄prio sanguine redemit: ⁊ sibi in sponfam p̄dilectam copulauit reliquit: permittēdo eam tam periculose errare per tanta tēporū ⁊ annoz spacia. **Q**ue om̄ia q̄ absurda sint

Melle

impia et nepharia cogitare nemo rationis compos non intelligit. Et ita
circo miserandi sunt et orationibus apud misericordissimum dominum adiu-
uandi: quatenus eorum corda illuminare dignetur: ut tam periculosum
et damnabile errorem animarum suarum cognoscant et ab eo respiciant: ma-
xime cum sint in finibus nostris: in medio quoque fidelium constituti: et
tam aperti veritatis lumen non videant: in tam clara die: sed tanquam ceci-
palpant in meridie. **Sexto.** Quot sint fructus huius viuifici et inco-
prehensibilis sacramenti in his qui digne ipsum sumunt. Respondet licet
diuersi diuersimode diuersoque ordine respectu diuersorum laborauerunt
fructus tanti sacramenti colligere: ita ut quod communiter assignent duo-
decim scilicet duodecim fructus ligni vite. **Apocal.** vlti. ramentum hos quidam
reduxerunt ad senarium numerum: scilicet sextuplicem eius denominationem.
Quidam etiam ad quaternarium et ternarium. Alij vero plures vel paucio-
res scilicet effectus cibi et potus corporales assignabiles: et hos pronunciat
qui placet: quia **Job. vi. dicit.** Caro mea vere est cibus. Omne ergo ef-
fectum quem facit cibus et potus quo ad vitam corporalem facit hoc sacra-
mentum quo ad vitam spirituales. Cibus autem corporalis: primo reficit
corpus per omnes sensus: secundo restaurat deperditum: tertio nutrit: quar-
to vnit se cibato et in ipsum conuertit: quinto augmentat: sexto robo-
rat: sic cibus ille sacramentalis et spiritualis. Primo animam reficit: quia
conferat gratiam cum virtute charitatis per quam intellectus illuminatur: et
affectus inflammatur: et memoria spirituali dulcedine delectatur: et per con-
sequens tota anima reficitur. **Primum patet ex figura. j. Reg. xiiij. vbi di-**
xit Ionathas: vni istis quia illuminati sunt oculi mei eo quod gustauerim
paululum de melle: per quod significatur dulcedo eucharistie. **Unde ps.** ait
Accedite ad eum et illuminamini. **Secundum patet quia hic panis est diui-**
nitati coniunctus: sicut carbo igni vnitus qui solet inflammare: cum de-
us ignis sit qui nunquam extinguitur. **In cuius figura angelus tulit calculum**
de altari: et tenuit os Esai: per quod fuit diuina charitate inflamma-
tus. **Isa. vi.** sic corpus christi de altari sumptum: tum quia igne charita-
tis continet et confert. **ps.** Ignis a facie eius exarsit: tum quia memori-
am sue passionis excitat: vel significatione vel charitate collata que non
est ociosa: et sic tanquam per beneficium marini nobis exhibitur inflammatur
affectum: scilicet illud **ps. cx.** Memoria fecit mirabiliu suorum misericors
et miserator dominus: escam dedit timentibus se: et **j. Corinth. xj.** Quo-
tienti scilicet enim manducabitis panem hunc et calicem biberis: mortem
domini annuntiabitis donec veniat. **Tertium patet. Cant. ij.** sub umbra illi-
us quem desiderabam sedi: et fructus eius dulcis gutturi meo: id est memo-
rie hunc fructum ruminanti: in cuius figura manna habuit in se omne dele-
tamentum et omnis saporis suauitatem. **Sap. xvj.** Qualicumque enim sa-
porem ciborum volebant per actualem memoriam cogitarum: eis sapie-
bat. **Et sic finaliter totam animam reficit dicente domino. Matth. xj.**
Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et reficiam vos.
Secundo restaurat deperditum: sicut enim vita corporalis consistit in calido

Expositio

et humido: de quibus quotidie aliquid deperditur et per cibum restauratur. Ita vita spiritalis anime suo modo consistit in calido charitatis et humido deuotionis: de quibus quotidie aliquid perditur per peccata venialia: sed per hunc cibum restauratur sicut plus vel minus per feruorem charitatis et actus deuotionis maior vel minor fuerit excitatus. Et sic delet venialia non semper omnia: maxime actualia: que etiam quandoque aliqui effectum huius sacramenti impediunt: ut refectione actualis dulcedinis: quando quis mente distractus accedit: posset tamen esse tantus feruor charitatis ut omnia venialia presentia et preterita deleteret: sed homo sine venialibus diu stare non possit: ut supra. i. Joh. iij. Si dixerimus etc. non autem delet mortalia nisi oblita: quorum homo non potest habere memoriam post adhibitam diligentiam debitam: sed magis ea auget: ex quo cum mortali indigne sumitur: unde sicut Petrus in. iij. dist. ix. Si quis est negligens in discutiendo peccat mortaliter sumendo: si est in mortali quibus ignorans. Ad limitat Rich. ibidem quando adhibita debita diligentia sicut humanam fragilitatem recordatus fuisse. Sed diceretur datur vitam mundo contra mortem spirituale et videtur: sicut illud Joh. vi. panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita: Respondetur quod vita spiritalis in hoc mundo habet tres gradus generales: primus est penitentium: secundus proficientium: tertius perfectorum. Primum gradum istud sacramentum non dat: sed pre-supponit: ex quo est cibus viuus spiritus: qui inutiliter mortuo ministratur sed quo ad secundum et tertium gradum istud sacramentum dat vitam mundo: id est omnibus existentibus in mundo: quia vitam primam per sacramentum penitentiae inchoatam perficit: facies de penitente proficientem: et de proficientem perfectum. Et sic anime cum deo perficit unionem que est vita anime per penitentiam primam inchoatam. Tertio nutrit vitam spirituale Joh. vi. Ego sum panis vite: Glo. qui pasto. donec iungam pastos vite. Nam hic contentus principium est a quo fluit omnis vita nostra gratie et glorie. Unde beatus Aug. cum cibus et potus illud appetant homines: ut non esuriant neque sitiant. Hoc veraciter non prestat nisi iste cibus et potus qui eos a quibus sumunt immortales et incorruptibiles facit. Quarto vinit se cibato: non quod ipsum conuertatur: sicut cibus carnis corrumpit et in corpus conuertitur: eo quod corruptibilis est: et a corpore corruptibili accipit cibandi potestatem: et per consequens utrumque cibus et corpus tandem ad puritatem rediguntur. Non sic cibus iste: quia viuus est et incorruptibilis: de celo descendens: ideo econuerso cibatum vincit celestem virtutem: et in seipsum conuertitur et transformatur: ita ut cibatus fiat celestis incorruptibilis: et tamen deiformis viuens in eternum dicente domino: Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem: in me manet et ego in eo: scilicet in eternum. Joh. vi. Quinto auget virtutes faciens ex imperfecto perfectum: sicut cibus corpus augmentat: facies ex paruulo virum magnam. Joh. vi. panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita: scilicet augetur in virtutibus et conseruanda. et Joh. xv. Qui manet in me et ego in eo: hic fert fructum multum: Ps. Multiplicabis in anima mea virtutem. Et quia ex incremento virtutum

Tho. 6 ar.
di. xij.

Aug. sup
Johan.

Et sic dicitur beatus Aug. in tractatu de sermone dominico in monte sion. Et sic dicitur beatus Aug. in tractatu de sermone dominico in monte sion. Et sic dicitur beatus Aug. in tractatu de sermone dominico in monte sion.

Mise

vitia sumunt decremētū. Et iō dicit etiā minuire fomite: siue extingue-
re inordinatā concupiscentiā. In cuius figura. ij. Machab. j. flamma
accensa in lapidibus perfusa aqua residua a lumine quod refulgit ab
altari consumpta est. Sepe em̄ flamma concupiscentie que accenditur
in lapidibus: id est hoibus duris: perfusa aqua residua: id est teporali
um superfuentia: extinguitur a lumine gratie: quod refulget ab altari
id est sacramento eucharistie. Unde **Berni.** Si quis vestrum non tā se-
pe mō: nec tā acerbos sentit motus iracundie/luxurie/inuidie/ aur cere-
rorum huiusmodi gratias agat corpori ⁊ sanguini domini: quoniā vir-
tus operatur in eo sacramenti. **¶** Sexto roborat in vita spiritali con-
tra aduersa ⁊ diabolica tēptamēta. Et sic a peccatis p̄seruat. **¶** s̄. Pa-
nis cor̄ hominis confirmat. Unde ⁊ viaticū dicitur: quia viuū et sanū:
per viā presentis miserie perducit ad patriā glorie. In cuius figura be-
lias in fortitudine cibi vilius ambulauit vsq; ad montē dei orbes: interp̄-
tatum mensa vbi deo cōiunctus est: ad significandum quod perducatur
ad mensa dei: ⁊ cōiuuas patrie vbi satiabimur cū apparuerit gl̄ia ei⁹.
Unde **Joh. vi.** Non sicut manducauerunt patres vestri māna in deser-
to ⁊ mortui sunt: quia vitā spiritalē ⁊ fo: ritu dinē non conferebat: nisi
solū in figura: p̄pter q̄ in tēptationibus plures defecerūt ⁊ mortui sunt
spiritaliter: ⁊ pro maiori parte corporaliter terrā promissionis non in-
trogessi: nec aliquis spūaliter: quia oēs boni ad lymbū patrū descēde-
runt. Qui vero manducat hunc panē viuēt in eternum: vnde cū p̄bers
hoc sacramentū sub noie pasce ⁊ aque refectionis expressisset. **Sub-**
dit ps̄. xxiij. Deduxit me super semitas iusticie p̄pter nomen suū. Nam ⁊
si ambulauero in medio vmbre mortis non timebo mala/ quoniam tu
mecū es. Et t̄m de fructibus eius pur eucharistia est cibus aie siue sa-
cramentum: l̄ **Berson** ponat ad huc alios effectus cibi ⁊ potus. Ita vt
duodenariū perficiat: sed hi omēs in dictis cōprehendi possunt. De fru-
ctibus vero eius pur est sacrificiū patet aliqualiter. s̄. de suffragiis. **¶** Na
vt sic prodest oibus bonis ⁊ malis: tam ad expiationē culpe q̄ pene: in-
q̄tum impetrat gratiā contritionis ⁊ satisficit pro peccatis plus v̄l mi-
nus fm̄ dispositionē eorū pro quibus offertur: in quibus non p̄erigit
vitā spiritalē in actu sicut in sumētibus: sed solū in potētia. p̄dest etiā:
sedo ad conseruationē in statu pacis ⁊ gratie: ⁊ tertio ad totalē vnionē
cum deo: q̄stū pat̄ status vie: p̄pter que tria quis indiget sacrificio fm̄
sanctū **Tho.** Est em̄ sacrificiū illud similiū effectū operatiū: q̄s ope-
ratū est idipm̄ sacrificiū in cruce: quosq; operata sunt figuralia ve. te. sa-
cificia: in eius p̄uensa virtute. Ipsa aut̄ oblata sunt ad peccati expiati-
onē: vt patet in hostia pro peccatis: cuius ritus describitur **Leuit. iij.**
Ad pacis stabilitatē: vt patet in hostia pacificatoris cu⁹ ritus describitur
Leuit. iij. Ad cordis cū deo vnionē: vt patet in holocausto cuius ritus
describitur **Leuit. j.** Ad gratiarū actionē: vt patet in iugi sacrificio cuius
ritus describitur **Leuit. vi.** et **Exod. xxix.** **¶** Hoc quidā effect⁹ plenus ope-
ratur nostrū sacrificiū: quia p̄fectissimū est pluribus imperfectis figu-

Berni. in
qdā fmo.

Jo. Berso
sup illud
mḡt. Esu
riētes im
pleuit bo.

Tho. pte
iiij. q. xxij.
art. ij.

D

Expositio

ratū: continēs in se tot gratias: quot in oībus alijs poterant significari: vnde non solū pdest vt supra patuit viuīs et defunctis in purgatorio detētis: sed etiā beatis oībus et sanctis angelis: in signū cuius hostia salutaris frangit̄ in tres partes: quarū vna significat beatos: quia p hoc gaudiū eorū accidentale crescit: nā si angeli gaudent super vno peccatore penitentiā agente: vt pat̄ **Zuch. xv.** pari rōne gaudēt et ipsi et oēs beati de oībus alijs benefactis: et eo amplius: quo illa bñ facta fuerint meliora. **Hic** etiā gaudent de exhibitis ad honorē dei: et maxime de his in quibus de eorū gloria: deo gratias agimus. **Gaudēt** etiā de honore sibi impenso et eis debito: qm̄ digni sunt: hinc sanctus gamaliel ad lucianū p̄sbyterū: isti maximo honore digni sunt venerari in terris: quos in celo rex regū immēsa cumulauit gloria. **Et** quia hec oīa in nostro sacrificio inueniunt̄: ideo beatis pdesse ad accidentale eorū gaudiū nō est dubium. **Hec** itaq; de fructibus huius eucharistie puri sacrificiū et sacrificiū dicta pro nūc sufficiunt: quia sufficienter enarrari nō possunt: cū eorū dignitas pariter et utilitas oēm humanā excedat estimationē. **Ū Berni:** potes ne estimare quale vel quātū est hoc sanctū sanctorū: et sacramētū sacramentorū: amor amorū: dulcedo omnium dulcedinū. **Hec** sunt vera festa paschalia: hec sunt gaudia et fercula vitalia iustorū: hec sunt spirituales delitie sanctorū: hic bibunt̄ in loco yberi torrentes lactis: pluuia mellis: liquor balsami celestis. **Experientia** horū et similitū spūs et vita est: nec aīalis homo horū sensu fruit̄: vel accessu amici sponsi: vti timorati et religiosi gustauerūt: et plenissime que dicimus sunt experti. **Hec Berni.** **Sed** dicerēs si digne sumentes supradictos fructus percipiunt: ergo indigne sumit̄ qui eos non experiunt̄ aut sentiunt̄ percipisse quod durū videt̄ et a cōione reuocatiū: cū plurimi post debita suppleturum p̄bationem accedentes: hos fructus non sentiunt̄. **Respōdetur** h̄ aliqui fructus huius sacramenti possint sentiri: et plerūq; sentiant̄ experimentaliter a digne sumentibus: vt sunt spūalis dulcedo/consolatio/inflāmatio et cetera: tamē non semper sentiunt̄ experimentaliter: tum quia hoc sacramētū datur ad spirituale medicamentū: medicus autē p̄tentus non semper dat medicinā dulcē palato corporis: sed quādoq; solū palato mentis: que quibus non gutturi: tamē bene sapit rationi: quādo intelligit taliter et non aliter esse curatiuā: sic christus dulcedinē huius sacramenti ostendit̄ unicuiq; suorum: prout eis nouerit̄ expedire. **Tum** etiā ne per sensibilia si infallibiliter sequerentur sumeretur experimentum fidei: et sic meritum eius minueretur et periret: propter quod etiā plurimi ex dictis fructibus h̄ indigne sumentibus semper oriantur: nō tamē experimentaliter cognoscuntur: cuiusmodi sunt oēs fructus gratiam et charitatem inseparabiliter concomitantes: vt nutrire/vitire/augmentare et cetera: quia sicut charitas et cetera virtutes infuse a nobis experimentaliter cognosci aut intueri non possunt: vt tradunt doctores di. **xxij.** primi: sic nec eorū effectus. **Nam** omnem actum productum ex habitu infuso possumus pducere ex habito acquisito: quo ad genus

Berni. in
fmone de
sacro,

Miste.

actus: in quo sunt similitudo: lz non quo ad circūstantiam meriti: sed hoc
 per solam reuelationem certitudinaliter scitur fm̄ illud **Eccl̄s. ix.** *Per
 scit homo an amore vel odio dignus sit.* Et hoc maxime verū finaliter
 et pro omni tēpore: lz forte aliquo modo certitudine fidei possit cogno-
 sci aliquē esse in gratia pro tēpore: vt cum adultus bene dispositus su-
 scipit sacramentū baptismi: vel sacramentū penitentie: sine obijce. **Pre-
 terea** inflāmatio affectus per deuotionē: et spiritualis dulcedinis senti-
 mentū: delectatio in spiritualibus/ atq; operandi promptitudo: et si fre-
 quenter sequuntur charitatem: non tamen inseparabiliter ei iungunt.
Nonnunq̄ eīm in charitate maiori minor sentitur deuotio: et in minori
 amor: immo quādoq; vbi nulla est charitas constat deuotionē et dulce-
 dinem sentiri: etiā vsq; ad lachrymarū effusionē: vt patet in peccatorib;
 bus ad verbū dei cōpunctis: nec tamen ad relinquendū peccata dispō-
 sitis: quod quidē potest esse a deo paruulos sic ad se attrahere volenti.
Quādoq; ex dispositione naturali: aut habito acquisito: quādoq; a spi-
 ritu maligno: vt sic a debitis operibus retrahat tanq̄ hmōi delectatio
 spiritualis eis finaliter sufficiat: aut eam finaliter querere doceat: vt dū
 subtrahit in desperationem mittat: propter quod docet scriptura proba-
 re spiritus si ex deo sint. **j. Joh. iij.** tunc autē spiritus ex deo esse proba-
 tur: si huiusmodi deuotio stat cum pura conscientia et irreprehensibili vi-
 ta. **Septimo** queri pōt quot sint pene indigne sumentū tm̄ sacramen-
 tū. **Respondet** q̄ possunt sumi per oppositū ad fructus digne sumen-
 tū: fm̄ illud **Ps. lxxvij.** *Nō oprāns sed p̄phetizantis: fiat mensa eorū in
 laqueū rē. eorū .i. vt premitit̄ qui dederūt in escā meā eucharistie: fm̄
 glo. fel amaritudinis vitiōrū et in siti mea potauerūt me aceto frigidi re-
 poris: obstupescere faciens dentes meditationum sanctarum.* **Situit**
 in cruce: sitit adhuc nostram iusticiam/ conuersationem/ amorem: salu-
 tem in venerabili sacramento eucharistie. **Sed** quis sit laqueus eorū
 talis retributio et scandalum in specie: subdit conformiter ad fructū sex
 supradictos. **Nam** primo hoc cibo sacramentali non reficiuntur in ani-
 ma: sed torquentur sicut cibus bonus sanos reficit: infirmos vero et in-
 dispositos ledit/ nocet/ torquet. **Ideo** intellectū eorū per hoc nō illumina-
 tur: sed amplius obscuratur: vnde dicit obscurent̄ oculi eorū ne videāt:
 scz fidei veritatē: nec affectus eorū inflāmat̄ diuina charitate: sed econ-
 trario grauāt terrena cupiditate et carnali tēptatiōe: ideo subdit et dor-
 sum eorū semp incurua .i. pōdere tēptatiōnū. **Secūdo** in eis nō restaurat̄
 perditū vite spiritualis: sed amplius perdit et cōsumit̄. put sequit̄:
Effunde super eos iram tuam: et furore tue comprehendat eos: ad ac-
 cipiendum de eis vindictam. **Tertio** non nutriunt̄ per hoc in vita spiri-
 tuali q̄ nō habent: sed potius etiam corporali vita priuant̄ ante tēpus:
 prout sequit̄: fiat habitatio eorum deserta: per vite presentis ablationē.
Quarto nō vnunt̄ xp̄o/ sed ab eo lōgius separant̄: vñ sequit̄ et in taber-
 naculis eorū nō sit qui inhabitet xp̄s. **Quinto** nō augent̄ in virtutibus:
 sed in iniquitatibus: vt sequitur appone iniquitatē sup iniquitatē eorū:
D ij

D ij

Expositio

non intrent in iusticiam tuam. Sexto non roborantur in bono ad vitam eternam: sed delentur ab omni bono per damnationem perpetuam: pro ut concluditur delectantur de libro viuentium: et cum iustis non scribantur. **Hec mirum**: quia peccatum talium indigne communicantur comparatur peccato iude proditoris peccato iudeorum ingratorum: et peccato herodis et pilati illudentium et crucifigentium christum. **Primum enim** sicut iudas signum extrinsecum pacis osculum christo dedit: non ex corde: sed ut per illum amicitiam simularet et suam malitiam celaret: sic tales foris sacramentum unionis pacis et charitatis sumunt: non ob aliud nisi: quia videri volunt quod esse nolunt: aut certe temporale lucrum sicut iudas querunt: ac per hoc suam malitiam tegunt. unde **Piero** dicit qualiter eorum eisdem labijs filium dei oscularis: quibus oscularis es labia meretricis. **Iuda filium hominis osculo tradidit**: et par ratio est de alijs peccatis. **Sed ve illi per quem filius hominis tradetur**: ubi glo. bede. **Mar. xiiij.** **In sempiternum ve homini illi: qui ad mensam domini indigne accedit.** **Ille enim in exemplum iude filium hominis tradidit**: non iudeis quidem peccatoribus: sed tamen peccatoribus membris: scilicet suis peccatis inuolutis. **Nam sicut iudas laqueo se suspendit**: famam res et vitam amisit: sic tales laqueo infernali se suspendunt: et sepe etiam hic in diffamiam: paupertatem: et vite abbreviationem iusto dei iudicio incidunt. **In te enim lites**: infirmitates: pestilentie: mortes ut satis ostendit apostolus. **j. Rom. xj.** **Secundo peccatum talium comparatur ingratitude et blasphemie iudeorum.** **Sicut enim iudei inter cetera maxima beneficia etiam panem angelorum manna in deserto: et tandem christum in propria persona receperunt promissus**: de quibus omnibus ingrati sunt: sepe ad idolatriam declinaverunt: manna nauseati sunt: et christum blasphemantes reprobae runt: sic tales immo ut videtur magis ingrati: quia preter plurima beneficia temporalia et spiritualia meriti et passionis christi: sacerdotalis vel christiane dignitatis etiam panem angelorum accipiunt: non ab angelis factum sicut iudei acceperunt: sed eorum factorum beatitudinem et torum gaudium eorum: summum bonum: quod maximum beneficium: huius vilipendunt: et indigna sumptione blasphemant: non verbo: sed factorum: sicut illud **Malach. j.** ad vos o sacerdotes qui despiciatis nomen meum glo. **j.** despici factio malo exemplo vestro. **Et dixistis in quo desperimus nomen tuum.** **Offerno super altare meum panem pollutum**: id est polluta mente eucharistiam etc. **Denique iudei faciem in quam angeli desiderant: prospicere spiritus immundis sedauerunt corporaliter: sed ignoranter: sed huius non solum faciem: sed etiam totum eius corpus polluunt spiritualiter et scienter: nam quantum eum cum polluta mente et corde fetido sumunt.** **Constat autem dominum abominari spiritualement magis imunditiam: quam corporalem.** **Ideo merito iudicium iudeorum: scilicet desertionis a gratia et indurationis sibi manducant et bibunt: in cuius figura manna a calore solis liquebat: et a calore ignis obduravit.** **Exo. xvj.** ita cibus iste per calorem solis iusticie resoluit effectiue animum in deum: et per calorem ignis concupiscentie obdurat in malo: ad quod sequitur execratio **ps. Super**

Piero in
qda epla.

... non intrent in iusticiam tuam. Sexto non roborantur in bono ad vitam eternam: sed delentur ab omni bono per damnationem perpetuam: pro ut concluditur delectantur de libro viuentium: et cum iustis non scribantur. Hec mirum: quia peccatum talium indigne communicantur comparatur peccato iude proditoris peccato iudeorum ingratorum: et peccato herodis et pilati illudentium et crucifigentium christum. Primum enim sicut iudas signum extrinsecum pacis osculum christo dedit: non ex corde: sed ut per illum amicitiam simularet et suam malitiam celaret: sic tales foris sacramentum unionis pacis et charitatis sumunt: non ob aliud nisi: quia videri volunt quod esse nolunt: aut certe temporale lucrum sicut iudas querunt: ac per hoc suam malitiam tegunt. unde Piero dicit qualiter eorum eisdem labijs filium dei oscularis: quibus oscularis es labia meretricis. Iuda filium hominis osculo tradidit: et par ratio est de alijs peccatis. Sed ve illi per quem filius hominis tradetur: ubi glo. bede. Mar. xiiij. In sempiternum ve homini illi: qui ad mensam domini indigne accedit. Ille enim in exemplum iude filium hominis tradidit: non iudeis quidem peccatoribus: sed tamen peccatoribus membris: scilicet suis peccatis inuolutis. Nam sicut iudas laqueo se suspendit: famam res et vitam amisit: sic tales laqueo infernali se suspendunt: et sepe etiam hic in diffamiam: paupertatem: et vite abbreviationem iusto dei iudicio incidunt. In te enim lites: infirmitates: pestilentie: mortes ut satis ostendit apostolus. j. Rom. xj. Secundo peccatum talium comparatur ingratitude et blasphemie iudeorum. Sicut enim iudei inter cetera maxima beneficia etiam panem angelorum manna in deserto: et tandem christum in propria persona receperunt promissus: de quibus omnibus ingrati sunt: sepe ad idolatriam declinaverunt: manna nauseati sunt: et christum blasphemantes reprobae runt: sic tales immo ut videtur magis ingrati: quia preter plurima beneficia temporalia et spiritualia meriti et passionis christi: sacerdotalis vel christiane dignitatis etiam panem angelorum accipiunt: non ab angelis factum sicut iudei acceperunt: sed eorum factorum beatitudinem et torum gaudium eorum: summum bonum: quod maximum beneficium: huius vilipendunt: et indigna sumptione blasphemant: non verbo: sed factorum: sicut illud Malach. j. ad vos o sacerdotes qui despiciatis nomen meum glo. j. despici factio malo exemplo vestro. Et dixistis in quo desperimus nomen tuum. Offerno super altare meum panem pollutum: id est polluta mente eucharistiam etc. Denique iudei faciem in quam angeli desiderant: prospicere spiritus immundis sedauerunt corporaliter: sed ignoranter: sed huius non solum faciem: sed etiam totum eius corpus polluunt spiritualiter et scienter: nam quantum eum cum polluta mente et corde fetido sumunt. Constat autem dominum abominari spiritualement magis imunditiam: quam corporalem. Ideo merito iudicium iudeorum: scilicet desertionis a gratia et indurationis sibi manducant et bibunt: in cuius figura manna a calore solis liquebat: et a calore ignis obduravit. Exo. xvj. ita cibus iste per calorem solis iusticie resoluit effectiue animum in deum: et per calorem ignis concupiscentie obdurat in malo: ad quod sequitur execratio ps. Super

Misse

cecidit ignis et non viderunt solem. **Tertio** peccatum indigne comunit^o cantu coparat peccato herodis pilati et suorum militum rursus illudentium et crucifigentium christum. **Deb. vi.** Rursus crucifigentes filium dei et offentui habentes. **Sicut** enim hi dolore super dolore addiderunt: sic illi de die in diem irreuerentia irreuerentie superaddunt: dum sine discretione/sine preparatione/sine reuerentia/sine amore et sapore: velut canes rabidi tractant et glutunt: ita vt illud iacob **Gen. xxxij.** ex persona patris de vno quoque dici possit: fera pessima deuorauit filium meum. **Et** quia ex certa quadam malitia peccant: ideo non merentur audire vocem illam: pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt: sed cum herode et pilato mala morte perire. **Ille** enim percussus a domino consumptus a vermibus expirauit. **Act. xij.** **Iste** vero referentibus historijs seipsum interemit: **Hinc** aplos ait: Quicumque manducauerit panem vel biberit calicem domini indigni: reus erit corporis et sanguinis domini. **Glo. interlium .i.** mortis christi penas dabit: vel de bonis male sumptis maculas trahit: vnde et aplos subdit: ideo inter vos multi infirmi et imbecilles et dormiunt multi: **Porte** seque subitanea percussio: vt dicit **1y.** Ita enim frequenter puniri fuerant in primitiua ecclesia. **Quod** si non videmus hodie tam frequenter accidere: nihil inde gaudendum: sed multo magis timendum ne terribiles penas dominus rerrabat: et eternis acrius puniat secundum illud. **ij. Machab. vj.** Multo tempore non sinere peccatoribus et sententia agere: sed statim ultiones adhibere: magni beneficii iudicium est: vt non eos cum dies iudicii aduenerit in plenitudine peccatorum puniat: secundum hoc ergo benedixit propheta: fiat mensa eorum ipsis in laqueum quo ad primum: et in retributionem quo ad secundum et in scandalum quo ad tertium. **¶** **Ultimo** queri potest: vtrum expediat quotidie sumere: **Respondet** secundum sanctum Bonauen. quod quantum est ex parte sacramenti cuius vir tus est hominibus salutaris: vtile est quotidie sumere: sed ex parte sumentis in quo requiritur: vt cum magna deuotione et reuerentia ad hoc sacramentum accedat: aliquando expedit quotidie sumere et laudabiliter: quando quotidie preparatum se inuenit. **Et** hoc voluit dicere **Ambr. de conse. di. ij.** Non iste. **Sic** viue inquit: vt merearis quotidie accipere. **Sed** quia sepe pluribus hominibus huius deuotionis impedimenta occurrunt: propter in dispositionem corporis vel anime: non expedit oibus quotidie ad hoc sacramentum accedere: sed solum quando se quis inuenit preparatum: quia maiorem efficaciam recipit homo in vna missa vel manducatione cum bona preparatione: quam alias in multis non sic diligenter et bene preparatus aut dispositus: propter quod et si quis cognoscit experimentaliter ex frequentatione huius sacramenti feruorem caritatis in eo augeri: et reuerentiam ad sacramentum non minui: debet quotidie celebrare vel saltem frequentare. **¶** **Si** autem sentiat ex eius frequentia reuerentiam minui: et feruorem non augeri: laudabile interdum abstinere: vt postea possit cum maiori reuerentia et deuotione accedere: verum qualibet occasione sacerdos non facile negligat celebrare: cum secundum **Ioham. Berfon** sepe venit illud nazonis. **¶** **Qui** non est hodie cras minus apertus erit: tum quia sepe sustinuit iniuri

scelus Bonauē. i. iij dist. xij.

Berfon super magnum tract. ix.

Expositio

um celebrationis hominē parū deuotum et frigidū: quē in fine dimittit
calidū et feruidū. **C**orpus em̄ xp̄i ignis est: ita vt accedens calestat faci
lius: tum quia accedere procedit a nobiliori virtute: vt a charitate et di
lectione huius sacramēti et in eo cōtenti: q̄ abstinere qd̄ pcedit ex timo
re: quē tamē accedēs nō excludit: sed sup̄ hunc cōfidentia diuine miseri
cordie addit: nihil in se aut suis meritis confidēs: sed in sola dei miseric
cordia desiderat deo vniri qd̄ dilectionis est: et per psequēs similit̄ meli
us est accedere: tum etiam q̄ ex opere operato sequit̄ non solū p̄uā cō
modū: sed etiā dei gloria: angeloz leticia etc. **¶ In Beda.** Sacerdos leu
gittime non impeditus celebrare obmittēs: q̄tuz in eo est p̄uā sanet̄a
trinitatē laude et gloria/angelos leticia: peccatores venia: iustos subli
dio et gratia: in purgatorio existētes refrigerio: eccliam speciali xp̄i bene
ficio: et seip̄m medicina et remedio: p̄uā inquit non aliquid auferēdo:
sed nō impendēdo qd̄ impedere posset. **E**t licet hoc extra casum necessi
tatis vt obligationis vel p̄cepti non inducat peccatum: tamē exhibitio
magnū habet meritū. **P**ecus de illis qui aliquo debito rōne officij reli
gionis vel beneficij tenentur cōmunicare vel celebrare: quia tenentur
se disponere q̄ntū in ipsis est et cōmunicare: alioquin peccant abstinē
do. **S**i quidem omnis debens et non soluens debitum cum potest/pec
cat. **P**urat tamen **Jacobus** carthusiensis palpabilem esse quorundā
errorē: qui quotidie currunt ad sacram cōmunionē: cum nullam sen
tiant nec sentire conantur morū emendationem immittēs / in cōpassiu/
iracundi/vaniloqui/leues/dissoluti/remissi/intemperati/auari/cupi
di/elati/detractores. **A**udis/spectaculis et vanitatib⁹ dediti. **U**nde fit
vt officij verbaq; sacri canonis legant instar aliarum artium in sebo
lis: **S**cribere clericulis paro doctrinale nouellis/sine gemitu/sine su
spirij/sine sapore desiderioq; celesti. **E**t vtrinq; quandoq; sine risu/festi
natur vt finis apprehendatur: et deuotionis absentia nihil curatur: im
mo nec desideratur: cum tamen christus dixit in cena: **D**esiderio dese
raui hoc pascha manducare vobiscum anteq; patiar. **E**t iterum: **H**oc
facite quotienscumq; sumitis in meā cōmemorationē: scz passionis: que
recolenda est cum merore et compūctione cordis. **T**alibus ergo putat
multo melius prius emendare mores: ita vt non solum a moralib⁹ sint
liberi: sed etiam in alijs idonei: vt a vanitatibus alieni: igne diuini amo
ris accensi: et mente a terrenis eleuati: si velit quotidie celebrare digni
et digni: alioquin iudicium sibi manducare et bibere. **I**mpossibile enim
iudicat doctoz p̄fatus diligentiam facere volentē: medijs cōgruis adbi
bitis: in breui statum vite emendationis non posse apprehendere. **Q**ui
quid sit: licet hoc durū quibusdā videatur: tamē ratū manet illud apo
stoli: **P**robet autem seipsum homo: et sic de pane illo edat et de calice bi
bat. **¶ N**unc tertio principaliter et vltimo de particulis et negligentis
circa missē officium et tantū sacrificium cōtingentibus: que quonia in
numere sunt. **E**rrare enim et deuiare infinitis modis cōtingit. **F**im illud
Diony. **B**onū est: jex: causa integra: malum autem omniphariā. **E**t phi

**Beda in
qdā tract.**

**Jacobus
carthusie.
in tract. de
q̄nticē cele
bratibus.**

**Dyo. de di
ui. no. ca.
iiij.**

[Marginal notes on the right edge, partially cut off and faint.]

Mitte

ff. et bi. c. vij. **D**irigere cōtin. git vno modo deuiare in finitis: ideo de omnibus regula dari non potest: possunt tamen dari aliquę directiones ex quibus in alijs a simili directorium sumi potest: vbi autem nec ille sufficitur: recurrendum est ad superiorum consultationes. **P**ossunt autem pericula contingere primo circa substantialia: pura materiam et formā eius: intentionem. **S**ecūdo circa ceremonialia: vt sunt locus/tempus/orationes. **T**ertio circa sacramenti reuerentiam: quorum plura superius late sunt declarata: et ibi videnda. **C**etera vero pro nūc declaranda: et quedam superius dicta breuius perstringenda.

De pane corrupto fermentato vel fracto: non triticeo: cum non facile possit deprehendi: an panis sit triticeus: vel hordeaceus: spelticeus vel granti alterius: procedendum est maxime/cum non sit certum an solus triticeus sit necessarius. **S**i vero intantū sit corruptus: vt in eo defecerint species panis: sicut quando continuatio est soluta: et alia necessaria ablata: non fit in eo consecratio. **I**deo si primo post consecrationem pendatur: recipiatur alia hostia et de nouo consecratur incipiendo/ibi

Scotus et Lbo. d. ar.

Qui pridie premissio dominus iesus. **E**t hoc pro maiori expressione intentionis et significationis: ne videatur significare proprium corpus et non christi: cuius sunt verba consecrationis. **E**t hec est via securior: licet aliorum sit probabilior: qui dicunt sufficere nudam formā consecrationis vt patuit. **S**i autem deprehenderet ante consecrationem et summptionem: ponat aliam hostiam reincipiēdo: vt patet loco relatiui. **Q**ui ponendo dominus iesus: pridie q̄ pateretur. **Q**uod si ante hūc passus aduerterit defectum in hostia: vt quia fracta: vel ex parte corrupta: aut fermentata: reincipiat/ibi: **S**uscipe sancte p̄ r̄c. quo dicto: alijs omisso dicit: **V**eni sanctificator r̄c. **E**t sic iteruz alijs omissis prosequatur vbi erat quando aduerterit. **N**am licet in fracto vel parum corrupto aut fermentato fiat consecratio: tum grauitur peccat in eo consecrans propter irreuerentiam tanti sacramēti et scandalum populi.

Calix vacuus dum per diaconem offertur calix: diligenter in eum respiciat sacerdos: ne calice vacuo procedat. **Q**uod si per quācunq; negligentiam inuenit omnino vacuum tempore cōsecrationis aut post: statim infundat vinum cum aqua: et reincipiat/ibi: **S**imili modo post q̄ dominus noster iesus r̄c.

Sola aqua in calice vel oleum si ante consecrationem percipitur/effundatur/et vinum cum aqua infundatur: et procedat incipiendo simili modo. **S**i vero percipitur post consecrationem calicis et ante missionem particule: similiter effundatur aqua: vt supra: et pcedatur incipiēdo simili modo. **S**i autem post immersionem particule: vel post summptionem eius in toto vel ex parte inuenit aquam vel aliuz liquorē a viuo: caute recipiat particulam illā: et ponat ad alium calicem vel ad patenam: aquam vero fundat ad aliud vas mundum: deinde accedat vsq; ad cornu altaris quasi pro ablutione calicis: et parum de aqua recipiat: si nihil remansit in calice de priori aqua. **E**t reuersus ad medium

Duq

Expositio

altaris dicat verba canonis incipiendo / ibi. **S**imiliter modo postq̄ r̄c̄
vsq; vnde memores: sicq; consecratione facta ponat calicem super al-
tare: et immediate resumat eum imposita particula si adest dicens: **C**a-
licem salutaris accipia r̄c̄. et tunc faciat crucem dicens. **S**anguis do-
mini nostri iesu christi r̄c̄. et sic sanguinē sumat. **Q**uod fieri potest sta-
tim et sine scandalo: si tamē abscondi nō posset: melius est vt scandalū
oīri permittat: q̄ vt veritas sacramenti imperfecta relinquat. **N**ec ob-
stat si ppter sumptionē aque nō est ieiunus: q; est maius pceptū quod
sumat integre q̄ ieiuno stomacho: vt patet in ca. cōperimus: et ca. rela-
to. de cōse. dis. ij. **H**ec est sententia **S**cot^o et **T**ho. de argen. **H**ostien. et
Ange. in sum. **Q**uā autē sanc^o **T**ho. in casu dicto dicit aliā hostiā simul
cum alio vino sumendā nō videtur necesse: immo cōtra rationē: q; con-
secratio corporis et sanguinis sunt distinte forme: ita vt vna nō depende-
at ex altera. **I**deo tene quod dictū est. **S**ed quid faciet sacerdos: si quā-
do habet aquā in ore anteq̄ deglutiat aduertit. **R**espōdet: si potest si-
ne scandalo mittat aut spuat in calicē: et extrahat particulā vt supra dic-
tū est. **P**ost cōsecrationē vero imponat particulā hostie et sumat vt su-
pra. **P**ostea potest et illā aquā quasi pro ablutione sumere: si nō timeret
de periculo vomitus: reponat in sacrario: et similiter dicendū de parti-
cula q; esset cōburenda: et cineres in sacrario reponēdū: quādo sine peri-
culo vomitus recipi nō posset fm **A**nge. in sum. **Q**uōd vinū in calice
si dep: ebēderit aquā nō fuisse admixtā an cōsecrationē calicis appo-
nat: **S**i nō post cōsecrationē sanguinis dep: ebēderit: nullo mō aquā ap-
ponat: tum q; aqua nō est de necessitate sacramēti: tum q; sequeret cor-
ruptio ex aliqua parte sacramēti. **P**rocedat igit̄ et de negligētia penite-
at. **A**cetū vel vinū aceto sum in calice si deprehendat ante cōsecratio-
nem effundat: et purum vinū accipiat. **S**i vero post consecrationē mue-
nat omnino acetū: nihil est confectū: ideo effundat et procedat sicut su-
perius dictū de aqua pura inuenta. **S**i vero nō potest haberi aliud vi-
num qd̄ de nouo infundat: pcedat in missa sumēdo corpus christi cum
aceto si potest: et agat penitentiā de tali negligētia tanq; de sacrilegio p-
pter imperfectionē sacramēti. **N**on em̄ in aceto puro potest fieri cōse-
cratio: cum acetū et vinum differāt specie: sicut mortuū et viuū fm philoso-
phū. viij. metaphi. **S**i autē nō est oīno acetū: sed solum aceto sum ren-
dens siue in via existens ad corruptionē pcedat: et de irreuerētia voleat:
quia in aceto non dū plene amisit speciem vini: fieri potest: sed tamē gra-
uiter peccat in eo cōstitiens ppter irreuerētiā sacramēti. **U**nde sacerdos
nunq; debet cum tali celebrare scienter: nisi forte in magna necessitate.
Quā autē generalis cōtra dicta pericula oīnia est: vt sacerdos a princi-
pio anteq̄ ad altare accedat: vel in offerēdo pcedat: nō estimer: sed fecit
se debitā habere materiā: scz panem incorruptū et vinum purum ac bo-
num: de quo competenter infundat: et oblatā cōuentientē ligat. **Q**uia
hoc sacramētū debet sensibus deservire ad videndū: tangendū: gustā-
dum: ita vt sensus reficiat ex specie: et intellectus ex re contenta foueat.

Scotus et
Tho. de ar-
ge. di. viij.
quarti.
Tho. in. iij.
pre. q. lxxv.
xliij.

[Marginal notes in a smaller hand, partially obscured and difficult to read.]

Misse.

Circa ministrū primo sacerdos nō recolens se omnia in officio misse: aut canone legisse: s̄m sanctū **Tho.** nō debet ex hoc turbari: quia nō omnium recolat qui multa dicit: et maxime quādo attente cogitat aliqua et tamē non cogitat ea se dicere. **S**i vero probabiliter aut certitudinaliter recordet se aliqua omisisse: tunc si sint de necessitate sacramēti: vt forma consecrationis: debet reiterare ab illa forma: et cuncta per ordinē prosequi: nisi forte nimium processisset. **E**t sic ad vitandū scandalū posset seruari ordo s̄m **Scoti** vt supra ceteris omisis: si autē obmissa non sunt de necessitate sacramēti: nō debet ea resumere immutādo ordinē sacrificij: sed ulterius pcedere: maxime si multū iam processit. **S**ecundo: si post missam inceptā recordetur aliquod impedimentū: puta se excōmunicatū: irregularē: vel non ieiunū: vide supra in principio de impedimentis. **T**ertio de intentione: similiter vt supra patuit. **S**ed dī. quid si sacerdos volens plures oblatas cōsecrare pro populo: et tēpore cōsecrationis obliuiscit: intendens solū ad eam quā tenet in manu: **R**espōdet si habet virtualē intentionē consecrādi: omnes ante se positas consecrat: licet actualiter distrahatur. **S**imiliter dicendū si in numero errauerit: vt quia putat esse decem et inuenit vndecim. **N**ullus em̄ ita intendit cōsecrare numeratas: q̄ si plures vel pauciores essent nō vellet eas cōsecrare. **S**i tamē aliquis precise et distincte intenderet cōsecrare solum decē sub aliqua multitudine confusa: nullā cōsecraret: quia reales operationes nō sunt circa singularia vaga: sed circa determinata: ideo operaret vt intentio ad quā sequitur operatio aliquod determinatū respiciat. **C**ontra que duplex cautela. **P**rima: si plures particule sint cōsecrande: ponatur cum maiore: vt simul signetur: et contra obliuionem simul oculis p̄sentent̄. **S**ecūda: vt cōsecrans anteq̄ dirigat intentionē suam precise ad numerū particularū: intendēdo tot vel tot cōsecrare: sed semper ad multitudinē que est in p̄spectu super pallam corporalis: et ad vinum quō est in calice: nō extra. **E**t sic certus erit illa esse cōsecrata: et non alia: vt hostie in p̄xide: vinū in vasculis: vel gutta in pede calicis et huiusmodi que quādoq; manent in altari per rotam missam: licet cautius sit ea ab altaris mensa remouere: vt dicit **Albertus**. **U**nde in p̄paratioe calicis caute respiciendū ne permittant gutte adherere calici: sed statim abstergantur. **S**i vero primo aduerterit tēpore cōsecrationis: cauere at ne hanc guttā consecrare intendat: p̄sertim si dubitat an sit gutta vini vel aque. **S**ed vel abstergat vel descendere in calicem faciat quantum cōmode potest. **S**i autē post cōsecrationem guttam adherere calici viderit: nullo modo descendere faciat: quia ex hoc sequeretur corruptio sacramenti ex parte si bec gutta nō esset cōsecrata: sed cum ablutione sumat: vel ante ablutionē sub dubio vel cōditione: si de cōsecratione dubitat. **S**imiliter faciat de particulis in corporali inuentis: sed post ablutionem eas nō sumat: cum nō sit ieiunus: sed referuat eas in corporali et loco honesto vsq; in crastinū vel alium diem: et tunc sumat vt sacramentū si est certus: vel sub cōditione si de consecratione nō est certus.

Tho. iij. p. te. q. lxxxij

Expositio

Sed quid si fumendo calicem remanet particula in calice. Respondetur: debet digito ad labium calicis reducere et sumere: et nullo modo apponat vinum ante eius sumptionem: quia vinum citius descenderet: et sic sumeret non ieiunus sicut Scotus.

Scot⁹ in liq. di. viij.

Sed Angelus in sum. arbitratur etiam si vinum apponeret: et sic simul sumeret: non peccaret: quia quod fit tali modo dicitur fieri simul: etiam si vinum citius descenderet: ut in ca. qua propter: de elec. et in l. cōtinuis. ff. de ver. ob. ¶ **Egrotans** sacerdos vel moriens ante consecrationem: non est necesse ut alius suppleat: licet possit: sed non debet a principio incipere si iam signa super hostias fecerat: sed incipere vbi ille dimisit. Et hoc propter duo sicut Albertum.

Alber. li. ij de missa p. fi.

Primo ne iniuria fiat verbis et signis prioribus tanquam nihil virtutis habuissent: cum tamen ex ipsis materia recipiat quadam sanctitatem: ut efficiatur magis idonea ut in corpus christi transsubstantiet. **Secundo** propter populum qui alias minus verba et signa canonis appreciare: si videret ea tam facile repeti tanquam priora nullius fuissent virtutis. Si autem dubitatur an compleverit consecrationem hostie: tunc sicut Innocentium.

Innoc⁹ in ca. p. sbyter de sa. non iteran.

incipiendum est ibi addendo: dominus noster iesus christus pridie quam pateretur etc. quia non dicitur iteratum quod nescitur factum esse. apostolica de presbytero. non baptizati. Sed post consecrationem alius debet supplere. vij. q. j. nihil. Et hoc si potest haberi ieiunus. Nam pransus explere non potest: ut dicitur Glo. ibidem. ¶ **Circa** reuerentiam sacramenti primo si musca vel aranea vel aliud huiusmodi ceciderit in calicem ante consecrationem effundat calix: et de nouo vinum cum aqua sumatur: et procedatur modo quo supra. Si vero post consecrationem eadat: extrahat eam et lauet cum vino: nisi esset res venenosa vel que prouocaret vomitum: quia tunc omnia simul essent reponenda in vase alio: et aliud vinum sumendum et consecrandum: incipiendum ibi. Simili modo etc. ut supra dictum est: quia nihil abominabile sumi debet occasione huius sacramenti. ut nota. Glo. in ca. si per negligentiam: de consecra. dis. ij. Et a foris nullum venenum debet sumi: aut alijs dari: ne calix vite vertatur in periculum mortis: potest autem venenum immixtum cōiecturari si aranea magna fuerit. Et idcirco finita missa accipiat sanguines illum: et igne res ponet in sacrario. ¶ **Sanguis** stillans aut effusus si ceciderit super tabulam et similia: statim lambatur omnino si potest fieri sine horrore: et postea locus radatur et rasura comburatur: et cinis iuxta altare recondatur: et sacerdos quadraginta diebus peniteat. Si vero ceciderit super linteamen aut casulam: lambatur diligenter: et postea abluatur tribus vicibus calice supposito: et aqua ablutionis iuxta altare condatur: et sacerdos peniteat quattuor diebus nisi peruenerit ad tertium linteamen: quia tunc nouem. Si usque ad quartum viginti diebus peniteat: de consecra. dis. ij. Si per negligentiam: vbi Glo. hec penitentia erit: ut tot diebus ieiunet: et abstineat a sacramentorum comunione. Addit Thom.

Ar. decre. p. pape.

Quidam ulterius parrem illam linteaminum incidunt et comburunt.

Misse

cineres in sacrario reponentes. Sed cum de hoc non habeatur preceptum
neque ratio sufficiens: ideo non videtur necesse. Item rasura et lorio po-
test differri post missam: cauendum tamen ne locus maculetur: aut pedibus
conculcetur. Et cum residuo quod mansit in calice tempore suo pro-
cedat. Si autem omnino nihil in calice remansit: euerso tunc tempore
sumptionis sumat: et perfectum ac completum sacramentum cre-
dat se sumpsisse: licet ordo consuetus et debitus non potuit in hoc casu
obseruari: eo quod prius sumpsit sanguinem. Si hostia in terram ceci-
derit: puro et terram radendam fore: et rasuram incinerari: et in sacra-
rio poni: ut supra. Secus si super pallam altaris: aut pannum mundum
cecidit: si tamen inuenta fuerit. Si autem inuenta non fuerit: aut mus
comederit dicitur ea. Qui non bene: de consecra. dist. ij. Qui non bene cu-
rodierit sacrificium: et mus vel aliud animal comederit: quadraginta
diebus peniteat. Qui autem perdiderit: aut pars eius ceciderit: et non
inuenta fuerit triginta diebus peniteat. Addit Thomam. eadem peniten-
tia videtur dignus sacerdos: per cuius negligentiam hostie putrescunt.
Quomens sacramentum per ebrietatem aut voracitatem laicus: qua-
draginta diebus debet penitere. Clerici vel religiosi per. lxx. Episcopi
xc. Si vero causa infirmitatis euomerit septem diebus peniteat: de co-
secre. dist. ij. Si quis per ebrietatem: et vomitus debet cremari: et cin-
eres iuxta altare recondi: vel in aquam fluentem proijci secundum Raymum.
in sum. Verum secundum sanctum Thomam ubique species integre inueniuntur
non sunt comburende: sed reuerenter obseruande: vel etiam sumen-
de: quia manentibus speciebus: manet ibi corpus christi. De sumptione
tamen non semper est cautum: quia expertum est pestilenticum euomere
iste sacramentum: quod cum sacerdos sumpsisset: statim infectus fuit et
mortuus. Et ideo modus secundum Raymum. et alios videtur melior: tum
quia tales species euomite etiam sine nausea non possunt bene sumi: tum
quia si reseruarentur: tandem putrescerent: forte ad maiorem irreueren-
tiam sacramenti quam si statim comburerentur: aut in aquam fluentem mitte-
rentur. Multi etiam dubitant an maneat ibi sacramentum quando ta-
les species non ordinantur amplius ad cibum. De penitentibus vero cum
modo sint arbitrarie. Ideo secundum sanctum Thomam attentis conditionibus
negocij et persone potest minui vel addi. Hostia cadens in calicem
propter frigus: aut aliam negligentiam ante fractionem: procedat: et po-
stea simul corpus et sanguinem in calice sumat. Non enim ex hoc sequi-
tur imperfectio sacramenti: quia illa fractio solum pertinet ad ratio-
nem corporis mystici: et non ad rationem corporis christi veri. Si vero
post fractionem ceciderit: aut inter frangendum: ita ut pars in manu re-
maneat: tunc frangat illam partem in calicem mittat: quia prima ca-
sualiter cecidit. Similiter faciendum si infirmus aut alius communican-
dus esset: nec alia hostia consecrata habere: quia sacerdos potest fran-
gere hostiam sibi debitam in partes: et sic distribuere: ita tamen ut sa-
cerdoti semper aliqua pars sumenda remaneat: quia celebranti precia

Mille

ma miraculose facta: sub qua non aliter sit corpus christi q̄ prius fuit sub speciebus panis: scz totum sub toto et qualibet eius parte. Quorū fundamentalis et concois est ratio: quia opinantur vnum corpus fm proprias dimensiones nō posse esse in diuersis locis. Christus autē sic est in celo: nec creditur propter huiusmodi apparitiones deserere celū. Item quia eodem tēpore contingūt huius apparitiones in diuersis locis. Sed quicquid sit: de facto constat hanc rationē nihil concludere: cum in superioribus sit ostensum nō implicare vnum et idem corpus circumscriptiue posse esse in diuersis locis. Ideo est opinio aliorū cui consentire videtur Alexan. q̄ in istis apparitionibus: dum tamē a deo fiunt et non humana procuratione aut diabolica illusione apparet christus: seq̄ ostendit in propria specie: et accidētibus suo corpore inherētibz: qualiter ostendit se discipulis suis per suam resurrectionē: et petro post ascensionē. Nec obstat q̄ nō semper apparet totus christus: sed aliqua pars carnis: aut i forma virili quā habet in celo: sed aliquādo in forma pueri: quia in potestate corporis gloriosi est et precipue in potestate christi: vt ab oculo nō glorioso videatur fm se totum: vel fm partem in quā titate magna vel parua: forma illa vel alia sub fulgore claritatis glorie vel sine etiam vt appareat vni et nō alteri: sicut et angelis in corpore assumpto potest se vni ostēdere et nō alteri eque presenti: fm illud Danielis. x. **Vidi ego daniel solus visionem: porro viri qui erant mecum non viderunt.** Et si iterum obijcitur: q̄ aliquando apparuit caro in loco sacramenti diuturnitate tēporis corrumpti et denigrari: sicut accidit in maria teruisina: vbi a multis diebus videtur corrumpi. Caro autē christi est incorruptibilis et gloriosa. Respondit Alexan. q̄ illud nunq̄ accidit quādo a domino fit ista apparitio: sed solū quādo fit procuratione humana: vel operatione diabolica. Nam cū huiusmodi apparitiones fieri soleant ex misericordi condescensione defectus fidei alicuius tollendi: vel deuotionis augmētande. Si caro aut sanguis sit apparēs esset caro vel sanguis alicuius animalis: vel subito creata: non induceret fidem aut deuotionē veraciter: sed potius ad idolatriā prouocaret: cum homines hoc miraculo induci in adorationē tanq̄ veri corporis et sanguinis christi procumberēt. Hoc autē facere deum nephas est cogitare: cum ipse sit vltor idolatrie: nō fautor: et per cōsequens veritatē sacramenti ostendit per iudicia vera: nō simulata aut ficta. Sed ad hoc facile respondēt aliq̄ adhuc nō esse fictionē aut deceptionē: quia tales species diuinitus formātur ad alicuius veritatis figuratiōē et ostensionē: vt se per hanc miraculosam operationē ostendatur vere corpus christi esse sub sacramento. Sic christus sine deceptione apparuit discipulis euntibus in emaus sub specie peregrini: quia in figura veritatis fm Aug. Nec tales species absolute adorātur / sed christus sub talibus speciebus absq̄ idolatria. Pater ergo omnes illos modos esse posibles infinite potētie diuine. Et forte nō eodem modo semper huiusmodi apparitio

nes fiunt / sed modo illo / modo alio: prout summo conditori placuerit:
et per consequens in tali casu: quis aut qualis sit modus ipse nouit qui
huiusmodi mirabiliter facit. Qui et maiora et mirabiliora facere potest:
quod nos intelligere ualemus: ipsi soli honor et gloria: uirtus et fortitudo:
sapientia et gratiarum actio in secula seculorum Amen.

Sunt expositio quadruplex totius officij missae: maxime secundum ordinari-
um romanum. cum annexis questionum responsis in longius porrecta: quae
ab initio pretendebat per fratrem Johannem Bechoffen: ordinis fratrum be-
remitarum sancti Augustini: desiderante ab omnibus et singulis lectori-
bus: uel alias fructum inde accipientibus: quatenus secundum gratias
agant honorum omnium largitori: deinde sanctis doctoribus: ex quorum scri-
ptis pleraque noscunt excerpta. Demum orare pro ipso collectore qui etiam non
ut uoluit: tamen ut potuit omnibus prodesse studuit et laborauit.

Impressum Basilee per Michaelem Furter
Anno salutiferæ incarnationis millesimoquin-
gentesimo nono k̄las Januarij.

de alio prope summa...
qui sunt quales...
Qui s...
pili...
cula...

rotive officii...
uethonũ...
Johanni...
siderant...
pietibus...
rem de...
Demũ...
bus...

lec per...
cam...
Januarij

Sacri ca
epposito
meriti

